

არაგადამდებ დაავადებათა რისკ
ფაქტორების კვლევა

საქართველო
2010

www.ncdc.ge

ანგარიში მოამზადეს:

ლელა სტურუა

ნატა ავალიანი

ლევან ბარამიძე

კახა ღვინიაძე

ნია გიუაშვილი

მაია შიშნიაშვილი

მარინა თოფურიძე

დალი ტრაპაიძე

ზაალ მერაბიშვილი

ლია სხირტლაძე

ნანა მეზონია

რობინზონ წიკლაური

ლია მგალობლიშვილი

ნანა წინაშვილი

ფიქრია ნემსაძე

სარჩევი

ცხრილები	5
დიაგრამები	5
წინათქმა	7
მადლობები	8
რეზიუმე	9
თავი 1 შესავალი	14
არაგადამდები დაავადებების მსოფლიო ტენდენციები	14
არაგადამდები დაავადებების ტენდენციები საქართველოში	15
კვლევის მიზანი	20
კვლევის ამოცანები	20
თავი 2 კვლევის მეთოდოლოგია	21
კვლევის არეალი	21
სასწავლო სემინარი, ინტერვიუებისა და ლაბორანტების შერჩევა	23
კვლევის ინვენტარი	23
საველე სამუშაოები	23
კითხვარის შევსების მეთოდიკა	24
მონაცემთა მართვა და ანალიზი	24
ხარისხის კონტროლი	25
შეზღუდვები	27
თავი 3 კვლევის შედეგები	28
სოციალურ-დემოგრაფიული მახასიათებლები	28
კვლევაში მონაწილეობის მაჩვენებელი	28
სქესი და ასაკი	28
ოჯახური მდგომარეობა	28
განათლება	29
დასაქმება	30
ოჯახის შემოსავალი	30
ქცევითი რისკ-ფაქტორები(STEP 1)	31
თამბაქოს მოხმარება	31
ამჟამად მწევრები	31
ყოფილი მწევრები	34
მოწევის შეწყვეტის მცდელობა	36
ალკოჰოლის მოხმარება	37
ალკოჰოლის მოხმარება მთელი ცხოვრების განმავლობაში	37
ალკოჰოლის მოხმარების სიხშირე და რაოდენობა	39
ალკოჰოლის მიღება კატეგორიების მიხედვით	40
კვება	41
დღეში საკვების მიღების ჯერადობა	41
საკვები პროდუქტების მოხმარების ზოგადი სტრუქტურა	41
ხუთზე ნაკლები ულუფა ხილის და/ან ბოსტნეულის მოხმარება	43
დღეში და კვებასთან დაკავშირებული რისკი	
ცხიმების მოხმარება	44
კვება სახლის გარეთ	45
საკვები პროდუქტების მოხმარება რეგიონებში	45
ფიზიკური აქტივობა	46
დღეში სხვადასხვა საქმიანობისას ფიზიკური აქტივობაში	48
დახარჯული დრო	
ძლიერი ფიზიკური აქტივობა	49
კლინიკური ანამნეზი	50
ჰიპერტენზიის ანამნეზი	50
დიაბეტის ანამნეზი	55
სხვა დაავადებების ანამნეზი	57

ექიმთან ვიზიტი	58
თვითმკურნალობა	59
ოჯახში დაავადებების ისტორია	60
პირის ღრუს ჯანმრთელობა	61
ბუნებრივი კბილები	61
პროთეზი	62
კბილის ტკივილი და დისკომფორტი	63
ვიზიტი სტომატოლოგთან	63
პირის ღრუს ჰიგიენის საშუალებები	63
კბილების ცუდი მდგომარეობით გამოწვეული პრობლემები	64
ფიზიკური განზომილებები(STEP 2)	65
არტერიული წნევა და გულისცემა	65
ანთროპომეტრული მაჩვენებლები	67
ბიოქიმიური განზომილებები(STEP 3)	70
გლუკოზა	70
ქოლესტეროლი	70
ტრიგლიცერიდები	71
კომბინირებული რისკი	71
თავი 4 დასკვნები	74
გამოყენებული ლიტერატურა	76
დანართი 1 დეტალური შედეგები	77
დანართი 2 MET (მეტაბოლური ექვივალენტი)	160
დანართი 3 კვლევის ინსტრუმენტი	161

ცხრილები

ცხრილი 1. შერჩეული კლასტერების გადანაწილება სტრატებში	22
ცხრილი 2. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ამჟამად მწვევლობის სტატუსის, სქესისა და ასაკის მიხედვით	31
ცხრილი 3. მწვევლობის ხანგრძლივობა წლების, სქესისა და ასაკის მიხედვით	34
ცხრილი 4. ყოფილი მწვევლების (რომლებმაც გამოიყენეს რაიმე ტიპის სახმარება) განაწილება სქესისა და ასაკის მიხედვით	35
ცხრილი 5. უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში მოწვევის შეწყვეტის მცდელობები ამჟამად მწვევლებს შორის სქესისა და ასაკის მიხედვით	37
ცხრილი 6. ალკოჰოლის მოხმარების გავრცელება უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში	38
ცხრილი 7. ალკოჰოლური სასმელის მიღების სიხშირე სქესისა და ასაკის მიხედვით	40
ცხრილი 8. ერთ ჯერზე მიღებული სტანდარტული ალკოჰოლური სასმელის რაოდენობა სქესისა და ასაკის მიხედვით	40
ცხრილი 9. სუფთა ალკოჰოლის მომხმარებელთა განაწილება კატეგორიებად ბოლო 30 დღის განმავლობაში მიღებული ალკოჰოლის რაოდენობის მიხედვით სქესისა და ასაკის მიხედვით	41
ცხრილი 10. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ფიზიკური აქტივობის დონეების, სქესის და ასაკის მიხედვით	47
ცხრილი 11. რესპონდენტთა შორის ძლიერი ფიზიკური აქტივობის არმქონეთა წილი სქესის და ასაკის მიხედვით	50
ცხრილი 12. რესპონდენტების პროცენტული განაწილება ბუნებრივი კბილების რაოდენობის და ასაკის მიხედვით	61
ცხრილი 13. გულისცემის საშუალო მაჩვენებელი სქესის და ასაკის მიხედვით	67

დიაგრამები

დიაგრამა 1. პროპორციული სიკვდილობა, საქართველო, 2008	16
დიაგრამა 2. 10 ძირითადი დაავადების წილი საერთო სიკვდილობაში, საქართველო, 2002	16
დიაგრამა 3. 10 ძირითადი რისკ-ფაქტორის წილი საერთო სიკვდილობაში, საქართველო, 2002	17
დიაგრამა 4. რესპირატორული დაავადებები GARD პილოტური კვლევისა და ოფიციალური სტატისტიკის მიხედვით	18
დიაგრამა 5. მწვევლობის სტატუსი ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით	32
დიაგრამა 6. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება მწვევლობის სტატუსის მიხედვით	33
დიაგრამა 7. ყოფილი მწვევლების პროცენტული განაწილება ასაკის და სქესის მიხედვით	35
დიაგრამა 8. ალკოჰოლის მოხმარება უკანასკნელი 30 დღის განმავლობაში ასაკის და სქესის მიხედვით	38
დიაგრამა 9. ალკოჰოლის მიღების სიხშირე უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში სქესის მიხედვით	39
დიაგრამა 10. დღის პირობითი მენიუს გასაშუალოებული შემადგენლობა მოხმარებული პროდუქტების ულუფების რაოდენობის მიხედვით	43
დიაგრამა 11. დღიური რისკი სქესის მიხედვით	43
დიაგრამა 12. დღიური რისკი სქესისა და ასაკის მიხედვით	44
დიაგრამა 13. საკვების მოსამზადებლად ყველაზე ხშირად გამოყენებული ცხიმი	44
დიაგრამა 14. დღის პირობითი მენიუს გასაშუალოებული შემადგენლობა მოხმარებული პროდუქტების ულუფების რაოდენობის მიხედვით	45
დიაგრამა 15. სხვადასხვა ფიზიკურ აქტივობაზე ტიპური დღის განმავლობაში დახარჯული წუთების საშუალო რაოდენობა სქესის მიხედვით	49
დიაგრამა 16. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ არტერიული წნევის გაზომვის სტატუსის მიხედვით	50
დიაგრამა 17. მამაკაც რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ არტერიული წნევის გაზომვის სტატუსის მიხედვით	51
დიაგრამა 18. ქალ რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ არტერიული წნევის გაზომვის სტატუსის მიხედვით	51

დიაგრამა 19. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ არტერიული წნევის გაზომვის სტატუსის და ასაკის მიხედვით	52
დიაგრამა 20. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში მომატებული წნევის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალებების მიხედვით	53
დიაგრამა 21. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში მომატებული წნევის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალებების გამოყენების და სქესის მიხედვით	54
დიაგრამა 22. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ გლუკოზის გაზომვის სტატუსის მიხედვით	55
დიაგრამა 23. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში ჰიპერგლიკემიის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალებების მიხედვით	56
დიაგრამა 24. ანამნეზში სისხლში შაქრის მომატებული დონის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალების მიღების და სქესის მიხედვით	57
დიაგრამა 25. ანამნეზში სისხლში შაქრის მომატებული დონის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალების მიღების და სქესის მიხედვით	58
დიაგრამა 26. ექიმთან ვიზიტების სტრუქტურა ასაკის და სქესის მიხედვით	58
დიაგრამა 27. ექიმთან ვიზიტების სტრუქტურა ვიზიტის მიზეზების და სქესის მიხედვით	59
დიაგრამა 28. სისხლით ნათესავების ანამნეზში დაავადებების გავრცელება	61
დიაგრამა 29. რესპონდენტების პროცენტული განაწილება ასაკის მიხედვით, რომელთაც თვითმფეხასებით აქვთ კბილებისა და ღრძილების ცუდი ან ძალიან ცუდი მდგომარეობა	62
დიაგრამა 30. რესპონდენტების პროცენტული განაწილება პროთეზის გამოყენების, სქესის და ასაკის მიხედვით	63
დიაგრამა 31. კბილების ცუდი მდგომარეობით გამოწვეული პრობლემები	64
დიაგრამა 32. სისხლის წნევის ციფრები სქესისა და ასაკის მიხედვით	65
დიაგრამა 33. ჰიპერტენზიის გავრცელება სხეულის მასის ინდექსის მიხედვით	67
დიაგრამა 34. სხეულის მასის ინდექსი ასაკის მიხედვით	68
დიაგრამა 35. სხეულის მასის ინდექსი დღის განმავლობაში პირობითი მენიუს შემადგენლობა მოხმარებული პროდუქტების უფულების გასაშუალოებული რაოდენობის მიხედვით	69
დიაგრამა 36. ქცევითი რისკ-ფაქტორები	72
დიაგრამა 37. მამაკაც რესპონდენტთა განაწილება კომბინირებული რისკ-ფაქტორების ჯგუფების და ასაკის მიხედვით	73
დიაგრამა 38. ქალ რესპონდენტთა განაწილება კომბინირებული რისკ-ფაქტორების ჯგუფების და ასაკის მიხედვით	73

წინათქმა

არაგადამდები დაავადებები, როგორცაა გულ-სისხლძარღვთა დაავადებები, კიბო, დიაბეტი და ქრონიკული რესპირატორული დაავადებები განაპირობებს სიკვდილობის 63%-ს მთელ მსოფლიოში. ყოველწლიურად 36 მილიონი ადამიანი იღუპება არაგადამდები დაავადებებით, მათ შორის 9 მილიონი 60 წლამდე ასაკში, რაც დიდ სოციალურ-ეკონომიკურ ზიანს აყენებს თითოეულ ქვეყანას, განსაკუთრებით კი განვითარებად ქვეყნებს. საქართველოში სიკვდილობის 96% განპირობებულია არაგადამდები დაავადებებით და ტრავმებით, ხოლო სიკვდილობის მიზეზთა შორის 75% გულ-სისხლძარღვთა დაავადებებია.

მიმდინარე წლის 19-20 სექტემბერს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის შტაბ-ბინაში უმაღლესი დონის შეხვედრაზე ყურადღება გამახვილდა ორ მთავარ მოვლენაზე. პირველ მოვლენას წარმოადგენს, საერთაშორისო დონეზე სულ უფრო მზარდი გაცნობიერება იმისა, რომ არაგადამდები დაავადებებით გამოწვეული ნაადრევი სიკვდილობა განაპირობებს პროდუქტიულობის დაქვეითებას, წარმოქმნის ბარიერებს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისათვის და ხელს უწყობს მნიშვნელოვანი ხასიათის სოციალური პრობლემების წარმოშობას ქვეყნების უმრავლესობაში. მეორე მოვლენას წარმოადგენს ის, რომ დადასტურებულია არაგადამდები დაავადებებით გამოწვეული ნაადრევი სიკვდილობის წინააღმდეგ მიმართული ინტერვენციების ეფექტიანობა და წარმოადგენს საუკეთესო ინვესტიციას, მათ შორის ღარიბი ქვეყნებისათვის.

საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის განვითარებაში უაღრესად მნიშვნელოვან ეტაპს წარმოადგენს არაგადამდები დაავადებების გამომწვევი რისკ-ფაქტორების კვლევის ჩატარება მთელ ქვეყანაში ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ მოწოდებული მეთოდოლოგიის გამოყენებით. აღნიშნული კვლევა საშუალებას გვაძლევს, არა მარტო შევაფასოთ არაგადამდები დაავადებების მხრივ არსებული ტენდენციები სტანდარტიზებული კითხვარებისა და პროტოკოლების მეშვეობით, არამედ შევუდაროთ ჩვენი მონაცემები სხვა ქვეყნების ანალოგიურ მაჩვენებლებს. კვლევის ფარგლებში შესრულებული სამუშაოები კი საფუძვლად უნდა დაედოს არაგადამდები დაავადებების პროვენციისა და კონტროლის სტრატეგიისა და ეროვნული სამოქმედო გეგმის შემუშავებას, რათა განვსაზღვროთ არაგადამდები დაავადებების მართვის საქართველოს დღის წესრიგი.

დასასრულ, მადლობა მინდა გადავუხადო ჩვენს პარტნიორ საერთაშორისო და ადგილობრივ ორგანიზაციებს მხარდაჭერისათვის, ასევე, ყველა მკვლევარს გაწეული შრომისათვის.

ნატა ავალიანი

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი
ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის
გენერალური დირექტორი

მადლობები

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი, კვლევის განხორციელებისათვის გაწეული ღვაწლისა და მხარდაჭერისათვის, გამოხატავს მადლიერებას ევროკავშირის მისიისადმი საქართველოში, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციისადმი, საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსადმი, საქართველოს ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროექტების განმახორციელებელ ცენტრისადმი, საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციისადმი „ექთს ჯორჯია“ და არასამთავრობო ორგანიზაციისადმი „საქართველოს ჯანმრთელობის ხელშეწყობისა და განათლების ფონდი“, აგრეთვე, საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველოს ორგანოების ხელმძღვანელებისა და მოხელეებისადმი, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ადგილობრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლებისა და პირველადი ჯანდაცვის დაწესებულებების პერსონალისადმი, რომლებიც უშუალოდ მონაწილეობდნენ და დახმარებას უწევდნენ მკვლევართა ჯუფებს.

რეზიუმე

არაგადამდები დაავადებების რისკ-ფაქტორების კვლევა ჩატარდა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის STEPS (*STEP wise approach to NCD Surveillance - STEPS*) მეთოდოლოგიის სტანდარტიზებული ინსტრუმენტების გამოყენებით.

კვლევის მიზანი იყო არაგადამდები დაავადებების ქცევითი და ბიოლოგიური რისკ-ფაქტორების გავრცელებისა და თავისებურებების შესწავლა საქართველოს მოსახლეობაში, რის მისაღწევად განხორციელდა არაგადამდები დაავადებების რისკ-ფაქტორების გავრცელების შესწავლის საერთაშორისო სტანდარტიზებული მეთოდოლოგიის და ინსტრუმენტის დამუშავება და ადაპტირება საქართველოს პირობების და შეზღუდული რესურსების მდგომარეობის შესაბამისად, რამაც მოგვცა რელევანტური და სანდო მონაცემების მოპოვების საშუალება ეროვნულ დონეზე ხარჯთეფექტურად და დროის მოკლე მონაკვეთში, გაძლიერდა ორგანიზაციის შესაძლებლობები და ადამიანური რესურსები. მუშავდება არაგადამდები დაავადებების რისკ-ფაქტორებზე ზედამხედველობის ეფექტური სისტემა.

კვლევა ჩატარდა 243 კლასტერში, განხორციელდა 7802 ვიზიტი, მათ შორის რეპრეზენტატიული აღმოჩნდა 6839 შინამეურნეობა, კვლევაში მონაწილეობა მიიღო საქართველოს 18-დან 64 წლამდე 6497-მა მოქალაქემ, პასუხის მაჩვენებელმა შეადგინა 95%. კვლევა განხორციელდა მთელი ქვეყნის მასშტაბით, თბილისში და ქვეყნის 10 რეგიონში. სავსე სამუშაოები მიმდინარეობდა 2010 წლის 4 აგვისტოდან 30 სექტემბრამდე.

კვლევის მონაცემთა შეკრება ხორციელდებოდა ჯიბის პერსონალური კომპიუტერით (Personal Digital Assistants – PDA). მიღებული მონაცემების ანალიზი მოხდა სტანდარტული ინდიკატორების შესაბამისად, ხოლო გაფართოებული შეკითხვებისათვის შემუშავდა დამატებითი ინდიკატორები. ანალიზისას განხორციელდა მონაცემთა შეწონვა, რათა კვლევის შედეგები რეპრეზენტატიული ყოფილიყო საქართველოს მასშტაბით შესაბამისი ასაკობრივი და სქესობრივი ჯგუფებისათვის. მონაცემთა ბაზის საბოლოო ვერსია, შეწონვა და ანალიზის ძირითადი ნაწილი განხორციელდა ჯანმოს STEPS გუნდის მიერ სახელმძღვანელოს მიხედვით. მონაცემთა ანალიზი ჩატარდა EpiInfo-ში.

ამჟამად თამბაქოს რომელიმე პროდუქტს (მოსაწევს და უკვამლოს) მოიხმარს რესპოდენტთა 30.3% (მამაკაცების 55,5% და ქალების 4.8%). გამოკითხული რესპოდენტების 27.7% ამჟამად ყოველდღე მწეველია, რაც ამჟამად მწეველთა 91.2%-ს შეადგენს. თამბაქოს მოხმარების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი თბილისშია (36.5%).

ალკოჰოლის მოხმარების გავრცელება საკმაოდ მაღალია საქართველოში და 78.5%-ს შეადგენს. ეს მაჩვენებელი ძალზე მაღალია მამაკაცებში (90.3%). ალკოჰოლის მომხმარებელ ქალთა და მამაკაცთა თანაფარდობაა 1 : 3. ალკოჰოლს საერთოდ არ ღებულობს, საშუალოდ, ყოველი მე-5 რესპოდენტი. უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში ალკოჰოლის მომხმარების გავრცელებამ 22.5% შეადგინა, იგი სტატისტიკურად მნიშვნელოვნად არ განსხვავდება სქესისა და ასაკების მიხედვით.

ალკოჰოლის მოხმარების გავრცელება გამოკითხვამდე ბოლო ერთი თვის მონაცემების მიხედვით 41.5%-ია. ის 2.5-ჯერ მაღალია მამაკაცებში, ვიდრე ქალებში. უკანასკნელი ერთი თვის განმავლობაში ერთ ჯერზე მიღებული სასმელის პორციის მაქსიმალური რაოდენობა საკმაოდ მაღალი აღმოჩნდა მამაკაცებში (9.3); ქალები კი, საშუალოდ, 3 სტანდარტულ დოზაზე მეტს არ ღებულობდნენ.

რესპონდენტთა დიდი უმრავლესობა (69.6%) საშუალოდ, დღიურად 5 ულუფაზე ნაკლებ ხილსა და ბოსტნეულს ღებულობს. რესპონდენტთა 5.6% საერთოდ არ იკვებება ხილითა და ბოსტნეულით. რესპონდენტთა 32.2% ხილისა და ბოსტნეულის საშუალოდ 1-2 ულუფას ღებულობს, თითქმის ამდენივე 3-4 ულუფას, ხოლო 5 და მეტ ულუფას ღებულობს გამოკითხულთა მხოლოდ 30.4%.

დაბალი ფიზიკური აქტივობის პროცენტული მაჩვენებელი 21.6%-ია (ქალებისათვის 22.3% და კაცებისათვის 20.9%). რეგიონებში მაღალინტენსიური ფიზიკური აქტივობის გავრცელება გაცილებით მაღალია თბილისთან შედარებით. დღის განმავლობაში ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული დროის საშუალო მაჩვენებელი 202.6 წუთია. კაცები ხარჯავენ უფრო მეტ დროს ფიზიკური აქტივობაზე, ვიდრე ქალები (225.1 საპირწონედ 179.8).

სხეულის მასის ინდექსის საშუალო მაჩვენებელი ორივე სქესისათვის 26.7-ია. რესპონდენტთა 31.4%-ს (მამაკაცთა 36.8% და ქალები 25.7%) ჭარბი წონა აქვს. რესპონდენტთა 25.1% (მამაკაცთა 21.8% და ქალები 28.5%) მსუქანია. ჭარბწონიანებში (სმი>=25) დაბალინტენსიური ფიზიკური აქტივობა უფრო გავრცელებულია ვიდრე ნორმალური წონის მქონე და გამხდარ პირებში. წელის გარშემოწერილობა კაცებისათვის (90.9 სმ.) უფრო მეტია, ვიდრე ქალებისათვის (84.7 სმ.). წელის გარშემოწერილობის შეფარდება თემოს გარშემოწერილობასთან ქალებში 0.8 და კაცებში 0.9-ია.

უზმოზე მცირე გლიკემია გვხვდება რესპონდენტთა 20.9%-ში (მამაკაცებში 23.1% და ქალებში 18.6%). სისხლში გლუკოზის მაღალი მაჩვენებელი აღენიშნა მონაწილეთა 16.3%-ს (მამაკაცებში 19% და ქალებში 13%). 18.1%-ს აქვს ქოლესტეროლის მაღალი მაჩვენებელი და 25%-ს ჰიპერტრიგლიცერიდემია.

გამოკვლეულ პოპულაციაში, არტერიული წნევის საშუალო მაჩვენებლებია 129,3 მმ.ვწყ.სვ. (სისტოლური) და 81,3 მმ.ვწყ.სვ. (დიასტოლური). მამაკაცებში სისტოლური წნევა 8,7 ხოლო დიასტოლური 3,4 ერთეულით მაღალია იგივე მაჩვენებელზე ქალებში. არტერიული წნევა 140/90 მმ ვ.წყ.სვ. და/ან მკურნალობს გამოკითხულთა 33.4% (მამაკაცების 30% და ქალების 16.4%). ანტიჰიპერტენზიულ მკურნალობაზე მყოფ პირთა შორის არაეფექტურად ნამკურნალები ანუ არაკონტროლირებული ჰიპერტენზიის გავრცელება 19.7%-ია. კონტროლირებული ჰიპერტენზიის არმკურნალობის მაჩვენებელია 61.1% (მამაკაცებში 73.2% და ქალებში 35.7%), აკ არაეფექტური მკურნალობის მაჩვენებელია 27,2% (მამაკაცებში 20.2% და ქალებში 46.4%). სხეულის მასის ინდექსის ზრდას თან ახლავს ჰიპერტენზიის გავრცელების მკვეთრი მატება. 25-ზე დაბალი სმი-ს მქონეთა შორის ორივე სქესში ჰიპერტენზიის გავრცელება 17,6%-ს, ჭარბწონიანებში 37,6%, ხოლო სიმსუქნის შემთხვევაში 55%-ს

აღწევს. აღნიშნული ტენდენციაა როგორც ქალებში, ისე მამაკაცებში. პულსი ორივე სქესში ნორმაზე ოდნავ მაღალია და 81.7 დარტყმა წუთში.

მოსახლეობის უდიდესი უმრავლესობა (93.6%) არაგადამდებ დაავადებათა ერთი და/ან მეტი რისკ-ფაქტორის ზემოქმედებას განიცდის. 3-5 რისკ-ფაქტორის ზემოქმედების ქვეშ მოსახლეობის 35.2% იმყოფება, მამაკაცებში ეს მაჩვენებელი 2-ჯერ აღემატება იგივე მაჩვენებელს ქალებში. 45 წლის და უფროსი მოსახლეობის თითქმის ნახევარს (49.7%) არაგადამდები დაავადებების მაღალი რისკი აქვს.

საქართველო STEPS კვლევა 2010

მონაცემთა ცხრილი

ქრონიკული არაგადამდები დაავადებების რისკ-ფაქტორების STEPS კვლევა საქართველოში ჩატარდა 2010 წლის მაისიდან დეკემბრის პერიოდში. საქართველომ ჩაატარა Step 1, Step 2 და Step 3. სოციო-დემოგრაფიულ და ქცევით ფაქტორებთან დაკავშირებული ინფორმაცია შეგროვებულ იქნა Step 1-ში, ფიზიკური განზომილებები როგორცაა სიმაღლე, წონა და სისხლის წნევა Step 2, ხოლო ბიოქიმიური მაჩვენებლები (უზმოზე გლუკოზა, საერთო ქოლესტეროლი და ტრიგლიცერიდები) Step 3-ში. STEPS კვლევა საქართველოში მოიცავდა 18-64 წლის პირებს. გამოყენებულ იქნა მრავალსაფეხურიანი, კლასტერული შერჩევის დიზაინი იმისათვის, რათა მიღებულიყო რეპრეზენტატიული მონაცემები ამ ასაკობრივი ჯგუფისათვის. სულ 6,497 ზრდასრული პირი მონაწილეობდა კვლევაში. გამოხმაურების მაჩვენებელი იყო 95%.

შედეგები 18-64 წლის ზრდასრულებისათვის (incl. 95% CI)	ორივე სქესი	კაცი	ქალი
Step 1 თამბაქოს მოხმარება			
ამჟამად მწვევლები (პროცენტი)	30.3% (28.4-32.2)	55.5% (52.7-58.4)	4.8% (3.7-5.8)
ამჟამად ყოველდღიური მწვევლები (პროცენტი)	27.7% (25.8-29.5)	51.1% (48.1-54.0)	4.0% (2.9-5.0)
<i>ყოველდღიურ მწვევლთათვის</i>			
ყოველდღიური მოწვევის დაწყების საშუალო ასაკი (წლები)	18.6 (18.3-19.0)	18.3 (18.0-18.6)	23.2 (21.7-24.7)
ყოველდღიურ მწვევლთა პროცენტი, რომლებიც ეწევიან ქარხნულ სიგარეტს	98.8% (97.8-99.9)	98.8% (97.7-99.9)	100.0% (100.0-100.0)
ქარხნული სიგარეტის ღირებულების საშუალო ოდენობა, რომელსაც ეწევიან დღის განმავლობაში (ქარხნული სიგარეტის მომხმარებლები)	19.5 (18.7-20.4)	20.0 (19.0-20.9)	14.0 (12.8-15.3)
Step 1 ალკოჰოლის მოხმარება			
ცხოვრების განმავლობაში არამსმელთა პროცენტი	21.5% (18.9-24.2)	9.6% (7.2-11.9)	33.7% (29.6-37.7)
იმ პირების პროცენტი, რომლებიც უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში არიან არამსმელები	14.5% (13.0-15.9)	9.7% (7.8-11.5)	19.3% (17.4-21.2)
იმ პირების პროცენტი, რომლებიც სვავენ (მიიღეს ალკოჰოლი უკანასკნელი 30 დღის განმავლობაში)	41.5% (38.6-44.5)	59.4% (55.5-63.4)	23.4% (20.6-26.2)
იმ პირების პროცენტი, რომლებიც ჩართულნი არიან მძიმე ეპიზოდურ სმაში (კაცები, რომლებმაც მიიღეს 5 ან მეტი/ქალები რომელმაც მიიღეს 4 ან მეტი სტანდარტული დოზა უკანასკნელი 30 დღიდან რომელიმე ერთ დღეს)	--	49.8% (45.7-53.9)	10.3% (8.5-12.0)
Step 1 ხილის და ბოსტნეულის მოხმარება (ტიპიური კვირის განმავლობაში)			
დღეების საშუალო რაოდენობა როცა მოიხმარეს ხილი	4.9 (4.8-5.1)	4.7 (4.5-4.9)	5.2 (5.1-5.3)
ხილის სტანდარტული პროციის საშუალო რაოდენობა, რომელსაც იღებენ დღიურად	1.8 (1.7-1.9)	1.7 (1.6-1.8)	1.9 (1.8-2.0)
დღეების საშუალო რაოდენობა, როცა მოიხმარეს ბოსტნეული	5.8 (5.7-5.9)	5.8 (5.6-5.9)	5.9 (5.8-6.0)
ბოსტნეულის სტანდარტული პროციის საშუალო რაოდენობა, რომელსაც იღებენ დღიურად	2.2 (2.1-2.3)	2.2 (2.1-2.4)	2.1 (2.0-2.2)
პროცენტი იმ პირებისა, რომლებიც საშუალოდ მიირთმევენ ხილის და/ან ბოსტნეულის 5 სტანდარტულ პროციაზე ნაკლებს დღის განმავლობაში	69.6% (66.7-72.6)	70.7% (66.8-74.6)	68.6% (65.6-71.5)
Step 1 ფიზიკური აქტივობა			
დაბალი ფიზიკური აქტივობის მქონე პირების პროცენტი (განისაზღვრება როგორც კვირაში < 600 მეტ-წუთში)*	21.6% (19.3-23.8)	20.9% (17.8-23.9)	22.3% (19.8-24.9)
მაღალინტენსიური ფიზიკური აქტივობის მქონე პირების პროცენტი (განისაზღვრება როგორც კვირაში ≥ 3000 მეტ-წუთში)*	59.6% (56.9-62.3)	63.2% (59.5-66.9)	56.0% (53.1-59.0)
დროის მედიანა, რომელსაც საშუალოდ დღიურად ხარჯავენ ფიზიკურ აქტივობაზე (წუთები) (წარმოდგენილია ინტერ-კვარტილური რანჟირებით)	154.3 (42.9-310.0)	180.0 (60.0-353.6)	130.0 (34.3-292.9)
იმ პირების პროცენტი, რომლებიც ჩართულია მძიმე სახის ფიზიკურ აქტივობაში	78.6% (76.1-81.1)	68.7% (64.7-72.7)	88.6% (86.5-90.8)

შედეგები 18-64 წლის ზრდასრულებისათვის (incl. 95% CI)	ორივე სქესი	კაცი	ქალი
Step 2 ფიზიკური განზომილებები			
საშუალო სხეულის მასის ინდექსი - BMI (კგ/მ²)	26.7 (26.5-27.0)	26.6 (26.3-26.9)	26.8 (26.5-27.1)
ჭარბწონიანთა პროცენტი (BMI ≥ 25 კგ/მ²)	56.4% (54.3-58.5)	58.6% (55.5-61.7)	54.2% (52.0-56.4)
მსუქნების პროცენტი (BMI ≥ 30 კგ/მ²)	25.1% (23.3-26.8)	21.8% (19.3-24.3)	28.5% (26.6-30.3)
საშუალოდ წელის გარშემოწერილობა (სმ)	--	90.9 (89.9-92.0)	84.7 (83.8-85.6)
საშუალოდ სისხლის სისტოლური წნევა - SBP (mmHg), იმ პირების ჩათვლით, რომლებიც ამჟამად იღებენ მედიკამენტს მაღალი არტერიული წნევის გამო	129.3 (128.4-130.3)	133.0 (131.7-134.3)	125.7 (124.7-126.7)
საშუალოდ სისხლის დიასტოლური წნევა - DBP (mmHg), იმ პირების ჩათვლით, რომლებიც ამჟამად იღებენ მედიკამენტს მაღალი არტერიული წნევის გამო	81.3 (80.7-81.9)	83.0 (82.2-83.9)	79.6 (79.0-80.2)
მომატებული არტერიული წნევის მქონეთა პროცენტი (სისტოლური ≥ 140 და/ან დიასტოლური ≥ 90 mmHg ან პირები, რომლებიც ამჟამად იღებენ მედიკამენტს მაღალი არტერიული წნევის გამო)	33.4% (31.4-35.5)	37.1% (34.0-40.3)	29.8% (27.9-31.8)
მომატებული არტერიული წნევის მქონეთა პროცენტი (სისტოლური ≥ 140 და/ან დიასტოლური ≥ 90 mmHg), რომლებიც ამჟამად არ იღებენ მედიკამენტს მაღალი არტერიული წნევის გამო	61.1% (57.6-64.6)	73.2% (68.8-77.5)	46.4% (42.9-49.9)
Step 3 ბიოქიმიური მაჩვენებლები			
უზმოზე სისხლში გლუკოზის საშუალო მაჩვენებელი, იმ პირების ჩათვლით, რომლებიც ამჟამად იღებენ მედიკამენტს სისხლში გლუკოზის მომატების გამო (mg/dl)	101.2 (100.1-102.2)	104.1 (102.5-105.8)	98.1 (97.1-99.2)
იმ პირების პროცენტი, რომლებსაც უზმოზე აქვთ მცირე გლიკემია, როგორც ეს განსაზღვრულია ქვემოთ: • პლაზმურ-ვენოზური მაჩვენებელი ≥ 6.1 mmol/L (110 mg/dl) და < 7.0 mmol/L (126 mg/dl) • კაპილარული სისხლის მაჩვენებელი ≥ 5.6 mmol/L (100 mg/dl) და < 6.1 mmol/L (110 mg/dl)	20.9% (19.2-22.5)	23.1% (20.4-25.9)	18.6% (17.0-20.2)
იმ პირების პროცენტი, რომლებსაც აქვთ უზმოზე მაღალი გლიკემია, როგორც ეს განსაზღვრულია ქვემოთ ან ამჟამად იღებენ მედიკამენტს სისხლში გლუკოზის მომატების გამო: • პლაზმურ-ვენოზური მაჩვენებელი ≥ 7.0 mmol/L (126 mg/dl) • კაპილარული სისხლის მაჩვენებელი ≥ 6.1 mmol/L (110 mg/dl)	16.3% (14.8-17.9)	19.7% (17.3-22.1)	13.0% (11.5-14.4)
საერთო ქოლესტეროლის საშუალო მაჩვენებელი, იმ პირების ჩათვლით რომლებიც ამჟამად იღებენ მედიკამენტს მომატებული ქოლესტეროლის გამო (mg/dl)	172.9 (171.5-174.4)	169.6 (167.6-171.5)	175.8 (174.3-177.4)
მომატებული საერთო ქოლესტეროლის მქონე პირთა პროცენტი (საერთო ქოლესტეროლი ≥ 5.0 mmol/L ან ≥ 190 mg/dl ან ამჟამად იღებენ მედიკამენტს მომატებული ქოლესტეროლის გამო)	18.1% (15.9-20.2)	14.9% (12.1-17.7)	20.9% (18.5-23.3)
მომატებული რისკი • ამჟამად ყოველდღე მწვევლი • დღეში 5 პორციაზე ნაკლები ხილი და ბოსტნეული • აქტიურობის დაბალი დონე(<600MET-წუთში) • ჭარბი წონა ან სიმსუქნე(BMI≥25 kg/ m²) • მომატებული არტერიული წნევა (SBP ≥ 140 and/or DBP ≥ 90 mmHg ან ამჟამად მკურნალობს მაღალ წნევაზე)/.			
იმ პირების პროცენტი, რომელთაც არ აქვთ არცერთი ამ რისკ-ფაქტორიდან	6.4% (5.3-7.5)	3.7% (2.4-5.0)	9.2% (7.6-10.8)
18-44 წლის პირების პროცენტი, რომელთაც აქვთ ზემოთ აღნიშნული რისკებიდან 3 ან მეტი	27.0% (24.3-29.8)	39.4% (35.3-43.6)	13.5% (11.5-15.5)
45-64 წლის პირების პროცენტი, რომელთაც აქვთ ზემოთ აღნიშნული რისკებიდან 3 ან მეტი	49.7% (47.0-52.5)	57.6% (53.2-62.1)	42.8% (39.9-45.7)
18-64 წლის პირების პროცენტი, რომელთაც აქვთ ზემოთ აღნიშნული რისკებიდან 3 ან მეტი	35.2% (33.0-37.4)	45.5% (42.2-48.8)	24.8% (22.7-26.8)

* მეტ – მეტაბოლური ექვივალენტი. For complete definitions of low and high levels of physical activity, other conditions are specified in the GPAQ Analysis Guide, available at: <http://www.who.int/chp/steps/GPAQ/en/index.html>

თავი 1

შესავალი

საქართველო არის საპრეზიდენტო რესპუბლიკა, მდებარეობს სამხრეთ კავკასიაში, შედგება 9 რეგიონისა და ერთი ავტონომიური რესპუბლიკისაგან. ორი რეგიონი - აფხაზეთი და ცხინვალის რეგიონი (ე.წ. სამხრეთ ოსეთი) მოწყვეტილია დანარჩენ ქვეყანას, გასული საუკუნის ოთხმოცდაათიანი წლებიდან დაწყებული შიდასახელმწიფოებრივი კონფლიქტების შედეგად და 2008 წელს მომხდარი რუსეთ-საქართველოს ომის გამო ორივე რეგიონი *de facto* ოკუპირებულია რუსული ჯარების მიერ. დაახლოებით 288 000 ადამიანი არის იძულებით ადგილნაცვალი, 118 000 ადამიანი - ლტოლვილი საქართველოდან რუსეთში.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით 2011 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით საქართველოში ცხოვრობს 4 469.2 ათასი კაცი; 2010 წელს მთლიანი შიდა პროდუქტი (მშპ) მიმდინარე ფასებში 20791.3 მლნ. ლარია (11663.4 აშშ დოლარი), მშპ ერთ სულზე მიმდინარე ფასებში, 4686.5 ლარი (2629.0 აშშ დოლარი); მთლიანი ეროვნული შემოსავალი (მეშ) – 20458.4 მლნ.ლარი (11476.6 აშშ დოლარი), მეშ ერთ სულზე – 4611.5ლარი (2586.9 აშშ დოლარი). 2010 წლის მონაცემებით საშუალო თვიური ნომინალური ხელფასი 539,1 ლარია, უმუშევრობის მაჩვენებელი 16.3–ია.

არაგადამდები დაავადებების მსოფლიო ტენდენციები

აგდ-ების შედეგად გამოწვეული სიკვდილობისა და ინვალიდობის ტვირთი იზრდება მთელ მსოფლიოში. არაგადამდები დაავადებებით ყოველწლიურად იღუპება მილიონობით ადამიანი.¹ ყოველწლიურად 36.1 მილიონი ადამიანი იღუპება აგდ-ების შედეგად, რაც შეადგენს მთელ მსოფლიოში სიკვდილობის 60%-ს. აქედან აგდ-ებით გამოწვეული სიკვდილობის 80% მოდის დაბალ და საშუალო შემოსავლიან ქვეყნებზე.²

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებით უახლოესი 10 წლის განმავლობაში არაგადამდები დაავადებებით გარდაიცვლება 388 მილიონი ადამიანი. 2020 წლისთვის აგდ-ების შედეგად გამოწვეული სიკვდილობის წილი კიდევ უფრო გაიზრდება და შეადგენს მსოფლიოში 60% -ს და ევროპაში კი - 80%-ს.³

გარდა მაღალი სიკვდილობის მაჩვენებლისა არაგადამდები დაავადებები ხშირად ხდება ინვალიდობის მიზეზი, ხშირად ცხოვრების ათწლეულების მანძილზე. ქრონიკული დაავადებების ტვირთის დაახლოებით 86% მოდის 70 წლამდე ასაკობრივ ჯგუფზე.

1 WHO Global Status Report on noncommunicable diseases 2010. Geneva: World Health Organization, 2011

2 WHO .Mortality and burden of disease estimates for WHO Member States in 2008.Geneva: World Health Organization, 2010

3 www.who.int

ძირითადი არაგადამდები დაავადებები, როგორიცაა გულის დაავადებები, ინსულტი, დიაბეტი და ქრონიკული რესპირატორული დაავადებები, ხასიათდებიან საერთო რისკ-ფაქტორებით: თამბაქოს მოხმარება, თამბაქოს მეორადი მოხმარების ჩათვლით⁴, არაჯანსაღი საკვები ცხიმების, მარილისა და შაქრის მაღალი შემცველობით, დაბალი დიზიკური აქტივობა და ალკოჰოლის ჭარბი მოხმარება. ოთხი უმნიშვნელოვანესი რისკ-ფაქტორი და შუალედური რისკ-ფაქტორები, როგორიცაა სიმსუქნე, მაღალი სისხლის წნევა და გლუკოზისა და ქოლესტერინის კონცენტრაცია გახდა ბუნებრივი მოვლენა ღარიბი ქვეყნებისთვის და მისი მაჩვენებელი სწრაფად იზრდება.^{5,6,7}

აღნიშნული ძირითადი რისკ-ფაქტორები სოციალურ-ეკონომიკურ დეტერმინანტებთან ერთად მაგ. სიღარიბე, უთანასწორობა, უმუშევრობა, სოციალური არასტაბილურობა და გლობალური უთანასწორობა წარმოადგენენ პანდემიების ძირითად მიზეზებს.⁸ ადრეულ ასაკში ზოგიერთი რისკ-ფაქტორის ღრმად გააზრება მეტად მნიშვნელოვანია ავად-ების პრევენციის მნიშვნელობის განსაზღვრისათვის მთელი ცხოვრების მანძილზე.

არაგადამდები დაავადებების ტენდენციები საქართველოში

მიუხედავად თვალსაჩინო პროგრესისა, რომელიც მიღწეულ იქნა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობის კუთხით არაგადამდები დაავადებები კვლავ რჩება მნიშვნელოვან პრობლემად საქართველოს ჯანმდაცვისათვის.

ჯანმო-ს 2011 წლის ანგარიშის მიხედვით საქართველოში სიკვდილობის 91% გამოწვეულია არაგადამდები დაავადებებით, აქედან 71% მოდის გულ-სისხლძარღვთა დაავადებებზე, 12% - კიბოზე, 2% - დიაბეტზე, 1% - ქრონიკულ რესპირატორულ დაავადებებზე და სხვა ავად-ებზე მოდის საერთო სიკვდილობის მაჩვენებლის 5%.⁹

4 Oberg M, Jaakkola MS, Woodward A, Peruga A, Prüss-Ustün A. Worldwide burden of disease from exposure to second-hand smoke: a retrospective analysis of data from 192 countries. *Lancet* 2011; 377: 139–46

5 Finucane MM, Stevens GA, Cowan MJ, et al, on behalf of the Global Burden of Metabolic Risk Factors of Chronic Diseases Collaborating Group (Body Mass Index). National, regional, and global trends in body-mass index since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 960 country-years and 9.1 million participants. *Lancet* 2011; 377: 557–67.

6 Danaei G, Finucane MM, Lin JK, et al, on behalf of the Global Burden of Metabolic Risk Factors of Chronic Diseases Collaborating Group (Blood Pressure). National, regional, and global trends in systolic blood pressure since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 786 country-years and 5.4 million participants. *Lancet* 2011; 377: 568–77.

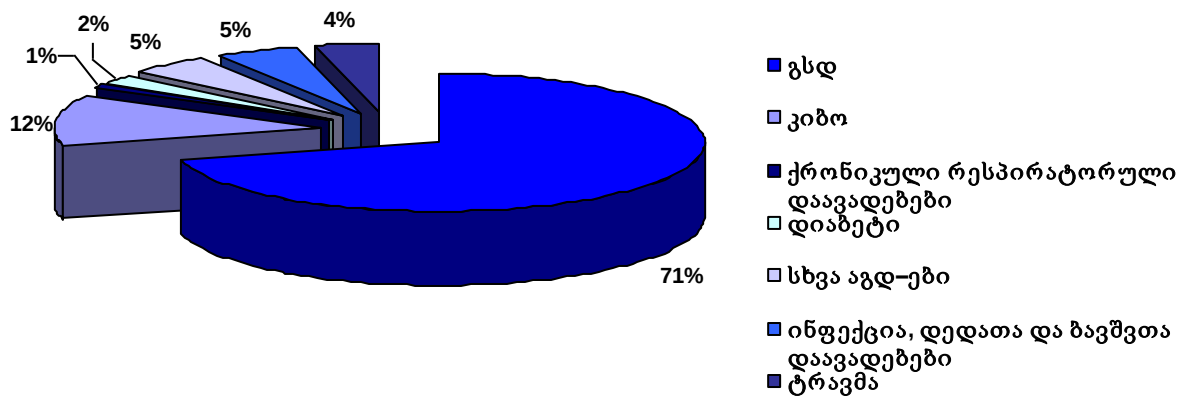
7 Farzadfar F, Finucane MM, Danaei G, et al, on behalf of the Global Burden of Metabolic Risk Factors of Chronic Diseases Collaborating Group (Cholesterol). National, regional, and global trends in serum total cholesterol since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 321 country-years and 3.0 million participants. *Lancet* 2011; 367: 578–86.

8 Beaglehole R, Bonita R, Alleyne G, et al, UN High-Level Meeting on Non-Communicable Diseases: addressing four questions. *Lancet* 2011; 378: 449–55.

9 www.euro.who.int

დიაგრამა 1

პროპორციული სიკვდილობა, საქართველო, 2008

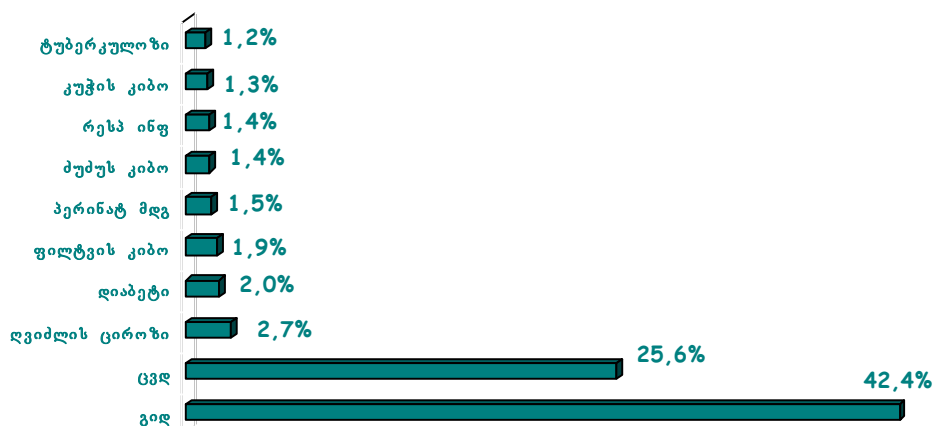

არაგადამდები დაავადებების გავრცელების ანალიზი ძირითადად დაფუძნებულია დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის (NCDC&PH) მიერ წარმოდგენილ მონაცემებზე, რომელიც თავის მხრივ ეფუძნება სამედიცინო დაწესებულებების მიერ რეგულარულად მოწოდებულ ინფორმაციას აგდ-ების ინციდენტობის, პრევალენტობისა და სიკვდილობის შესახებ. ეს მონაცემები არ ასახავენ შეტყობინებას დაქვემდებარებული შემთხვევებს კერძო კლინიკებიდან და თვითმკურნალობის მონაცემებს.

2000 – 2010 წლებში საქართველოში აღინიშნება გულ-სისხლძარღვთა დაავადებების რაოდენობრივი მატების ტენდენცია. ეს ფაქტი შეიძლება აიხსნას არ მხოლოდ რეალურად ინციდენტობის მატებით, არამედ წინა წლებთან შედარებით დაავადებათა აღრიცხვიანობის გაუმჯობესებით. გულ-სისხლძარღვთა დაავადებებში წამყვანი ადგილი უჭირავს ჰიპერტონულ, იშემიურ და ცერებროვასკულარულ დაავადებებს.

დიაგრამა 2

10 ძირითადი დაავადების წილი საერთო სიკვდილობაში, საქართველო, 2002

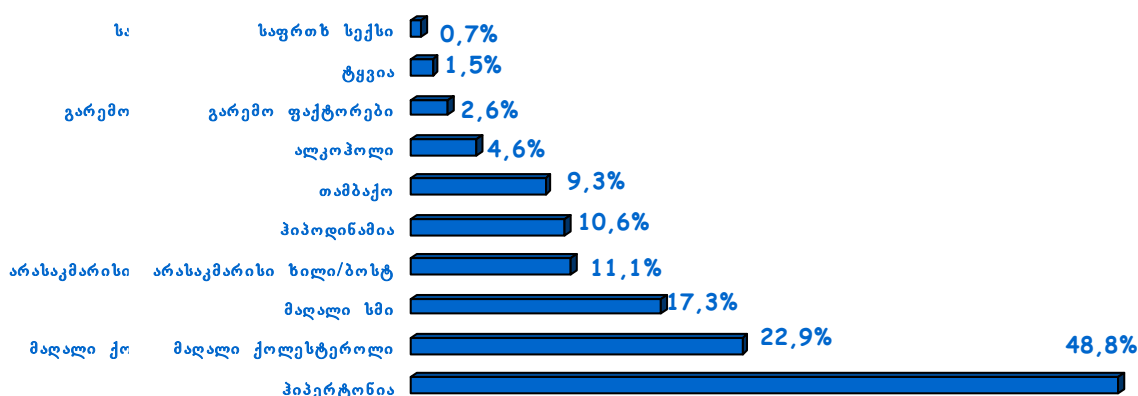
არტერიული ჰიპერტენზია კვლავ რჩება სიკვდილობის ძირითად და ინვალიდობის მესამე უმთავრეს მიზეზად მსოფლიოში.¹⁰ ბევრ ქვეყანაში იგი კვლავ რჩება პაციენტების უმრავლესობაში არაკონტროლირებად ფაქტორად, იმ პაციენტების შემთხვევაშიც კი, რომლებსაც დაესვათ დიაგნოზი და ჩაუტარდათ მკურნალობა.¹¹

საქართველოში გულ-სისძარღვთა დაავადებებს შორის ავადობისა და სიკვდილობის კუთხით ყველაზე დიდი წილი მოდის ჰიპერტენზიაზე (45%-50% - 2000-2010წწ.) ოფიციალური სტატისტიკის მიხედვით (დკ&სზეც)¹² 2005-2010 წლებში აღინიშნა არტერიული ჰიპერტენზიის (აჰ) ინციდენტობის მაჩვენებლის ზრდა 1.24 - ჯერ, ხოლო პრევალენტობის - 1.79-ჯერ.

ჯანმო-ს მონაცემებით (2002) საქართველო იმყოფება მსოფლიოს იმ 5 ქვეყანას შორის, რომელთა მოსახლეობაშიც აღინიშნება არტერიული წნევის ყველაზე მაღალი ციფრები; არტერიულ ჰიპერტენზიას წამყვანი ადგილი უჭირავს სიკვდილობის მიზეზებს შორის და შეადგენს 48.8% - ს საერთო სიკვდილობაში 10 ძირითად რისკ-ფაქტორს შორის (2002).¹³

დიაგრამა 3

10 ძირითადი რისკ-ფაქტორის წილი საერთო სიკვდილობაში, საქართველო, 2002

ჯანმო-ს მონაცემებით მსოფლიოში 80 მილიონი ადამიანს აქვს ზომიერი და მძიმე ფორმის ფილტვის ქრონიკული ობსტრუქციული დაავადება (ფქოდ).¹⁴ 2005 წელს 3 მილიონზე მეტი ადამიანი გარდაიცვალა ფილტვების ქრონიკული ობსტრუქციული დაავადების შედეგად, რაც შეადგენს მსოფლიოში სიკვდილობის საერთო მაჩვენებლის 5%-ს.

10 Ezzati M, Lopez AD, Rodgers A, Vander Hoom S, Murray CJ. Selected major risk factors and global and regional burden of disease. Lancet 2002; 360: 1347-1360

11 Kearney PM, Whelton M, Reynolds K, Whelton PK, He J. Worldwide prevalence of hypertension: a systematic review. J Hypertens 2004; 22:11-19

12 www.ncdc.ge

13 European health report 2005: Public health action for healthier children and populations

14 The global burden of disease: 2004 update, published in 2008

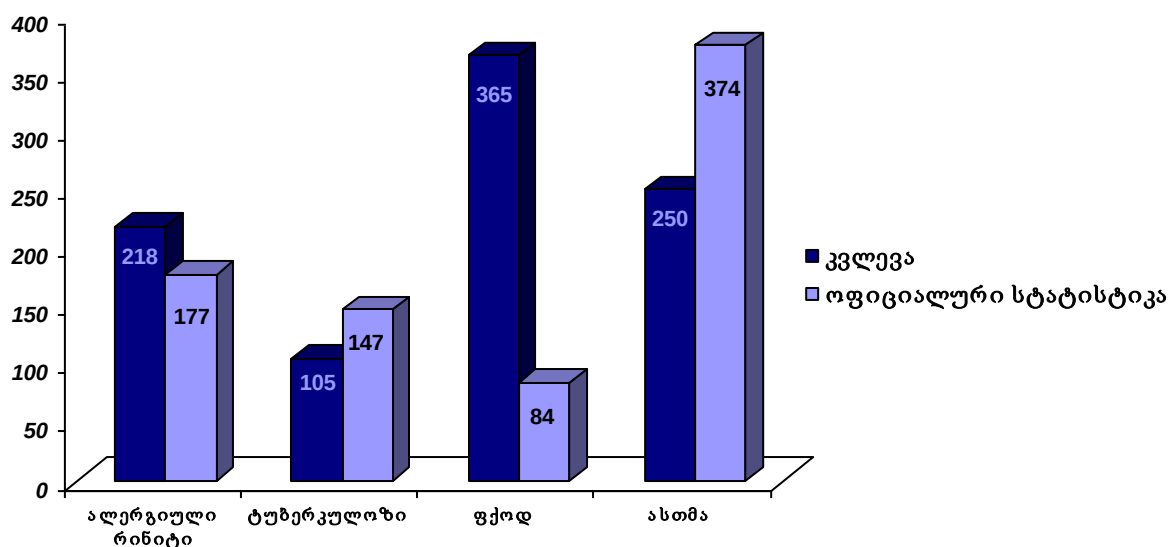
ჯანმო-ს გაანგარიშებით 2030 წლისთვის ფქოდ მსოფლიოში იქნება სიკვდილობის მესამე უმნიშვნელოვანესი მიზეზი. ფქოდ-ის ძირითად მიზეზს წარმოადგენს თამბაქოს ბოლი (თამბაქოს მეორადი ან პასიური მოხმარების ჩათვლით). სხვა რისკ-ფაქტორები შეიცავენ: შენობაში ჰაერის დაბინძურება (როგორცაა მყარი საწვავის გამოყენება საკვების მოსამზადებლად და გათბობის მიზნით); ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება; პროფესიული მტვერი და ქიმიური ნივთიერებები (ორთქლი, გამაღიზიანებელი ნივთიერებები და ბოლი); ბავშვობის ასაკში ხშირი ავადობა ქვედა სასუნთქი გზების ინფექციებით.

სავარაუდოდ საქართველოში ფქოდ-ის პრევალენტობა მაღალია, რაც განპირობებულია თამბაქოს მოხმარების და ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მაღალი მაჩვენებლით. თუმცა ტერმინი „ფქოდ“ თითქმის უცნობია მოსახლეობის ფართო ფენებისთვის და ბევრი ექიმი ჯერ კიდევ არ იყენებს აქტიურად ფქოდ-ის სადიაგნოსტიკო კრიტერიუმებს. ექიმები იძულებულნი არიან გამოიყენონ ისეთი დიაგნოზები, როგორცაა ქრონიკული ბრონქიტი და ემფიზემა. საქართველოში მონაცემები ფქოდ-ის პრევალენტობის შესახებ, რომელიც ეფუძნება რუტინულ სტატისტიკას საკმაოდ დაბალია (0.47% ქრონიკული ბრონქიტისთვის).

2008-2009 წლებში საქართველოს რესპირატორულმა ასოციაციის მიერ ჩატარებულმა GARD პილოტურმა კვლევამ აჩვენა, რომ ოფიციალური მონაცემები ალერგიული რინიტის, ტუბერკულოზისა და ასთმის შესახებ ძალიან ახლოს იყოს კვლევის ანგარიშის მონაცემებთან, მაშინ როდესაც კვლევის მონაცემები ფქოდ-ის პრევალენტობის შესახებ ხუთჯერ უფრო ნაკლები იყო სამედიცინო სტატისტიკის¹⁵ ოფიციალურ მონაცემებთან შედარებით.

დიაგრამა 4

რესპირატორული დაავადებები GARD პილოტური კვლევისა და ოფიციალური სტატისტიკის მიხედვით

2010 წლის მონაცემებით მსოფლიოში შაქრიანი დიაბეტით დაავადებულია 285 მილიონი ადამიანი; სავარაუდოდ 2030 წლისთვის ეს რიცხვი გაიზრდება 438 მილიონამდე. დაბალი და საშუალო შემოსავლების ქვეყნებში დიაბეტით დაავადებულ ადამიანთა უმრავლესობა განეკუთვნება საშუალო ასაკს (45-64) და არ აჭარბებს 65 წელს. ყოველწლიურად მსოფლიოში დიაბეტით სიკვდილობის მაჩვენებელი შეადგეს საერთო სიკვდილობის 5%-ს. დიაბეტით სიკვდილობის 80%-ზე მეტი მოდის დაბალი და საშუალო შემოსავლების ქვეყნებზე.

დიაბეტი ზრდის გულის დაავადებებისა და ინსულტის რისკს. დიაბეტით დაავადებულთა 50% იღუპება გულ-სისხლძარღვთა დაავადებებით. დიაბეტით დაავადებულთა სიკვდილობის საერთო რისკი სულ მცირე ორჯერ მეტია იგივე ასაკის იმ პირთა სიკვდილობის რისკის მაჩვენებელთან შედარებით, რომლებიც არ არიან დაავადებული დიაბეტით.

საქართველოში შაქრიანი დიაბეტის გავრცელების შესახებ ზუსტი ინფორმაცია არ არსებობს. ჯანმო-ს მონაცემებით საქართველოში 2000 წელს აღირიცხა დიაბეტით დაავადებული 200,000 პაციენტი; 2030 წლისთვის ეს რიცხვი გაიზრდება და მიაღწევს 223,000.¹⁶ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მონაცემებით 2005-2010 წლებში შაქრიანი დიაბეტის პრევალენტობის მაჩვენებელი 1.4-ჯერ გაიზარდა. ტიპი1 დიაბეტის პრევალენტობა გაიზარდა 1.27-ჯერ, ხოლო ტიპი 2 დიაბეტის - 1.43-ჯერ.

კიბო წარმოადგენს სიკვდილობის ერთ-ერთ წამყვან მიზეზს მსოფლიოში. 2007 წელს კიბოთი გარდაიცვალა 7.9 მილიონი ადამიანი, რაც შეადგენს საერთო სიკვდილობის დაახლოებით 13%-ს. კიბოთი საერთო სიკვდილობის მაჩვენებლის 70%-ზე მეტი ადგილი აქვს დაბალ და საშუალო შემოსავლების ქვეყნებში. ყოველწლიურად ამ ქვეყნებში კიბოს დიაგნოზით იღუპება 5.3 მილიონზე მეტი ადამიანი. არსებული პროგნოზის მიხედვით კიბოთი სიკვდილობის მაჩვენებელი მომდევნო წლებში გაიზრდება და 2030 წლისთვის 12 მილიონს მიაღწევს.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მონაცემებით საქართველოში ძუძუს კიბო ქალებში და ფილტვის კიბო მამაკაცებში წარმოადგენს წამყვან ავთვისებიან სიმსივნეებს. საქართველოში ავთვისებიანი სიმსივნეებით სიკვდილობის მაჩვენებელი კვლავ მაღალი რჩება. ამის ძირითად მიზეზს წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ კიბოს შემთხვევების უმრავლესობის გამოვლენა არ ხდება ადრეულ სტადიაზე. კიბოს შემთხვევების 70%-ზე მეტი დიაგნოსტირება მესამე და მეოთხე სტადიაზე.

ძუძუს კიბოს და საშვილოსნოს ყელის სკრინინგ პროგრამები მამოგრაფიისა და პაპ ტესტის გამოყენებით პირველად დაინერგა საქართველოს დედაქალაქში, თბილისში. 2011 წელს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ კიბოს სკრინინგ პროგრამა ინიცირებულ იქნა ქვეყნის მასშტაბით. გარდა იმისა, რომ განხორციელდა პროგრამის გეოგრაფიული გაფართოება, დაინერგა ახალი სკრინინგ ინიციატივებიც. ამჟამად ხირციელდება შემდეგი სკრინინგ პროგრამები: ძუძუს,

¹⁶ www.who.int

საშვილოსნოს ყელის, პროსტატის (პროსტატის სპეციფიკური ანტიგენის ტესტი (PSA) და კოლორექტალური კიბოს სკრინინგი (ფარული სისხლდენის ტესტი განავალში (FOBT). კიბოს სკრინინგ პროგრამების დანერგვის შემდეგ თბილისში აღინიშნება გარკვეული გაუმჯობესება კიბოს შემთხვევების ადრეული გამოვლების კუთხით. გარდა ამისა 2010 წლიდან 13 წლის გოგონებისთვის თბილისში ხორციელდება HPV იმუნიზაციის პროგრამა.

კვლევის მიზანი

არაგადამდები დაავადებების ქცევითი და ბიოლოგიური რისკ-ფაქტორების გავრცელებისა და თავისებურებების შესწავლა საქართველოს მოსახლეობაში.

კვლევის ამოცანები

- არაგადამდები დაავადებების რისკ-ფაქტორების გავრცელების შესწავლის საერთაშორისო სტანდარტიზებული მეთოდოლოგიის და ინსტრუმენტის დამუშავება და ადაპტირება საქართველოს პირობების და შეზღუდული რესურსების მდგომარეობის შესაბამისად, რაც რელევანტური და სანდო მონაცემების მოპოვების საშუალებას მოგვცემდა ეროვნულ, რეგიონალურ და ადგილობრივ დონეებზე ხარჯთეფექტურად და დროის მოკლე მონაკვეთში
- ორგანიზაციის შესაძლებლობების და ადამიანური რესურსების გაძლიერება
- არაგადამდები დაავადებების რისკ-ფაქტორებზე ზედამხედველობის ეფექტური სისტემის შემუშავება
- კვლევის ანგარიშის მომზადება და დისემინაცია

თავი 2

კვლევის მეთოდოლოგია

არაგადამდები დაავადებების რისკ-ფაქტორების კვლევა ჩატარდა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის STEPS (*STEP wise approach to NCD Surveillance - STEPS*) მეთოდოლოგიის სტანდარტიზებული ინსტრუმენტების გამოყენებით. ინსტრუმენტი შედგება სამი ძირითადი საფეხურისაგან.

საფეხური 1 (Step 1): კითხვარი სოციო-დემოგრაფიული ინფორმაციის (სქესი, ასაკი, განათლება, სოციალური სტატუსი და ა.შ.), ქვევითი რისკ-ფაქტორების (თამბაქოს მოხმარება, ალკოჰოლის ჭარბი მოხმარება, არაჯანსაღი კვება, დაბალი ფიზიკური აქტივობა), ჰიპერტენზიისა და დიაბეტის ანამნეზის შესახებ

საფეხური 2 (Step 2): ფიზიკური გაზომვები (სიმაღლე, წონა, წელისა და თეძოს გარშემოწერილობა, გულის რიტმი, სისხლის წნევა)

საფეხური 3 (Step 3): ბიოქიმიური გაზომვები (გლუკოზა, საერთო ქოლესტეროლი, ტრიგლიცერიდები)

კითხვარი მოიცავს ძირითად, გაფართოებულ და ქვეყნის სპეციფიკურ მოდულებს. ძირითადი მოდული გამოიყენება ძირითადი, საბაზისო ცვლადების-ინდიკატორების გამოსათვლელად, გაფართოებული მოდული კი დეტალური ინფორმაციის მოსაძიებლად. საბაზისო ინდიკატორების შედარებით შესაძლებელი ხდება ქვეყნებს შორის შედარებითი ანალიზი.

კითხვარი ითარგმნა ქართულ და რუსულ ენებზე და ადაპტირდა საქართველოს სიტუაციის შესაბამისად. გამოყენებულ იქნა როგორც ძირითადი, ისე გაფართოებული და დამატებითი კითხვები. კითხვარს თვალსაჩინოებისათვის დართული ქონდა ჯანმოს მიერ შემუშავებული ე.წ. საჩვენებელი ბარათები, რომელთა ადაპტირება მოხდა საქართველოს სინამდვილესთან შესაბამისად.

კვლევის პროცესში გამოყენებულ იქნა ჯანმოს მიერ შემუშავებული STEPS გზამკვლევი, რომელიც ითარგმნა ქართულად.

კითხვარის პილოტური გამოცდა განხორციელდა სასწავლო სემინარის შემდგომ სპეციალურად მომზადებული პერსონალის მიერ.

კვლევის არეალი

კვლევა განხორციელდა მთელი ქვეყნის მასშტაბით. საკვლევი ჩარჩოს ფორმირება განხორციელდა თბილისში და ქვეყნის 10 რეგიონში, რაიონულ მუნიციპალიტეტებში მოსახლეობის განაწილების პროპორციულად. საველე სამუშაოები ჩატარდა შერჩეული კონტინგენტის სიებისა და შესაბამისი არეალის რუკის მიხედვით.

შერჩევის ჩარჩოდ გამოყენებულ იქნა საქართველოს მოსახლეობის 2002 წლის მონაცემთა ბაზა. სტრატეგიკაცია მოხდა რეგიონების მიხედვით. ყოველი რეგიონი დაიყო 2 სტრატად: ქალაქის და სოფლის. ამგვარად, საქართველო დაიყო 22 სტრატად.

შერჩევის ზომების განსაზღვრა რეგიონებში მოხდა პროპორციულად სტრატებში შინამეურნეობების რაოდენობის მიხედვით.

გამოთვლებით ქვეყნის მასშტაბით მივიღეთ 15–64 წლის ასაკის მოსახლეობის 6075 ინტერვიუ. 20%-იანი არარელევანტური წილის მხედველობაში მიღების შედეგად შერჩევის ზომად განისაზღვრა 7629 ინტერვიუ.

პირველად შერჩევის ერთეულად (PSU) ქალაქის ტიპის დასახლებებში შეირჩა აღწერის ერთეული, სოფლის ტიპის დასახლებებში კი სოფლები. შესარჩევი კლასტერების რაოდენობა თითოეული სტრატისათვის იმგვარად გამოითვალა, რომ თითოეულ კლასტერში ჩატარებულიყო 25 ინტერვიუ; ქვეყნის მასშტაბით შერჩეულ იქნა 243 კლასტერი. კლასტერში შინამეურნეობების შერჩევა ხდებოდა „შემთხვევითი ხეტილის“ პრინციპით. ქალაქის ტიპის დასახლებებში ინტერვიუერებს ეძლეოდათ შერჩეული აღწერის ერთეულების ქუჩის სახელები და სახლის ნომრები. გამომხატურების მაჩვენებლის (response rate) გათვალისწინებით კლასტერიდან საშუალოდ 25 ინტერვიუს მისაღებად თითოეულ ქალაქის ტიპის კლასტერში შეირჩა 33, ხოლო თითოეულ სოფლიდ ტიპის კლასტერში კი 30 შინამეურნეობა.

შინამეურნეობებში ერთი 15–64 წლის რესპოდენტის შერჩევა ხდებოდა კიშის მეთოდით.

ცხრილი 1. შერჩეული კლასტერების გადანაწილება სტრატებში

რეგიონი	შინამეურნეობების რაოდენობა	შერჩეული კლასტერების რაოდენობა	შერჩევის ზომა	ინტერვიუების მოსალოდნელი რაოდენობა
კახეთი	21625	4	132	100
	88007	15	450	375
თბილისი	305732	52	1716	1300
	10124	2	60	50
შიდა ქართლი	26959	5	165	125
	54089	11	330	275
ქვემო ქართლი	46499	8	264	200
	72405	12	360	300
სამცხე-ჯავახეთი	14315	4	132	100
	37066	12	360	300
აჭარა	39905	7	231	175
	47622	9	270	225
გურია	8141	3	99	75
	31602	13	390	325
სამეგრელო, ზემო სვანეთი	45701	8	264	200
	73447	12	360	300
იმერეთი	93113	16	528	400
	108100	18	540	450
მცხეთა-მთიანეთი	6407	3	99	75
	24550	13	390	325
რაჭა-ლეჩხუმი, ქვემო სვანეთი	2880	3	99	75
	14349	13	390	325
სულ	1172638	243	7629	6075

სასწავლო სემინარი, ინტერვიუებისა და ლაბორანტების შერჩევა

სემინარი ჩატარდა 2010 წლის 13–15 ივლისს ჯანმოს STEPS ჯგუფის წარმომადგენლის მეღანი კოვანის მიერ. სემინარში მონაწილეობდა 50 სპეციალისტი. ტრენინგის პირველი ორი დღის განმავლობაში მონაწილეებმა მიიღეს ინფორმაცია შემდეგ საკითხებზე: WHO STEPS მეთოდოლოგია, მონაცემთა შეკრება ჯიბის პერსონალური კომპიუტერით (Personal Digital Assistants – PDA), კიშის მეთოდით რესპოდენტთა შერჩევა, ინტერვიუების უნარები, STEPS ინსტრუმენტი, კვლევის საფეხური 1. სემინარის მესამე დღეს მონაწილეებმა გაიარეს ტრენინგი ფიზიკური და ბიოქიმიური გაზომვების (საფეხური 2 და 3) პროცედურებში. ტესტირების შედეგად შეირჩა 30 ინტერვიუერი და 10 ლაბორანტი. შერჩეულმა ჯგუფმა გაიარა დამატებითი ერთდღიანი ინსტრუქტაჟი კვლევის პრაქტიკულ საკითხებში. შედგა 10 ჯგუფი, თითოეულში 3 ინტერვიუერი და 1 ლაბორანტი.

კვლევის ინვენტარი

მკვლევართა თითოეული ჯგუფი აღჭურვილი იყო 3 ძირითადი და 1 ლაბორატორიული პერსონალური კომპიუტერით (PDA), ელექტრონული სასწორით, არტერიული წნევისა და პულსის საზომი აპარატით (Microlife 100 Plus), სიმაღლისა და გარშემოწერილობის საზომი ხელსაწყო, Gima-ს ფირმის აპარატი MultiCare გლუკოზისა და საერთო ქოლესტეროლის ანალიზისათვის. ყველა ხელსაწყო სტანდარტიზირებულ იქნა საველე სამუშაოების დაწყებამდე. გარდა ამისა, ჯგუფები აღჭურვილ იყო ერთჯერადი ხალათებით, ხელთათმანებით, ჩაჩებით, სათვალეებით, მაგიდის გადასაფარებლებით და სტერილური სახარჯი მასალებით. რესპოდენტთა მოტივაციის გასაზრდელად ჯგუფებს გადაეცათ საჩუქრები (სულ 6000 ერთეული სააბაზანო პაკეტი) საფეხური 3-ში მონაწილეთათვის.

საველე სამუშაოები

საველე სამუშაოები მიმდინარეობდა 4 აგვისტოდან 30 სექტემბრამდე. თითოეული ჯგუფი სრული შემადგენლობით გადიოდა წინასწარ განსაზღვრულ კლასტერში და ადგენდა საწყის წერტილებს, ინაწილებდა კოდებს და ბიჯის დაცვით ახორციელებდა შინამეურნეობების შერჩევას.

ინტერვიუს წინ ივსებოდა ინფორმირებული თანხმობის ფორმა, რის შემდეგაც ხდებოდა კითხვარის შევსება და ფიზიკური გაზომვების ჩატარება. არტერიული წნევა იზომებოდა ჯანმოს რეკომენდაციების შესაბამისად, გამოიყენებოდა სხვადასხვა ზომის მანჟეტები. ბიოქიმიური გაზომვები ტარდებოდა მეორე დილას, უზმოზე, 08:00 საათიდან 11:00 საათამდე პერიოდში. ლაბორატორიული გამოკვლევა ტარდებოდა მშრალი წესით – რესპოდენტის თითიდან აღებული სისხლი თავსდებოდა აპარატის ფირფიტებზე და პასუხი ავტომატურად ფიქსირდებოდა ციფერბლატზე. მონაცემები ფიქსირდებოდა ნაბეჭდ ფორმაზე და ლაბორატორიულ PDA-ში. კვლევის პროცესში დაცული იყო რესპოდენტისა და ლაბორანტის

უსაფრთხოება. რესპოდენტებს გადაეცემოდათ სისხლის ანალიზის პასუხი და საჩუქარი.

კითხვარის შევსების მეთოდოლოგია

კითხვარის შევსება ხდებოდა შემდეგი წესების დაცვით:

- ინტერვიუერი სვამს შეკითხვას, რესპოდენტის პასუხს ინიშნავს PDA-ში
- თუ რესპოდენტი ვერ პასუხობს, შეკითხვა მეორდება; თუ შეკითხვაზე არსებობს თვალსაჩინოება, ინტერვიუერი იყენებს
- თუ რესპოდენტი კვლავ ვერ პასუხობს, შესაძლოა კითხვა დაისვას მესამედ, სხვა სიტყვებით
- პასუხები ინიშნება ინტერპრეტაციისა და ცვლილებების გარეშე
- საფეხური 1 და 2 კითხვარი ივსება ძირითად PDA-ში, ხოლო საფეხური 3 – ლაბორატორიულ PDA-ში

მონაცემთა მართვა და ანალიზი

მონაცემების მართვა ხორციელდებოდა შემდეგი სქემით: ინტერვიუერების და ლაბორანტების მიერ ველზე შეკრებილი ინფორმაცია (როგორც ნაბეჭდი, ისე ელექტრონული) პირველი რიგის შემოწმებას გადიოდა სუპერვაიზერთან და შემდგომ მოეწოდებოდა ცენტრალურ ოფისს, სადაც ხდებოდა ინფორმაციის გადახარისხება, კომპიუტერსი შენახვა და პირველადი ანალიზი. PDA-ებში ფაილის სახით ინახება ძირითადი ინფორმაცია, კერძოდ კიშის მეთოდით შერჩევის და კითხვარით მიღებული ყველა მონაცემი. აღნიშნული ფაილების გადატვირთვა ხდებოდა ცენტრალურ კომპიუტერში და შემდგომ მუშავდებოდა. გარდა ამ ინფორმაციისა, მნიშვნელოვანია ველზე ნაბეჭდი ფორმების შევსებით მოძიებული ინფორმაცია, რომელთაგან მთავარი – ინფორმაცია ინტერვიუ სამეთვალყურეო ფორმებიდან – შეიყვანებოდა ექსელის მარტივ ბაზაში. აღნიშნული ინფორმაცია ძირითადად გამოიყენებოდა ბაზის გაწმენდის და კვლევაში მონაწილეობის მაჩვენებლის დასადგენად.

ველიდან ამ ორის სახის საბოლოო მონაცემის მიღების შემდგომ ხდებოდა მთელი ბაზის გაწმენდა STEPS-ის შესაბამისი პროტოკოლის მიხედვით და გადაგზავნა ჯანმოს ოფისში, სადაც განხორციელდა მათი პროგრამაში გადატანა და საბოლოო ანალიზი. მიღებული მონაცემების ანალიზი მოხდა სტანდარტული ინდიკატორების შესაბამისად, ხოლო გაფართოებული შეკითხვებისათვის შემუშავდა დამატებითი ინდიკატორები. ანალიზისას განხორციელდა მონაცემთა შეწონვა, რათა კვლევის შედეგები რეპრეზენტატიული ყოფილიყო საქართველოს მასშტაბით შესაბამისი ასაკობრივი და სქესობრივი ჯგუფებისათვის. მონაცემთა ბაზის საბოლოო ვერსია, შეწონვა და ანალიზის ძირითადი ნაწილი განხორციელდა ჯანმოს STEPS გუნდის მიერ სახელმძღვანელოს მიხედვით. მონაცემთა ანალიზი ჩატარდა EpiInfo-ში.

კვლევის ფარგლებში უზრუნველყოფილ იყო მოპოვებული მონაცემების სამმაგი დაცვა. პირველი რიგის დაცვას უზრუნველყოფდა ე.წ. შესავსები ნაბეჭდი ფორმები, კერძოდ ინტერვიუს სამეთვალყურეო და სისხლის ანალიზის ფორმები, რომლებზეც

ფიქსირდებოდა მონაწილეთა პირადი კოდი, ოჯახში რელევანტურ წევრთა რაოდენობა, ინფორმაცია კვლევის სხვადასხვა ეტაპებში მონაწილეობის შესახებ, ლაბორატორიული ანალიზის შედეგები და სხვა. ეს უზრუნველყოფდა PDA-ში არსებულ მონაცემთა დაკარგვის შემთხვევაში მისი აღდგენის შესაძლებლობას. მეორე დონის დაცვას უზრუნველყოფდა PDA-ში არსებული მახსოვრობის ბარათი, რომელზეც იწერებოდა შევსებული კითხვარი და საკუთრივ PDA-ს დაზიანების შემთხვევაში უზრუნველყოფდა ინფორმაციის შენახვას. იმ შემთხვევებისთვის, როდესაც შესაძლოა დაკარგულიყო ან დაზიანებულიყო მთლიანად PDA ან შესავსები ფორმები ან მახსოვრობის ბარათი, ძველი მონაცემების დაცვისთვის ყველა ბრიგადა ვალდებული იყო თითოეული გასვლის შემდგომ (1 გასვლისას საშუალოდ ხდებოდა 5 კლასტერის მოცვა) სამუშაო ჯგუფის და სტატისტიკოსისთვის მიეწოდებოდათ ყველა სახის მოპოვებული ინფორმაცია, კერძოდ ცენტრალურ ოფისში რჩებოდა ყველა შევსებული ნაბეჭდი ფორმა, ხოლო PDA-ში არსებული ინფორმაცია იწერებოდა კომპიუტერში. ეს უკანასკნელი უზრუნველყოფდა მონაცემთა მესამე რიგის დაცვას.

ხარისხის კონტროლი

კვლევის ხარისხის კონტროლის მიზნით ჩატარდა რიგი ღონისძიებებისა, როგორც შიდა (მიმდინარე), ისე გარე (საბოლოო) მონიტორინგის სახით. ხარისხის მიმდინარე კონტროლი მოიცავდა ველზე კვლევის პროცესის სუპერვიზირებას როგორც გუნდების სუპერვაიზერების, ისე საველე სამუშაოთა საკოორდინაციო ჯგუფის მიერ. ხარისხის მიმდინარე კონტროლის ძირითადი ამოცანა იყო პრობლემების დროული იდენტიფიკაცია და რეაგირება, ხოლო გარე მონიტორინგი შეფასებითი ხასიათის იყო და შესაბამისად, გავლენა ვერ მოახდინა კვლევის მიმდინარეობაზე.

ოჯახებში ვიზიტების რაოდენობის, ოჯახებში ინდივიდების რაოდენობის, გამოკვლეული პირების საიდენტიფიკაციო ნომრების, მონაწილეთა სქესისა და ასაკის, მონაწილეთა რაოდენობას საფეხურებისათვის ცალ-ცალკე თანხმობის და უარის რაოდენობების, ინდივიდუალური კომენტარების გადამოწმებით/გაკონტროლებით სუპერვიზერები ახორციელებდნენ დაკვირვების პროცესს. გარდა ამისა, ზედამხედველები ამოწმებდნენ PDA-ში მონაცემთა შეყვანის სიზუსტეს ყოველი გასვლის ბოლოს, ზოგჯერ ყოველდღიურადაც. კვლევის დროს გარანტირებულ იყო ეთიკური ნომრების სრული დაცვა, რაზეც მეტყველებს ისიც, რომ ძალზე მაღალი იყო კვლევაში მონაწილეობის მაჩვენებელი და რაც განსაკუთრებით ნიშანდობლივია საფეხური 3-ში მონაწილეობის (რაც გარკვეულ დისკომფორტს უკავშირდებოდა) მაღალი დონე. გარდა სუპერვაიზერებისა, ხარისხის შიდა კონტროლს აწარმოებდა საველე სამუშაოების მაკოორდინირებელი ჯგუფი. ამ მიზნით ადგილზე, თბილისსა და 10 რეგიონში შემოწმებულ იქნა საველე სამუშაოების კვლევისათვის ფორმირებული სამუშაო ჯგუფების საქმიანობა.

შემოწმების კრიტერიუმები მოიცავდა კვლევის სხვადასხვა კომპონენტების ხარისხის დადგენას, კერძოდ: კომპიუტერული სისტემის ხელსაწყოთა საკმარისი რაოდენობით არსებობა, მათი გამართულობა და მათი მოხმარების ჩვევების დემონსტრირება ინტერვიუერთა მიერ; კიშის მეთოდის გამოყენების სიზუსტე მონაწილის შერჩევის მიზნით, კვლევაში მონაწილეობაზე ოფიციალური თანხმობის მიღებისათვის

კომუნიკაციის რელევანტურობა; ინტერვიუს ჩატარების ჩვევების პრაქტიკული გამოვლენა, საიდენტიფიკაციო ინფორმაციის მიღების მეთოდების გამოყენება, კონფიდენციალურობის დაცვის ხარისხი, შეკითხვებისა და დამხმარე სურათების (სამუშაო სტატუსის, თამბაქოს, ალკოჰოლის, ხილის და ბოსტნეულის და ტიპური ულუფის ზომები, ფიზიკური აქტივობის ტიპები) რელევანტური შეფასება; ქცევის გაზომვებისა და მომატებული სისხლის წნევისა და დიაბეტის თაობაზე მიღებული ანამნეზის ხარისხი მასალის სანდოობის უზრუნველყოფისათვის; სისხლის წნევისა და გულის რიტმის გაზომვის, წონის, სიმაღლის, წელისა და თეძოს გარშემოწერილობების გაზომვების ხარისხი; მონაწილისთვის კლინიკაში სისხლის ასაღებად მისვლის მნიშვნელობის ახსნის ხარისხი და შესაბამისი ფორმების გამოყენების სიზუსტე; მოსახლეობასთან ურთიერთობის ეთიკური მხარე, ინტერვიუერის მიერ ოჯახთან პირველივე კონტაქტიდან მოყოლებული, მონაწილის შერჩევის, თანხმობის მიღების და ინფორმაციის ადექვატური მიწოდების ფორმისა და შინაარსის ჩათვლით; შემდეგი ფაქტორების გათვალისწინება: კონფიდენციალობა, მონაწილის დროის მოხმარების გამო პაციენტის ცემა, ტაქტიანობის გამოვლენა, კეთილგანწყობა, ჟესტების ენა, ინტერვიუს ტემპი, მოთმინება, ტოლერანტობა, მადლიერება; არაქართულენოვან მოსახლეობასთან მუშაობის ხარისხი, მათ შორის მოხერხებულობისთვის “თარჯიმანის” გამოყენების შემთხვევების გამოვლენა, სოფლის თავკაცის ან სხვა ადგილობრივის მონაწილეობა, რაც ზრდის არასწორი მონაცემების დაფიქსირების რისკს; ლაბორატორიული ნაწილის - ბიოქიმიური გაზომვების ჩატარების ხარისხი: სისხლში გლუკოზის, ქოლესტერინისა და ტრიგლიცერიდების გაზომვის, კლინიკის სარეგისტრაციო ფორმების შევსების, უსაფრთხოებისა და ჰიგიენის ნორმების დაცვის პირობების, მედიკამენტურ მკურნალობაზე მყოფ დიაბეტიან პაციენტებთან ურთიერთობის შემთხვევებში შესაბამისი ინდივიდუალური მიდგომის უზრუნველყოფის ხარისხი; საქმიანობის გაშლის, კითხვარების შევსების და ადგილზე წამოჭრილი საკითხების მოგვარების ხარისხი.

კვლევის მიმდინარეობისას ათივე რეგიონში ჩატარდა თითოეული ინტერვიუერის მიერ განხორციელებული მონაცემთა შეგროვების რაოდენობრივი პროპორციის შეფასება, ინტერვიუებისა და გაზომვების ჩატარების სისრულე, ინტერვიუერის მიერ განხორციელებული მონაცემთა შეგროვების რაოდენობრივი დინამიკა.

გარდა ზემოაღნიშნულისა კვლევის ცენტრალური აპარატი პროტოკოლის მიხედვით ახორციელებდა მონაცემთა გადამოწმებას და გაწმენდას.

მთლიანობაში ხარისხის მიმდინარე კონტროლის სისტემამ უზრუნველყო კვლევის წარმართვა არსებითი ხასიათის მეთოდოლოგიური ხარვეზების გარეშე. გარდა ინტერვიუერების მომზადების მაღალი დონისა, ამას მნიშვნელოვნად უწყობდა ხელს თავად კვლევის მეთოდოლოგიის გამართულობა და სიმარტივე, დამხმარე მასალების სრული პაკეტი, მონაწილეთა შერჩევის და მონაცემთა შეგროვების ავტომატიზირებული სისტემა, აგრეთვე კარგი ორგანიზება და მოსახლეობის მხრიდან დიდი ინტერესი კვლევაში მონაწილეობასთან დაკავშირებით.

ხარისხის შიდა (მიმდინარე) კონტროლის გარდა არასამთავრობო ორგანიზაცია “ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ფონდის” მიერ განხორციელდა თითოეული

ბრიგადის მიერ მოცული სამ-სამი კლასტერიდან 181 რესპონდენტის სატელეფონო გამოკითხვა. თითოეულ კლასტერში შერჩეულ იქნა 3 ქალი და 3 მამაკაცი. ცენტრალური აპარატის მიერ კლასტერების და რესპონდენტების შერჩევა მოხდა შემთხვევითად.

სატელეფონო გამოკითხვა მოიცავდა კვლევაში და მის ცალკეულ ეტაპებში რესპონდენტის მონაწილეობის დადასტურებას/უზუღვებელყოფას; რესპონდენტის გამოკითხვას მის კლასტერში საკონტროლოდ აღებული სხვა რესპონდენტის თაობაზე; ლაბორატორიული კვლევისას უზმოდ ყოფნის შესახებ; რესპონდენტის გამოკითხვას 10 მეზობელ ქალბატონში მწვევლობის გავრცელების დონესთან დაკავშირებით; კმაყოფილებას კვლევასთან დაკავშირებით; რესპონდენტის რეკომენდაციებს.

ხარისხის გარე კონტროლის შედეგად გამოვლინდა PDA-ებში შეყვანილი და ნაბეჭდ ფორმებზე არსებული მონაცემების შესაბამისობა გამოკითხვის შედეგებთან. რესპონდენტთა 100%-მა დაადასტურა კვლევაში მონაწილეობა, უზმოდ ყოფნა დაადასტურა 96%-მა, დანარჩენებს სხვადასხვა მიზეზების გამო არ ჩატარებიათ ლაბორატორიული კვლევა. რესპონდენტთა 94.1%-მა გამოხატა დიდი კმაყოფილება კვლევის ჩატარების გამო, დანარჩენი რესპონდენტები იკავებდნენ ნეიტრალურ პოზიციას. რესპონდენტები განსაკუთრებულ კმაყოფილებას გამოთქვავდნენ ლაბორატორიული კვლევების გამო. მათი თქმით მიზანშეწონილია მსგავსი კვლევების განმეორებითი ჩატარება და ასაკობრივი შეზღუდვის მოხსნა 64 წელზე უფროსი ადამიანებისთვის.

ველზე მიღებული ლაბორატორიული მონაცემების (ქოლესტეროლის და ტრიგლიცერიდებისათვის) ხარისხის კონტროლისათვის ჩატარდა კონფირმაციული კვლევა იმერეთის ზონალურ სადიაგნოსტიკო და ვისბადენის Human-QC-Referral ლაბორატორიებში (გერმანია). მონაცემების შედარებამ დაადასტურა ველზე მიღებულ მონაცემთა სანდოობის ხარისხი.

შეზღუდვები

კვლევის დროს არსებობდა გარკვეული შეზღუდვები და ნაკლოვანებები, რომელთა გათვალისწინებაც სასურველია შემდგომი კვლევების დაგეგმვისას:

- შეზღუდული რესურსები
- კვლევა არ მოიცავდა 11-17 წლის პირებს და აგრეთვე 64 წელზე ასაკოვან ადამიანებს
- კვლევა არ მოიცავდა ისეთი ბიოქიმიური მაჩვენებლების შესწავლას, როგორიცაა დაბალი და მაღალი სიმკვრივის ლიპოპროტეინები, გლიკოზირებული ჰემოგლობინი და სხვა
- მიზანშეწონილია რეგიონულ დონეზე ჩარღმავებული ანალიზი

თავი 3

კვლევის შედეგები

სოციალურ-დემოგრაფიული მახასიათებლები

კვლევაში მონაწილეობის მაჩვენებელი

კვლევა ჩატარდა 243 კლასტერში, განხორციელდა 7802 ვიზიტი, მათ შორის რეპრეზენტატიული აღმოჩნდა 6839 შინამეურნეობა, პასუხის მაჩვენებელმა შეადგინა 95%. 6018 პირმა გაიარა სამივე საფეხური, 424-მა მხოლოდ პირველი და მეორე საფეხურები, ხოლო 60-მა მხოლოდ ლაბორატორიული კვლევა. ნაცვლად დაგეგმილი 6075-ისა კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 6497-მა რესპონდენტმა.

სქესი და ასაკი

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო საქართველოს 6497-მა მოქალაქემ, რომელთაგან 1887 (29%) იყო მამაკაცი, ხოლო 4610 (71%) ქალი. მონაწილეები დაჯგუფებულ იყვნენ 5 ასაკობრივ ჯგუფად. რესპონდენტების ყველაზე მეტ ოდენობას (31%) შეადგენდა 55-64 წლის პირები, მას მოსდევდა 45-54 წლის პირების ჯგუფი (26,4%), შემდგომ 35-44 (18,2%) და 25-34 (14%) წლის პირები, ხოლო ყველაზე მცირე რაოდენობით (10%) 18-24 წლის პირები იყვნენ წარმოდგენილნი.

ასაკობრივ ჯგუფებში სქესის მიხედვით განაწილება თითქმის თანაბარია და შეადგენს 26-31%-ს მამაკაცებისთვის და 70-72%-ს ქალებისთვის. გამონაკლისია 18-24 წლის პირების ჯგუფი, რომელშიც მამაკაცები შედარებით დიდი პროპორციით არიან წარმოდგენილნი – 38,8%, აგრეთვე 55-64 წლის ასაკობრივი ჯგუფი სადაც პროპორციულად ქალები მეტად (73,9%) არიან წარმოდგენილნი.

რეგიონების მიხედვით მონაწილეთა ყველაზე დიდი რაოდენობა მოცულ იქნა თბილისში (20.6%), მას მოსდევს იმერეთი - 15%, მცირერიცხოვანი აღმოჩნდა შიდა ქართლი (5.1%), რაჭა-ლეჩხუმი (6.2%), გურია (6.6%), მცხეთა-მთიანეთი (6.5%) და სამცხე-ჯავახეთი (6.8%). 7.2-9.1%-ის ფარგლებში მერყეობს რესპონდენტთა რაოდენობა აჭარაში, კახეთში, ქვემო ქართლსა და სამეგრელოში.

უმნიშვნელოა სხვაობა სქესობრივი შემადგენლობის მხრივ რეგიონებს შორის (ქალების შეფარდება მამაკაცებთან 3:1). გამონაკლისს წარმოადგენს შიდა ქართლი სადაც შეფარდება 4:1-ზეა.

ოჯახური მდგომარეობა

ოჯახური მდგომარეობის მიხედვით გამოყოფილ იქნა 6 ჯგუფი. ყველაზე დიდ ჯგუფს (64,3%) შეადგენს აშუამად დაქორწინებულები. სიდიდით მომდევნო ჯგუფებია დაუქორწინებლები (16.7%) და ქვრივები (12.3%). შედარებით მცირერიცხოვანია განქორწინებულთა (3.4%) და ცალკე მცხოვრებთა (3.0%) ჯგუფები, და ძალზე დაბალი თანამცხოვრებლები (0.1%).

დაქორწინებულთა მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია 25-54 წლის კონტინგენტში (68.6-75.7%) და ყველაზე დაბალი (30.8%) 18-24 წლის პირებში. დაუქორწინებულთა მაჩვენებელი მცირდება ასაკის მატებასთან ერთად და ვარირებს 67.1%-დან (18-24 წლის პირებში) 6.2%-მდე (55-64 წლის პირებში). ცალკე მცხოვრებთა და ქვრივთა მაჩვენებელი იზრდება ასაკის მატებასთან ერთად. დაუქორწინებულთა მაჩვენებელი კაცებში უფრო მეტია, ვიდრე ქალებში (24.7% საპირწონედ 13.5%). განქორწინებულთა მაჩვენებელი მაღალია ქალებში (4.1%), ვიდრე კაცებში (1.8%). განქორწინებულთა მაღალი პროცენტი ფიქსირდება ქალთა 25-34 წლის კონტინგენტში (5.2%) და კაცთა 35-44 წლის კონტინგენტში (3.4%). ქვრივთა მაჩვენებელი მაღალია ქალებში (15.9%), ვირდე კაცებში (4.1%). ასაკის მატებასთან ერთად, ქვრივთა მაჩვენებელი, როგორც კაცებში ასევე ქალებშიც, იზრდება.

18-24, 25-34 და 35-44 წლის ჯგუფებში ქალებში დაქორწინების მაჩვენებელი მეტია ვიდრე მამაკაცებში და პირველ 2 ჯგუფში სხვაობა 16-20%-ს შეადგენს. ამასთან ერთად ბოლო ორ ასაკობრივ ჯგუფში (45-54 და 55-64) მამაკაცებში დაქორწინებული მეტია ვიდრე ქალებში, რის ხარჯზეც მთლიანობაში დაქორწინებულთა მაჩვენებელი კაცებში მეტია (66.2%), ვიდრე ქალებში (63.5%). დაქორწინებულთა მაჩვენებელი კაცებში ყველაზე მაღალია 45-54 წლის ასაკობრივ კონტინგენტში (83.2%), ხოლო ქალებში მაღალია 35-44 წლის კონტინგენტში (77.3%).

განათლება

განათლების წლების (სულ წლების რაოდენობა გატარებული სკოლაში ან სრულდლიანი სწავლების რეჟიმში, გარდა სკოლამდელი განათლებისა) საშუალო მაჩვენებელი იყო 12.5. ეს მაჩვენებელი ასაკობრივ ჯგუფების მიხედვით მცირედ ვარირებს. ყველაზე მცირეა 18-24 წლიანი ჯგუფისათვის (11.9 წელი). ყველაზე დიდი 25-44 წლიანი ჯგუფისათვის (12.9 წელი).

კაცები უფრო მეტ დროს ხარჯავენ განათლებაზე, ვიდრე ქალები (12.7 საპირწონედ 12.4). იგივე პროპორცია გვხვდება ასაკობრივ ჯგუფებშიც გარდა 18-24 წლიანი კონტინგენტისა, სადაც ქალები უფრო მეტ დროს ხარჯავენ განათლებაზე ვიდრე კაცები (12.0 საპირწონედ 11.7).

დასრულებული განათლების დონე (განათლების უმაღლესი დონე რომელსაც მონაწილემ მიაღწია) დაჯგუფებული იქნა 7 დონედ. არანაირი სასკოლო, არასრული დაწყებითი და სრული დაწყებითი განათლების მქონე პირები ძალზე ცოტაა (0.3%, 0.3% და 0.6% შესაბამისად). მცირეა ასევე დიპლომისშემდგომი განათლების მქონე (1.2%) და არასრული საშუალო განათლების მქონე (6.7%) პირები. გამოკითხულთა უმეტესობას აქვს სრული საშუალო (57.2%) და საუნივერსიტეტო (33.6%) განათლება.

ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით საუნივერსიტეტო განათლების მეტი სიხშირით გამოირჩევა 25-44 წლის ასაკის პირები.

ეთნიკური შემადგენლობის მხრივ ყველაზე დიდი ჯგუფია ქართველები 87.3%. ეთნიკურ უმცირეობებს შორის შედარებით დიდი ჯგუფებია სომხები (5.7%) და აზერბაიჯანელები (4.1%).

რუსების პროცენტული მაჩვენებელი შედარებით მაღალია (1.9%) მაღალ ასაკობრივ ჯგუფებში. საპირისპირო ტენდენციაა აზერბაიჯანელებისა და სომხების ჯგუფებში სადაც, ასაკის მატებასთან ერთად მაჩვენებელი მცირდება.

დასაქმება

სამუშაო სტატუსის მიხედვით გამოყოფილი იქნა 4 ჯგუფი. ყველაზე დიდ ჯგუფი (65.3%) შეადგინა არაანაზღაურებადი სამუშაო სტატუსის მქონე პირებმა. ამ სტატუსის მქონე ქალები შეადგენენ გამოკითხულ ქალთა 70.6%, კაცები კი 52.4%-ს. არაანაზღაურებადი სამუშაო სტატუსის მქონე პირები განსაკუთრებით ჭარბობენ 18-24 წლის ასაკებში.

სახელმწიფო მოხელედ მუშაობს გამოკითხულთა 17.1%. ქალებში სახელმწიფო მოხელეთა პროცენტული მაჩვენებელი უფრო მაღალია 18%, ვიდრე კაცებში 14.7%.

არასამთავრობო სექტორში მომუშაოებთა შორის ჭარბობენ მამაკაცები (9.4%) ქალებთან (4.5%) შედარებით. თვითდასაქმებულთა პროცენტული მაჩვენებელი კაცებში გაცილებით მაღალია (23.5%), ვიდრე ქალებში (6.9%). თვითდასაქმებულთა პროცენტული მაჩვენებელი მაღალია 25-54 წლის ასაკობრივ ჯგუფებში.

არაანაზღაურებადი სამუშაო სტატუსის მქონე პირთა შორის ჭარბობენ დიასახლისები (44.3%). ამ ჯგუფში სიდიდით მეორე ქვეჯგუფს შეადგენენ შრომისუნარიანი უმუშევრები (31.3%). შრომისუნარიან უმუშევართა მაჩვენებელი გაცილებით მაღალია კაცებში, ვიდრე ქალებში (74.3% საპირწონედ 18.2%). ქალებში შრომისუნარიან უმუშევრთა მაჩვენებელი მაღალია 18-24 წლის კონტინგენტში და ასაკის მატებასთან ერთად კლებულობს. კაცებში შრომისუნარიან უმუშევრთა პროცენტული წილი მაღალია 25-54 წლის ასაკობრივ ჯგუფებში.

პენსიონრები შეადგენენ გამოკითხულთა 16.2%-ს. პენსიონერთა მაჩვენებელით ჭარბობენ ქალები, ვიდრე კაცები (17.5% საპირწონედ 11.7%). პენსიონერთა მაჩვენებელი ქალებში ასაკის მატებასთან ერთად, მატულობს. შრომისუნარო უმუშევართა პროცენტული მაჩვენებელი კაცებში (6.4%) გაცილებით მაღალია, ვიდრე ქალებში (1.9%).

სტუდენტთა ჯგუფი უფრო წარმომადგენლობითია კაცებში, ვიდრე ქალებში (6.4 საპირწონედ 4.3).

ოჯახის შემოსავალი

კომლის საშუალო წლიური შემოსავალის მიხედვით გამოყოფილი იყო 5 ჯგუფი. გამოკითხულთა 95.5%-ის წლიური შემოსავალი ნაკლებია 2600 ლარზე. მცირე რაოდენობის კომლთა შემოსავლები მერყეობს 2600-5000 ლარის ფარგლებში (3%) და კიდევ უფრო მცირე 5000-10000 ლარის ფარგლებში (1%) და 10000-20000 ლარის ფარგლებში (0.5%). კომლის წლიური საშუალო შემოსავალია 1587.4 ლარი.

ქცევითი რისკ-ფაქტორები

(STEP 1)

თამბაქოს მოხმარება

თამბაქოს მოხმარების შესწავლისათვის კვლევა მოიცავდა 19 შეკითხვას, მათ შორის ყველა ძირითად, გაფართოებული კითხვარის ნაწილს და 2 დამატებით შეკითხვას (მოწევაზე თავის დანებებისას დახმარების სხვადასხვა მეთოდების გამოყენება). აღსანიშნავია, რომ მრავალ სხვა საკითხთან ერთად შესწავლილ იქნა მწეველობის სხვადასხვა სტატუსები, კერძოდ – ამჟამად თამბაქოს მოხმარება, ამჟამად მწეველობა, ყოველდღიური მწეველობა, ყოფილი მწეველობა, ყოფილი ყოველდღიური მწეველობა, არამწეველობა. ამჟამად მწეველობა განსაზღვრულია როგორც ამჟამად ყოველდღიური და ხანგამოშვებით მწეველობა, ხოლო ყოველდღიური მწეველობა როგორც დღეში მინიმუმ ერთი ღერი თამბაქოს პროდუქტის მოხმარება.

ამჟამად მწეველები

ამჟამად თამბაქოს რომელიმე პროდუქტს (მოსაწევს და უკვამლოს) მოიხმარს რესპოდენტთა 30.3% (მამაკაცების 55.5% და ქალების 4.8%). მკვეთრი განსხვავებაა მამაკაცებსა და ქალებში ამჟამად მწეველობის გავრცელების მხრივ. როგორც ჩანს ე.წ. სქესთა შორის მწეველობის გავრცელების ისტორიული ტენდენციები ჯერჯერობით არ შეცვლილა საქართველოში, რის გამოც ქალების შემთხვევაში პოზიტიური, ხოლო მამაკაცების შემთხვევაში უკიდურესად ნეგატიური შედეგებია შენარჩუნებული. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ დღემდე ქალების მწეველობა სტიგმატიზირებული თემაა და სავარაუდოა, რომ ზოგიერთი ქალი მაღავს ამ ჩვევას, რის შედეგადაც მიღებული მაჩვენებელი, სავარაუდოდ, ზუსტად არ ასახავს რეალურ სიტუაციას.

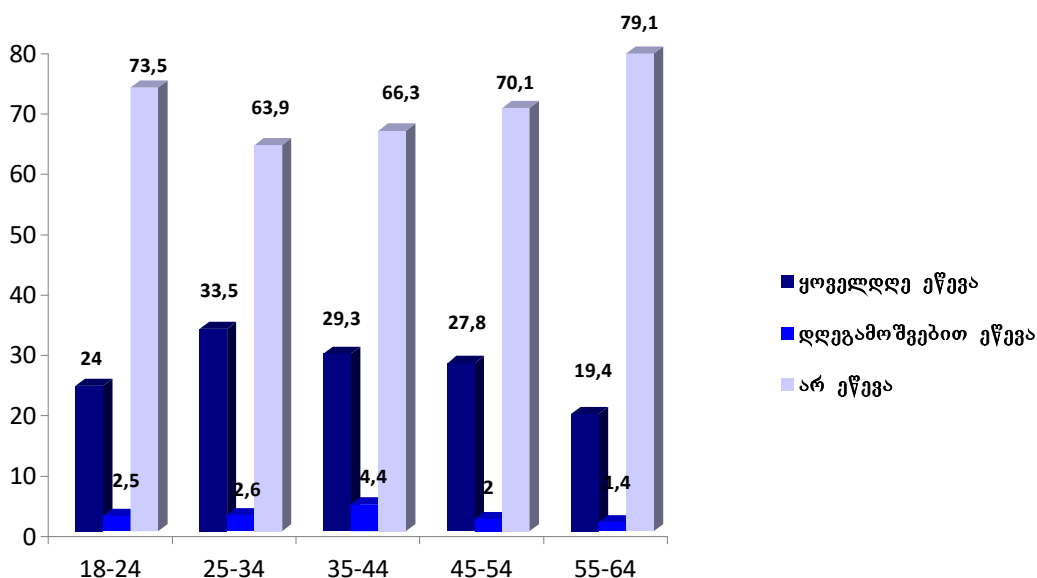
ცხრილი 2. რესპოდენტთა პროცენტული განაწილება ამჟამად მწეველობის სტატუსის, სქესისა და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	ამჟამად მწეველი (%)		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	45.2	5.0	26.5
25-34	62.7	3.7	36.1
35-44	65.3	5.7	33.7
45-54	57.5	5.7	29.9
55-64	40.1	3.2	20.9
18-64	55.5	4.8	30.3

ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით მოწევა ყველაზე მეტად 25-44 წლის ასაკშია გავრცელებული (36.1%). ყველაზე დაბალია 55-64 წლის პირებს შორის. დამაფიქრებელია ის, რომ 18-24 წლის მამაკაცების 45.2% მწეველია, ხოლო ქალებში 5%, რაც ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით პიკურ მაჩვენებლებს მამაკაცებში (65.3%) მხოლოდ 1/3-ით ჩამორჩება, ხოლო ქალებში 0,7%-ით. თუ გავითვალისწინებთ 2008 წელს 13-15 წლის ასაკის ბავშვებში ჩატარებული კვლევის (Global Youth Tobacco Survey 2008) შედეგებს (ამჟამად მწეველობა 8.7%) და იმავე წელს განხორციელებული თამბაქოს, ალკოჰოლისა და სხვა ნარკოტიკების მოხმარება 16 წლის ქართველ

მოსწავლეებში ევროპის ალკოჰოლისა და სხვა ნარკოტიკების სასკოლო პროექტის (European School Project on Alcohol and Other Drug - ESPAD) პილოტური კვლევის შედეგებს (ამჟამად მწვეულობა 16%), სავარაუდოა, რომ მწვეულობის სტატუსის განსაზღვრა/ჩამოყალიბება მამაკაცების და ქალების დიდ უმრავლესობაში 15-24 წლის ასაკში ხდება.

დიაგრამა 5. მწვეულობის სტატუსი ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით

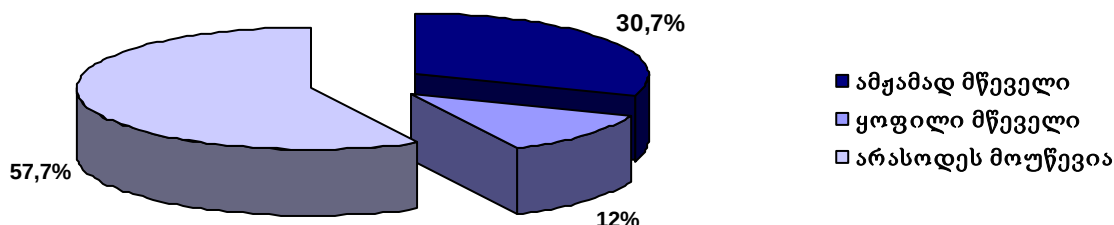
თამბაქოს უკვამლო პროდუქტებს (საყნოსი თამბაქო, საღეჭი თამბაქო და სხვა) მოიხმარს რესპოდენტთა მხოლოდ 0.6% (კაცების 1% და ქალების 0,2%).

თამბაქოს მომხმარებელთა ძირითადი ნაწილი მოიხმარს მოსაწევ თამბაქოს. გამოკითხულთა ძალზე მცირე ნაწილს შეადგენს ყოფილი მწვეულები – 12%, ხოლო ყველაზე დიდი ჯგუფია არასოდეს მწვეულები (57.7%)

გამოკითხული რესპოდენტების 27.7% ამჟამად ყოველდღე მწვეულია, რაც ამჟამად მწვეულთა 91.2%-ს შეადგენს. ამჟამად ხანგამოშვებით ეწევა 2.7%, ამჟამად არ ეწევა 69.7%. მამაკაცებში ამჟამად ყოველდღე მწვეულობის პროცენტული მაჩვენებელი (51.1%) ბევრად უფრო მაღალია, ვიდრე ქალებში (4.0%), თუმცა, განსხვავებით მდედრობითი სქესის წარმომადგენლებისაგან, მამაკაცებში შეიმჩნევა ამ მაჩვენებლის შემცირების ტენდენცია ასაკობრივი ჯგუფის მატებასთან ერთად.

გამოკითხულ მამაკაცებში ამჟამად ხანგამოშვებით მწვეულობის მაჩვენებელი მაღალია 4.5%, ვიდრე ქალებში (0.8%). ხანგამოშვებით მწვეულობის მაჩვენებლები ყველა ასაკობრივ ჯგუფში დაბალი მონაცემით ხასიათდება. კაცებში ეს მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია 35-44 ასაკობრივ ჯგუფში (8.2%). გამოკითხული მამაკაცებიდან ამჟამად არ ეწევა 44,5%, ხოლო გამოკითხული ქალების 95,2%.

დიაგრამა 6. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება მწველობის სტატუსის მიხედვით

რეგიონების მიხედვით ამჟამად თამბაქოს მოხმარების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი თბილისშია (36.5%), ხოლო ყველაზე დაბალი შიდა ქართლში (18.8%). თბილისის შემდეგ მოდის აჭარა (34.5%) და გურია (34.3%), შემდგომ ქვემო ქართლი (30.8%), მცხეთა-მთიანეთი (29.6%) და კახეთი (27.9%). საკმაოდ დაბალია ამჟამად მწველთა მაჩვენებელი რაჭა-ლეჩხუმსა (21.4%) და სამცხე-ჯავახეთში (23%). ამ მონაცემების მიხედვით უნდა ვივარაუდოთ, რომ ურბანიზაცია წარმოადგენს მოწვევის გავრცელების ერთერთ რისკ-ფაქტორს. ეს უმთავრესად თამბაქოს ინდუსტრიის მიერ ურბანულ რაიონებში მარკეტინგული ძალისხმევის კონცენტრაციის შედეგი შეიძლება იყოს.

თამბაქო არასოდეს მოუხმარიან შიდა ქართლის მოსახლეობის 72.1%-ს, რაც ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია, ამ მხრივ ყველაზე დაბალი მონაცემი თბილისს აქვს (50%).

ყოფილი მომხმარებლების მაჩვენებელი ყველაზე მაღალი თბილისსა და იმერეთშია (13.5%), მას მოსდევს კახეთი (12.9%). ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი გვხვდება შიდა ქართლში.

ამჟამად თამბაქოს მომხმარებელთა რაოდენობის კლებას რეგიონების მიხედვით უპირატესად თან სდევს არასოდეს მომხმარებელთა მაჩვენებლების მატება და შედარებით უმნიშვნელოდ ყოფილ მომხმარებელთა რაოდენობის მომატება, რაც გვაფიქრებინებს იმას, რომ სადღეისოდ საქართველოში ზრდასრულ ასაკში თამბაქოსაგან თავისუფლების ძირითადი განმაპირობებელი არა მოწვევაზე თავის დანებების პრაქტიკა (მეორეული პრევენცია) არამედ მისი საერთოდ არდაწყება (პირველადი პრევენცია) უნდა იყოს. აღნიშნული ერთის მხრივ პირველადი პრევენციის მნიშვნელობაზე და ამავდროულად მოწვევის შეწყვეტის მოტივირების და მხარდაჭერის გაძლიერების აუცილებლობაზე მიუთითებს.

ცხრილი 3. მწველოების ხანგრძლივობა წლების, სქესისა და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	საშუალო ხანგრძლივობა		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	3.9	5.3	4.0
25-34	11.3	9.2	11.2
35-44	21.2	16.9	20.8
45-54	30.3	21.6	29.4
55-64	39.9	28.8	39.2
18-64	18.8	16.0	18.6

გამოკითხულ ყოველდღიურ მწველებში მოწვევის დაწყების საშუალო ასაკი 18.6 წელია, ამასთან, ყოველდღიურ მწველებში 35 წელზე ნაკლებ ასაკობრივ ჯგუფებში მოწვევა დაიწყეს უფრო ადრე, ვიდრე 35 და მეტ ასაკობრივ ჯგუფებში. გამოვლინდა, რომ მამრობითი სქესის წარმომადგენლებში მოწვევის დაწყება ხდება უფრო ადრეულ ასაკში (საშუალოდ 18.3 წ.), ვიდრე ქალებში (საშუალოდ 23,2წ).

“მწველოების სტაჟი” ორივე სქესში, როგორც მოსალოდნელი იყო, პროპორციულად იზრდება ასაკის მატებასთან ერთად. მამაკაცების მწველოების სტაჟი ოდნავ მაღალია ვიდრე ქალებისა (18.8 საპირწონედ 16.0).

ყოველდღიურ მწველთა 98.8% იყენებს სამრეწველო წარმოების სიგარეტს. თამბაქოს პროდუქტებიდან დღიურად მოხმარებული სამრეწველო წარმოების სიგარეტის საშუალო რაოდენობა ორივე სქესში საშუალოდ 19.5 ღერია. კაცები ყველა ასაკობრივ ჯგუფში მოიხმარენ უფრო მეტ სიგარეტს დღის განმავლობაში (20 ღერი), ვიდრე ქალები (14 ღერი).

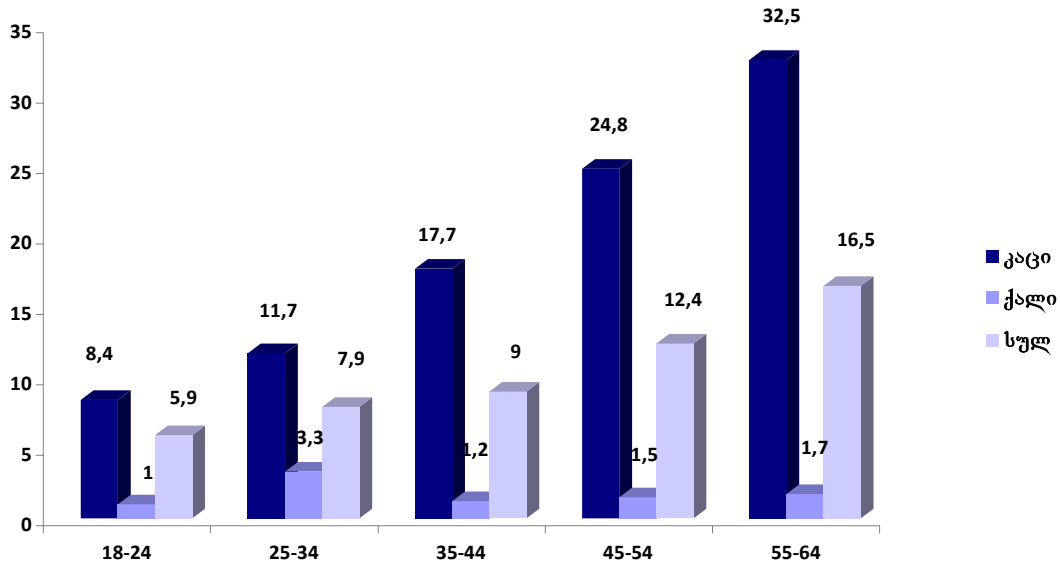
ორივე სქესის ყოველდღე მწველნი დღიურად საშუალოდ 0,4 ღერ ხელით დახვეულ სიგარეტს და 0,6 სიგარის სხვადასხვა ტიპს მოიხმარენ; ამასთან, სიგარის სხვადასხვა ტიპს მოიხმარენ მხოლოდ მამრობითი სქესის წარმომადგენლები.

ყოფილი მწველები

შესწავლილ იქნა ყოფილი მწველოების და ყოფილი ყოველდღე მწველოების გავრცელება და მახასიათებლები. უნდა აღინიშნოს, რომ ყოფილი ყოველდღე მწველის სტატუსი განსაზღვრულია როგორც წარსულში ყოველდღიური მწველისა, რომელიც ამჟამად არ ეწევა, ან ეწევა ხანგამოშვებით (არაყოველდღიურად).

ყოფილი მწველები მოსახლეობის 12%-ს შეადგენენ, მათი დიდი უმრავლესობა ყოფილი ყოველდღე მწველია. გამოკითხულ რესპოდენტებში ყოფილი ყოველდღე მწველების წილი 9.6%-ია. კაცების 17.4% და ქალების 1.8% წარსულში ყოველდღე ეწეოდა სიგარეტს. ყოფილი ყოველდღე მწველი კაცების წილი ყველა ასაკობრივ ჯგუფში მკვეთრად მეტია ვიდრე ქალებისაზე, განსაკუთრებით მაღალია ეს მაჩვენებელი 55-64 ასაკობრივ ჯგუფში (32.5%). ამასთან, მამრობითი სქესის წარმომადგენლებში, განსხვავებით ქალებისაგან, შეიმჩნევა ასაკობრივი ჯგუფის მატებასთან ერთად ყოფილი მწველების რაოდენობის მომატება.

დიაგრამა 7. ყოფილი მწევრების პროცენტული განაწილება ასაკის და სქესის მიხედვით

ყოფილ ყოველდღე მწევრებში მოწევის შეწყვეტიდან კვლევის ჩატარებამდე თამბაქოსაგან თავისუფალი პერიოდის ხანგრძლივობა საშუალოდ ორივე სქესის წარმომადგენლებში არის 15.8 წ., მამაკაცებში ეს პერიოდი უფრო მეტია (16.1 წ.), ვიდრე ქალებში (13 წ.).

ყოფილ ყოველდღე მწევრებს შორის დიდი უმრავლესობა ამჟამადაც არ ეწევა. ორივე სქესში ამჟამად არ ეწევიან ყოფილ ყოველდღიურ მწევრელთა 8.7%, კაცებში ეს მაჩვენებელი ყველა ასაკობრივ ჯგუფში ბევრად მაღალია (15.7%), ვიდრე ქალებში (1.6%). ყოფილ ყოველდღიურად მწევრ მამაკაცებში ასაკობრივი ჯგუფის მატებასთან ერთად შეიმჩნევა ამჟამად არამწევრელთა პროცენტული მაჩვენებლის მკვეთრი ზრდა (ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი არის 55-64 წწ ასაკობრივ ჯგუფში - 31.5%). მსგავსი ტენდენცია არ აღინიშნება მდედრობითი სქესის წარმომადგენლებში, ქალებში ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი (3.2%) დაფიქსირდა 25-34 წ ასაკობრივ ჯგუფში.

ცხრილი 4. ყოფილი მწევრების (რომლებმაც გამოიყენეს რაიმე ტიპის სახმარება) განაწილება სქესისა და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	გამოიყენეს სახმარება (%)		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	12.8	14.2	13.0
25-34	7.4	31.2	14.2
35-44	20.9	9.7	18.9
45-54	24.1	34.8	25.2
55-64	27.2	35.0	27.8
18-64	19.4	26.3	20.4

ჩვენ ვეკითხებოდით რესპონდენტებს თუ რომელი დახმარება (კონსულტაცია, მათ შორის სპეციალურ თამბაქოს საწინააღმდეგო კლინიკაში, ნიკოტინჩანაცვლებითი

მკურნალობა, სხვა მედიკამენტები, როგორცაა ბუპროპრიონი ან ტაბექსი, სპეციალური სატელეფონო კონსულტაცია, გადასვლა თამბაქოს უკვამლო პროდუქტებზე, რაიმე სხვა) გამოიყენეს მათ მოწვევაზე თავის დანებებისათვის.

ყოფილი მწევრების მხოლოდ 20.4%-მა გამოიყენა მოწვევის გადასაგდებად დახმარების სულ მცირე 1 საშუალება (ქალების 26.3% და მამაკაცების 19.4%). აღნიშნული მიუნიშნებს ერთის მხრივ ამ მეთოდების დაბალი ხელმისაწვდომობის და შესაძლოა აგრეთვე ეფექტურობის დაბალ დონეზე. მამაკაცებში 35-44 წ ასაკობრივი ჯგუფიდან შეიმჩნევა ამ მაჩვენებლის ზრდა (თუ 35-44 ასაკობრივ ჯგუფში 20.9%-მა სცადა მოწვევის შეწყვეტისათვის დახმარების გამოყენება, 55-64 ასაკობრივ ჯგუფში ეს მაჩვენებელი 27.2% მდე გაიზარდა); ქალებში მოწვევის გადასაგდებად დახმარების გამოყენება ყველაზე მეტჯერ სცადეს 55-64 ასაკობრივ ჯგუფში (35%), ხოლო ყველაზე ნაკლები მაჩვენებელი არის 35-44 ასაკობრივ ჯგუფში (9.7%).

მოწვევის შეწყვეტის მცდელობა

უკანასკნელი 12 თვის მანძილზე მოწვევაზე თავის დანებება წარუმატებლად სცადა ამჟამად მწევრების 39.1%-მა (მამაკაცების 40,3% და ქალები 25,8%). ორივე სქესის ამჟამად მწევრებში თავის დანებების მცდელობის მაქსიმალური მაჩვენებელი (43.9%; მამაკაცების 44% და ქალების 40.6%) დაფიქსირდა 25-34 ასაკობრივ ჯგუფში.

მოწვევაზე თავის დანებებისთვის სულ მცირე დახმარების 1 საშუალება გამოიყენა ამჟამად მწევრების მხოლოდ 16.8%-მა; გამოკითხულ ქალებში ეს პროცენტული მაჩვენებელი უფრო მაღალია (24.2%), ვიდრე კაცებში (16.4%).

მოწვევაზე თავის დანებებისთვის დახმარების გამოყენების მხრივ ყველაზე მაღალი აქტივობა შეიმჩნევა 18-24წ ასაკობრივ ჯგუფში (24.9%; ქალების 38,8% და მამაკაცთა 23.8%). სავარაუდოა, რომ ამის ერთ-ერთი მიზეზი სხვა ასაკობრივ ჯგუფებთან შედარებით ამ ჯგუფის ინტერნეტსა და თანამედროვე კომუნიკაციებში გათვითცნობიერებულობის მაღალი დონეა, ვინაიდან სწორედ ინტერნეტ სივრცეში მოიპოვება ყველაზე მეტი ინფორმაცია მოწვევაზე თავის დანებების მეთოდების შესახებ. ზოგადად მნიშვნელოვანია მოწვევის შეწყვეტის დახმარების შეთავაზებისას გამოყენებულ იქნეს ადექვატური საკომუნიკაციო არხები, რისთვისაც, როგორც ამ მონაცემებით შეიძლება ვივარაუდოთ, მნიშვნელოვანი იქნება განსხვავებები ასაკობრივ ჯგუფებს შორის.

ცხრილი 5. უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში მოწვევის შეწყვეტის მცდელობები ამჟამად მწვევლებს შორის სქესისა და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	(%)		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	37.6	32.2	37.1
25-34	44.0	40.6	43.9
35-44	40.2	20.8	38.5
45-54	37.4	14.8	35.1
55-64	39.3	30.5	38.6
18-64	40.3	25.8	39.1

ალკოჰოლის მოხმარება

ალკოჰოლის მოხმარება მთელი ცხოვრების განმავლობაში

ალკოჰოლის მოხმარების გავრცელება საკმაოდ მაღალია საქართველოში და 78.5%-ს შეადგენს. ეს მაჩვენებელი ძალზე მაღალია მამაკაცებში (90.3%).

ალკოჰოლის მომხმარებელ ქალთა და მამაკაცთა თანაფარდობაა 1 : 3. ალკოჰოლს საერთოდ არ ღებულობს, საშუალოდ, ყოველი მე-5 რესპოდენტი. მათი უმრავლესობა მდებრობითი სქესის და ახალგაზრდა ასაკის პირებია, თუმცა 25 წელზე მეტი ასაკის რესპოდენტებში ასაკის მატებასთან ერთად ასეთ პირთა რაოდენობა ქალებში იზრდება 30.3%-დან 38.6%-მდე, ხოლო მამაკაცებში სტაბილურად ერთ დონეზე რჩება 8,7%. 18-24 წ. ჯგუფში, ორივე სქესში, სხვა ასაკობრივ ჯგუფებთან შედარებით მაღალია იმ პირთა წილი, რომლებსაც ცხოვრების მანძილზე არ მოუხმარიათ ალკოჰოლი (მამაკაცებში 13.7% და ქალებში 35.7%). ამასთან ერთად, ამავე ჯგუფში სხვა ასაკობრივ ჯგუფებთან ერთად ძალზე მაღალი მოხმარება, რაც იძლევა იმის ვარაუდის საშუალებას, რომ ალკოჰოლის მოხმარების ქცევა ადრეული ასაკიდანვე ყალიბდება.

ალკოჰოლის მოხმარების სტატუსი კვლევამდე 30 დღის და 12 თვის განმავლობაში გამოკითხვისას ყურადღება გამახვილდა ერთი მხრივ, ალკოჰოლის მიღების სტატუსზე დროის მიხედვით (უკანასკნელი 30 დღე, 12 თვე), და, მეორეს მხრივ, მიღებული ალკოჰოლის ჯერადობასა და ოდენობაზე, სტანდარტული, ჯანმოს მიერ მიღებული ნორმების გათვალისწინებით.

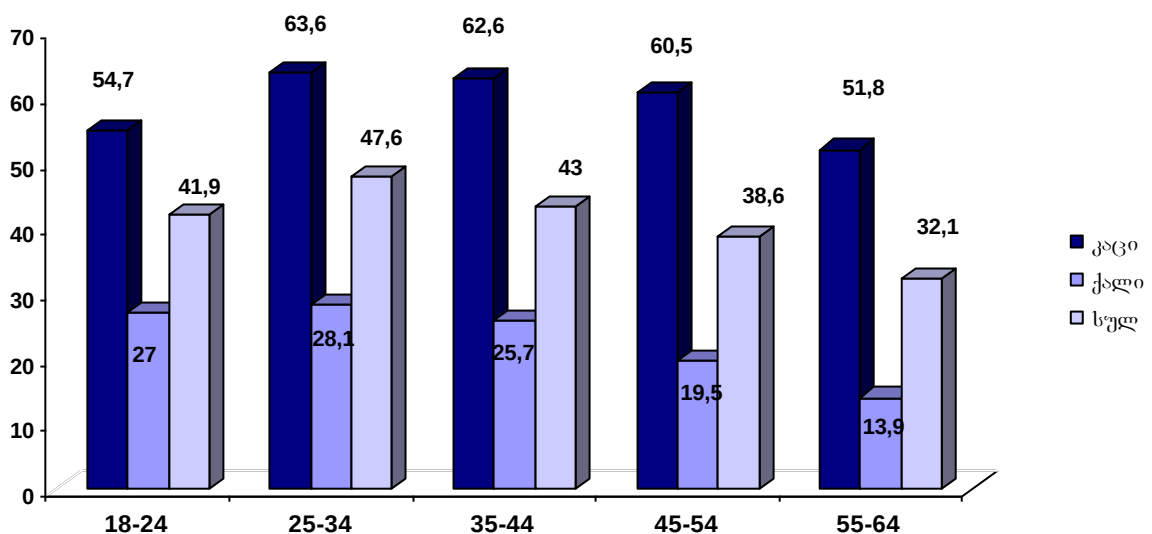
უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში ალკოჰოლის მოხმარების გავრცელებამ 22.5% შეადგინა, საზოგადოდ, იგი სტატისტიკურად მნიშვნელოვნად არ განსხვავდება სქესისა და ასაკების მიხედვით, თუმცა ქალებში ეს მაჩვენებელი ოდნავ მაღალია, განსაკუთრებით 25-34 წლის ასაკობრივ ჯგუფში. მიუხედავად იმისა, რომ პრევალენტობა ქალებსა და მამაკაცებში თანაბარია ალკოჰოლის აქტიური მოხმარების ასაკობრივ ჯგუფში (45-54 წ.), 25-34 წლის ასაკის ქალებში ალკოჰოლის მოხმარების მაჩვენებელი (26.3%) მნიშვნელოვნად სჭარბობს ანალოგიურ მაჩვენებელს მამაკაცებში (20.3%).

ცხრილი 6. ალკოჰოლის მოხმარების გავრცელება უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	უკანასკნელი 12 თვე (%)		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	23.0	22.8	22.9
25-34	20.3	26.3	23.0
35-44	20.3	24.2	22.4
45-54	22.9	23.3	23.1
55-64	19.6	20.0	19.8
18-64	21.3	23.6	22.5

ალკოჰოლის მოხმარების გავრცელება გამოკითხვამდე ბოლო ერთი თვის მონაცემების მიხედვით 41.5%-ია. ის 2.5-ჯერ მაღალია მამაკაცებში, ვიდრე ქალებში. რესპოდენტ მამაკაცთა ნახევარზე მეტი განუზრახვლად ასაკისა, ალკოჰოლს აქტიურად მოიხმარდა ბოლო 30 დღის განმავლობაში. მაშინ, როცა ქალებში ეს მაჩვენებელი ასაკის ზრდის შესაბამისად მცირდებოდა.

დიაგრამა 8. ალკოჰოლის მოხმარება უკანასკნელი 30 დღის განმავლობაში ასაკის და სქესის მიხედვით

მიუხედავად იმისა, რომ ალკოჰოლის ყოველდღიურად მიღების მაჩვენებელი დაბალია ორივე სქესის წარმომადგენლებში და, საშუალოდ, 1.6%-ს არ აჭარბებს, აღმოჩნდა, რომ ალკოჰოლს ყოველდღიურად ღებულობს 35-44 წლის მამაკაცთა 3.4% და 55-64 წლის მამაკაცთა 4.7%. ქალთა შორის ალკოჰოლს ყოველდღიურად, ძირითადად, 35-44 წლის ასაკში ღებულობენ. ამავე ასაკებში ასევე მაღალი აღმოჩნდა ალკოჰოლის მიღების სიხშირის სხვა მაჩვენებლებიც, კერძოდ, ალკოჰოლის მომხმარებელ მამაკაცთაგან ყოველი მე-2, ხოლო ქალთაგან ყოველი მე-5 ალკოჰოლს ღებულობს კვირაში 1-3 დღეს. ასეთ პირთა რაოდენობა მაღალია 25-34 წლის მამაკაცებში და 35-44 წლის ქალებში.

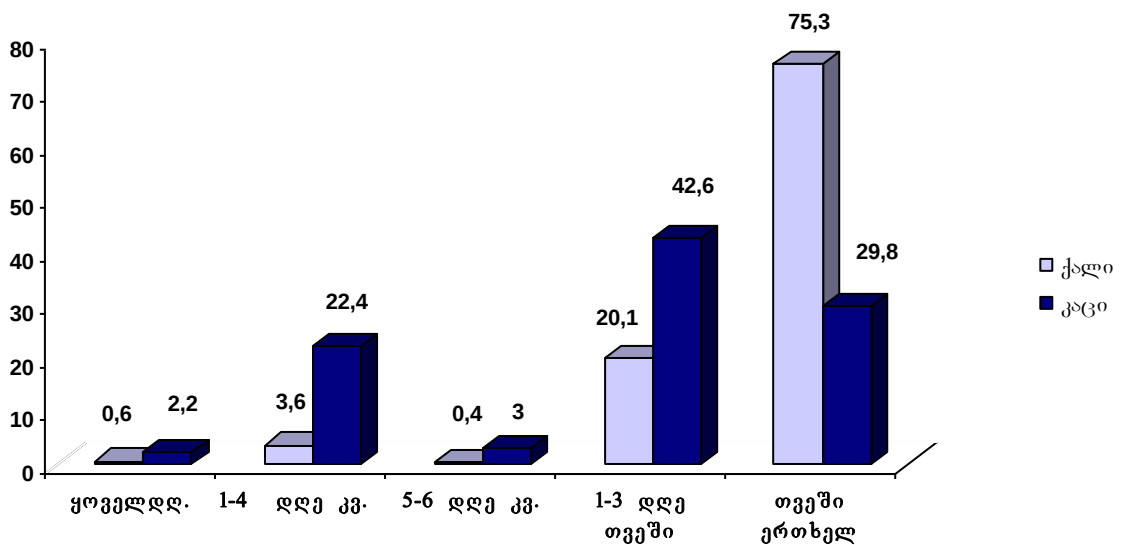
რეგიონების მიხედვით ამჟამად მსმელთა ყველაზე მაღალი პროპორცია გვხვდება კახეთში (51.7%), ხოლო ყველაზე დაბალი სამცხე ჯავახეთსა (28%) და აჭარაში (32%). ყველა დანარჩენ რეგიონში ამჟამად მსმელთა პროპორცია 38-46%-ის ფარგლებში მერყეობს. ამჟამად მსმელთა და ბოლო 12 თვის განმავლობაში მსმელთა მაჩვენებლების ტენდენციები რეგიონების მიხედვით იდენტურია.

სიცოცხლის განმავლობაში არამსმელთა ყველაზე მაღალი პროპორცია ქვემო ქართლშია (40.7%), მას მოსდევს სამცხე ჯავახეთი (33%) და გურია (29.9%). ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი ამ მხრივ აქვს აჭარას (7.8%) და მცხეთა-მთიანეთს (11.5%). ყველა დანარჩენ რეგიონში არამსმელთა პროპორცია 15-21%-ის ფარგლებში მერყეობს.

ალკოჰოლის მოხმარების სიხშირე და რაოდენობა

რესპონდენტ მამაკაცთა დიდი უმრავლესობა (42.6%) ალკოჰოლს თვეში 1-3 დღე ღებულობს, ხოლო 22.4% - კვირაში 1-4 დღე. ეს მაჩვენებლები, შესაბამისად, 2-ჯერ და 7-ჯერ სჭარბობს ანალოგიურ მაჩვენებლებს ქალებში. საზოგადოდ, უნდა აღინიშნოს, რომ ქალთა დიდი უმრავლესობა (75.3%) ალკოჰოლს თვეში ერთხელ ღებულობს, განსაკუთრებით, 45 წლის ასაკიდან.

დიაგრამა 9. ალკოჰოლის მიღების სიხშირე უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში სქესის მიხედვით

რაც შეეხება ალკოჰოლის მიღების სიხშირეს უკანასკნელი ერთი თვის განმავლობაში, ალკოჰოლის მომხმარებლებს, საშუალოდ, 5-ჯერ მოუწიათ სულ მცირე ერთი ნებისმიერი სახის სასმელის მიღება. ქალებთან შედარებით მამაკაცებს 2-ჯერ უფრო ხშირად მოუწიათ სმა. ამდენჯერვე განსხვავდება სტანდარტული ალკოჰოლური სასმელის მიღება ბოლო ერთი თვის განმავლობაში. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ მამაკაცები ერთ ჯერზე ღებულობენ 6, ხოლო ქალები – 2 სტანდარტულ ალკოჰოლურ სასმელს. ამ მხრივ გამოირჩევიან 35-44 წლის მამაკაცები და 25-34 წლის ქალები

ცხრილი 7. ალკოჰოლური სასმელის მიღების სიხშირე სქესისა და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	საშუალო მაჩვენებელი		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	6.0	3.4	5.2
25-34	5.5	3.5	4.9
35-44	6.6	3.3	5.5
45-54	6.5	2.5	5.4
55-64	6.1	3.1	5.4
18-64	6.1	3.2	5.3

ცხრილი 8. ერთ ჯერზე მიღებული სტანდარტული ალკოჰოლური სასმელის რაოდენობა სქესისა და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	საშუალო მაჩვენებელი		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	5.3	2.3	4.4
25-34	6.4	2.8	5.4
35-44	6.9	2.1	5.4
45-54	6.2	2.1	5.1
55-64	5.9	1.7	5.0
18-64	6.2	2.3	5.1

საგულისხმოა, რომ გამოკითხვამდე უკანასკნელი ერთი თვის განმავლობაში ერთ ჯერზე მიღებული სასმელის პორციის მაქსიმალური რაოდენობა საკმაოდ მაღალი აღმოჩნდა მამაკაცებში (9.3); ქალები კი, საშუალოდ, 3 სტანდარტულ დოზაზე მეტს არ ღებულობდნენ. ამასთან ერთად, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ასაკის მხრივ სტატისტიკურად მნიშვნელოვან განსხვავებას მამაკაცთა შორის ადგილი არ ჰქონია, მაშინ, როცა ქალთა შორის 25 წლის ასაკიდან ერთ ჯერზე მიღებული სასმელის პორციის რაოდენობა მცირდება 4-დან 2.4-მდე.

ყოველი მეორე მამაკაცი ერთ ჯერზე 5 და მეტ სასმელს ღებულობდა, ყოველი მეათე ქალი კი - 4 და მეტს. ასაკის მხრივ ასეთ პირთა რაოდენობამ 55.6% შეადგინა 35-44 წლის ასაკის იმ მამაკაცთა შორის, ვინც ბოლო 30 დღის განმავლობაში რეგულარულად იღებდა სასმელს. ქალთა შორის აქტიური მსმელები აღმოჩნდნენ 18-24 და 25-34 წლის ასაკის პირები.

ალკოჰოლის მიღება კატეგორიების მიხედვით

ბოლო ერთი თვის განმავლობაში მიღებული სუფთა ალკოჰოლის რაოდენობის მიხედვით რესპოდენტთა I, II და III კატეგორიებად დაყოფამ გვიჩვენა, რომ მსმელი მამაკაცების 92% საშუალოდ დღიურად 40 გრ.-ზე ნაკლებ სუფთა ალკოჰოლს ღებულობს, ხოლო ქალების 97.7% - 20 გრ.-ზე ნაკლებს.

სუფთა ალკოჰოლის მიღების გავრცელება არ განსხვავდებოდა ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით. ამდენად, შეიძლება ითქვას, რომ ალკოჰოლის ყოველდღიურ მომხმარებელთა დიდი უმრავლესობა მსმელთა პირველ კატეგორიის განეკუთვნება. რაც შეეხება სუფთა ალკოჰოლის უფრო დიდი რაოდენობით მიღებას, მამაკაცებს

შორის უფრო ხშირი იყო II (40-59.9 გრ სუფთა ალკოჰოლი დღიურად) და III კატეგორიის (60 გრ. მეტი სუფთა ალკოჰოლი დღიურად) პირები, ვიდრე ქალებში; რესპოდენტთა დიდი უმრავლესობა I კატეგორიას განეკუთვნება.

საგულისხმოა ისიც, რომ ალკოჰოლის მომხმარებელთა დიდი უმრავლესობა (90.1%) ალკოჰოლს საკვებთან ერთად ღებულობს. ეს მაჩვენებელი უმნიშვნელოდ განსხვავდება მამაკაცებსა (89.3%) და ქალებში (92.1%).

ცხრილი 9. სუფთა ალკოჰოლის მომხმარებელთა განაწილება კატეგორიებად ბოლო 30 დღის განმავლობაში მიღებული ალკოჰოლის რაოდენობის მიხედვით სქესისა და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	კატეგორიები					
	კაცი			ქალი		
	% I	% II	% III	% I	% II	% III
18-24	92.6	5.8	1.6	98.1	1.4	0.5
25-34	93.2	1.7	5.1	94.9	4.5	0.6
35-44	90.4	3.0	6.6	98.7	1.3	0.0
45-54	92.6	4.0	3.4	99.3	0.7	0.0
55-64	89.4	4.8	5.7	99.7	0.0	0.3
18-64	92.0	3.6	4.4	97.7	2.0	0.3

კვება

დღეში საკვების მიღების ჯერადობა

რესპოდენტთა უმრავლესობა (60.1%) დღეში 3-ჯერ ღებულობს საკვებს. დღეში 2-ჯერ საკვებს იღებს რესპოდენტთა სიდიდით მეორე ჯგუფი (28.8%; ქალები – 33.3% და მამაკაცები – 24.3%). საკვებს 4 და მეტჯერ ღებულობს გამოკითხულთა დაახლოებით 8%. დღეში ერთხელ საკვებს იღებს რესპოდენტთა 3.6%.

დღეების რაოდენობის მიხედვით გარკვეული განსხვავებაა ქალებსა და მამაკაცებს შორის, კერძოდ მამაკაცები ქალებთან შედარებით იშვიათად მოიხმარენ ხილს, ბოსტნეულს და ტკბილეულს, მაგრამ უფრო ხშირად მოიხმარენ პურს, რძის ნაწარმს, ხორცს და თევზეულს.

საკვები პროდუქტების მოხმარების ზოგადი სტრუქტურა

კვლევის შედეგების მიხედვით, რესპოდენტთა დიდი უმრავლესობა (69.6%) საშუალოდ, დღიურად 5 ულუფაზე ნაკლებ ხილსა და ბოსტნეულს ღებულობს, ეს მაჩვენებელი განსაკუთრებით მაღალია მამაკაცებში, თანაც ძირითადად 18-24 წლის ასაკის ახალგაზრდებში (73.5%). რესპოდენტთა 5.6% კი საერთოდ არ იკვებება ხილითა და ბოსტნეულით. აქ ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილით 25-34 წლის ასაკის პირები გამოირჩევიან. რესპოდენტთა 32.2% ხილისა და ბოსტნეულის საშუალოდ 1-2 ულუფას ღებულობს, თითქმის ამდენივე 3-4 ულუფას, ხოლო 5 და მეტ ულუფას ღებულობს გამოკითხულთა მხოლოდ 30.4%.

ხილის მიღებული ულუფების საშუალო რაოდენობა 1.8 შეადგენს, და იგი ოდნავ მაღალია ქალებში (1.9) მამაკაცებთან შედარებით. ბოსტნეულის დღიური ულუფების რაოდენობა 1.2-ჯერ ჭარბობს ხილის მოხმარების მაჩვენებელს და საშუალოდ 2.2-ს შეადგენს. ხილის მიღების სიხშირე კვირაში 4.9 დღეს არ აჭარბებს. ეს მაჩვენებელი ოდნავ მაღალია ქალებში (5.2) მამაკაცებთან შედარებით (4.7). რაც შეეხება ბოსტნეულს, მისი საშუალო მიღების სიხშირე კვირაში ხილის მიღების საშუალო მაჩვენებელზე ოდნავ მაღალია (5.8) და სტატისტიკურად არ განსხვავდება სქესისა და ასაკის მიხედვით.

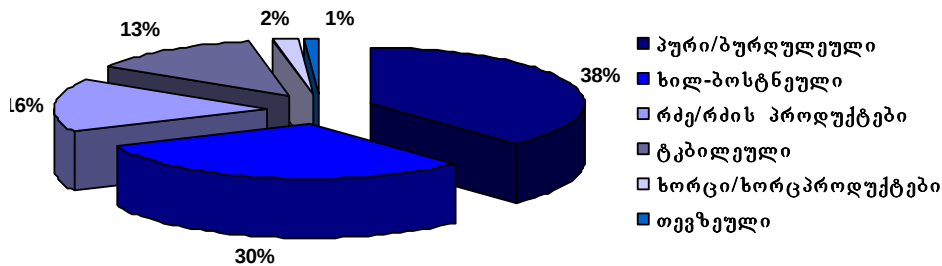
პროდუქტის სახეებს შორის პურპროდუქტების მოხმარებას პირველი ადგილი უჭირავს გამოკითხულ მოსახლეობაში. პურპროდუქტების მოხმარებაში ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი 25-54 წლის ასაკის მოსახლეობაზე მოდის. ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი კი ამ მხრივ 18-24 წლის პირებში დაფიქსირდა. ულუფების რაოდენობის მიხედვით მამაკაცები მნიშვნელოვნად მეტ პურპროდუქტს (4.5 ულუფა) მოიხმარენ ვიდრე ქალები (3.3 ულუფა).

თევზეულის მოხმარების ჯერადობა და რაოდენობა ყველაზე დაბალია სხვა პროდუქტებთან შედარებით. თევზეულს კვირაში საშუალოდ 1.1 დღეს მოიხმარენ და ულუფების საშუალო რაოდენობა 0.5-ით განისაზღვრება. ასაკობრივი და სქესობრივი ჯგუფების მიხედვით განსხვავება შედარებით უმნიშვნელოა.

ხორც-პროდუქტების მოხმარების ჯერადობა და რაოდენობა ასევე საკმაოდ დაბალია სხვა პროდუქტებთან შედარებით. ხორცპროდუქტებს კვირაში საშუალოდ 2.1 დღეს მოიხმარენ და ულუფების საშუალო რაოდენობა 0.8-ით განისაზღვრება. ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით განსხვავება შედარებით უმნიშვნელოა. ხორცპროდუქტების მოხმარების ჯერადობა, ისევე როგორც ულუფების რაოდენობა მამაკაცებში უფრო მეტია ვიდრე ქალებში, კერძოდ მამაკაცებში დღეების რაოდენობა 28%-ით მეტია ქალებისაზე (2.5 / 1.8), ხოლო ულუფების მიხედვით 44%-ით მეტი (0.9 / 0.5).

კვლევამ გამოავლინა საქართველოში რძის პროდუქტების საკმაოდ მაღალი მოხმარება. რძის ნაწარმს კვირაში საშუალოდ 5.5 დღეს მოიხმარენ. კვირაში რძის ნაწარმის მოხმარების დღეების რაოდენობა უმნიშვნელოდ განსხვავდება სქესისა და ასაკის მიხედვით. მოხმარებული რძის ნაწარმის ულუფების რაოდენობის მიხედვით პირობით მენიუში იგი მე-3 ადგილზეა (2 ულუფა ტიპიურ დღეს, ანუ მენიუს 16%), რითიც იგი მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ხილისა და ბოსტნეულის მოხმარებას (4 ულუფა, მენიუს 31%), აგრეთვე პურპროდუქტების (30%) და უმნიშვნელოდ აღემატება ტკბილეულის მოხმარებას.

დიაგრამა 10. დღის პირობითი მენიუს გასაშუალოებული შემადგენლობა მოხმარებული პროდუქტების ულუფების რაოდენობის მიხედვით

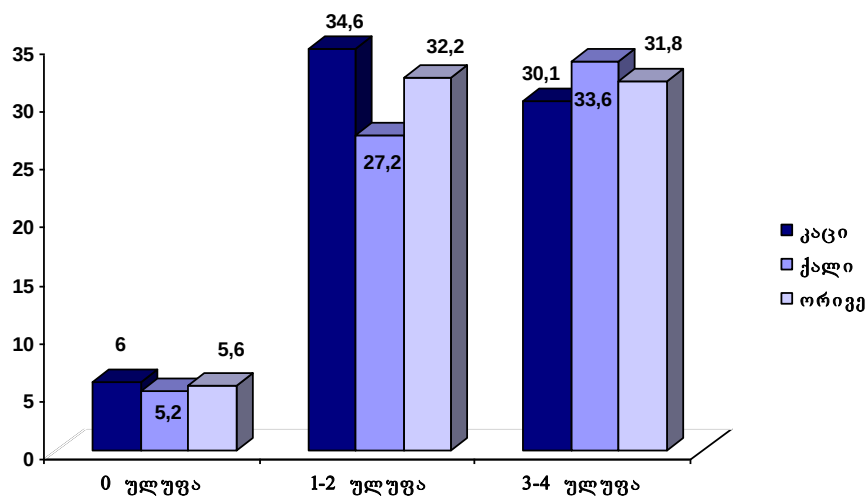

საყურადღებოდ მაღალია ტკბილეულის და შაქრის შემცველი პროდუქტების მოხმარების დონე. მოხმარების დღეების რაოდენობის მიხედვით იგი რძის პროდუქტების შემდგომ მე-4 ადგილზეა კაცებში და მე-3 ადგილზე ქალებში. იგივე ტენდენციაა მოხმარებული ულუფების რაოდენობის მიხედვითაც. გამოკითხულები ტკბილეულს კვირაში საშუალოდ 5.3 დღე მიირთმევენ. ქალები მეტად მოიხმარენ ტკბილეულს (5.6) ვიდრე კაცები (5). ჩვეულებრივ, ტკბილეულის 1.7 ულუფას მიირთმევენ კაცები, ხოლო 1.8-ს ქალები. ამ მხრივ ასაკობრივ ჯგუფებს შორის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი 25-34 წლის პირებს აქვთ. მათ თანაბარი ოდენობებით მოსდევს 18-24 და 35-44 წლის მოსახლეობა. ხოლო ყველაზე მცირე რაოდენობით ტკბილეულის მიღებას აღნიშნავს 55-64 წლის მოსახლეობა.

ხუთზე ნაკლები ულუფა ხილის და/ან ბოსტნეულის მოხმარება დღეში და კვებასთან დაკავშირებული რისკი

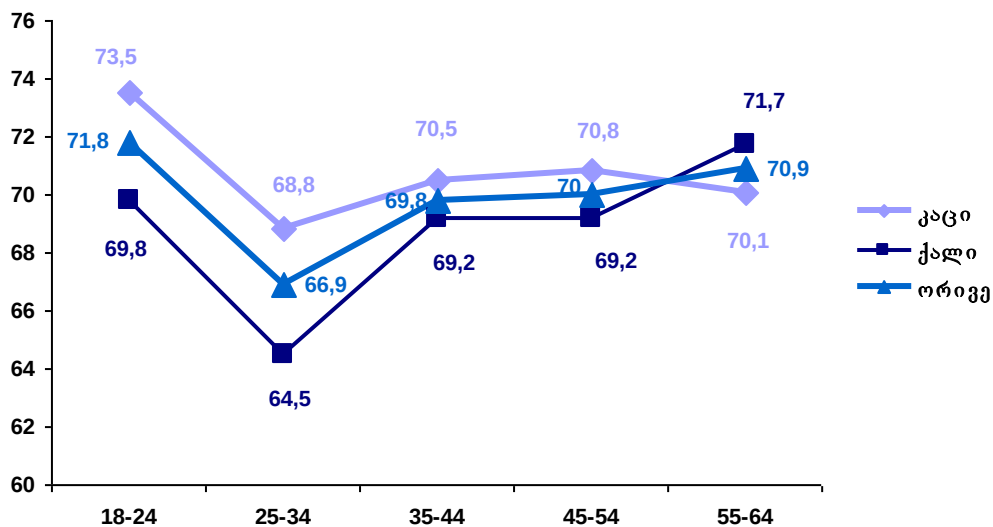
დღიური რისკი შეფასდა ხილისა და ბოსტნეულის 5-ზე ნაკლები ულუფის მონაცემების საფუძველზე.

დიაგრამა 11. დღიური რისკი სქესის მიხედვით

კვლევის შედეგებით ირკვევა, რომ რესპოდენტთა დიდი უმრავლესობა (69.9%) დიეტური რისკის ქვეშაა. ეს ეხება როგორც მამაკაცებს, ასევე ქალებს. მამაკაცთა შორის ასეთ პირთა რაოდენობა შედარებით მეტია 18-24 წლის ახალგაზრდებში, ქალებში კი – ყველა ასაკობრივი ჯგუფი თანაბარი რისკის ქვეშ აღმოჩნდა, თუ არ ჩავთვლით 55-64 წლის ასაკის პირებს, რომელთა შორის ხილისა და ბოსტნეულის 5-ზე ნაკლები ულუფის მიღების პრევალენსი 71.7% აღმოჩნდა. ეს ოდნავ მაღალია ანალოგიური მაჩვენებელზე (70.7%) მამაკაცთა შორის. ფაქტიურად ერთნაირი ტენდენცია და მაჩვენებლებია ორივე სქესში.

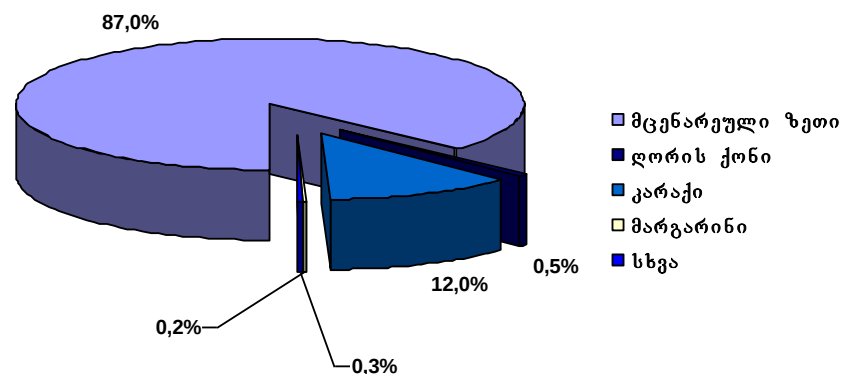
დიაგრამა 12. დიეტური რისკი სქესისა და ასაკის მიხედვით

ცხიმების მოხმარება

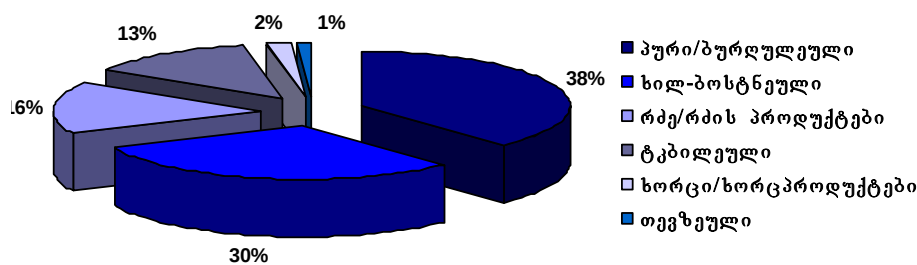
საქართველოში სახლში საკვების მოსამზადებლად ყველაზე მეტად გავრცელებულია მცენარეული ზეთი (აღნიშნავს გამოკითხულთა 87%). ამას მოსდევს კარაქი, რომელსაც 12% უჭირავს. ძალზე იშვიათია ღორის ქონის (0.5%) და მარგარინის (0.2%) გამოყენება.

დიაგრამა 13. საკვების მოსამზადებლად ყველაზე ხშირად გამოყენებული ცხიმი

დღის გასაშუალოებული მენიუს მიხედვით პურპროდუქტების მოხმარება ცალკე აღებულ პროდუქტებს შორის აღმოჩნდა ყველაზე მაღალი (38%), შემდგომ მოდის ხილი და ბოსტნეული (30%), რძის ნაწარმი - 16% და ტკბილეული - 13%. რაც შეეხება ხორცს და ხორცპროდუქტებს, იგი მენიუს მხოლოდ 2%-ს იკავებს. ყველაზე მცირე წილი მენიუმში თევზეულს უჭირავს (1%).

დიაგრამა 14. დღის პირობითი მენიუს გასაშუალოებული შემადგენლობა მოხმარებული პროდუქტების ულუფების რაოდენობის მიხედვით

დღის მენიუს მიხედვით გაკეთებული გათვლებით საქართველოს ზრდასრული მოქალაქე საშუალოდ 2700 კკალ-ს იღებს, მათ შორის ორ მესამედზე მეტი პურეულით და ტკბილეულით მიღებული კალორიებია.

კვება სახლის გარეთ

სახლის გარეთ მომზადებული საკვების მოხმარება საკმაოდ დაბალი მაჩვენებლით (კვირაში საშუალოდ 1.1; მამაკაცებში 1,6 და ქალებში 0,5) გამოირჩევა. მამაკაცებში ყველაზე ხშირად საკვებს სახლის გარეთ 25-44, ხოლო ქალებში 18-24 წლის პირები მიირთმევენ.

საკვები პროდუქტების მოხმარება რეგიონებში

რეგიონების დიდ უმეტესობაში (11-დან 9-ში) პურეულს ყველაზე მეტად მოიხმარენ. მეორე ადგილზეა ბოსტნეულის მოხმარება, რომელიც 2 რეგიონში (აჭარა და იმერეთი) აღემატება პურის მოხმარებას. თითქმის 2-ჯერ ნაკლებია რძის ნაწარმის, ტკბილეულისა და ხილის მოხმარება, რომლებიდანაც 11-დან 9 შემთხვევაში ჭარბობს რძის ნაწარმის მოხმარება. იგი მხოლოდ აჭარასა და კახეთში ჩამორჩება ხილის მიღების მაჩვენებელს. ხორცეულის და თევზეულის მოხმარება მინიმალურია და ეს უკანასკნელი ყველა რეგიონში 2-ჯერ და მეტად ჩამორჩება ხორცის მიღების მაჩვენებელს.

ხილს და ბოსტნეულს რეგიონებს შორის ყველაზე მეტად აჭარაში, კახეთსა და სამეგრელოში მოიხმარენ და ყველაზე ნაკლებად ქვემო ქართლსა და თბილისში. აჭარის მონაცემებთან შედარებით ქვემო ქართლში 3-ჯერ და თბილისში 2-ჯერ ნაკლებად მოიხმარენ. დანარჩენ რეგიონებში ხილის საშუალო მოხმარება დღეში 1.1-დან 1.5-ულუფამდეა.

პურპროდუქტებს ყველაზე მეტად (4.3 და მეტი) კახეთში, რაჭა-ლეჩხუმში და მცხეთა-მთიანეთში მოიხმარენ. მათ მცირედ ჩამორჩება ყველა სხვა რეგიონი (3.45-3.98) გარდა ქვემო ქართლისა და სამცხე-ჯავახეთისა, სადაც სხვა რეგიონებთან შედარებით ამ პროდუქტების მოხმარება ყველაზე დაბალია (3.29-3.45).

რძეს და რძის ნაწარმს ყველაზე მეტად სამეგრელოსა და გურიაში მოიხმარენ, მათ მოსდევს აჭარა, იმერეთი, მცხეთა-მთიანეთი, რაჭა-ლეჩხუმი და სამცხე-ჯავახეთი, ხოლო ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი ქვემო-ქართლში, კახეთში, შიდა ქართლსა და თბილისში დაფიქსირდა.

ტკბილეულის მოხმარება ყველაზე მაღალია აჭარაში და მცხეთა-მთიანეთში (1.5 ულუფა), ხოლო ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი (1.2 და 1.22) აქვს სამეგრელოს და კახეთს.

ხილის შეადარებით მაღალი მოხმარება (1.64-1.91) აჭარაში, კახეთსა და სამეგრელოს რეგიონების მოსახლეობაში დაფიქსირდა. ყველაზე დაბალი ქვემო ქართლსა და თბილისში (თითქმის 3-ჯერ ნაკლები), ხოლო დანარჩენ რეგიონებში მოხმარება 1.27-1.64-ის ფარგლებშია.

მალიან დაბალია ხორცის და თევზეულის მოხმარება რეგიონებში, ამ მხრივ ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი შიდა ქართლში დაფიქსირდა (ხორცი 0.12), და ყველაზე მაღალი თბილისში (0.28).

ფიზიკური აქტივობა

ფიზიკური აქტივობის ინტენსიურობის დონის გამოსახვისათვის და აგრეთვე GPAQ მონაცემებისათვის ძირითადად გამოიყენება MET - მეტაბოლური ექვივალენტი (დეტალურად განხილულია დანართი 2-ში).

დაბალი ფიზიკური აქტივობის პროცენტული მაჩვენებელი 21.6%-ია (ქალებისათვის 22.3% და კაცებისათვის 20.9%).

ზომიერი ფიზიკური აქტივობის პროცენტული მაჩვენებელი 18.8%-ია (ქალებისთვის 21.7% და კაცებისათვის 15.9%). ზომიერი ფიზიკური აქტივობის პროცენტული მაჩვენებელი ორივე სქესისთვის ასაკის მატებასთან ერთად ძირითადად ხასიათდება კლებადი ტენდენციით.

მაღალი ფიზიკური აქტივობის პროცენტული მაჩვენებელი 596%-ია (ქალებისთვის 56% და კაცებისათვის 63.2%).

ცხრილი 10. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ფიზიკური აქტივობის დონეების, სქესის და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	კაცი			ქალი			ორივე სქესი		
	% დაბალი	% საშუალო	% მაღალი	% დაბალი	% საშუალო	% მაღალი	% დაბალი	% საშუალო	% მაღალი
18-24	20.4	14.3	65.3	23.0	28.2	48.8	21.6	20.7	57.7
25-34	18.7	16.2	65.1	22.6	22.4	55.0	20.5	19.0	60.5
35-44	23.1	17.0	60.0	20.0	20.2	59.8	21.4	18.7	59.9
45-54	20.9	16.3	62.8	20.6	18.5	60.9	20.7	17.5	61.8
55-64	23.1	16.1	60.8	27.5	19.2	53.4	25.4	17.7	56.9
18-64	20.9	15.9	63.2	22.3	21.7	56.0	21.6	18.8	59.6

რეგიონებში მაღალინტენსიური ფიზიკური აქტივობის გავრცელება გაცილებით მაღალია თბილისთან შედარებით (საშუალოდ 65% რეგიონებში და 41.6% თბილისში). ამასთან რეგიონებს შორის შედარებისას მეტი ურბანიზაციის მქონე რეგიონებში მაღალინტენსიური ფიზიკური აქტივობა შედარებით იშვიათია; მაგ: აჭარაში - 59.5%, ხოლო სამცხე-ჯავახეთში - 77.8%.

საპირისპირო ტენდენციაა დაბალი და ზომიერადინტენსიური ფიზიკური აქტივობის გავრცელებაში. ორივე ამ ტიპის დატვირთვის გავრცელების მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია თბილისში ნებისმიერ სხვა რეგიონთან შედარებით. ურბანიზაციის ზრდასთან ერთად იზრდება მისი გავრცელებაც.

ტიპიური დღის განმავლობაში ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული წუთების რაოდენობის საშუალო მაჩვენებელმა ორივე სქესისთვის შეადგინა 202.6. კაცები ხარჯავენ უფრო მეტ დროს ფიზიკური აქტივობაზე, ვიდრე ქალები (225.1 საპირწონედ 179.8). დახარჯული წუთების რაოდენობის საშუალო მაჩვენებელი 18-54 წლის კონტიგენტში ხასიათდება ზრდის ტენდენციით.

ტიპიური დღის განმავლობაში ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული წუთების რაოდენობის მედიანურმა მაჩვენებელმა შეადგინა 154.3. ტიპიური დღის განმავლობაში ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული დრო კაცებისათვის უფრო მეტია, ვიდრე ქალებისათვის. შესაბამისად, მედიანური მაჩვენებელი კაცებისათვის (180) აჭარბებს ქალების მაჩვენებელს (130). 18-54 წლის კონტიგენტში ორივე სქესისათვის ასაკის მატებასთან ერთად, დახარჯული წუთების მედიანური მაჩვენებელი იზრდება. იგივე ტენდენციაა 18-54 წლის ქალთა კონტიგენტშიც, განსხვავებით კაცებისაგან. 55-64 წლის კონტიგენტში ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული წუთების რაოდენობა როგორც კაცებში, ასევე ქალებშიც მცირდება. ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული წუთების ინტერკვარტილური რანჟირება ფართე საზღვრებში მერყეობს, რაც მიუთითებს, რომ გამოკითხულ პირთა ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული დრო ვარიაციულობს.

ჯამური ფიზიკური აქტივობის შემადგენლობა ასეთია: 56.3% სამუშაოსთან დაკავშირებულ აქტივობაზე მოდის, 39.2% - ტრანსპორტთან დაკავშირებულ აქტივობაზე, 4.5% - დასვენებასთან დაკავშირებულ აქტივობაზე. კაცებისათვის 54.8% მოდის სამუშაოსთან დაკავშირებულ აქტივობაზე, 38.4% ტრანსპორტთან დაკავშირებულ აქტივობაზე, 6,7% დასვენებასთან დაკავშირებულ აქტივობაზე.

ქალებში, კაცებთან შედარებით შემცირებულია დასვენებასთან დაკავშირებული აქტივობის წილი (2.2%), მაგრამ გაზრდილია ტრანსპორტთან დაკავშირებული ფიზიკური აქტივობის წილი 39.9%-მდე და სამუშაოსთან დაკავშირებული ფიზიკური აქტივობის წილი 57.8%-მდე. 18-24 წლის კონტინგენტში ტრანსპორტთან დაკავშირებული ფიზიკური აქტივობის წილი უფრო მეტია ვიდრე სამუშაოსთან დაკავშირებულ აქტივობა.

გამოკითხულთა შორის ფიზიკური პასიურობა (არააქტივობა), სხვადასხვა საქმიანობის მიხედვით განსხვავებულია. პასიურობის მაღალი პროცენტული მაჩვენებელი (89.3%) აღინიშნა რეკრიაციის დროს. ქალებში ეს მაჩვენებელი უფრო მაღალია (94.2%), ვიდრე კაცებში (84.6%). გამოკითხულთა შორის სამუშაოსთან დაკავშირებული ფიზიკური არააქტივობა აღნიშნა 34.4%-მა. ტრანსპორტთან დაკავშირებული ფიზიკური არააქტივობა აღნიშნა გამოკითხულთა 27.8%-მა. არააქტივობის პროცენტული მაჩვენებელი კაცებისა და ქალებისათვის სამუშაოსთან დაკავშირებით თითქმის იდენტურია. ტრანსპორტთან დაკავშირებული არააქტივობის პროცენტული მაჩვენებელი კაცებისათვის იყო 28.3%, ქალებისათვის 27.2%. დასვენებასთან დაკავშირებული ფიზიკური არააქტივობის პროცენტული მაჩვენებელი ქალებისათვის ასაკის მატებასთან ერთად იზრდება.

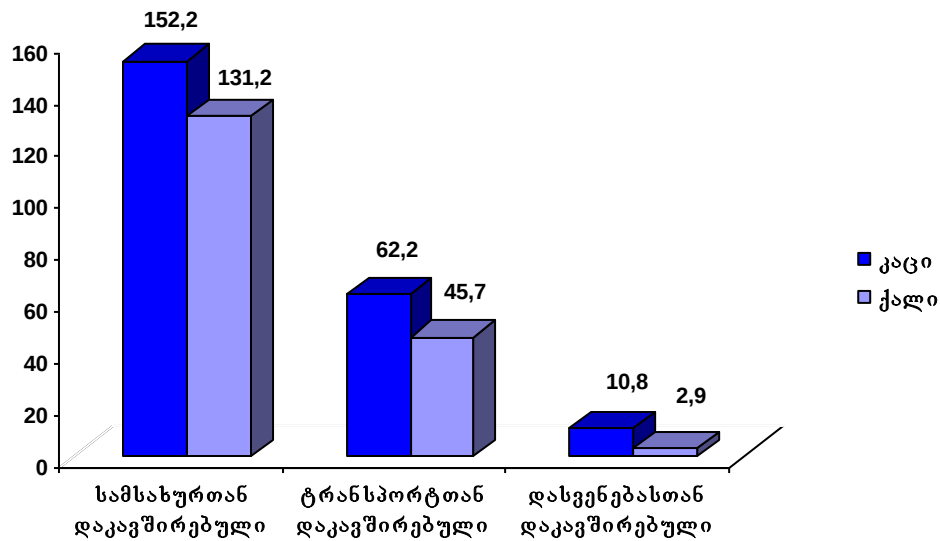
ტიპური დღის განმავლობაში მოსვენებულ მდგომარეობაში გატარებული წუთების საშუალო მაჩვენებელი 198.9 წუთი/დღეა (კაცებისათვის არის 210.6 და ქალებისათვის 187.2).

მოსვენებულ მდგომარეობაში გატარებული წუთების მედიანური მაჩვენებელი 180 წუთია როგორც კაცებისთვის, ასევე ქალებისთვის. იგვეა მედიანური მაჩვენებელი სხვადასხვა ასაკის კონტინგენტისათვის. ეს ფაქტი მიუთითებს, რომ ადამიანები მოსვენებაზე (ძილის გარეშე) ხარჯავენ დაახლოებით ერთი და იგივე დროს. მედიანური მაჩვენებელი 25-34 წლის ასაკის ქალებში განსხვავებულია - 150 წუთი.

დღეში სხვადასხვა საქმიანობისას ფიზიკური აქტივობაში დახარჯული დრო

დღის განმავლობაში ფიზიკური აქტივობაზე საშუალოდ დახარჯული დროის რაოდენობა (წუთების საშუალო დღეში) სხვადასხვა საქმიანობისათვის შემდეგნაირია: ყველაზე მეტი დრო იხარჯება სამუშაოსთან დაკავშირებულ ფიზიკურ აქტივობაზე (141.7 წუთი/დღე), შემდეგ ტრანსპორტთან დაკავშირებულ ფიზიკურ აქტივობაზე (54 წუთი/დღე), ყველაზე ცოტაა დასვენებასთან დაკავშირებულ ფიზიკური აქტივობა (6.9 წუთი/დღე). ყველა სახის აქტივობაზე მამაკაცები უფრო მეტ დროს ხარჯავენ. კერძოდ: სამუშაოსთან დაკავშირებით 1.16-ჯერ მეტ დროს, ტრანსპორტთან დაკავშირებით 1.36-ჯერ მეტ დროს, ხოლო დასვენებასთან დაკავშირებით 3.37-ჯერ მეტს.

დიაგრამა 15. სხვადასხვა ფიზიკურ აქტივობაზე ტიპური დღის განმავლობაში დახარჯული წუთების საშუალო რაოდენობა სქესის მიხედვით

სამუშაოსთან დაკავშირებულ ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული დროის რაოდენობა 18-54 წლის კონტიგენტში ხასითდება ზრდის ტენდენციით. სამუშაოსთან დაკავშირებულ ფიზიკური აქტივობის მაღალი მაჩვენებლებით გამოირჩევა 35-54 წლის კონტიგენტი, როგორც კაცებში, ასევე ქალებშიც. დასვენებასთან დაკავშირებულ ფიზიკურ აქტივობაზე დახარჯული დროის რაოდენობა ორივე სქესისათვის ასაკის მატებასთან ერთად მცირდება. დასვენებასთან დაკავშირებულ ფიზიკური აქტივობაზე გამორჩეულად დიდ დროს ხარჯავს 18-24 წლის კონტიგენტი.

დღის განმავლობაში ფიზიკური აქტივობაზე დახარჯული დროის რაოდენობის მედიანური მაჩვენებელი შემდეგნაირია: დიდი დრო ხმარდება სამუშაოსთან დაკავშირებულ ფიზიკურ აქტივობას (85.7 წუთი/დღე). შედარებით ნაკლები დრო ხმარდება ტრანსპორტთან დაკავშირებულ ფიზიკურ აქტივობას (30 წუთი/დღე). რესპონდენტთა უმრავლესობას (75 პროცენტზე მეტს) არ აქვს დასვენებასთან დაკავშირებული ფიზიკური აქტივობა.

ძლიერი ფიზიკური აქტივობა

ძლიერი ფიზიკური აქტივობა არ აქვს გამოკითხულთა 78.6%-ს. ქალებს შორის ძლიერი ფიზიკური აქტივობა არ აღენიშნება 88.6%, ხოლო მამაკაცებში 68,7%-ს. ძლიერი ფიზიკური აქტივობის არმქონე პირთა პროცენტული მაჩვენებელი 18-54 წლის ქალებისათვის ასაკის მატებასთან ერთად კლებულობს. ანუ ასაკის მატებასთან ერთად ძლიერი ფიზიკური აქტივობა ქალებში იზრდება. მამაკაცებში ასაკის მატებასთან ერთად ძლიერი ფიზიკური აქტივობა მცირდება.

ცხრილი 11. რესპოდენტთა შორის ძლიერი ფიზიკური აქტივობის არმქონეთა წილი სქესის და ასაკის მიხედვით

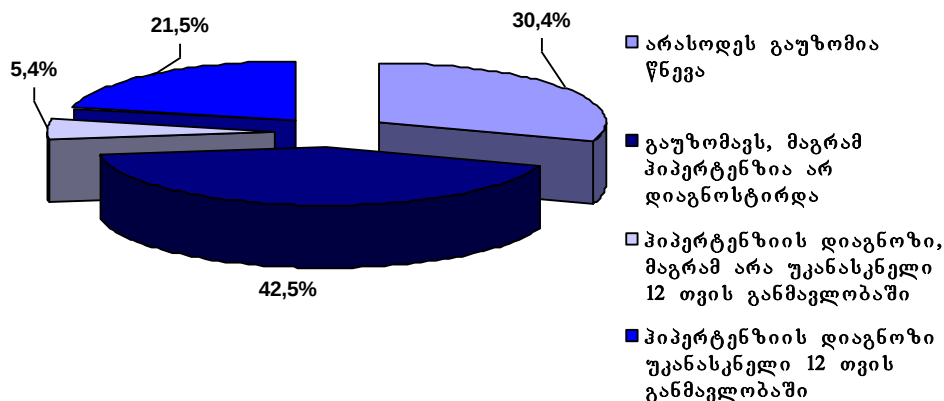
ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	%		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	61.0	93.6	76.2
25-34	67.7	90.9	78.2
35-44	67.8	85.9	77.5
45-54	72.7	84.7	79.1
55-64	78.9	88.8	84.1
18-64	68.7	88.6	78.6

კლინიკური ანამნეზი

ჰიპერტენზიის ანამნეზი

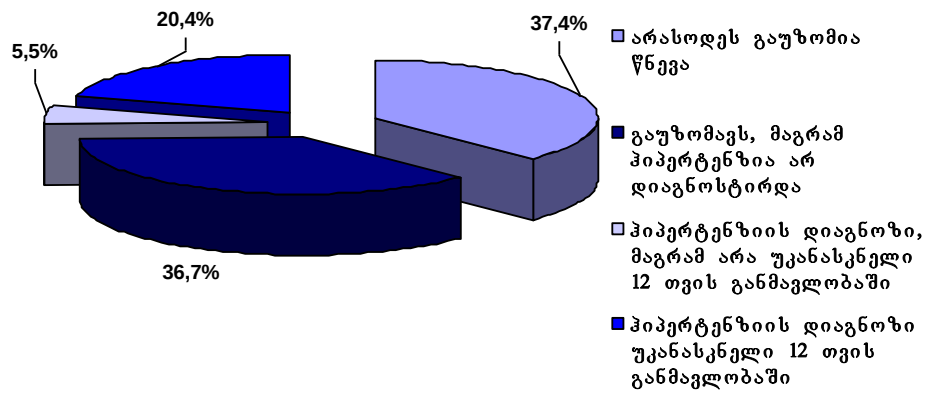
რესპოდენტთა დიდი ნაწილი (42.7%) აღნიშნავს, რომ გაუზომავთ სისხლის წნევა, მაგრამ ჰიპერტენზია არ დაუფიქსირებიათ, 30.4%-მა განაცხადა, რომ არასოდეს გაუზომიათ წნევა, 21.5% -ს ჰიპერტენზია აღენიშნებოდათ უკანასკნელი 12 თვის მანძილზე, ხოლო მინიმალური რაოდენობა რესპოდენტებისა (5.4%) აცხადებს რომ ჰიპერტენზია დაუფიქსირდათ, მაგრამ არა ბოლო 12 თვის განმავლობაში.

დიაგრამა 16. რესპოდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ არტერიული წნევის გაზომვის სტატუსის მიხედვით

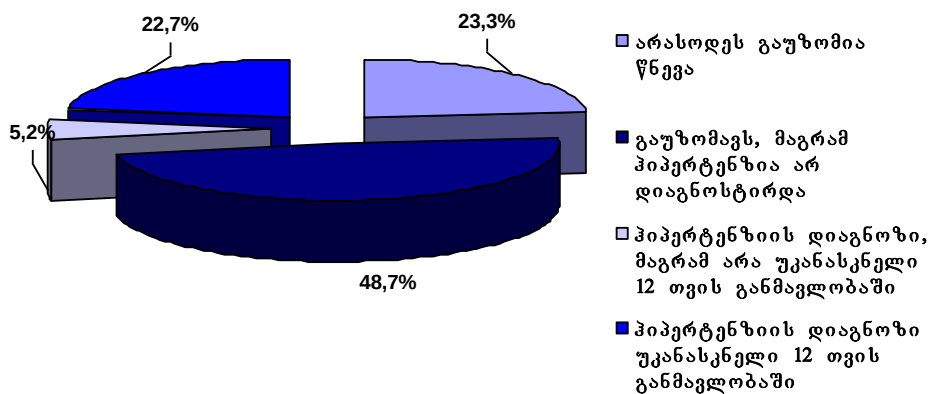
აღნიშვნის ღირსია, რომ ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ ჰიპერტენზიის დიაგნოსტიკის მაჩვენებელი უკანასკნელი 12 თვის მანძილზე 21.5%-ში და წინა წლებში 5.4%-ში, რაც აშკარად არ შეესაბამება აპ გავრცელების მაჩვენებელს ქართულ პოპულაციაში, რომელიც ამავე კვლევის ფარგლებშია დადგენილი. კერძოდ აპ გაზომვების მიხედვით მაღალი არტერიული წნევა და სამკურნალო პრეპარატების მიღება დაუდგინდათ პოპულაციის 33.4%-ს. კაცებს შორის მეტია იმ პირების ოდენობა, რომელთაც არასოდეს გაუზომიათ წნევა სამედიცინო პერსონალის მიერ (37.4%). ქალებში აღნიშნული მაჩვენებელი 23,3%-ია.

დიაგრამა 17. მამაკაც რესპოდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ არტერიული წნევის გაზომვის სტატუსის მიხედვით

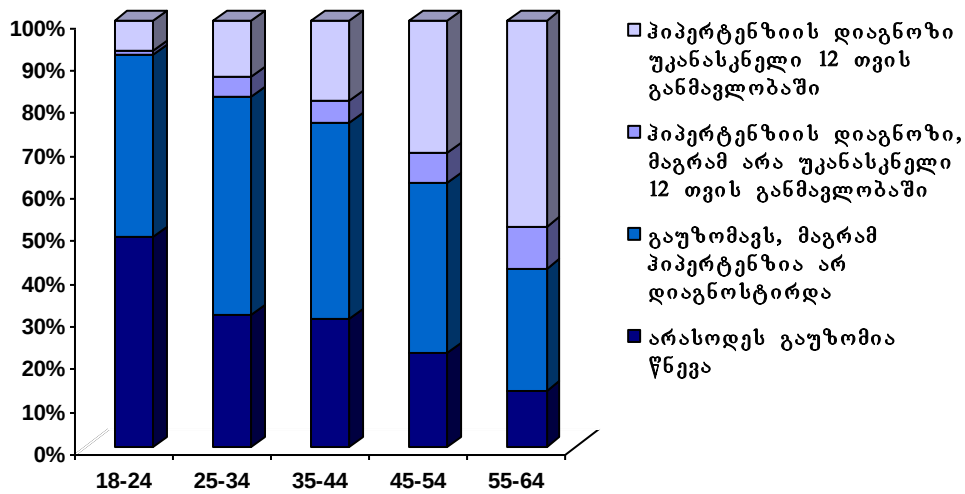
იმ პირთა პროცენტული განაწილება, რომელთაც დაუდგინდათ ჰიპერტენზია სამედიცინო პერსონალის მიერ თითქმის თანაბარია ორივე სქესში – ქალებში 27.9%, ხოლო მამაკაცებში 25.9%.

დიაგრამა 18. ქალ რესპოდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ არტერიული წნევის გაზომვის სტატუსის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით, აღნიშნულ შეკითხვაზე 18-24 წ. რესპოდენტები ყველაზე ხშირად (49.3%) აცხადებენ, რომ არასოდეს გაუზომავთ სისხლის წნევა. 25-34, 35-44 და 45-54 ასაკობრივი ჯგუფის გამოკითხულები ყველაზე ხშირად აღნიშნავენ, რომ გაუზომიათ სისხლის წნევა, მაგრამ ჰიპერტენზია არ დაფიქსირებიათ, ხოლო 55-64 წლისანი – აღნიშნავენ, რომ მომატებული სისხლის წნევის მაღალი მაჩვენებლები და ჰიპერტენზია აღენიშნებოდათ, როგორც ბოლო 12 თვის განმავლობაში (48.3%) ასევე წინა პერიოდშიც (9.9%).

დიაგრამა 19. რესპოდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ არტერიული წნევის გაზომვის სტატუსის და ასაკის მიხედვით

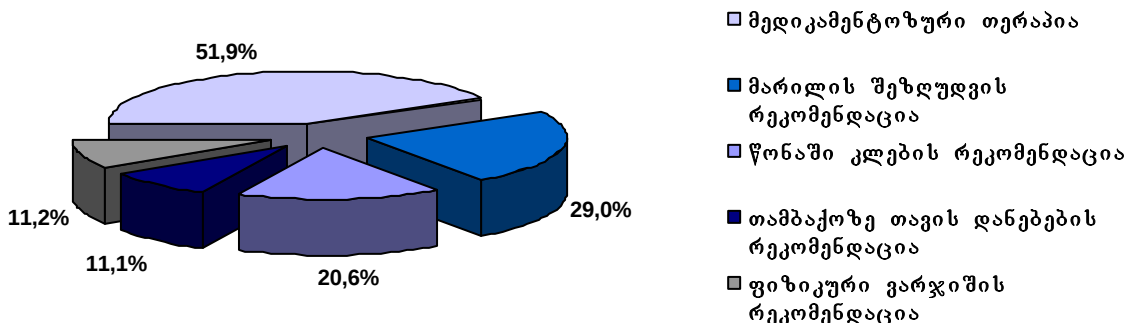
18-24 წლის მამაკაცთა უმრავლესობა აღნიშნავს, რომ არასოდეს გაუზომავთ სისხლის წნევა (57.5%), მაშინ როდესაც ამავე ასაკის ქალები, უფრო ხშირად აცხადებენ რომ გაუზომავთ სისხლის წნევა, მაგრამ მაღალი მაჩვენებლები არ დაუფიქსირდათ (51.1%). ქალებში ამ მხრივ პიკური მონაცემია 25-34 წლის ასაკობრივ ჯგუფში (62.4%). ასევე მაღალია მსგავსი პასუხების სიხშირე 35-44 წწ. (53.5%) და 45-54 წწ. (42.3%) ასაკის ქალთა შორის. 55-64 წლის როგორც ქალ (51.9%), ასევე მამაკაც (44.5%) რესპოდენტებში დომინირებს პასუხი, რომ მათ აღნიშნებოდათ მომატებული სისხლის წნევა და პიპერტენზია უკანასკნელი 12 თვის მანძილზე.

განსაკუთრებით საყურადღებოა წნევის არგაზომვის მაჩვენებლის დეფიციტი 35 - 44 და 45 - 54 წწ. ასაკობრივ ჯგუფებში მამაკაცებში. მამაკაცებში > 45წ. ასაკი მოიაზრება ერთ-ერთ ძირითად რისკის ასაკად კარდიო-ვასკულური რისკის შეფასებისას. აქედან გამომდინარე, სკრინინგული აქტივობის დეფიციტი ასოცირებულია სისხლძარღვოვანი კატასტროფების განვითარების მაღალ რისკთან სწორედ ამ ასაკოვან ჯგუფებში. აღნიშნულ „საბოლოო წერტილებს“ შორის, მაგ.: ჰემორაგიული ინსულტის 75% სწორედ პირველი ინციდენტის შედეგია არავერიფიცირებული პიპერტენზიის ფონზე.

უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე სქესში ასაკის ზრდასთან ერთად სტაბილურად მცირდება იმ პირთა ოდენობა, რომელთაც არასოდეს გაუზომავთ წნევა სამედიცინო პერსონალის მიერ და იზრდება პიპერტენზიით დიაგნოზირებულითა რაოდენობა.

მომატებული არტერიული წნევის მქონე რესპოდენტები უფრო ხშირად ექიმის ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენლის მიერ დანიშნულ მედიკამენტოზურ თერაპიას მიმართავენ (51.9%), შემდგომ მოდის რეკომენდაცია საკვებში მარილის შემცირების შესახებ (29%), წონის დაკლება, მინიმალურად იღებენ რეკომენდაციას თამბაქოს მოწევის თავის დანებების (11.1%), ფიზიკური ვარჯიშის დაწყებისა და გაძლიერების თაობაზე (11.2%).

დიაგრამა 20. რესპონდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში მომატებული წნევის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალებების მიხედვით

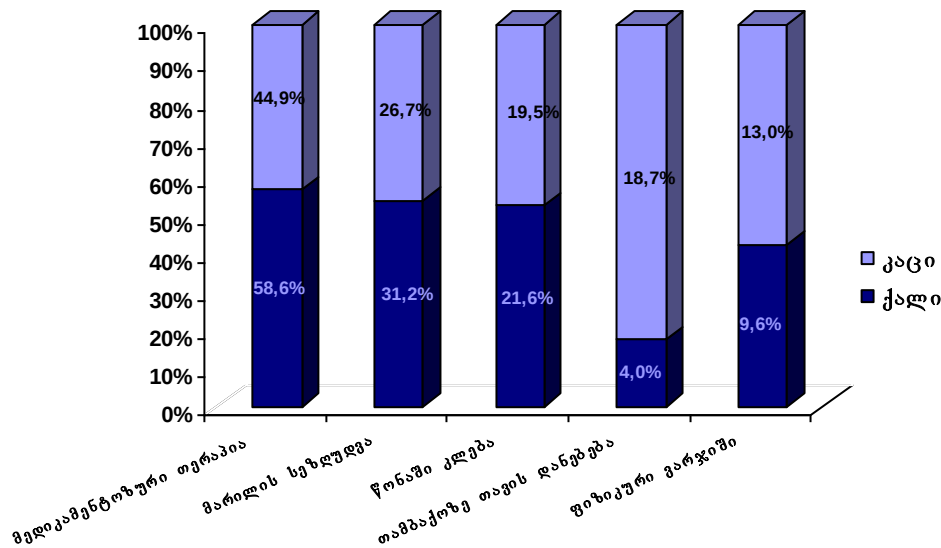
უნდა აღინიშნოს, რომ ამ კვლევის ფარგლებში, აპ გაზომვების ეტაპზე რესპონდენტებს ვაძლევთ კიდევ ერთ შეკითხვას – ბოლო ორი კვირის განმავლობაში მიგიღიათ წნევისდამწევი მედიკამენტები, გამოწერილი ექიმის ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელის მიერ? აღნიშნულ შეკითხვაზე დადებითი პასუხი მაღალი აპ-ს მქონეთა 38.9%-მა გასცა, რაც მნიშვნელოვნად დაბალია ანამნეზში აპ მედიკამენტური მკურნალობის მაჩვენებელზე.

სავარაუდოა, რომ მედიკამენტური მკურნალობის შესახებ კითხვაზე დადებითი პასუხის შემთხვევაში, რესპონდენტები არ ითვლისწინებდნენ წყვეტილობას მკურნალობაში, ხოლო კონკრეტულად ბოლო ორი კვირის შემთხვევაში ეს უკანასკნელი გათვალისწინებულია.

ცხოვრების წესის ცვლილებების შესახებ რეკომენდაციათა მხრივ დადებითი ტენდენციებია კვების რაციონში მარილის შეზღუდვის მხრივ (2007 წ. ამ ტიპის რეკომენდაცია მიიღო გამოკითხულთა 14.2%-მა, 2010 წელს – 29%-მა). რაც შეეხება თამბაქოსა და ფიზიკურ აქტივობას, ამ მხრივ რეკომენდაციათა სერიოზული დეფიციტია (11.2%). დადებითი ტენდენციაა წონის კონტროლის მიზნით გაცემული რეკომენდაციების მხრივ (21%).

სქესობრივი კუთხით დიფერენციაცია ძირითადად ზემოაღნიშნული პროპორციის იდენტურია როგორც ქალებში, ასევე მამაკაცებში, თუმცა ქალები მამაკაცებზე უფრო იშვიათად იღებენ რეკომენდაციებს თამბაქოს მოწევაზე თავის დასაწებებად (ქალები 4%, მამაკაცები 18.7%) და ფიზიკური ვარჯიშის დაწყების ან გაძლიერების შესახებ (ქალები 9.6%, მამაკაცები 13%). ქალების მიერ მედიკამენტური თერაპიის, მარილის შეზღუდვისა და წონის დაკლების რეკომენდაციების განხორციელების მონაცემი, აჭარბებს მამაკაცებისას.

დიაგრამა 21. რესპოდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში მომატებული წნევის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალებების გამოყენების და სქესის მიხედვით

ჰიპერტენზიის სამკურნალოდ მედიკამენტების გამოყენების მაჩვენებელი იზრდება ასაკის მატებასთან ერთად და პიკს აღწევს 55-64 წ. ასაკში (72%). ნებისმიერ ასაკობრივ ჯგუფში ქალთა აქტიობა აჭარბებს მამაკაცებისას. გამონაკლისია 18-24 წწ. ასაკობრივი ჯგუფი, რომელშიც მამაკაცთა მეტი რაოდენობა (18,7%) იღებს ჰიპოტენზიურ საშუალებებს, ვიდრე იმავე ასაკის ქალები (11,7%).

საკვებში მარილის შემცირების რეკომენდაციის რჩევას ყველაზე ხშირად იზიარებენ 55-64 წ. რესპოდენტები. აღნიშნული რეკომენდაცია ყველაზე “პოპულარულია” 45-54 ასაკის ქალთა შორის (37,6%). რეკომენდაციას წონის დასაკლებად 20,6% იღებს. ყველაზე აქტიურად 45-54 ასაკობრივი ჯგუფის რესპოდენტები (24,3%), ქალთა აქტივობა ამ ჯგუფში აჭარბებს მამაკაცთა აქტივობას, ასაკობრივი კრიტერიუმით აღნიშნულ რჩევას ყველაზე მეტად იღებს 18-24 წლის მამაკაცები (26,8%) და 35-44 წლის ქალები (24,3%).

რეკომენდაციებს ან სამკურნალო პროცედურებს თამბაქოს მოწევის თავის დასაწებლად, რესპოდენტთა მინიმალური რაოდენობა (11,1%) იღებს, თუმცა ამ შემთხვევაში მამაკაცები ბევრად უფრო ხშირად, ვიდრე ქალები (შესაბამისად 18,4%-4,0%). აღნიშნული სავარაუდოდ მამაკაცებს შორის თამბაქოს მოხმარების ბევრად მაღალ მაჩვენებელს უკავშირდება. ასაკობრივი ჯგუფების მხრივ, მას ყველაზე ხშირად იღებს 55-64 წწ. (23,5%) და 25-34 წწ. (20,3%) ასაკის, მინიმალურად კი 18-24 წწ. ასაკობრივი ჯგუფის მამაკაცები (12,3%). ქალებში ანალოგიური მაჩვენებელი მაქსიმალურია 35-44 წლის პირებში (5,5%), ხოლო მინიმალური 25-34 წწ. (3%) ასაკობრივ ჯგუფში.

ექიმის რეკომენდაციას ფიზიკური ვარჯიშის დაწყებაზე და გაძლიერებაზე მაღალი არტერიული წნევით რესპოდენტთა ასევე მცირე რაოდენობა იღებს (11,2%). მათ შორის 18-24 ასაკობრივი ჯგუფის წარმომადგენლები ყველაზე ხშირად (14,1%).

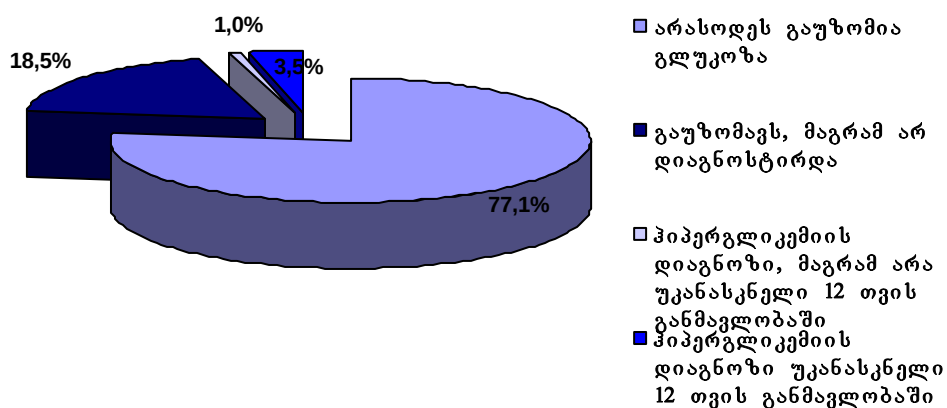
მამაკაცთა მაჩვენებელი ამ შემთხვევაში აჭარბებს იგივე მაჩვენებელს ქალებში (შესაბამისად, 13%- 9.6%). რჩევას ყველაზე მეტად იღებენ 18-24 და 55-64 ასაკობრივი ჯგუფის მამაკაცები (17.6% და 16%) და 35-44 ასაკობრივი ჯგუფის ქალები (12.6%). მინიმალურად – 25-34 წლის ქალები (3.9%).

მომატებული სისხლის წნევის გამო ექიმბაშისათვის (სახალხო მკურნალისათვის), მიუკითხავ გამოკითხულთა 4,5%-ს. მამაკაცთა და ქალთა აქტიობა ამ მხრივ მცირედ განსხვავდება. სამკურნალო მცენარეს ან ტრადიციულ საშუალებებს მომატებული სისხლის წნევის გამო რესპოდენტთა 8% იღებს. ქალთა შორის სამკურნალო მცენარეების გამოყენების სიხშირე მცირედ მაღალია ვიდრე მამაკაცების მიერ (შესაბამისად, 8.8%- 7.2%).

დიაბეტის ანამნეზი

რესპოდენტთა უმრავლესობა (77.1%) აცხადებს, რომ არასოდეს გაუზომიათ სისხლში გლუკოზა; 18.5% აღნიშნავს, რომ გაუზომიათ, მაგრამ მაღალი მაჩვენებლები არ დაუფიქსირდათ; 3.5%-ს გლუკოზის მომატებული მაჩვენებლები დაუდგინდათ ბოლო 12 თვის განმავლობაში; 1% აცხადებს, რომ ჰიპერგლიკემია დაუდგინდათ, მაგრამ არა უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში.

დიაგრამა 22. რესპოდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში სამედიცინო პერსონალის მიერ გლუკოზის გაზომვის სტატუსის მიხედვით

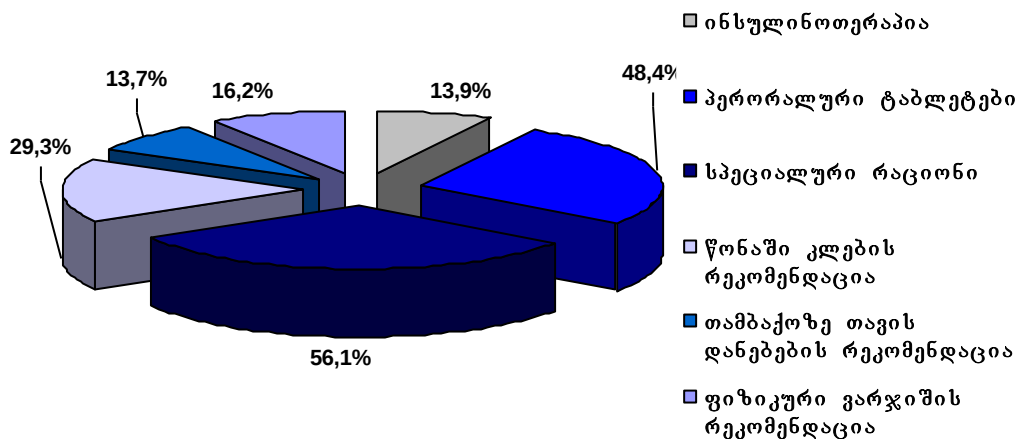

მამაკაცები ქალებთან შედარებით, უფრო ხშირად აცხადებენ, რომ არასოდეს გაუზომიათ სისხლში გლუკოზა (მამაკაცი 81.3%, ქალი 72.8%), და რომ დიაგნოსტირებული აქვთ ჰიპერგლიკემია უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში (მამაკაცი 3.9%, ქალი 3.1%).

სამედიცინო პერსონალის მიერ სისხლში გლუკოზის შემცველობა არასოდეს გაუზომია შიდა ქართლის მოსახლეობის 70.7%-ს და ქვემო ქართლის მოსახლეთა 83.6%-ს. შესაბამისად, ამ უკანასკნელ რეგიონში ყველაზე დაბალია ანამნეზში დიაბეტის მქონეთა რაოდენობა (1.8%), ხოლო შიდა ქართლში ყველაზე მეტი (7.4%). ანამნეზში დიაბეტის გავრცელება შიდა ქართლის შემდეგ რაჭა-ლეჩხუმშია (7.2%).

თბილისში, კახეთსა და სამეგრელოში დიაბეტის გავრცელება ანამნეზში 3.1 - 4.4%-ის ფარგლებში, ხოლო დანარჩენ რეგიონებში 5.1 - 6.2%-ის ფარგლებში მერყეობს. რესპოდენტთა უმრავლესობა (56.1%), რომელთაც დიაგნოსტირებული აქვთ დიაბეტი სამედიცინო პერსონალის მიერ, აცხადებს, რომ იღებს რეკომენდაციას სპეციალური კვებითი რაციონის შესახებ; 48.4% აცხადებს, რომ ბოლო ორი კვირის განმავლობაში იღებს ანტიდიაბეტურ პერორალურ ტაბლეტებს; 13.9% - იტარებს ინსულინოთერაპიას; 29.3% ახორციელებს ექიმის რეკომენდაციას წონის დასაკლებად; 16.2% - რეკომენდაციას ფიზიკური ვარჯიშის დაწყებასა და გაძლიერებაზე და მხოლოდ უმცირესობა, 13.7%- რეკომენდაციას თამბაქოს მოწევის შეწყვეტის შესახებ.

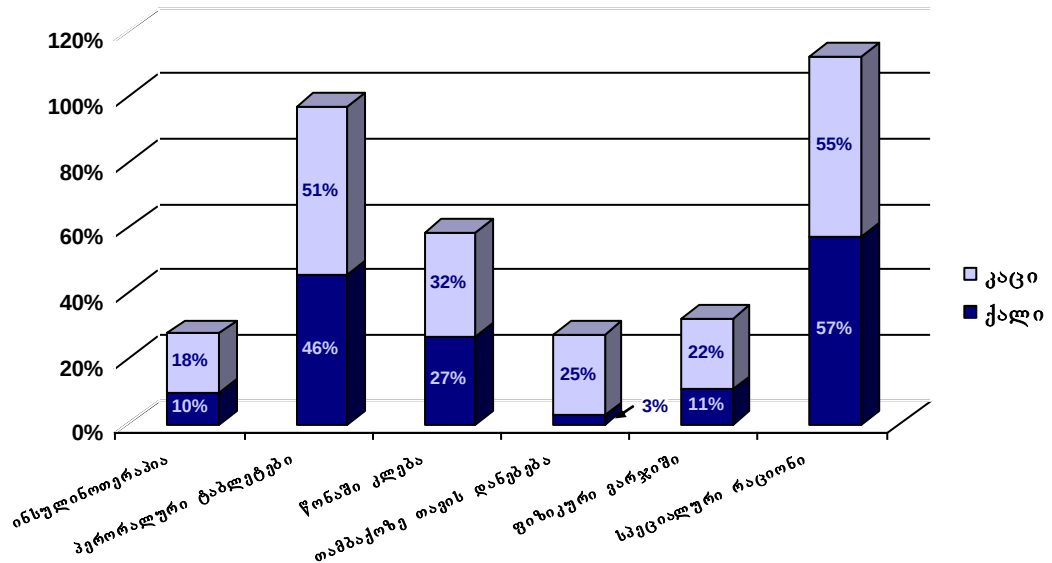
დიაგრამა 23. რესპოდენტთა პროცენტული განაწილება ანამნეზში ჰიპერგლიკემიის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალებების მიხედვით

დიაბეტის სამკურნალოდ ექიმის მიერ გამოწერილ საშუალებებს/რეკომენდაციებს მამაკაცები, ქალებთან შედარებით უფრო ხშირად იღებენ. მათ შორის, ვინც ინსულინოთერაპიას იტარებს, მამაკაცების რაოდენობა ქალებზე თითქმის ორჯერ მეტია (შესაბამისად 18.1% და 9.5%), ინსულინს ყველაზე ხშირად 45-54 წწ. ასაკობრივი ჯგუფის მამაკაცები და 55-64 წწ. ასაკობრივი ჯგუფის ქალები იღებენ. პერორალურ ტაბლეტებს დიაბეტის მქონეთა 48.4% იღებს, მამაკაცები უფრო ხშირად (51%), ვიდრე ქალები (45.8%)

ექიმის მიერ დანიშნულ კვების სპეციალურ რაციონს იღებს გამოკითხულთა 56.1%, სპეციალურად დანიშნული რაციონის შესახებ მინიმალურ რეკომენდაციას იღებენ ორივე სქესის 25-34 ასაკობრივი ჯგუფის წარმომადგენლები (მამაკაცები 0%, ქალები 37.9%)

დიაგრამა 24. ანამნეზში სისხლში შაქრის მომატებული დონის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალების მიღების და სქესის მიხედვით

ექიმის რეკომენდაციებს ან სამკურნალო პროცედურებს წონის დასაკლებად დიაბეტის მქონეთა 29.3% (მამაკაცთა 31.9% და ქალთა 26.6%) იღებს.

რეკომენდაციას ვარჯიშის დაწყებასა და გაძლიერებაზე იღებს დიაბეტით დაავადებულთა 16.2% (მამაკაცთა 21.7% და ქალთა 10.6%), ამასთან ყველაზე მეტად 35-44 ასაკის შესაბამისი კონტიგენტი; ეს რეკომენდაცია პრაქტიკულად არ მიუღიათ 25-34 ასაკის რესპოდენტებს.

დიაბეტის მქონენი ყველაზე ნაკლებად იღებენ ექიმის რეკომენდაციას თამბაქოს მოწევის თავის დანებების შესახებ (13.7%; ქალთა 2.6% და კაცთა 24.6%); აღნიშნულ რეკომენდაციას ყველაზე მეტად 25-34 და 35-44 ასაკობრივი ჯგუფის მამაკაცები იღებენ.

სისხლში მომატებული შაქრის გამო რესპოდენტთა 3.3% ექიმბაშს (სახალხო მკურნალი) მიმართავს, სამკურნალო მცენარეებს ან ტრადიციულ საშუალებებს დიაბეტის მქონეთა 9.6% იღებს.

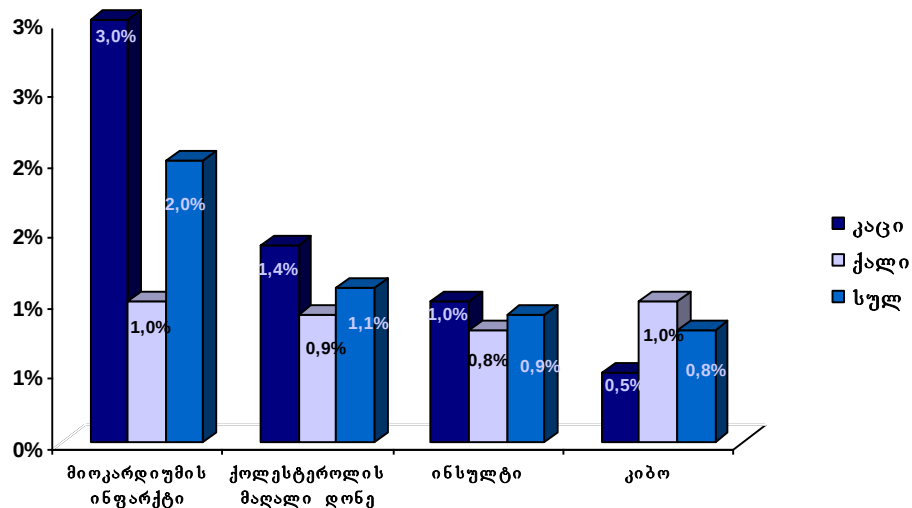
სხვა დაავადებების ანამნეზი

კითხვარის ეს ნაწილი ეხებოდა სხვა დაავადებს და მდგომარეობებს, კერძოდ მიოკარდიუმის ადრეულ ინფარქტს, ინსულტს, სიმსივნეს და მომატებულ ქოლესტეროლს.

ანამნეზში პირველ ადგილზე მიოკარდიუმის ინფარქტია (2%; მამაკაცთა 3% და ქალთა 1%); მეორე პოზიციას იკავებს სისხლში ქოლესტეროლის მომატება (1.1%; მამაკაცთა 1.4% და ქალთა 0.9%). მესამე პოზიციაზეა ინსულტი (0.9%; მამაკაცთა 1% და ქალთა 0.8%). დაავადებათა ისტორიაში რესპოდენტები ყველაზე იშვიათად ასახელებენ კიბოს (0.8%; მამაკაცთა 0.5% და ქალთა 1%).

რესპოდენტთა დაავადების ანამნეზში ზემოთჩამოთვლილი დაავადებების სიხშირე ასაკობრივი ჯგუფების მატების პროპორციულად იზრდება. მიოკარდიუმის ადრეულ ინფარქტს ყველაზე ხშირად ანამნეზში 55-64 წწ. ასაკობრივი ჯგუფის მამაკაცები ასახელებენ (9.6%), ხოლო ამავე ასაკის ქალები – მიოკარდიუმის ინფარქტს და ინსულტს (შესაბამისად, 3.8%-3.6%).

დიაგრამა 25. ანამნეზში სისხლში შაქრის მომატებული დონის გამო სამედიცინო პერსონალის მიერ რეკომენდებული საშუალების მიღების და სქესის მიხედვით

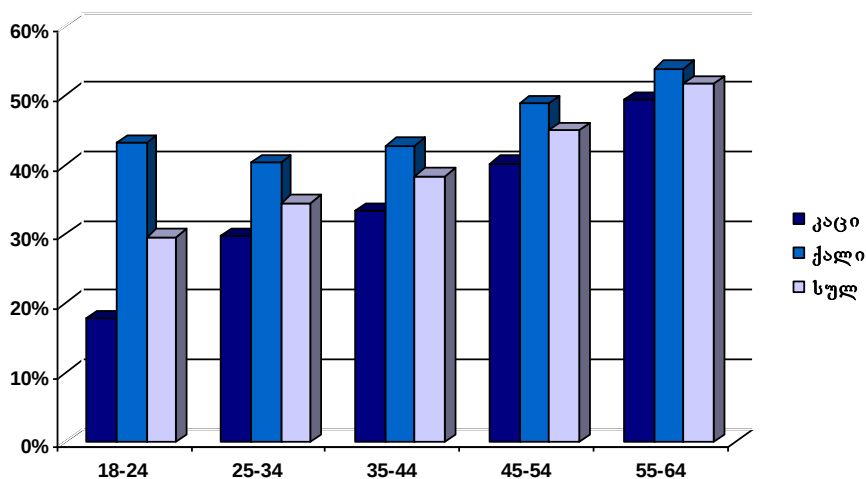

ექიმთან ვიზიტი

შესწავლილ იქნა ბოლო 12 თვის მანძილზე ექიმთან ან სხვა სამედიცინო პერსონალთან რესპოდენტთა მიმართვის სიხშირე და მოტივები.

ბოლო 12 თვის განმავლობაში, ორივე სქესის წარმომადგენლების ექიმისადმი მიმართვიანობამ 38.8% (ქალებში 45.3% და მამაკაცებში 32.4%) შეადგინა. ექიმთან ვიზიტის მაჩვენებელი ასაკის შესაბამისად იზრდება. მიმართვიანობის სიხშირე ყველაზე მაღალი (51.7%) 55-64 წწ., ხოლო მინიმალური (29.6%) 18-24 წწ. ასაკობრივ ჯგუფშია.

დიაგრამა 26. ექიმთან ვიზიტების სტრუქტურა ასაკის და სქესის მიხედვით

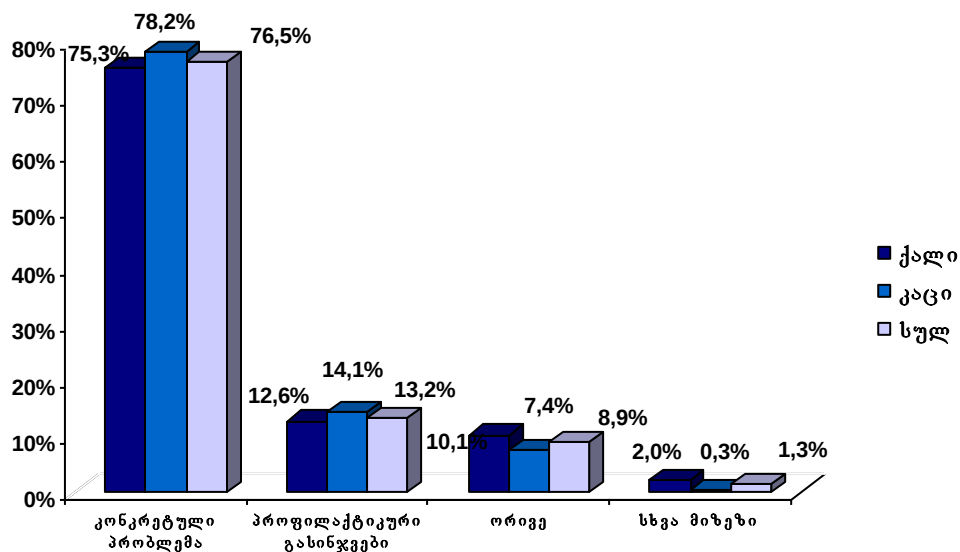

რეგიონების მიხედვით ექიმთან ვიზიტი ყველაზე გავრცელებულია შიდა ქართლში (47.2%), კახეთში (46.7%), რაჭა-ლეჩხუმში (45.3%), იმერეთსა (44.6%) და აჭარაში (44.5%). ყველაზე დაბალია ქვემო ქართლსა და სამეგრელოში (31% და 32.1%). დანარჩენ რეგიონებში ექიმთან ვიზიტის პრაქტიკა მოსახლეობის 33.9%-დან (თბილისი) 38.8%-მდეა (სამცხე-ჯავახეთში) გავრცელებული.

რესპოდენტთა 38,8% (ქალთა 32,4% და მამაკაცთა 45,3%) აღნიშნავს სამედიცინო დაწესებულებებში ვიზიტს უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში. რესპოდენტები ექიმთან ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელთან ვიზიტის მიზეზებიდან ყველაზე ხშირად ჯანმრთელობის კონკრეტულ პრობლემას ასახელებენ (76.5%), მეორე ადგილს პროფილაქტიკური გასინჯვების გამო ვიზიტი იკავებს (13.2%), მესამე პოზიციაზე ორივე ზემოთჩამოთვლილი მიზეზი სახელდება (8.9%), რესპოდენტთა მინიმალური რაოდენობა (1.3%) სხვა მიზეზს ასახელებს.

ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით, ჯანმრთელობის კონკრეტული პრობლემის გამო ექიმს ყველაზე ხშირად 35-44 წწ. ასაკის ადამიანები მიმართავენ (77.9%). პროფილაქტიკური გასინჯვებისათვის 18-24 წლის ასაკობრივი ჯგუფის რესპოდენტები (21.6%). 55-64 წლის ასაკის რესპოდენტები ყველაზე ხშირად ვიზიტის მიზეზად ორივე ზემოთჩამოთვლილს ასახელებენ.

დიაგრამა 27. ექიმთან ვიზიტების სტრუქტურა ვიზიტის მიზეზების და სქესის მიხედვით

რეგიონებს შორის ექიმთან ვიზიტის მქონეთაგან პროფილაქტიკის მიზნით ექიმს ყველაზე ხშირად სტუმრობდნენ სამეგრელოსა და რაჭა-ლეჩხუმში, მას მოსდევს გურია, თბილისი და აჭარა. ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი ამ მხრივ აქვს შიდა ქართლს, რაც უმაღლეს მაჩვენებელს თითქმის 3-ჯერ ჩამორჩება.

თვითმკურნალობა

კითხვარში ჩამოთვლილ პათოლოგიათა (დიაბეტი ან მომატებული გლუკოზის დონე სისხლში, მაღალი არტერიული წნევა, ინსულტი, სიმსივნე, მომატებული ქოლესტეროლი სისხლში და მიოკარდიუმის ადრეული ინფარქტი) შორის

თვითმკურნალობას ყველაზე ხშირად მომატებული არტერიული წნევის შემთხვევებში (7,5% ორივე სქესისთვის) მიმართავენ. აღნიშნული პრიორიტეტი დაავადებათა შორის (ონკოლოგიურ დაავადებების, დიაბეტისა და ინსულტთან შედარებით) რეალურად ასახავს ქართულ პოპულაციაში არტერიული ჰიპერტენზიის მართვისას, პაციენტთა ე.წ. თვითშემოქმედების სიხშირეს. აქ საუბარია მკურნალობის სქემებში ცვლილებებისა და პრეპარატის დოზის ტიტრაციისას პაციენტის მიერ გადაწყვეტილების მიღებაზე, ე.წ. ექიმთან ტიტრაციული ვიზიტების კრიტიკული დეფიციტის გამო (და არა თვითმენეჯმენტზე, რაც პაციენტის მიერ გულისხმობს მკურნალობისას ექიმის რეკომენდაციების დაცვას და ასევე სიმპტომების დროულად მიტანას სამედიცინო პერსონალთან).

პოზიტიურ მოვლენად უნდა ჩაითვალოს თვითმკურნალობის დაბალი მაჩვენებელი ონკოლოგიურ დაავადებათა მართვისას, რაც ინფორმატულობის შედარებით დამაკმაყოფილებელი დონის მანიშნებელია ამ მიმართულებით. ხოლო რაც შეეხება ინფორმატულობას ჰიპერტენზიის მართვის ხანგრძლივ პროცესში სამედიცინო პერსონალის პერმანენტული მონაწილეობის აუცილებლობის საჭიროების შესახებ, დაბალია არა მარტო პაციენტებში, არამედ ჯანდაცვის პროფესიონალთა შორის.

მალიან იშვიათია თვითმკურნალობა დიაბეტის (0.8%), სიმსივნეებისა და სისხლში მომატებული ქოლესტეროლის შემთხვევაში (0.1-0.1%).

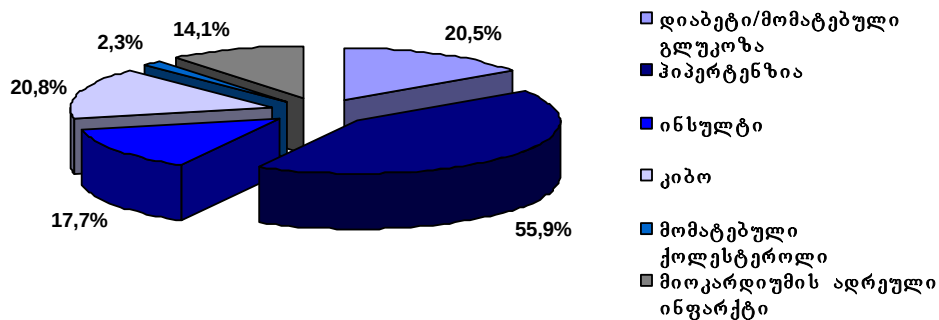
ოჯახში დაავადებების ისტორია

კითხვაზე, დაუსვამთ თუ არა თქვენი სისხლით ნათესავისთვის (დედა, მამა, და, ძმა და არა მეუღლე და მისი სისხლით ნათესავები) როდესმე ჰიპერგლიკემიის ან დიაბეტის, მაღალი არტერიული წნევის, ინსულტის, სიმსივნის, ჰიპერქოლესტერინემიის, მიოკარდიუმის ადრეული ინფარქტის დიაგნოზი, გამოკითხულთა უმრავლესობა (55.9%) ასახელებს მაღალ არტერიულ წნევას, მეორე პოზიციას ოჯახურ ანამნეზში სიმსივნეები იკავებენ (20.8%), მას მცირედ ჩამორჩება დიაბეტი და ჰიპერგლიკემია (20.5%). გამოკითხულთა მინიმალური რაოდენობა (2.3%) ოჯახურ ანამნეზში აღნიშნავს ჰიპერქოლესტერინემიას.

ლიპიდური პროფილის კვლევისას დაბალი მაჩვენებელი როგორც რესპონდენტებს, ასევე მათი სისხლით ნათესავების ანამნეზში, აიხსნება ამ ლაბორატორიული ტესტის ფაქტიურად იგნორირებით პირველადი ჯანდაცვის ქსელში კარდიო-ვასკულური რისკის შეფასებისას (მიზეზი არ არის მხოლოდ დაბალი ფინანსური ხელმისაწვდომობა).

მიზეზებს შორის განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია პირველადი ჯანდაცვის სამედიცინო პერსონალის გათვითცნობიერების დაბალი დონე ლიპიდური სპექტრის განსაზღვრის მნიშვნელობის თვალსაზრისით, როგორც კარდიო-ვასკულური რისკის შეფასების, ასევე მანიფესტირებული დაავადების მართვის, და ე.წ. მედიკამენტური პრევენციის თვალსაზრისით.

დიაგრამა 28. სისხლით ნათესავების ანამნეზში დაავადებების გავრცელება

სხვაობა სქესის და ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით უმნიშვნელოა

პირის ღრუს ჯანმრთელობა

ბუნებრივი კბილები

ორივე სქესის რესპოდენტთა მხოლოდ 71.2%-ს ჰქონდა 20-ზე მეტი ბუნებრივი კბილი, კბილი საერთოდ არ ჰქონდა გამოკითხულთა 2.2%-ს.

ცხრილი 12. რესპოდენტების პროცენტული განაწილება ბუნებრივი კბილების რაოდენობის და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	%			
	არცერთი ბუნებრივი კბილი	1 – 9 ბუნებრივი კბილი	10 – 19 ბუნებრივი კბილი	20 ბუნებრივი კბილი
18-24	0.5	0.0	3.1	96.4
25-34	0.3	1.0	7.9	90.8
35-44	0.4	5.2	20.7	73.7
45-54	2.1	15.8	31.6	50.5
55-64	11.2	27.3	35.7	25.7
18-64	2.2	8.3	18.3	71.2

ორივე სქესში 20-ზე მეტი ბუნებრივი კბილი გვხვდებოდა ძირითადად ახალგაზრდა ასაკობრივ ჯგუფებში (18-24 და 25-34 წწ.); კბილების რაოდენობა სტაბილურად იკლებს ასაკის მატებასთან ერთად, თუმცა მკვეთრ, ერთგვარ ნახტომისებურ კლებას ადგილი აქვს 45-54 და 55-64 წლის ჯგუფებში. მაღალ ასაკობრივ ჯგუფებში (55-65) აღინიშნებოდა ბუნებრივი კბილების რაოდენობის ძლიერ შემცირება ან არარსებობა. კბილების დაზიანება უფრო ხშირად აღენიშნებათ ქალებს.

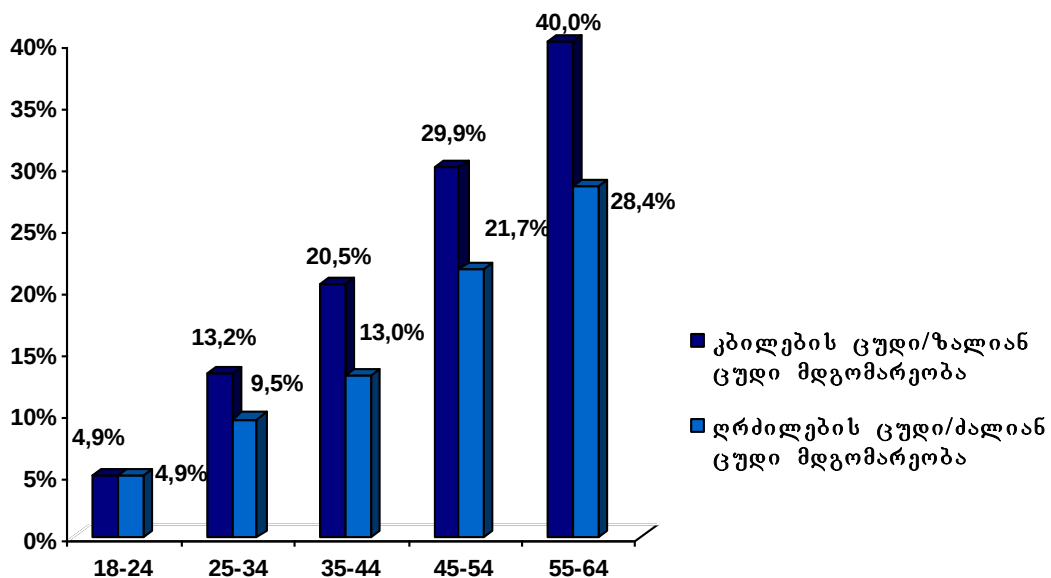
20-ზე ნაკლები ბუნებრივი კბილის მქონეები ყველაზე ხშირად თბილისში (36.5%) გვხვდება, შემდეგ მოდის კახეთი (35.8%), იმერეთი (34.3%), სამეგრელო (33.1%) და სხვა რეგიონები. ყველაზე იშვიათად რაჭა-ლეჩხუმში (24.1%), გურიაში (27%), შიდა ქართლში (27.4%) და აჭარაში (28.8%) აღინიშნა.

რესპოდენტთა მიერ საკუთარი კბილების მდგომარეობის ცუდად ან ძალიან ცუდად შეფასებისას როგორც მამაკაცების ასევე ქალების მხრივ გამოიკვეთა მსგავსი

ტენდენციები. მამაკაცების 18%-მა და ქალების 21.7%-მა თავისი კბილების მდგომარეობა შეაფასა როგორც ცუდი. ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით, ეს მაჩვენებელი მამაკაცებში მერყეობს 41-38.3%, ხოლო ქალებში – 5.8-41.6% ფარგლებში.

მსგავსი მდგომარეობაა ღრძილების მდგომარეობის შეფასებისას. მამაკაცების 13.3%-მა და ქალების 15%-მა ღრძილების მდგომარეობა შეაფასა როგორც ცუდი. ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით, ეს მაჩვენებელი მამაკაცებში მერყეობს 5.3-27.5%, ხოლო ქალებში – 4.5-29.2% ფარგლებში. ორივე სქესისათვის საშუალო მაჩვენებელია – 14.1%.

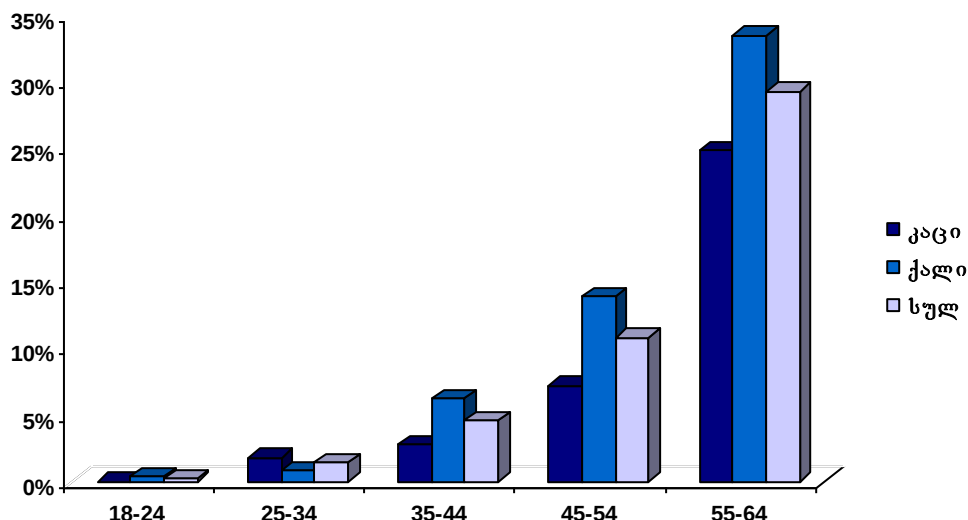
დიაგრამა 29. რესპონდენტების პროცენტული განაწილება ასაკის მიხედვით, რომელთაც თვითშეფასებით აქვთ კბილებისა და ღრძილების ცუდი ან ძალიან ცუდი მდგომარეობა

პროთეზი

პროთეზის არსებობა დაფიქსირდა გამოკითხულთა 7.5%-ში. მამაკაცებში პროთეზის არსებობის საშუალო მაჩვენებელია 5.6%, ხოლო ქალებში – 9.4%. პროთეზის არსებობა ძირითადად აღინიშნება 55-64 წწ. ასაკობრივ ჯგუფში (მამაკაცებში – 24.9%, ხოლო ქალებში – 33.5% შემთხვევაში). ორივე სქესში ჭარბობს ზედა ყბის პროთეზის არსებობა.

დიაგრამა 30. რესპონდენტების პროცენტული განაწილება პროთეზის გამოყენების, სქესის და ასაკის მიხედვით

მამაკაცებში ზედა ყბის პროთეზის არსებობის საშუალო მაჩვენებელია 89.6%, ქვედა ყბის – 55.4%. ქალებში ეს მაჩვენებლებია: 87% და 60.6%. ორივე სქესისათვის ზედა ყბის პროთეზის არსებობის საშუალო მაჩვენებელია – 88%, ქვედა ყბის – 58.6%.

კბილის ტკივილი და დისკომფორტი

უკანასკნელი 12 თვის მანძილზე კბილის ტკივილის ან სხვა დისკომფორტის შეგრძნება პირის ღრუში ჰქონდა გამოკითხულთა 33,6%-ს (მამაკაცთა 32.3% და ქალთა 34.9%), მაჩვენებლები ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით მსგავსია.

ვიზიტი სტომატოლოგთან

ბოლო ერთი წლის განმავლობაში სტომატოლოგისათვის არ მიუმართავს რესპონდენტთა 73.4%-ს (მამაკაცთა 75.9% და ქალთა 70.9%). რეგიონებს შორის სტომატოლოგთან ყველაზე იშვიათად გურიასა და სამცხე ჯავახეთში სტუმრობენ, მათ მცირედ ჩამორჩებიან ყველა დანარჩენი რეგიონები.

გამოკითხული მოსახლეობის სტომატოლოგთან ვიზიტის ძირითადი მიზეზია კბილის ან ღრძილების ტკივილი (54.8%) ან მიმდინარე მკურნალობა (33.6%). ბოლო ერთი წლის განმავლობაში სტომატოლოგს კონსულტაციისთვის მიმართა მხოლოდ გამოკითხული მოსახლეობის 6.2%, ხოლო – პროფილაქტიკური გასინჯვებისთვის – 3.6%.

პირის ღრუს ჰიგიენის საშუალებები

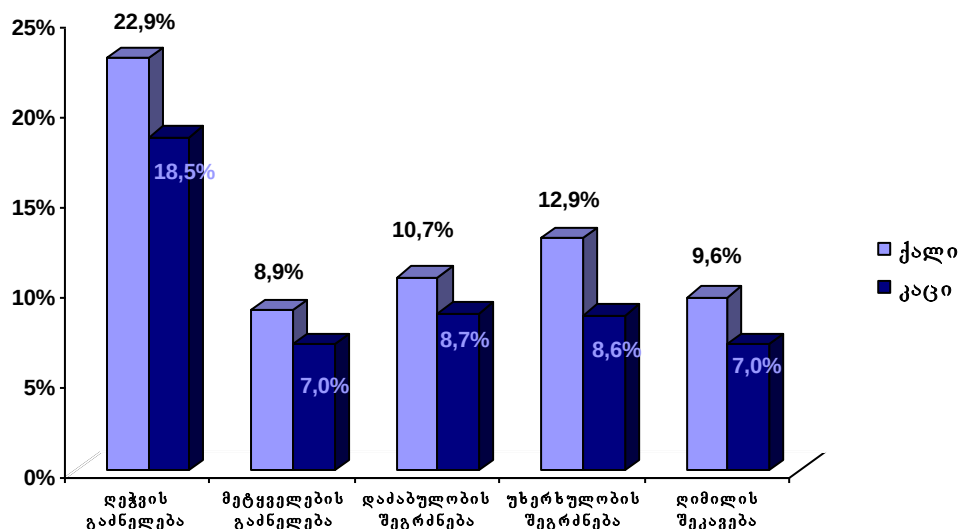
რესპოდენტთა ძირითადი ნაწილი იცავს პირის ღრუს ჰიგიენას. თუმცა მამაკაცთა 16.8% და ქალების 12.8% ყოველდღიურად არ ისუფთავენ კბილებს. ძირითადად ეს ეხება მაღალი ასაკობრივი ჯგუფის (45-64) რესპოდენტებს. 55-64 წლის რესპოდენტთა 24.7% (მამაკაცთა 30.2% და ქალთა 19.6%) ყოველდღიურად არ ისუფთავენ კბილებს.

კბილების ჰიგიენისთვის ძირითადად იყენებენ კბილის პასტას. კბილის პასტას არ იყენებს რესპოდენტთა მხოლოდ 2.5%. მოსახლეობის მიერ გამოყენებული კბილის პასტები ძირითადად ფტორის შემცველია; მოსახლეობის 25.4% არ იყენებს ფტორის შემცველ კბილის პასტას. კბილების საწმენდად გამოკითხული მოსახლეობის 98% იყენებს კბილის ჯაგრისს (მამაკაცები – 97.4%, ქალები – 98.5%). შესაბამისად, კბილის საწმენდი სხვა საშუალებები (სხვადასხვა ჩხირები, ნახშირი და აშ.) ნაკლებად გამოიყენება. ამ საშუალებებიდან უფრო მეტად ორივე სქესში გამოიყენება ხის ჩხირები. მისი გამოყენების საშუალო მაჩვენებელი 11%-ია (მამაკაცებში – 12.4%, ქალებში – 9.5%).

კბილების ცუდი მდგომარეობით გამოწვეული პრობლემები

ბოლო ერთი წლის განმავლობაში იმ პრობლემებიდან, რომლებიც გამოწვეული იყო კბილების ცუდი მდგომარეობით, გამოკითხული მოსახლეობის უმრავლესობა აღნიშნავდა ღეჭვის გაძნელებას (20.7%), მეტყველების გაძნელებას (8.0%), დაძაბულობის შეგრძნებას (10.7%), უხერხულობის შეგრძნებას კბილების გამოჩენისას (10.7%) და კბილების გამო ღიმილის შეკავებას (9.6%). ეს პრობლემები ძირითადად მაღალი ასაკის ჯგუფებშია (45-54 და 55-64) გამოხატული. აღსანიშნავია ისიც, რომ ეს პრობლემები უფრო მეტად აღინიშნებოდა ქალებში, ვიდრე მამაკაცებში.

დიაგრამა 31. კბილების ცუდი მდგომარეობით გამოწვეული პრობლემები

პრობლემური კბილების გამო რესპოდენტებში შედარებით იშვიათად დაფიქსირდა ძილის დარღვევა (3.5%), სამუშაო დღეების გაცდენა (0.4%), ჩვეული აქტივობის შემცირება (1.7%), მეუღლის ან სხვა ახლობლებისაგან ტოლერანტობის არარსებობა (0.9%) და სოციალური აქტივობის შემცირება (0.4%).

ფიზიკური განზომილებები

(STEP 2)

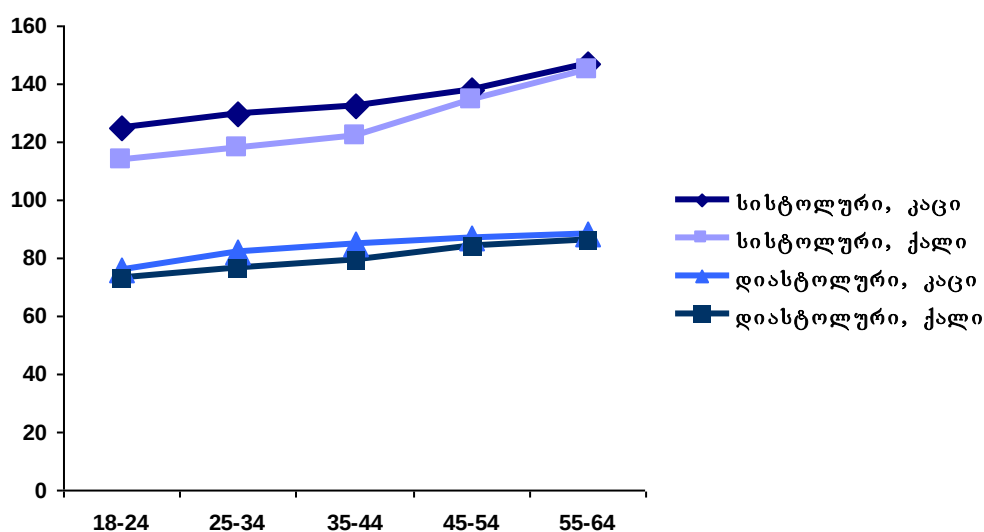
ფიზიკური განზომილებებიდან შეფასებული იქნა არტერიული ჰიპერტენზია, გულისცემის სიხშირე, წონა, სიმაღლე, სხეულის მასის ინდექსი, წელისა და თეძოს გარშემოწერილობა. წონის, წელისა და თეძოს გარშემოწერილობის განსაზღვრა არ მომხდარა ორსულებისთვის.

არტერიული წნევა და გულისცემა

გამოკვლეულ პოპულაციაში, არტერიული წნევის საშუალო მაჩვენებლებია 129,3 მმ.ვწყ.სვ. (სისტოლური) და 81,3 მმ.ვწყ.სვ. (დიასტოლური). მამაკაცებში სისტოლური წნევა 8,7 ხოლო დიასტოლური 3,4 ერთეულით მაღალია იგივე მაჩვენებელზე ქალებში.

ასაკის მატებასთან ერთად არტერიული წნევის ორივე მაჩვენებელი სტაბილურად იზრდება, სისტოლური - 119,6-დან (18-24 წლის პირებში) 145,8-მდე (55-64 წლის პირებში) და დიასტოლური - 74,3-დან (18-24 წლის პირებში) 87,3-მდე (55-64 წლის პირებში).

დიაგრამა 32. სისხლის წნევის ციფრები სქესისა და ასაკის მიხედვით

არტერიული წნევა 140/90 მმ ვ.წყ.სვ. და/ან მკურნალობს გამოკითხულთა 33.4% (მამაკაცების 30% და ქალების 16.4%). აღნიშნული მაჩვენებელი ეხმაურება გარკვეულწილად ქვეყანაში არსებულ ფარმაცო-ეპიდემიოლოგიური კვლევების მონაცემებს, სადაც ჰიპერტენზიის მქონე პაციენტთა დაახლოებით 1/3 საერთოდ არ მკურნალობს და მეორე, ანტიჰიპერტენზიულ მკურნალობაზე დამყოლობის ხარისხი მაღალია ქალებში, ვიდრე მამაკაცებში.

უნდა აღინიშნოს, რომ მაღალ ასაკობრივ ჯგუფებში, განსაკუთრებით 45-64 წლის პირებში 20%-ით მაღალია ანტიჰიპერტენზიული მედიკამენტების მიმღები პირების

რიცხვი, რაც მიუთითებს მკურნალობაზე დამყოლობის ზრდაზე ასაკის შესაბამისად და ასევე აპ მაღალ გავრცელებაზე ამ ჯგუფებში.

ჰიპერტენზიის მართვის ნაციონალურ გაიდლაინში რეკომენდებულ კლასიფიკაციური სტრუქტურის მიხედვით, II სტადიის ჰიპერტენზია ე.წ. 160/100 აღმოაჩნდათ მამაკაცების 9.5%-ს და ქალების 5.4%-ს (სულ 7.5%). თუკი ამ ჯგუფს გავაერთიანებთ ანტიჰიპერტენზიულ მკურნალობაზე მყოფთა ჯგუფთან მამაკაცებში მონაცემი 18.7%-მდე და ქალებში კი 20.6%-მდე იზრდება. ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით ტენდენცია სტაბილურად მზარდია და მაქსიმალური მატება 35-44 და 55-64 წლის პირებში აღინიშნება.

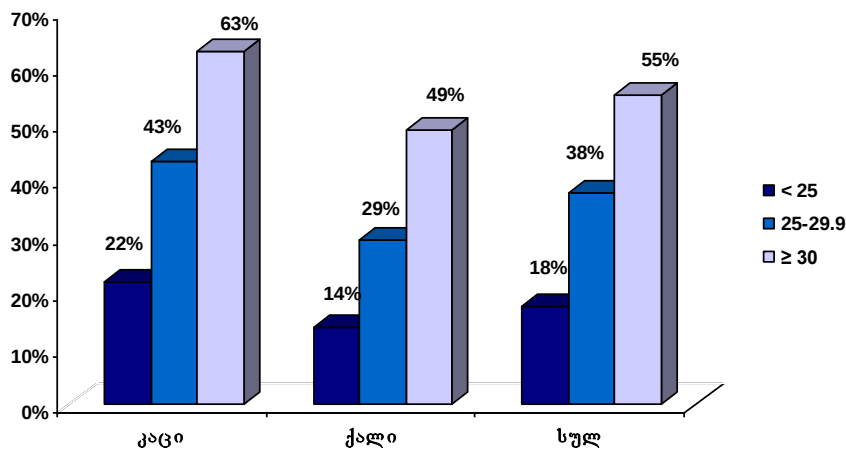
ანტიჰიპერტენზიულ მკურნალობაზე მყოფ პირთა შორის არაეფექტურად ნამკურნალები ანუ არაკონტროლირებული ჰიპერტენზიის გავრცელება 19.7%-ია პოპულაციაში.

მომატებული არტერიული ჰიპერტენზია ყველაზე ხშირად შიდა ქართლში გვხვდება (41.3%). მას მოსდევს რაჭა-ლეჩხუმი, გურია და აჭარა (38.3-35.7%). ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი სამცხე-ჯავახეთში (26.5%) და ქვემო ქართლშია (29.9%). ყველა დანარჩენ რეგიონში აპ გავრცელება 31-35.7%-ის ფარგლებში მერყეობს.

ძალიან საინტერესო მონაცემებია ჰიპერტენზიის კონტროლის სურათის წარმოსადგენად ქართულ პოპულაციაში, რადგან სამწუხაროდ, ქვეყანაში არ არსებობს პოპულაციის კონტროლის მაჩვენებელი პოპულაციურ დონეზე; კონტროლირებული ჰიპერტენზიის მაჩვენებელია 11.7% (მამაკაცებში 6.6% და ქალებში 17.9%), ამ პათოლოგიის არმკურნალობის მაჩვენებელია 61.1% (მამაკაცებში 73.2% და ქალებში 35.7%), აპ არაეფექტური მკურნალობის მაჩვენებელია 27.2% (მამაკაცებში 20.2% და ქალებში 46.4%). ასაკის მატებასთან ერთად თითქმის 2-ჯერ მცირდება აპ მქონე იმ პირების წილი, რომლებიც არ იღებენ მედიკამენტს.

სხეულის მასის ინდექსის ზრდას თან ახლავს ჰიპერტენზიის გავრცელების მკვეთრი მატება. 25-ზე დაბალი სმი-ს მქონეთა შორის ორივე სქესში ჰიპერტენზიის გავრცელება 17,6%-ს, ჭარბწონიანებში (სმი 25-29,9) 2-ჯერ მეტს – 37,6%, ხოლო სიმსუქნის შემთხვევაში (სმი 30 და მეტი) 3-ჯერ მეტს – 55% -ს აღწევს. აღნიშნული ტენდენციაა როგორც ქალებში, ისე მამაკაცებში.

დიაგრამა 33. ჰიპერტენზიის გავრცელება სხეულის მასის ინდექსის მიხედვით

სიმსუქნით ინდუცირებული ჰიპერტენზიის პრიორიტეტი ქართულ პოპულაციაში განსაკუთრებულ შეფასებას მოითხოვს პრევენციული სტრატეგიების დაგეგმვისას.

პულსი ორივე სქესში ნორმაზე ოდნავ მაღალია და 81.7 დარტყმაა წუთში.

ცხრილი 13. გულისცემის საშუალო მაჩვენებელი სქესის და ასაკის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი (წლები)	გულისცემა წუთში		
	კაცი	ქალი	ორივე სქესი
18-24	79.7	85.1	82.2
25-34	83.1	83.3	83.2
35-44	81.3	81.9	81.6
45-54	80.8	80.6	80.7
55-64	80.0	79.8	79.9
18-64	81.2	82.2	81.7

ანთროპომეტრული მაჩვენებლები

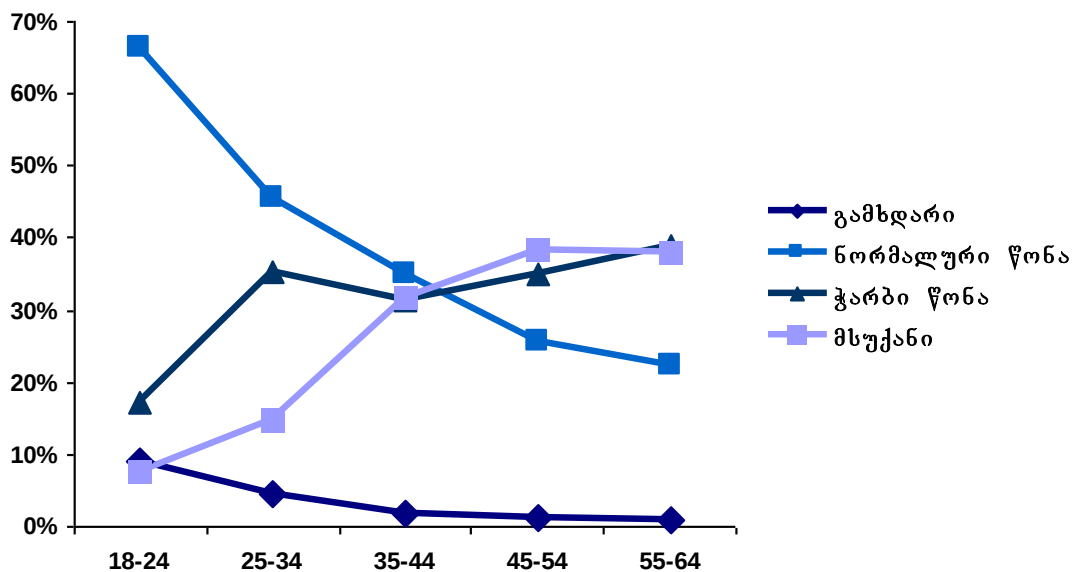
სიმაღლის საშუალო მაჩვენებელი მამაკაცებისათვის (174.8 სმ.) უფრო მეტია, ვიდრე ქალებისათვის (162.7 სმ.). კაცებში ეს მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია 18-24 წლის ასაკში და ასაკის მატებასთან ერთად, კლებულობს. ქალებში ყველაზე მაღალი საშუალო მაჩვენებელი აღინიშნება 25-34 წლის ასაკობრივ კონტინგენტში.

წონის საშუალო მაჩვენებელი კაცებში (81.5 კგ.) 1,14-ჯერ მეტია ქალების მაჩვენებელზე (71.1 კგ.). როგორც ქალებში, ასევე კაცებში წონის საშუალო მაჩვენებლის მატებით გამოირჩევა 35-54 წლის ასაკი.

სხეულის მასის ინდექსის საშუალო მაჩვენებელი ორივე სქესისათვის 26.7–ია. მაჩვენებელი ორივე სქესისათვის, ასაკის მატებასთან ერთად, მატულობს. სხეულის მასის ინდექსის საშუალო მაჩვენებელი კაცებისათვის (26.6) მნიშვნელოვნად არ განსხვავდება იგივე მაჩვენებლისაგან ქალებისათვის (26.8). ქალებში ეს მაჩვენებელი ასაკის მატებასთან ერთად, მატულობს. საყურადღებოა, რომ 18-44 წლის ასაკობრივ კონტინგენტში მაჩვენებელი კაცებში უფრო მეტია, ვიდრე ქალებში. 45-64 წლის ასაკობრივ კონტინგენტში კი, პირიქით.

სხეულის მასის ინდექსის მიხედვით გამოყოფილი იქნა 4 ჯგუფი. ორივე სქესისათვის ყველაზე დიდი ჯგუფი (40%) შეადგინა ნორმალური წონის (სმი=18,5-24,9) პირებმა. პროცენტული მაჩვენებელი ასაკის მატებასთან ერთად კლებულობს. ნაკლები წონის მქონე (სმი<18,5) პირთა პროცენტული მაჩვენებელი ორივე სქესისათვის (3.6%) ასაკობრივად არათანაბრადაა განაწილებული. 18-24 წლის ასაკში ის საკმაოდ მაღალია (9.1%) და ასაკის მატებასთან ერთად მნიშვნელოვნად კლებულობს. მნიშვნელოვანი სხვაობაა ნაკლები წონის მქონე პირთა პროცენტული მაჩვენებელში კაცებსა (1.7%) და ქალებს (5.6%) შორის. რესპოდენტთა 31.4%-ს (მამაკაცთა 36.8% და ქალთა 25,7%) ჭარბი წონა (სმი=25,0-29,9) აქვს. რესპოდენტთა 25.1% (მამაკაცთა 21.8% და ქალთა 28,5%) მსუქანია (სმი $\geq 30,0$). მსუქან ქალებში ასაკის მატებასთან ერთად მაჩვენებელი მატულობს.

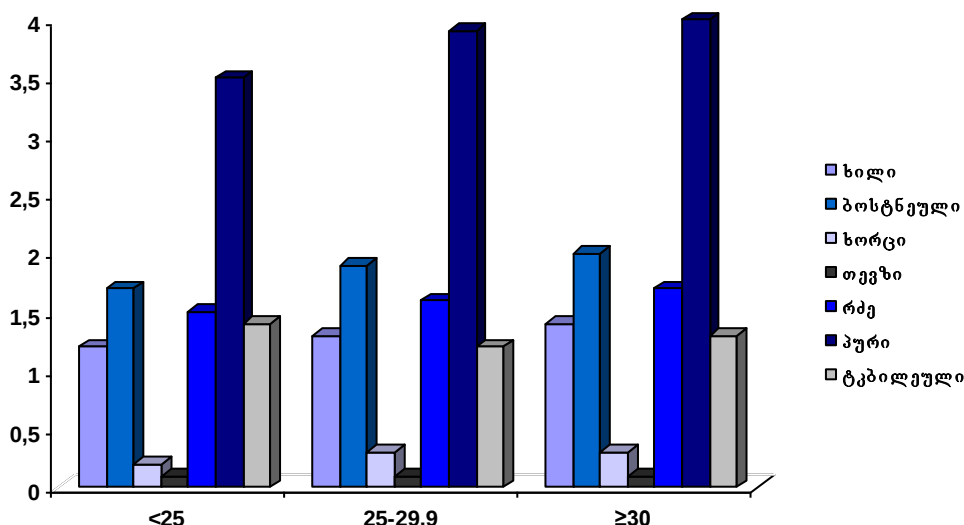
დიაგრამა 34. სხეულის მასის ინდექსი ასაკის მიხედვით

25 და უფრო მაღალი სხეულის მასის ინდექსი რეგიონებს შორის ყველაზე გავრცელებული იმერეთშია (65.3%), მას მოსდევს შიდა ქართლი, გურია და მცხეთა-მთიანეთი (დაახლოებით 60%), ხოლო ყველა დანარჩენ რეგიონში მისი გავრცელება 50.8-54.5%-ის ფარგლებშია. თბილისში მომატებული წონის გავრცელება ერთ-ერთი ყველაზე დაბალია.

საკვები პროდუქტების მოხმარების დაჯგუფება სხეულის მასის ინდექსის მიხედვით იძლევა მკაფიო სურათს იმისა, რომ ყველა პროდუქტს, გარდა ტკბილეულისა ნორმალური და დაბალი წონის პირები ნაკლები ჯერადობით და რაოდენობით მოიხმარენ ვიდრე ჭარბწონიანები. განსაკუთრებით დიდი სხვაობაა პურეულის მოხმარებაში.

დიაგრამა 35. სხეულის მასის ინდექსი დღის განმავლობაში პირობითი მენიუს შემადგენლობა მოხმარებული პროდუქტების უფულების გასაშუალოებული რაოდენობის მიხედვით

ჰარბზონიაბებში (სმი $\geq$ 25) დაბალინტენსიური ფიზიკური აქტივობა უფრო გავრცელებულია ვიდრე ნორმალური წონისა და სიგამხდრის მქონეებში, თუმცა ეს განსხვავება დიდი არ არის (საშუალოდ 5%). უმნიშვნელოა განსხვავებები ზომიერიინტენსიურ დატვირთვაში, მაღალინტენსიური დატვირთვა ჰარბზონიან მამაკაცებში ნაკლებია ვიდრე ნორმალური წონის მქონე კაცებში, თუმცა ქალებში საპირისპირო ტენდენციაა. ორივე სქესის წარმომადგენლებში ეს მაჩვენებლები თითქმის თანაბარია.

წელის გარშემოწერილობა კაცებისათვის (90.9 სმ.) უფრო მეტია, ვიდრე ქალებისათვის (84.7 სმ.). როგორც ქალებში, ასევე კაცებში, ასაკის მატებასთან ერთად, ეს მაჩვენებელი მატულობს. წელის გარშემოწერილობის შეფარდება თეძოს გარშემოწერილობასთან ქალებში 0.8 და კაცებში 0.9–ია.

ბიოქიმიური განზომილებები

(STEP 3)

გლუკოზა

გლუკოზის მაჩვენებელი უზმოდ 5.6 მმოლ/ლ–ია (101.2 მგ/დლ) (მამაკაცებში 5.8 მმოლ/ლ (104.1 მგ/დლ), ქალებში 5.4 მმოლ/ლ (98.1 მგ/დლ)); ორივე სქესის მაღალ ასაკობრივ ჯგუფებში აღინიშნება მაჩვენებლის მატება.

უზმოზე მცირე გლიკემია – კაპილარული სისხლის მაჩვენებელი 6.1 მმოლ/ლ (110 მგ/დლ) და <7.0 მმოლ/ლ (126 მგ/დლ) გვხვდება რესპონდენტთა 20.9%-ში. მამაკაცებში ეს მაჩვენებელი სჭარბობს ქალების იგივე მონაცემს (23.1% და 18.6%).

სისხლში გლუკოზის მაღალი მაჩვენებელი (კაპილარული სისხლის მაჩვენებელი 6.1 მმოლ/ლ (110 მგ/დლ) აღნიშნა მონაწილეთა 16.3%-ს (მამაკაცებში 19% და ქალებში 13%). ამ ჯგუფში შევიდა ის კონტინგენტი, რომელსაც კვლევის მომენტში მიღებული ჰქონდა მედიკამენტი სისხლში გლუკოზის მომატების გამო. ასაკის ზრდასთან ერთად დიაბეტის გავრცელება იზრდება; განსაკუთრებით მკვეთრი ზრდა 35-44 წლის პირებში აღინიშნება.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ კვლევისას სისხლში გლუკოზის დონის მონაცემების და რესპონდენტების მიერ ანამნეზში აღნიშნული დიაბეტის საკითხი. ამ მხრივ განსხვავება თვალსაჩინოა. კერძოდ, ანამნეზში დიაბეტის დიაგნოზი აღნიშნა 3.5%-მა, ხოლო ობიექტური გასინჯვით ეს მონაცემი 16.3%-ს აღწევს, რაც ძალზე საყურადღებო საკითხია, დაავადების აქტიური გამოვლენის გამო და ადრეული დიაგნოსტიკის თვალსაზრისით.

ქოლესტეროლი

საერთო ქოლესტეროლის საშუალო მაჩვენებელი 4.5 მმოლ/ლ–ია (172.9 მგ/დლ); იგი მნიშვნელოვნად არ იცვლება სქესის და ასაკის მიხედვით.

საერთო ქოლესტეროლი 5.0 მმოლ/ლ ან 190 მგ/დლ ან იმყოფება ანტილიპიდურ მკურნალობაზე აღნიშნა რესპონდენტთა 18.1% (ქალებში 20,9% და მამაკაცებში 14.9%). ასაკის მატებასთან ერთად აღნიშნული მაჩვენებლის გავრცელება იმატებს და მაქსიმუმს აღწევს 35-44 წლის პირებში. კიდევ ერთხელ ერთხელ დასტურდება ამ ასაკობრივ ჯგუფში პირველადი პრევენციის დეფიციტი და მნიშვნელობა.

რაც შეეხება 6.2 მმოლ/ლ და მეტ ქოლესტეროლს სისხლში, იგი რესპონდენტთა 2.3%-ს აღნიშნება და სქესის და ასაკის მიხედვით აქაც იგივე ტენდენციებია.

ტრიგლიცერიდები

ტრიგლიცერიდების საშუალო მაჩვენებელი 1,5 მმოლ/ლ (129.4 მგ/დლ). სქესის და ასაკის მიხედვით მნიშვნელოვანი განსხვავებები არ აღინიშნება.

ტრიგლიცერიდების მომატებული მაჩვენებელი 1.7 მმოლ/ლ ან 150 მგ/დლ აღინიშნა მამაკაცების 27.4%-ში და ქალების 22.4%-ში. ასაკის მატებასთან ერთად ეს მაჩვენებელი სტაბილურად იზრდება.

ტრიგლიცერიდების მაღალი მაჩვენებელი (2.0 მმოლ/ლ ან 180 მგ/დლ) გამოკითხული მოსახლეობის 16.8%-ს აღენიშნა. აქაც გარკვეული სხვაობაა მამაკაცებსა და ქალებს შორის (18.6% მამაკაცებში, 14.9% ქალებში). ტრიგლიცერიდების მაღალი მაჩვენებელი ასაკის მატებასთან ერთად იზრდება; განსაკუთრებით მამაკაცებში 25-34 წლის პირებში (9.6-დან 17.4%-მდე).

რეგიონებს შორის ტრიგლიცერიდების მაღალი მაჩვენებლები ყველაზე ხშირად თბილისში აღინიშნება (21.3%), მას მოსდევს კახეთი, აჭარა, მცხეთა-თიანეთი და ქვემო ქართლი (17.7%-18.1%). ყველაზე დაბალი გავრცელება ამ მხრივ რაჭა-ლეჩხუმსა და სამეგრელოში აღინიშნა. დარჩენილ რეგიონებში გავრცელების მაჩვენებელი 13.4%-დან 15.1%-მდე მერყეობს.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პოპულაციაში იზოლირებული ტრიგლიცერიდების შეფასება, რომელიც ლიტერატურული მონაცემებით ასოცირებულია ფარისებრი ჯირკვლის პათოლოგიასთან (უმეტესად ჰიპოთირეოზთან), ალკოჰოლის ჭარბ მოხმარებასთან და ა.შ. ასევე საინტერესო იქნება ზოგადად ლიპიდური სპექტრის განხილვა რეგიონალურ კვების თავისებურებთან ერთად.

კარდიო-ვასკულური რისკი შეფასებისას, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ასევე მაღალი სიმკვრივის ლიპოპროტეიდების სიმცირეს (<40 მგ/დლ) მათი პროტექტორული თვისებების გამო. ლიპიდური პროფილის განსაზღვრისას ეს ინდიკატორი არ იყო გათვალისწინებული აღნიშნული კვლევისას.

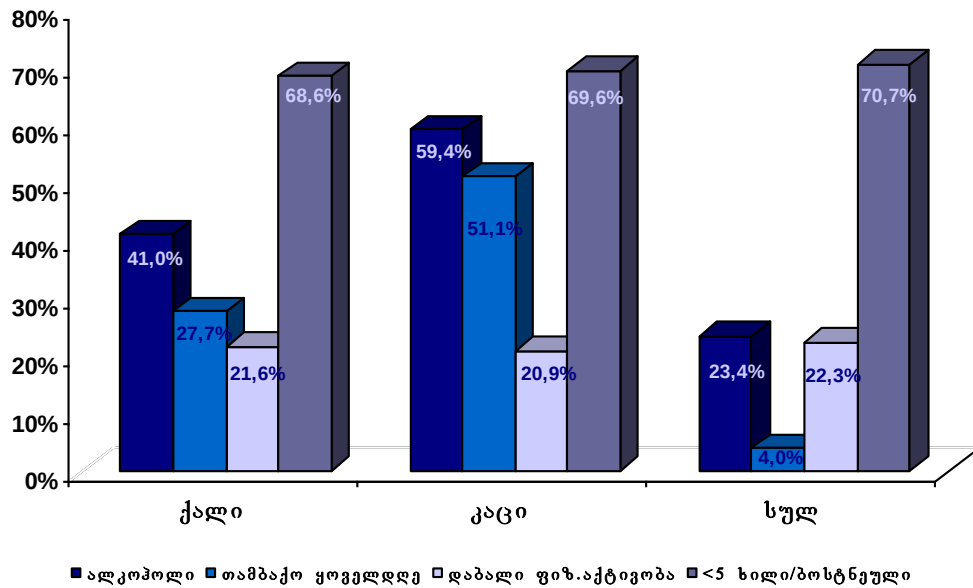
კომბინირებული რისკი

კვლევის ფარგლებში განხორციელდა ანალიზი რამდენიმე რისკ-ფაქტორის კომბინაციის მიხედვით. კერძოდ, გამოიყო 3 ჯგუფი:

1. პირები, რომლებსაც არ აქვთ არც-ერთი რისკ-ფაქტორი
2. პირები, რომლებიც 1-2 რისკ-ფაქტორის ზეგავლენის ქვეშაა
3. ჯგუფი, რომელიც 3-5 რისკ-ფაქტორის ზემოქმედებას განიცდის.

რისკ-ფაქტორებში მოიაზრება ამჟამად ყოველდღიური მწევრობა, დღეში 5 ულუფაზე ნაკლები ხილი და ბოსტნეული, დაბალი ფიზიკური აქტივობა, სიმსუქნე ან ჭარბი წონა, მომატებული არტერიული წნევა.

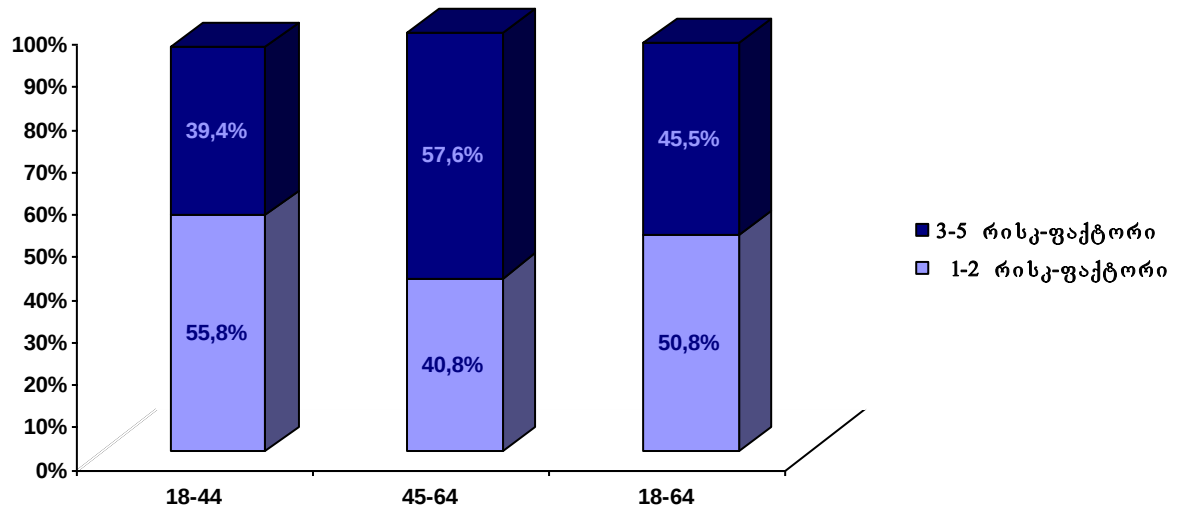
დიაგრამა 36. ქცევითი რისკ-ფაქტორები

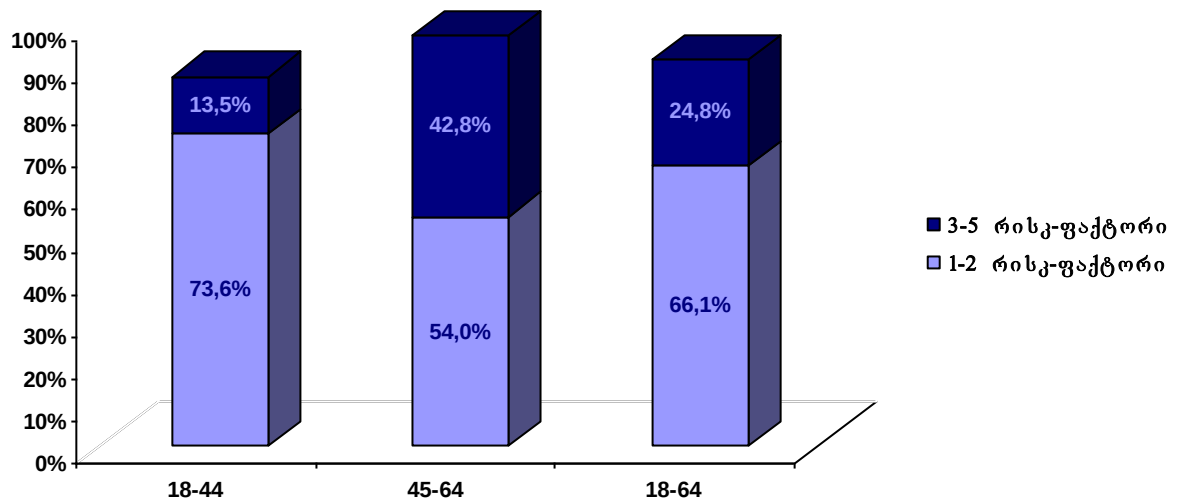
აღმოჩნდა, რომ ამ რისკ-ფაქტორების ზემოქმედების ქვეშ არ იმყოფება მოსახლეობის ძალზე მცირე ნაწილი (6.4%; 9.2% ქალებში და 3.7% მამაკაცებში). ასაკის მატებასთან ერთად იმ პირთა რაოდენობა, რომლებიც არ იმყოფებიან რისკის ქვეშ, 3-ჯერ და მეტად კლებულობს (8.6% - 45-64 წლის პირებში საპირწონედ 2.5%-ისა 18-44 წლის პირებში). მოსახლეობის უდიდესი უმრავლესობა (93.6%) ერთი და/ან მეტი რისკ-ფაქტორის ზემოქმედებას განიცდის. 3-5 რისკ-ფაქტორის ზემოქმედების ქვეშ მოსახლეობის 35.2% იმყოფება. მამაკაცებში ეს მაჩვენებელი 2-ჯერ აღემატება იგივე მაჩვენებელს ქალებში. ამასთან, ორივე სქესის წარმომადგენლებში ასაკის მატებასთან ერთად ტენდენცია მზარდია.

განსხვავებული მდგომარეობაა 1-2 რისკ-ფაქტორის კომბინაციასთან დაკავშირებით. მისი გავრცელება ორივე სქესში 58.4%-ია და ზემოათნიშნული 3 კომბინაციიდან ყველაზე მრავალრიცხოვანია. ქალებში 1-2 რისკ-ფაქტორი კაცებთან შედარებით 16%-ით ხშირად გვხვდება. აღსანიშნავია, რომ ასაკის მატებასთან ერთად მაჩვენებელი კლებულობს და თუ გავითვალისწინებთ იმასაც, რომ ასევე კლებულობს 0 რისკ-ფაქტორის მქონეთა რიცხვიც ნათელი ხდება, რომ ასაკის მატებასთან ერთად 3-5 რისკ-ფაქტორის მქონეთა რაოდენობის ზემოთაღნიშნული ზრდა 0 და 1-2 რისკ-ფაქტორის მქონეთა რაოდენობის კლების ხარჯზე ხდება.

დიაგრამა 37. მამაკაც რესპონდენტთა განაწილება კომბინირებული რისკ-ფაქტორების ჯგუფების და ასაკის მიხედვით

დიაგრამა 38. ქალ რესპონდენტთა განაწილება კომბინირებული რისკ-ფაქტორების ჯგუფების და ასაკის მიხედვით

თავი 4

დასკვნები

1. არაგადამდებ დაავადებათა რისკ-ფაქტორების შემსწავლელი კვლევა ჩატარდა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ტექნიკური დახმარებით კვლევის საერთაშორისო მეთოდოლოგიისა და ინსტრუმენტების გამოყენებით. კვლევა საშუალებას გვაძლევს, არა მარტო შევაფასოთ არაგადამდები დაავადებების მხრივ არსებული ტენდენციები სტანდარტიზებული კითხვარებისა და პროტოკოლების მეშვეობით, არამედ შევუდაროთ ჩვენი მონაცემები სხვა ქვეყნების ანალოგიურ მაჩვენებლებს
2. კვლევის შედეგების მიხედვით საქართველოს მოზრდილი პოპულაციის 27.7% ამჟამინდელი ყოველდღიური მწეველია, 69.6% საშუალოდ მიირთმევს ხილისა და/ან ბოსტნეულის 5 სტანდარტულ ულუფაზე ნაკლებს დღეში, 21.6% არ არის ფიზიკურად აქტიური, 56.4%-ს აქვს ჭარბი წონა, 25.1% მსუქანია, 33.4%-ს აქვს ჰიპერტენზია
3. საქართველოს მოზრდილ მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა მაღალი გავრცელებაზე მიუთითებს ბიოლოგიური რისკ-ფაქტორების ფართო გავრცელება: პოპულაციის 20.9%-ს აქვს მცირე და 16.3%-ს მაღალი გლიკემია, 18.1%-ს ქოლესტეროლის მაღალი მაჩვენებელი და 25%-ს აქვს ჰიპერტრიგლიცერიდემია
4. მოსახლეობის უდიდესი უმრავლესობა (93.6%) არაგადამდებ დაავადებათა ერთი და/ან მეტი რისკ-ფაქტორის ზემოქმედებას განიცდის. 3-5 რისკ-ფაქტორის ზემოქმედების ქვეშ მოსახლეობის 35.2% იმყოფება, მამაკაცებში ეს მაჩვენებელი 2-ჯერ აღემატება იგივე მაჩვენებელს ქალებში. 45 წლის და უფროსი მოსახლეობის თითქმის ნახევარს (49.7%) არაგადამდები დაავადებების მაღალი რისკი აქვს
5. კვლევის შედეგები ცხადყოფენ არაგადამდები დაავადებების პრევენციისა და კონტროლის ეფექტური სისტემის დანერგვის გადაუდებელ აუცილებლობას.

რეკომენდაციები

1. კვლევის ფარგლებში შესრულებული სამუშაოები საფუძვლად უნდა დაედოს არაგადამდები დაავადებების პროვენციისა და კონტროლის სტრატეგიისა და ეროვნული სამოქმედო გეგმის შემუშავებას
2. უნდა მოხდეს კვლევის შედეგების დისემინაცია ყველა დაინტერესებულ ორგანიზაციასა და პირს შორის, ასევე მასობრივ მედია საშუალებებში, რათა მოხდეს მოსახლეობის ინფორმირებულობის ზრდა არაგადამდებ დაავადებათა რისკისა და ჯანმრთელობის ხელშეწყობის საკითხების შესახებ
3. აუცილებელია არაგადამდები დაავადებების ძირითადი რისკ-ფაქტორების შემცირებისაკენ მიმართული ეფექტური ინტერვენციების შემუშავება, დაგეგმვა და განხორციელება იმის გათვალისწინებით, რომ დადასტურებულია არაგადამდები დაავადებებით გამოწვეული ნაადრევი სიკვდილობის წინააღმდეგ მიმართული ინტერვენციების (სახელწოდებით „საუკეთესო შენაძენი“ – “best buy”) ეფექტიანობა და წარმოადგენს საუკეთესო ინვესტიციას, მათ შორის ღარიბი ქვეყნებისათვის
4. არაგადამდებ დაავადებათა რისკ-ფაქტორების კვლევა უნდა განმეორდეს ყოველ 3–5 წელიწადში, რათა მოხდეს არაგადამდები დაავადებების მხრივ არსებული ტენდენციების შევაფასება და მოხდეს მონაცემები სხვა ქვეყნების ანალოგიურ მაჩვენებლებთან შედარება

გამოყენებული ლიტერატურა

1. WHO Global Status Report on noncommunicable diseases 2010. Geneva: World Health Organization, 2011
2. WHO .Mortality and burden of disease estimates for WHO Member States in 2008. Geneva: World Health Organization, 2010
3. www.who.int
4. Oberg M, Jaakkola MS, Woodward A, Peruga A, Prüss-Ustün A. Worldwide burden of disease from exposure to second-hand smoke: a retrospective analysis of data from 192 countries. *Lancet* 2011; 377: 139–46
5. Finucane MM, Stevens GA, Cowan MJ, et al, on behalf of the Global Burden of Metabolic Risk Factors of Chronic Diseases Collaborating Group (Body Mass Index). National, regional, and global trends in body-mass index since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 960 country-years and 9.1 million participants. *Lancet* 2011; 377: 557–67.
6. Danaei G, Finucane MM, Lin JK, et al, on behalf of the Global Burden of Metabolic Risk Factors of Chronic Diseases Collaborating Group (Blood Pressure). National, regional, and global trends in systolic blood pressure since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 786 country-years and 5.4 million participants. *Lancet* 2011; 377: 568–77.
7. Farzadfar F, Finucane MM, Danaei G, et al, on behalf of the Global Burden of Metabolic Risk Factors of Chronic Diseases Collaborating Group (Cholesterol). National, regional, and global trends in serum total cholesterol since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 321 country-years and 3.0 million participants. *Lancet* 2011; 367: 578–86.
8. Beaglehole R, Bonita R, Alleyne G, et al, UN High-Level Meeting on Non-Communicable Diseases: addressing four questions. *Lancet* 2011; 378: 449–55.
9. www.euro.who.int
10. Ezzati M, Lopez AD, Rodgers A, Vander Hoon S, Murray CJ. Selected major risk factors and global and regional burden of disease. *Lancet* 2002; 360: 1347–1360
11. Kearney PM, Whelton M, Reynolds K, Whelton PK, He J. Worldwide prevalence of hypertension: a systematic review. *J Hypertens* 2004; 22:11–19
12. www.ncdc.ge
13. European health report 2005: Public health action for healthier children and populations
14. The global burden of disease: 2004 update, published in 2008
15. Monaldi Archives for Chest Diseases - Pulmonary Series , 2009 - Volume 71, Issue 4, 141-146
16. www.who.int

დანართი 1

დეტალური შედეგები

WHO STEPS

Chronic Disease Risk Factor Surveillance

DATA BOOK FOR GEORGIA, 2010

Demographic Information Results

Age group by sex

Description: Summary information by age group and sex of the respondents.

Instrument question:

- Sex
- What is your date of birth?

Age group and sex of respondents						
Age Group (years)	Men		Women		Both Sexes	
	n	%	n	%	n	%
18-24	251	38.8	396	61.2	647	10.0
25-34	260	27.7	679	72.3	939	14.5
35-44	360	30.5	822	69.5	1182	18.2
45-54	489	28.6	1223	71.4	1712	26.4
55-64	527	26.1	1490	73.9	2017	31.0
18-64	1887	29.0	4610	71.0	6497	100.0

Education

Description: Mean number of years of education among respondents.

Instrument question:

- In total, how many years have you spent at school or in full-time study (excluding pre-school)?

Mean number of years of education						
Age Group (years)	Men		Women		Both Sexes	
	n	Mean	n	Mean	n	Mean
18-24	251	11.7	391	12.0	642	11.9
25-34	258	13.0	675	12.8	933	12.9
35-44	357	12.9	812	12.9	1169	12.9
45-54	483	12.9	1212	12.4	1695	12.6
55-64	523	12.7	1475	12.0	1998	12.2
18-64	1872	12.7	4565	12.4	6437	12.5

Description: Highest level of education achieved by the survey respondents.

**Highest
level of
education**

Instrument question:

- What is the highest level of education you have completed?

Highest level of education								
Men								
Age Group (years)	n	% No formal schooling	% Less than primary school	% Primary school completed	% Secondary school completed	% High school completed	% College/ University completed	% Post graduate degree completed
18-24	251	0.8	0.8	0.4	12.4	63.3	21.5	0.8
25-34	258	0.4	0.0	0.4	8.9	41.5	46.1	2.7
35-44	357	0.3	0.0	0.6	3.9	53.5	40.6	1.1
45-54	483	0.0	0.2	1.0	3.1	52.0	41.6	2.1
55-64	523	0.2	0.6	0.6	6.9	51.1	39.8	1.0
18-64	1872	0.3	0.3	0.6	6.4	52.1	38.8	1.5

Highest level of education								
Women								
Age Group (years)	n	% No formal schooling	% Less than primary school	% Primary school completed	% Secondary school completed	% High school completed	% College/ University completed	% Post graduate degree completed
18-24	391	0.8	0.0	1.3	10.7	62.9	22.5	1.8
25-34	675	0.3	0.4	0.6	11.7	45.5	40.0	1.5
35-44	812	0.5	0.4	0.4	3.0	58.7	35.7	1.4
45-54	1212	0.3	0.2	0.4	3.9	64.4	30.0	0.9
55-64	1475	0.1	0.5	0.8	8.1	60.9	28.6	0.8
18-64	4565	0.3	0.4	0.6	6.8	59.3	31.4	1.1

Highest level of education								
Both Sexes								
Age Group (years)	n	% No formal schooling	% Less than primary school	% Primary school completed	% Secondary school completed	% High school completed	% College/ University completed	% Post graduate degree completed
18-24	642	0.8	0.3	0.9	11.4	63.1	22.1	1.4
25-34	933	0.3	0.3	0.5	10.9	44.4	41.7	1.8
35-44	1169	0.4	0.3	0.4	3.3	57.1	37.2	1.3
45-54	1695	0.2	0.2	0.6	3.7	60.8	33.3	1.2
55-64	1998	0.2	0.6	0.8	7.8	58.4	31.5	0.9
18-64	6437	0.3	0.3	0.6	6.7	57.2	33.6	1.2

Description: Summary results for the ethnicity of the respondents.

Ethnicity

Instrument Question:

- What is your ethnic background?

Ethnic group of respondents							
Age Group (years)	Both Sexes						
	n	% Georgian	% Ossetian	% Azerbaijanian	% Armenian	% Russian	% Other
18-24	642	83.2	1.1	6.4	7.8	0.2	1.4
25-34	933	84.7	0.4	6.6	7.0	0.4	0.9
35-44	1169	87.7	0.9	5.0	4.9	0.5	1.1
45-54	1695	89.2	0.8	3.4	5.0	0.6	1.0
55-64	1998	87.9	1.4	2.4	5.6	1.9	0.8
18-64	6437	87.3	1.0	4.1	5.7	0.9	1.0

Description: Marital status of survey respondents.

Marital status

Instrument question:

- What is your marital status?

Marital status							
Age Group (years)	Men						
	n	% Never married	% Currently married	% Separated	% Divorced	% Widowed	% Cohabiting
18-24	251	81.3	18.3	0.4	0.0	0.0	0.0
25-34	258	42.6	56.2	0.4	0.4	0.0	0.4
35-44	357	22.1	71.1	2.5	3.4	0.8	0.0
45-54	483	8.9	83.2	2.9	3.1	1.2	0.6
55-64	523	5.2	75.0	5.9	1.1	12.8	0.0
18-64	1872	24.7	66.2	3.0	1.8	4.1	0.2

Marital status							
Age Group (years)	Women						
	n	% Never married	% Currently married	% Separated	% Divorced	% Widowed	% Cohabiting
18-24	391	58.1	38.9	1.3	1.8	0.0	0.0
25-34	675	18.5	73.3	1.8	5.2	0.9	0.3
35-44	812	10.5	77.3	3.0	4.4	4.7	0.1
45-54	1212	6.6	72.4	3.1	4.8	13.2	0.0
55-64	1475	6.6	50.6	3.9	3.5	35.3	0.1
18-64	4565	13.5	63.5	3.0	4.1	15.9	0.1

Marital status							
Age Group (years)	Both Sexes						
	n	% Never married	% Currently married	% Separated	% Divorced	% Widowed	% Cohabiting
18-24	642	67.1	30.8	0.9	1.1	0.0	0.0
25-34	933	25.2	68.6	1.4	3.9	0.6	0.3
35-44	1169	14.0	75.4	2.8	4.1	3.5	0.1
45-54	1695	7.3	75.5	3.0	4.3	9.8	0.2
55-64	1998	6.2	57.0	4.5	2.9	29.4	0.1
18-64	6437	16.7	64.3	3.0	3.4	12.4	0.1

Employment status

Description: Proportion of respondents in paid employment and those who are unpaid. Unpaid includes persons who are non-paid, students, homemakers, retired, and unemployed.

Instrument question:

- Which of the following best describes your main work status over the past 12 months?

Employment status					
Men					
Age Group (years)	n	% Government employee	% Non-government employee	% Self-employed	% Unpaid
18-24	251	6.0	6.8	11.6	75.7
25-34	258	16.3	13.6	27.1	43.0
35-44	357	15.4	12.9	28.3	43.4
45-54	482	19.1	9.8	29.5	41.7
55-64	521	13.6	5.8	18.8	61.8
18-64	1869	14.7	9.4	23.5	52.4

Employment status					
Women					
Age Group (years)	n	% Government employee	% Non-government employee	% Self-employed	% Unpaid
18-24	391	4.1	3.3	2.6	90.0
25-34	675	16.1	6.4	6.7	70.8
35-44	812	23.3	5.4	8.6	62.7
45-54	1212	22.5	4.8	9.3	63.4
55-64	1475	15.9	3.3	5.2	75.6
18-64	4565	18.0	4.5	6.9	70.6

Employment status					
Both Sexes					
Age Group (years)	n	% Government employee	% Non-government employee	% Self-employed	% Unpaid
18-24	642	4.8	4.7	6.1	84.4
25-34	933	16.2	8.4	12.3	63.1
35-44	1169	20.9	7.7	14.6	56.8
45-54	1694	21.5	6.2	15.1	57.2
55-64	1996	15.3	4.0	8.7	72.0
18-64	6434	17.1	5.9	11.7	65.3

Description: Proportion of unpaid respondents in each type of unpaid work.

**Unpaid
work and
unemployed**

Instrument question:

- Which of the following best describes your main work status over the past 12 months?

Unpaid work and unemployed among respondents in unpaid work							
Age Group (years)	Men						Unemployed
	n	% Non-paid	% Student	% Home-maker	% Retired	% Able to work	% Not able to work
18-24	190	1.1	32.1	0.0	1.6	62.6	2.6
25-34	111	0.0	1.8	0.0	0.9	92.8	4.5
35-44	155	0.6	0.0	0.6	4.5	89.0	5.2
45-54	201	1.0	0.0	0.0	5.0	86.6	7.5
55-64	322	1.2	0.0	0.3	29.2	59.9	9.3
18-64	979	0.9	6.4	0.2	11.7	74.3	6.4

Unpaid work and unemployed among respondents in unpaid work							
Age Group (years)	Women						Unemployed
	n	% Non-paid	% Student	% Home-maker	% Retired	% Able to work	% Not able to work
18-24	352	0.3	38.4	29.3	0.0	29.8	2.3
25-34	478	0.2	1.0	69.7	0.2	28.2	0.6
35-44	509	0.4	0.0	72.5	1.0	25.0	1.2
45-54	768	0.7	0.0	75.1	4.4	16.9	2.9
55-64	1115	0.1	0.0	42.8	47.1	8.1	2.0
18-64	3222	0.3	4.3	57.7	17.5	18.2	1.9

Unpaid work and unemployed among respondents in unpaid work							
Age Group (years)	Both Sexes						Unemployed
	n	% Non-paid	% Student	% Home-maker	% Retired	% Able to work	% Not able to work
18-24	542	0.6	36.2	19.0	0.6	41.3	2.4
25-34	589	0.2	1.2	56.5	0.3	40.4	1.4
35-44	664	0.5	0.0	55.7	1.8	39.9	2.1
45-54	969	0.7	0.0	59.5	4.5	31.4	3.8
55-64	1437	0.3	0.0	33.3	43.1	19.7	3.6
18-64	4201	0.5	4.8	44.3	16.2	31.3	3.0

Per capita annual income

Description: Mean reported per capita annual income of respondents in local currency.

Instrument question:

- How many people older than 18 years, including yourself, live in your household?
- Taking the past year, can you tell me what the average earning of the household has been?

Mean annual per capita income	
n	Mean
5916	1587.4

Estimated household earnings

Description: summary of participant household earnings by quintile.

Instrument question:

- If you don't know the amount, can you give an estimate of the annual household income if I read some options to you?

Estimated household earnings					
n	% Quintile 1: ≤2.600	% Quintile 2: >2.600 & ≤5.000	% Quintile 3: >5.000 & ≤10.000	% Quintile 4: >10.000 & ≤20.000	% Quintile 5: >20.000
399	95.5	3.0	1.0	0.5	0.0

Tobacco Use

Description: Current smokers among all respondents.

Current smoking

Instrument questions:

- Do you currently smoke any tobacco products, such as cigarettes, cigars, or pipes?

Percentage of current smokers											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	% Current smoker	95% CI		n	% Current smoker	95% CI		<i>n</i>	% <i>Current smoker</i>	95% <i>CI</i>
18-24	251	45.2	38.2-52.1		391	5.0	2.6-7.4		642	26.5	22.1-30.9
25-34	258	62.7	55.2-70.2		675	3.7	2.1-5.2		933	36.1	31.8-40.4
35-44	357	65.3	59.8-70.9		812	5.7	4.0-7.4		1169	33.7	29.7-37.7
45-54	483	57.5	52.1-62.9		1212	5.7	3.5-7.9		1695	29.9	26.6-33.1
55-64	523	40.1	35.1-45.1		1475	3.2	2.0-4.4		1998	20.9	18.1-23.6
18-64	1872	55.5	52.7-58.4		4565	4.8	3.7-5.8		6437	30.3	28.4-32.2

Description: Smoking status of all respondents.

**Smoking
Status**

Instrument questions:

- Do you currently smoke any tobacco products, such as cigarettes, cigars, or pipes?
- Do you currently smoke tobacco products daily?

Smoking status							
Men							
Age Group (years)	n	Current smoker				% Does not smoke	95% CI
		% Daily	95% CI	% Non- daily	95% CI		
18-24	251	41.5	34.5-48.4	3.7	1.1-6.3	54.8	47.9-61.8
25-34	258	58.5	51.2-65.9	4.2	1.3-7.0	37.3	29.8-44.8
35-44	357	57.1	51.4-62.8	8.2	5.0-11.5	34.7	29.1-40.2
45-54	483	53.8	48.6-59.0	3.7	1.8-5.6	42.5	37.1-47.9
55-64	523	37.7	32.7-42.7	2.4	0.8-4.0	59.9	54.9-64.9
18-64	1872	51.1	48.1-54.0	4.5	3.3-5.7	44.5	41.6-47.3

Smoking status							
Women							
Age Group (years)	n	Current smoker				% Does not smoke	95% CI
		% Daily	95% CI	% Non- daily	95% CI		
18-24	391	3.9	1.8-5.9	1.2	0.0-2.5	95.0	92.6-97.4
25-34	675	2.9	1.5-4.4	0.7	0.1-1.4	96.3	94.8-97.9
35-44	812	4.7	3.0-6.3	1.0	0.2-1.8	94.3	92.6-96.0
45-54	1212	5.1	2.9-7.4	0.5	0.1-1.0	94.3	92.1-96.5
55-64	1475	2.6	1.5-3.7	0.6	0.2-1.0	96.8	95.6-98.0
18-64	4565	4.0	2.9-5.0	0.8	0.5-1.2	95.2	94.2-96.3

Smoking status							
Both Sexes							
Age Group (years)	n	Current smoker				% Does not smoke	95% CI
		% Daily	95% CI	% Non- daily	95% CI		
18-24	642	24.0	19.6-28.3	2.5	1.0-4.0	73.5	69.1-77.9
25-34	933	33.5	29.3-37.6	2.6	1.0-4.2	63.9	59.6-68.2
35-44	1169	29.3	25.5-33.1	4.4	2.8-6.0	66.3	62.3-70.3
45-54	1695	27.8	24.6-31.1	2.0	1.1-2.9	70.1	66.9-73.4
55-64	1998	19.4	16.7-22.2	1.4	0.6-2.3	79.1	76.4-81.9
18-64	6437	27.7	25.8-29.5	2.7	2.0-3.3	69.7	67.8-71.6

**Frequency
of
smoking**

Description: Percentage of current daily smokers among smokers.

Instrument question:

- Do you currently smoke any tobacco products, such as cigarettes, cigars, or pipes?
- Do you currently smoke tobacco products daily?

Current daily smokers among smokers									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% Daily smokers	95% CI	n	% Daily smokers	95% CI	n	% Daily smokers	95% CI
18-24	116	91.8	86.1-97.5	18	76.8	54.6-99.0	134	90.5	84.9-96.0
25-34	168	93.4	89.0-97.7	31	80.0	63.7-96.4	199	92.8	88.4-97.1
35-44	231	87.4	82.6-92.2	47	81.9	68.6-95.1	278	86.9	82.5-91.3
45-54	270	93.6	90.4-96.7	59	90.4	82.4-98.5	329	93.3	90.3-96.2
55-64	208	94.1	90.1-98.1	46	81.6	69.7-93.4	254	93.1	89.2-96.9
18-64	993	91.9	89.8-94.0	201	82.9	75.6-90.3	1194	91.2	89.2-93.2

**Initiation
of
smoking**

Description: Mean age of initiation and mean duration of smoking, in years, among daily smokers (no total age group for mean duration of smoking as age influences these values).

Instrument questions:

- How old were you when you first started smoking daily?
- Do you remember how long ago it was?

Mean age started smoking									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean age	95% CI	n	Mean age	95% CI	n	Mean age	95% CI
18-24	104	17.3	16.9-17.7	14	16.4	14.5-18.4	118	17.2	16.8-17.6
25-34	158	17.9	17.2-18.5	23	20.2	19.2-21.2	181	17.9	17.3-18.6
35-44	205	18.4	17.8-19.1	39	21.9	20.1-23.6	244	18.7	18.1-19.4
45-54	248	19.1	18.4-19.8	51	27.9	25.3-30.5	299	20.0	19.2-20.8
55-64	195	19.4	18.7-20.1	35	29.8	26.6-33.1	230	20.1	19.3-20.8
18-64	910	18.3	18.0-18.6	162	23.2	21.7-24.7	1072	18.6	18.3-19.0

Mean duration of smoking									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean duration	95% CI	n	Mean duration	95% CI	n	Mean duration	95% CI
18-24	104	3.9	3.4-4.5	14	5.3	3.2-7.3	118	4.0	3.5-4.6
25-34	158	11.3	10.4-12.1	23	9.2	7.5-10.9	181	11.2	10.4-12.0
35-44	205	21.2	20.4-21.9	39	16.9	15.0-18.9	244	20.8	20.1-21.5
45-54	248	30.3	29.5-31.1	51	21.6	19.1-24.2	299	29.4	28.6-30.3
55-64	195	39.9	39.0-40.9	35	28.8	25.5-32.0	230	39.2	38.3-40.1
18-64	910	18.8	17.9-19.7	162	16.0	13.9-18.1	1072	18.6	17.7-19.5

**Manufactured
cigarette
smokers**

Description: Percentage of smokers who use manufactured cigarettes among daily smokers.

Instrument question:

- On average, how many of the following do you smoke each day?

Manufactured cigarette smokers among daily smokers									
Age Group (years)	Men				Women			Both Sexes	
	n	% Manu- factured cigarette smoker	95% CI		n	% Manu- factured cigarette smoker	95% CI	n	% Manu- factured cigarette smoker 95% CI
18-24	107	99.5	98.6-100.0		14	100.0	100.0-100.0	121	99.6 98.7-100.0
25-34	158	98.2	95.4-100.0		24	100.0	100.0-100.0	182	98.2 95.6-100.0
35-44	205	99.4	98.3-100.0		39	100.0	100.0-100.0	244	99.5 98.4-100.0
45-54	248	98.6	96.2-100.0		51	100.0	100.0-100.0	299	98.7 96.5-100.0
55-64	195	98.2	96.1-100.0		36	100.0	100.0-100.0	231	98.3 96.4-100.0
18-64	913	98.8	97.7-99.9		164	100.0	100.0-100.0	1077	98.8 97.8-99.9

**Amount
of
tobacco
used
among
smokers
by type**

Description: Mean amount of tobacco used by daily smokers per day, by type.

Instrument question:

- On average, how many of the following do you smoke each day?

Mean amount of tobacco used by daily smokers by type												
Age Group (years)	Men											
	n	Mean # of manu- factured cig.	95% CI	n	Mean # of hand- rolled cig.	95% CI	n	Mean # of pipes of tobacco	95% CI	n	Mean # of other type of tobacco	95% CI
18-24	107	15.6	14.1-17.1	96	0.0	0.0-0.0	96	0.0	0.0-0.0	95	0.6	0.0-1.1
25-34	158	20.6	18.8-22.5	144	0.7	0.0-1.4	144	0.0	0.0-0.0	144	0.4	0.0-0.8
35-44	205	20.6	18.8-22.4	191	0.1	0.0-0.4	191	0.0	0.0-0.0	192	0.9	0.1-1.8
45-54	247	21.3	19.9-22.6	225	0.3	0.0-0.9	225	0.1	0.0-0.3	225	0.8	0.2-1.4
55-64	195	21.3	19.2-23.4	179	1.0	0.0-2.0	179	0.0	0.0-0.0	179	0.6	0.0-1.1
18-64	912	20.0	19.0-20.9	835	0.4	0.1-0.7	835	0.0	0.0-0.1	835	0.6	0.2-1.0

Mean amount of tobacco used by daily smokers by type												
Age Group (years)	Women											
	n	Mean # of manu- factured cig.	95% CI	n	Mean # of hand- rolled cig.	95% CI	n	Mean # of pipes of tobacco	95% CI	n	Mean # of other type of tobacco	95% CI
18-24	14	13.8	9.6-17.9	14	0.0	0.0-0.0	14	0.0	0.0-0.0	14	0.0	0.0-0.0
25-34	24	11.2	9.0-13.3	24	0.0	0.0-0.0	24	0.0	0.0-0.0	24	0.1	0.0-0.3
35-44	39	13.9	11.6-16.2	35	0.0	0.0-0.0	35	0.0	0.0-0.0	35	0.0	0.0-0.0
45-54	51	16.2	14.1-18.4	49	0.0	0.0-0.0	49	0.0	0.0-0.0	49	0.1	0.0-0.3
55-64	36	13.0	10.2-15.7	35	0.2	0.0-0.6	35	0.0	0.0-0.0	35	0.0	0.0-0.0
18-64	164	14.0	12.8-15.3	157	0.0	0.0-0.1	157	0.0	0.0-0.0	157	0.0	0.0-0.1

Mean amount of tobacco used by daily smokers by type												
Age Group (years)	Both Sexes											
	n	Mean # of manu- factured cig.	95% CI	n	Mean # of hand- rolled cig.	95% CI	n	Mean # of pipes of tobacco	95% CI	n	Mean # of other type of tobacco	95% CI
18-24	121	15.4	14.0-16.9	110	0.0	0.0-0.0	110	0.0	0.0-0.0	109	0.5	0.0-1.0
25-34	182	20.3	18.5-22.0	168	0.7	0.0-1.4	168	0.0	0.0-0.0	168	0.3	0.0-0.7
35-44	244	20.1	18.4-21.7	226	0.1	0.0-0.3	226	0.0	0.0-0.0	227	0.8	0.0-1.6
45-54	298	20.8	19.5-22.0	274	0.3	0.0-0.8	274	0.1	0.0-0.3	274	0.7	0.2-1.2
55-64	231	20.7	18.8-22.7	214	0.9	0.0-1.8	214	0.0	0.0-0.0	214	0.5	0.0-1.0
18-64	1076	19.5	18.7-20.4	992	0.4	0.1-0.7	992	0.0	0.0-0.1	992	0.6	0.2-1.0

Smoking cessation

Description: Percentage of current smokers who have tried to quit smoking in the past 12 months.

Instrument question:

- During the past 12 months, have you tried to stop smoking?

Attempted quitting smoking in the past 12 months, among current smokers											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	% attempted quitting	95% CI		n	% attempted quitting	95% CI		<i>n</i>	% attempted quitting	95% <i>CI</i>
18-24	116	37.6	27.0-48.1		18	32.2	7.9-56.5		134	37.1	27.1-47.0
25-34	168	44.0	35.1-52.9		31	40.6	20.1-61.1		199	43.9	35.3-52.4
35-44	231	40.2	32.1-48.4		47	20.8	8.6-32.9		278	38.5	31.1-45.9
45-54	269	37.4	30.2-44.6		59	14.8	4.6-25.1		328	35.1	28.4-41.8
55-64	208	39.3	30.5-48.0		46	30.5	14.8-46.3		254	38.6	30.4-46.8
18-64	992	40.3	35.9-44.6		201	25.8	17.1-34.4		1193	39.1	34.9-43.3

Smoking cessation help

Description: Percentage of current smokers who have attempted to quit smoking in the past 12 months who used at least one or more quit aids.

Instrument question:

- When you quit smoking, did you use any of the following?
 - Counseling, including at a smoking cessation clinic?
 - Nicotine replacement therapy, such as the patch or gum?
 - Other prescription medications, for example bupropion or tabex?
 - A quit line or a smoking telephone support line?
 - Switching to smokeless tobacco?
 - Anything else? (Specify)

Current smokers who have attempted to quit smoking who used at least one or more quit aid											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	% used quit aid	95% CI		n	% used quit aid	95% CI		<i>n</i>	% used quit aid	95% <i>CI</i>
18-24	41	23.8	7.8-39.8		6	38.8	9.2-68.3		47	24.9	8.6-41.3
25-34	73	9.3	2.3-16.3		12	27.0	4.3-49.8		85	10.1	3.3-16.9
35-44	91	20.7	10.6-30.7		13	15.9	0.0-32.6		104	20.4	10.9-29.9
45-54	99	16.6	7.5-25.8		11	5.3	0.0-16.2		110	16.1	7.3-24.9
55-64	71	18.6	5.8-31.3		12	27.6	0.0-68.1		83	19.1	7.3-31.0
18-64	375	16.4	11.4-21.3		54	24.2	12.7-35.7		429	16.8	11.7-21.8

**Percentage
of ex daily
smokers in
the
population**

Description: Percentage of ex-daily smokers among all respondents and the mean duration, in years, since ex-daily smokers quit smoking daily.

Instrument question:

- In the past did you ever smoke daily?
- How old were you when you stopped smoking daily?

Ex-daily smokers* among all respondents									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% ex daily smokers	95% CI	n	% ex daily smokers	95% CI	n	% ex daily smokers	95% CI
18-24	251	8.4	4.3-12.5	391	1.0	0.0-2.4	642	5.0	2.7-7.2
25-34	258	11.7	6.9-16.4	675	3.3	1.6-4.9	933	7.9	5.2-10.6
35-44	357	17.7	13.6-21.8	812	1.2	0.2-2.2	1169	9.0	6.7-11.2
45-54	483	24.8	20.2-29.4	1212	1.5	0.8-2.2	1695	12.4	10.0-14.8
55-64	523	32.5	27.4-37.7	1475	1.7	1.0-2.3	1998	16.5	13.8-19.2
15-64	1872	17.4	15.2-19.5	4565	1.8	1.2-2.4	6437	9.6	8.4-10.8

Mean years since cessation									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean years	95% CI	n	Mean years	95% CI	n	Mean years	95% CI
18-24	0	-	--	0	-	--	0	-	--
25-34	3	9.7	--	5	9.3	--	8	9.6	--
35-44	20	11.6	--	5	9.7	--	25	11.4	--
45-54	60	16.9	--	8	15.4	--	68	16.9	--
55-64	109	17.8	--	13	21.9	--	122	17.9	--
15-64	192	16.1	--	31	13.0	--	223	15.8	--

* Includes current non-daily smokers who have smoked daily in the past.

Percentage of ex-daily smokers in the population

Description: Percentage of ex-daily smokers *who currently do not smoke* among all respondents.

Instrument question:

- Do you currently smoke any tobacco products, such as cigarettes, cigars, or pipes?
- In the past did you ever smoke daily?

Ex-daily smokers who do not currently smoke daily among all respondents									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% ex-daily smokers	95% CI	n	% ex-daily smokers	95% CI	n	% ex-daily smokers	95% CI
18-24	251	8.4	4.3-12.5	391	1.0	0.0-2.4	642	5.0	2.7-7.2
25-34	258	9.9	5.8-14.0	675	3.2	1.6-4.9	933	6.9	4.5-9.2
35-44	357	14.2	10.1-18.2	812	1.0	0.1-2.0	1169	7.2	5.0-9.3
45-54	483	22.8	18.2-27.4	1212	1.3	0.6-2.0	1695	11.3	9.0-13.7
55-64	523	31.5	26.3-36.7	1475	1.4	0.8-2.0	1998	15.8	13.1-18.6
18-64	1872	15.7	13.7-17.7	4565	1.6	1.1-2.2	6437	8.7	7.6-9.8

Smoking cessation help

Description: Percentage of ex-smokers who used at least one or more quit aids.

Instrument question:

- When you quit smoking, did you use any of the following?
 - Counseling, including at a smoking cessation clinic?
 - Nicotine replacement therapy, such as the patch or gum?
 - Other prescription medications, for example bupropion or tabex?
 - A quit line or a smoking telephone support line?
 - Switching to smokeless tobacco?
 - Anything else? (Specify)

Ex-smokers who used at least one or more quit aid									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% used quit aid	95% CI	n	% used quit aid	95% CI	n	% used quit aid	95% CI
18-24	32	12.8	0.0-26.1	9	14.2	0.0-40.9	41	13.0	0.8-25.2
25-34	32	7.4	0.0-17.3	42	31.2	11.1-51.3	74	14.2	4.5-23.8
35-44	56	20.9	8.7-33.0	22	9.7	0.0-22.1	78	18.9	8.7-29.2
45-54	133	24.1	14.7-33.6	38	34.8	17.0-52.7	171	25.2	16.2-34.2
55-64	181	27.2	18.7-35.8	41	35.0	16.5-53.6	222	27.8	19.9-35.8
18-64	434	19.4	13.9-24.8	152	26.3	14.5-38.0	586	20.4	15.1-25.8

Current Users of smokeless tobacco

Description: Percentage of current users of smokeless tobacco among all respondents.

Instrument question:

- Do you currently use any smokeless tobacco such as snuff, chewing tobacco, betel?

Current users of smokeless tobacco											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	% Current users	95% CI		n	% Current users	95% CI		<i>n</i>	% <i>Current users</i>	95% <i>CI</i>
15-24	251	0.3	0.0-1.0		391	0.0	0.0-0.0		642	0.2	0.0-0.5
25-34	258	1.4	0.1-2.6		675	0.3	0.0-1.0		933	0.9	0.1-1.7
35-44	357	1.0	0.0-2.0		812	0.4	0.0-1.0		1169	0.7	0.1-1.3
45-54	482	1.0	0.0-2.0		1212	0.3	0.0-0.6		1694	0.6	0.1-1.2
55-64	523	1.1	0.1-2.1		1475	0.1	0.0-0.4		1998	0.6	0.1-1.1
15-64	1871	1.0	0.4-1.6		4565	0.2	0.0-0.4		6436	0.6	0.3-0.9

Current tobacco users

Description: Percentage of current (daily plus non-daily) tobacco users, includes smoking and smokeless, among all respondents.

Instrument questions:

- Do you currently smoke any tobacco products, such as cigarettes, cigars, or pipes?
- Do you currently smoke tobacco products daily?
- Do you currently use any smokeless tobacco such as snuff, chewing tobacco, betel?

Current tobacco users											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	% Current users	95% CI		n	% Current users	95% CI		<i>n</i>	% <i>Current users</i>	95% <i>CI</i>
18-24	251	45.2	38.2-52.1		391	5.0	2.6-7.4		642	26.5	22.1-30.9
25-34	258	62.7	55.2-70.2		675	4.0	2.4-5.6		933	36.2	31.9-40.5
35-44	357	65.3	59.8-70.9		812	6.0	4.2-7.7		1169	33.8	29.9-37.8
45-54	482	57.4	52.1-62.8		1212	5.9	3.6-8.1		1694	29.9	26.6-33.2
55-64	523	40.3	35.3-45.4		1475	3.3	2.1-4.6		1998	21.1	18.3-23.8
18-64	1871	55.6	52.7-58.4		4565	5.0	3.9-6.0		6436	30.4	28.5-32.3

**Exposure
to ETS in
the
workplace
in past 7
days**

Description: Percentage of respondents exposed to environmental tobacco smoke in the workplace on one or more days in the past 7 days.

Instrument question:

- In the past 7 days, how many days did someone smoke in closed areas in your workplace (in the building, in a work area or a specific office) when you were present?

Exposed to ETS in the workplace on 1 or more of the past 7 days										
Age Group (years)	Men				Women			Both Sexes		
	n	% Exposed	95% CI		n	% Exposed	95% CI	<i>n</i>	% <i>Exposed</i>	95% <i>CI</i>
18-24	202	27.6	20.2-34.9		325	18.2	12.6-23.9	527	23.1	18.3-27.9
25-34	221	38.8	31.0-46.7		570	14.0	10.0-18.0	791	27.8	23.0-32.6
35-44	304	34.2	27.3-41.0		697	13.3	10.1-16.4	1001	23.0	19.4-26.6
45-54	417	34.6	28.7-40.5		1017	12.3	9.5-15.1	1434	22.8	19.2-26.5
55-64	425	23.1	18.1-28.1		1229	10.0	7.2-12.7	1654	16.2	13.1-19.2
18-64	1569	32.9	29.1-36.7		3838	13.7	11.5-15.8	5407	23.3	20.9-25.8

Alcohol Consumption

Description: Alcohol consumption status of all respondents.

Alcohol

consumption status

Instrument questions:

- Have you ever consumed an alcoholic drink such as ...?
- Have you consumed an alcoholic drink in the past 12 months?
- Have you consumed an alcoholic drink in the past 30 days?

Alcohol consumption status									
Men									
Age Group (years)	n	% Current drinker (past 30 days)	95% CI	% Drank in past 12 months, not current	95% CI	% Past 12 months abstainer	95% CI	% Lifetime abstainer	95% CI
18-24	251	54.7	47.2-62.3	23.0	16.7-29.2	8.6	4.6-12.6	13.7	9.6-17.7
25-34	258	63.6	56.3-71.0	20.3	14.3-26.2	7.4	3.8-11.1	8.6	4.2-13.1
35-44	357	62.6	55.8-69.4	20.3	14.9-25.7	7.2	4.1-10.3	9.9	5.4-14.4
45-54	482	60.5	54.8-66.3	22.9	18.6-27.3	10.5	7.2-13.7	6.1	3.3-8.8
55-64	522	51.8	45.7-57.8	19.6	15.2-24.1	18.8	15.3-22.4	9.7	6.4-13.1
18-64	1870	59.4	55.5-63.4	21.3	18.3-24.4	9.7	7.8-11.5	9.6	7.2-11.9

Alcohol consumption status									
Women									
Age Group (years)	n	% Current drinker (past 30 days)	95% CI	% Drank in past 12 months, not current	95% CI	% Past 12 months abstainer	95% CI	% Lifetime abstainer	95% CI
18-24	391	27.0	21.4-32.6	22.8	17.5-28.0	14.5	10.2-18.7	35.7	29.2-42.2
25-34	675	28.1	23.2-33.0	26.3	21.7-30.9	15.3	11.7-18.9	30.3	24.3-36.3
35-44	812	25.7	21.4-30.1	24.2	20.2-28.2	18.8	15.2-22.4	31.2	25.7-36.8
45-54	1212	19.5	16.2-22.8	23.3	19.8-26.8	22.7	19.2-26.2	34.5	29.8-39.3
55-64	1475	13.9	11.2-16.7	20.0	17.0-23.0	27.5	24.2-30.8	38.6	33.9-43.3
18-64	4565	23.4	20.6-26.2	23.6	21.1-26.1	19.3	17.4-21.2	33.7	29.6-37.7

Alcohol consumption status									
Both Sexes									
Age Group (years)	n	% Current drinker (past 30 days)	95% CI	% Drank in past 12 months, not current	95% CI	% Past 12 months abstainer	95% CI	% Lifetime abstainer	95% CI
18-24	642	41.9	36.7-47.1	22.9	18.8-27.0	11.3	8.2-14.5	23.9	20.0-27.8
25-34	933	47.6	42.8-52.5	23.0	19.0-26.9	11.0	8.3-13.7	18.4	14.5-22.3
35-44	1169	43.0	38.5-47.5	22.4	19.1-25.7	13.4	10.8-15.9	21.2	17.5-25.0
45-54	1694	38.6	35.1-42.1	23.1	20.2-26.1	17.0	14.5-19.4	21.3	18.2-24.3
55-64	1997	32.1	28.3-35.8	19.8	17.1-22.5	23.3	20.8-25.9	24.8	21.3-28.2
18-64	6435	41.5	38.6-44.5	22.5	20.4-24.5	14.5	13.0-15.9	21.5	18.9-24.2

**Frequency
of alcohol
consumption**

Description: Frequency of alcohol consumption in the past 12 months among those respondents who have drunk in the last 12 months.

Instrument question:

- During the past 12 months, how frequently have you had at least one alcoholic drink?

Frequency of alcohol consumption in the past 12 months											
Age Group (years)	Men										
	n	% Daily	95% CI	% 5-6 days p. week	95% CI	% 1-4 days p. week	95% CI	% 1-3 days p. month	95% CI	% < once a month	95% CI
18-24	192	2.3	0.0-4.8	1.3	0.0-3.1	17.2	11.3-23.1	41.6	34.1-49.1	37.6	29.5-45.7
25-34	215	0.6	0.0-1.8	1.3	0.0-2.9	22.4	16.2-28.5	47.6	39.9-55.3	28.2	20.7-35.6
35-44	299	3.4	0.9-5.9	6.1	2.1-10.2	23.2	17.8-28.5	42.4	36.5-48.3	24.9	19.3-30.5
45-54	403	2.1	0.5-3.8	4.4	1.7-7.0	26.3	20.4-32.2	40.1	34.7-45.4	27.1	22.2-32.0
55-64	366	4.7	1.9-7.5	2.1	0.5-3.7	23.2	17.5-28.8	36.9	31.3-42.5	33.2	27.0-39.4
18-64	1475	2.2	1.4-3.1	3.0	1.7-4.2	22.4	19.8-25.0	42.6	39.1-46.1	29.8	26.2-33.4

Frequency of alcohol consumption in the past 12 months											
Age Group (years)	Women										
	n	% Daily	95% CI	% 5-6 days p. week	95% CI	% 1-4 days p. week	95% CI	% 1-3 days p. month	95% CI	% < once a month	95% CI
18-24	190	0.5	0.0-1.2	1.8	0.0-4.2	3.3	0.7-5.8	17.4	10.8-23.9	77.1	69.8-84.4
25-34	376	0.1	0.0-0.4	0.0	0.0-0.0	6.1	3.1-9.1	21.7	16.4-27.1	72.0	66.4-77.6
35-44	418	1.3	0.0-2.5	0.0	0.0-0.0	2.7	0.6-4.8	26.6	21.2-32.0	69.5	63.9-75.1
45-54	521	0.3	0.0-0.9	0.0	0.0-0.0	2.1	0.6-3.7	17.1	12.5-21.7	80.4	76.0-84.9
55-64	476	0.9	0.1-1.7	0.3	0.0-0.7	3.0	1.1-4.8	13.3	9.5-17.0	82.6	78.5-86.7
18-64	1981	0.6	0.2-0.9	0.4	0.0-0.9	3.6	2.5-4.7	20.1	16.9-23.3	75.3	72.0-78.7

Frequency of alcohol consumption in the past 12 months											
Age Group (years)	Both Sexes										
	n	% Daily	95% CI	% 5-6 days p. week	95% CI	% 1-4 days p. week	95% CI	% 1-3 days p. month	95% CI	% < once a month	95% CI
18-24	382	1.7	0.0-3.3	1.5	0.0-2.9	12.2	8.2-16.2	32.9	27.2-38.7	51.7	45.6-57.9
25-34	591	0.4	0.0-1.2	0.9	0.0-1.9	16.7	12.6-20.9	38.6	33.0-44.2	43.4	37.8-48.9
35-44	717	2.5	1.0-4.1	3.6	1.2-6.1	14.9	11.4-18.3	36.0	31.8-40.2	43.0	38.2-47.8
45-54	924	1.5	0.4-2.6	2.8	1.1-4.5	17.4	13.6-21.2	31.6	27.8-35.3	46.8	42.7-51.0
55-64	842	3.4	1.5-5.3	1.5	0.4-2.6	16.3	12.5-20.1	28.9	24.9-32.8	50.0	45.3-54.7
18-64	3456	1.6	1.1-2.2	2.0	1.2-2.9	15.5	13.8-17.2	34.4	31.7-37.1	46.4	43.4-49.5

Drinking occasions in the past 30 days

Description: Mean number of occasions with at least one drink in the past 30 days among current (past 30 days) drinkers.

Instrument question:

- During the past 30 days, on how many occasions did you have at least one alcoholic drink?

Mean number of drinking occasions in the past 30 days among current (past 30 days) drinkers									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	135	6.0	4.7-7.3	99	3.4	2.3-4.4	234	5.2	4.2-6.2
25-34	162	5.5	4.5-6.5	195	3.5	2.7-4.3	357	4.9	4.2-5.7
35-44	221	6.6	5.4-7.7	207	3.3	2.5-4.2	428	5.5	4.7-6.4
45-54	287	6.5	5.6-7.4	221	2.5	1.9-3.0	508	5.4	4.7-6.2
55-64	262	6.1	5.1-7.2	195	3.1	2.4-3.8	457	5.4	4.6-6.3
18-64	1067	6.1	5.6-6.6	917	3.2	2.8-3.6	1984	5.3	4.9-5.7

Standard drinks per drinking day

Description: Mean number of standard drinks consumed on a drinking occasion among current (past 30 days) drinker.

Instrument question:

- During the past 30 days, when you drank alcohol, on average, how many standard alcoholic drinks did you have during one occasion?

Mean number of standard drinks per drinking occasion among current (past 30 days) drinkers									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	135	5.3	4.5-6.2	100	2.3	2.0-2.7	235	4.4	3.8-5.0
25-34	162	6.4	5.5-7.3	195	2.8	2.4-3.2	357	5.4	4.7-6.1
35-44	221	6.9	6.1-7.7	208	2.1	1.9-2.4	429	5.4	4.8-6.0
45-54	287	6.2	5.7-6.6	221	2.1	1.9-2.3	508	5.1	4.7-5.5
55-64	262	5.9	4.8-7.0	195	1.7	1.4-2.0	457	5.0	4.1-5.9
18-64	1067	6.2	5.8-6.6	919	2.3	2.2-2.5	1986	5.1	4.8-5.4

**Average
volume
drinking
categories
among all
respondents**

Description: Percentage of respondents engaging in category II and category III drinking.

Category III is defined as drinking ≥ 60 g of pure alcohol on average per day for men and ≥ 40 g for women.

Category II is defined as drinking 40-59.9g of pure alcohol on average per day for men and 20-39.9g for women.

A standard drink contains approximately 10g of pure alcohol.

Instrument questions:

- During the past 30 days, on how many occasions did you have at least one alcoholic drink?
- During the past 30 days, when you drank alcohol, on average, how many standard alcoholic drinks did you have during one occasion?

Category III drinking among all respondents									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% Category III	95% CI	n	% Category III	95% CI	n	% Category III	95% CI
18-24	251	0.9	0.0-2.6	390	0.1	0.0-0.4	641	0.5	0.0-1.5
25-34	258	3.3	0.9-5.6	675	0.2	0.0-0.5	933	1.9	0.6-3.1
35-44	357	4.1	1.8-6.5	811	0.0	0.0-0.0	1168	1.9	0.8-3.1
45-54	482	2.0	0.5-3.6	1212	0.0	0.0-0.0	1694	1.0	0.2-1.7
55-64	522	3.0	0.9-5.0	1475	0.0	0.0-0.1	1997	1.4	0.5-2.4
18-64	1870	2.6	1.7-3.6	4563	0.1	0.0-0.2	6433	1.4	0.9-1.8

Category II drinking among all respondents									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% Category II	95% CI	n	% Category II	95% CI	n	% Category II	95% CI
18-24	251	3.2	0.6-5.8	390	0.4	0.0-1.1	641	1.9	0.4-3.3
25-34	258	1.1	0.0-2.7	675	1.3	0.0-2.6	933	1.2	0.1-2.2
35-44	357	1.9	0.5-3.3	811	0.3	0.0-0.8	1168	1.1	0.4-1.8
45-54	482	2.4	0.8-4.1	1212	0.1	0.0-0.4	1694	1.2	0.4-2.0
55-64	522	2.5	0.8-4.2	1475	0.0	0.0-0.0	1997	1.2	0.4-2.0
18-64	1870	2.1	1.3-3.0	4563	0.5	0.1-0.8	6433	1.3	0.9-1.7

Average volume drinking categories among current (past 30 days) drinkers

Description: Percentage of current (last 30 days) drinker engaging in category I, category II and category III drinking.

Category III is defined as drinking ≥ 60 g of pure alcohol on average per day for men and ≥ 40 g for women.

Category II is defined as drinking 40-59.9g of pure alcohol on average per day for men and 20-39.9g for women.

Category I is defined as drinking < 40 g of pure alcohol on average per day for men and < 20 for women.

A standard drink contains approximately 10g of pure alcohol.

Instrument questions:

- During the past 30 days, on how many occasions did you have at least one alcoholic drink?
- During the past 30 days, when you drank alcohol, on average, how many standard alcoholic drinks did you have during one occasion?

Category I, II and III drinking among current (past 30 days) drinkers							
Age Group (years)	Men						
	n	% Category III	95% CI	% Category II	95% CI	% Category I	95% CI
18-24	135	1.6	0.0-4.7	5.8	1.3-10.3	92.6	87.3-97.9
25-34	162	5.1	1.5-8.7	1.7	0.0-4.2	93.2	88.9-97.4
35-44	221	6.6	2.9-10.3	3.0	0.7-5.3	90.4	86.0-94.7
45-54	287	3.4	0.9-5.9	4.0	1.4-6.7	92.6	89.1-96.0
55-64	262	5.7	1.9-9.5	4.8	1.7-7.9	89.4	83.9-94.9
18-64	1067	4.4	2.9-5.9	3.6	2.3-4.9	92.0	89.9-94.0

Category I, II and III drinking among current (past 30 days) drinkers							
Age Group (years)	Women						
	n	% Category III	95% CI	% Category II	95% CI	% Category I	95% CI
18-24	99	0.5	0.0-1.4	1.4	0.0-4.1	98.1	95.3-100.0
25-34	195	0.6	0.0-1.7	4.5	0.0-9.2	94.9	89.6-100.0
35-44	207	0.0	0.0-0.0	1.3	0.0-3.2	98.7	96.8-100.0
45-54	221	0.0	0.0-0.0	0.7	0.0-2.0	99.3	98.0-100.0
55-64	195	0.3	0.0-0.9	0.0	0.0-0.0	99.7	99.1-100.0
18-64	917	0.3	0.0-0.7	2.0	0.5-3.5	97.7	96.1-99.4

Largest number of drinks in the past 30 days

Description: Largest number of drinks consumed during a single occasion in the past 30 days among current (past 30 days) drinker).

Instrument question:

- During the past 30 days what was the largest number of standard alcoholic drinks you had on a single occasion, counting all types of alcoholic drinks together?

Mean maximum number of drinks consumed on one occasion in the past 30 days									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean maximum number	95% CI	n	Mean maximum number	95% CI	n	Mean maximum number	95% CI
18-24	135	8.0	6.1-9.8	100	3.1	2.6-3.6	235	6.5	5.3-7.8
25-34	162	9.9	8.3-11.4	194	4.1	2.8-5.5	356	8.3	7.1-9.5
35-44	220	9.8	8.6-10.9	207	3.2	2.4-3.9	427	7.7	6.8-8.6
45-54	287	9.8	8.8-10.7	221	2.7	2.3-3.0	508	7.9	7.1-8.6
55-64	262	8.5	7.1-10.0	195	2.4	1.9-2.9	457	7.1	6.0-8.3
18-64	1066	9.3	8.6-10.0	917	3.3	2.8-3.7	1983	7.6	7.1-8.1

Five/four or more drinks on a single occasion

Description: Percentage of men who had five or more/women who had four or more drinks on any day in the past 30 days during a single occasion among the total population.

Instrument question:

- During the past 30 days, how many times did you have
for men: **five or more**
for women: **four or more**
standard alcoholic drinks in a single drinking occasion?

Five/four or more drinks on a single occasion at least once during the past 30 days among total population						
Age Group (years)	Men				Women	
	n	% ≥ 5 drinks	95% CI		n	% ≥ 4drinks 95% CI
18-24	251	45.2	37.5-52.9		391	14.5 10.2-18.9
25-34	258	53.4	45.5-61.4		675	11.9 8.4-15.3
35-44	357	55.6	48.7-62.4		812	10.4 7.8-13.0
45-54	482	50.4	44.9-55.9		1212	8.1 5.9-10.2
55-64	522	40.2	34.5-45.8		1475	5.2 3.6-6.9
18-64	1870	49.8	45.7-53.9		4565	10.3 8.5-12.0

**Five/four
or more
drinks
on a
single
occasion**

Description: Mean number of times in the past 30 days on which current (past 30 days) drinker consumed five (for men)/four (for women) or more drinks during a single occasion among current (past 30 days) drinkers.

Instrument question:

- During the past 30 days, how many times did you have
for men: **five or more**
for women: **four or more**
standard alcoholic drinks in a single drinking occasion?

Mean number of times with five/four or more drinks during a single occasion in the past 30 days among current drinkers						
Age Group (years)	Men			Women		
	n	Mean number of times	95% CI	n	Mean number of times	95% CI
18-24	134	3.4	2.6-4.2	99	1.4	1.0-1.8
25-34	161	3.3	2.7-4.0	194	1.6	1.1-2.2
35-44	220	4.2	3.3-5.1	207	0.9	0.6-1.2
45-54	287	3.7	3.0-4.3	221	1.0	0.8-1.3
55-64	261	3.0	2.5-3.6	194	0.7	0.5-0.9
18-64	1063	3.5	3.2-3.9	915	1.2	1.0-1.4

**Drinking
with
meals**

Description: Percentage of current (past 30 days) drinkers who usually, sometimes, rarely or never drink with meals.

Instrument questions:

- During the past 30 days, when you consumed an alcoholic drink, how often was it with meals? Please do not count snacks.

Drinking with meals among current drinkers									
Age Group (years)	Men								
	n	% Usually with meals	95% CI	% Sometimes with meals	95% CI	% Rarely with meals	95% CI	% Never with meals	95% CI
18-24	135	87.0	79.4-94.5	7.4	2.5-12.4	5.3	1.0-9.5	0.3	0.0-0.9
25-34	162	88.2	82.0-94.3	7.8	3.0-12.7	2.9	0.0-7.0	1.1	0.0-2.7
35-44	221	91.5	87.1-96.0	6.6	2.5-10.7	1.6	0.0-3.2	0.3	0.0-0.9
45-54	287	88.8	83.9-93.7	6.2	2.8-9.6	3.3	0.9-5.8	1.7	0.0-4.0
55-64	262	93.5	90.1-96.9	3.1	0.8-5.4	3.3	1.0-5.7	0.0	0.0-0.1
18-64	1067	89.3	86.1-92.5	6.7	4.4-8.9	3.2	1.4-5.0	0.8	0.1-1.5

Drinking with meals among current drinkers									
Age Group (years)	Women								
	n	% Usually with meals	95% CI	% Sometimes with meals	95% CI	% Rarely with meals	95% CI	% Never with meals	95% CI
18-24	100	86.1	78.6-93.6	6.8	1.2-12.3	6.5	1.0-12.0	0.6	0.0-1.9
25-34	195	93.0	88.6-97.4	5.3	1.6-9.0	1.2	0.0-3.0	0.5	0.0-1.6
35-44	208	92.5	87.4-97.6	3.9	0.6-7.2	2.7	0.0-6.4	0.8	0.0-2.4
45-54	221	95.0	90.6-99.4	3.4	0.4-6.4	0.7	0.0-1.4	0.9	0.0-2.7
55-64	195	97.2	94.8-99.6	1.3	0.0-2.5	1.2	0.0-3.1	0.3	0.0-1.0
18-64	919	92.1	89.4-94.8	4.6	2.6-6.6	2.6	0.9-4.3	0.7	0.0-1.3

Drinking with meals among current drinkers									
Age Group (years)	Both Sexes								
	n	% Usually with meals	95% CI	% Sometimes with meals	95% CI	% Rarely with meals	95% CI	% Never with meals	95% CI
18-24	235	86.7	81.0-92.5	7.2	3.3-11.2	5.6	2.3-9.0	0.4	0.0-1.0
25-34	357	89.4	84.8-94.0	7.2	3.5-10.8	2.4	0.0-5.5	1.0	0.0-2.2
35-44	429	91.8	88.3-95.4	5.7	2.7-8.7	2.0	0.3-3.6	0.5	0.0-1.1
45-54	508	90.5	86.7-94.2	5.4	2.8-8.1	2.6	0.8-4.4	1.5	0.0-3.3
55-64	457	94.3	91.6-97.1	2.7	0.9-4.5	2.9	1.0-4.8	0.1	0.0-0.3
18-64	1986	90.1	87.6-92.5	6.1	4.3-7.9	3.1	1.7-4.4	0.8	0.2-1.3

Fruit and Vegetable Consumption

Description: Percentage of respondents eating 0 or more meals per day.

Frequency of meals

Instrument questions:

- How many meals do you eat per day on average?

Frequency of meals													
Age Group (years)	Men												
	n	% not daily	95% CI	% 1x/day	95% CI	% 2x/day	95% CI	% 3x/day	95% CI	% 4x/day	95% CI	% >4x/day	95% CI
18-24	251	0	0.0-0.0	3.9	0.9-6.9	20.3	14.4-26.3	67.2	60.2-74.2	6.6	3.0-10.1	2.0	0.0-4.0
25-34	258	0	0.0-0.0	1.6	0.4-2.9	21.9	16.0-27.9	69.0	62.2-75.8	6.2	2.9-9.6	1.2	0.0-2.8
35-44	357	0	0.0-0.0	4.6	2.2-7.1	30.4	25.0-35.8	58.8	52.4-65.2	5.9	2.9-8.9	0.3	0.0-0.6
45-54	482	0	0.0-0.0	4.2	2.1-6.3	25.7	20.5-30.9	61.2	55.6-66.9	7.8	4.8-10.7	1.1	0.0-2.5
55-64	522	0	0.0-0.0	2.7	1.0-4.3	25.4	21.0-29.7	62.7	57.4-68.1	8.8	5.7-12.0	0.4	0.0-0.9
18-64	1870	0.0	0.0-0.0	3.3	2.3-4.3	24.3	21.5-27.2	64.4	61.0-67.8	6.9	5.3-8.5	1.1	0.4-1.8

Frequency of meals													
Age Group (years)	Women												
	n	% not daily	95% CI	% 1x/day	95% CI	% 2x/day	95% CI	% 3x/day	95% CI	% 4x/day	95% CI	% >4x/day	95% CI
18-24	391	0.4	0.0-1.3	4.2	1.7-6.7	30.3	24.4-36.2	56.9	51.1-62.7	8.0	3.9-12.1	0.2	0.0-0.4
25-34	675	0.0	0.0-0.0	3.7	2.2-5.3	31.5	26.9-36.1	57.5	52.8-62.3	7.0	4.4-9.7	0.2	0.0-0.6
35-44	812	0.0	0.0-0.0	3.2	1.9-4.6	35.5	31.1-39.9	55.1	50.6-59.7	5.9	3.6-8.1	0.3	0.0-0.7
45-54	1212	0.0	0.0-0.0	4.7	3.2-6.1	36.9	33.4-40.4	52.1	48.0-56.1	6.1	4.3-7.9	0.2	0.0-0.6
55-64	1475	0.0	0.0-0.1	2.7	1.7-3.6	31.0	27.3-34.7	58.4	54.6-62.1	7.5	5.8-9.2	0.4	0.1-0.8
18-64	4565	0.1	0.0-0.2	3.8	3.0-4.6	33.3	30.8-35.9	55.7	53.0-58.4	6.8	5.6-8.0	0.3	0.1-0.4

Frequency of meals													
Age Group (years)	Both Sexes												
	n	% not daily	95% CI	% 1x/day	95% CI	% 2x/day	95% CI	% 3x/day	95% CI	% 4x/day	95% CI	% >4x/day	95% CI
18-24	642	0.2	0.0-0.6	4.0	1.9-6.2	25.0	20.7-29.2	62.4	57.7-67.2	7.2	4.4-10.0	1.2	0.0-2.3
25-34	933	0.0	0.0-0.0	2.6	1.6-3.6	26.2	22.1-30.4	63.8	59.2-68.4	6.6	4.4-8.8	0.8	0.0-1.7
35-44	1169	0.0	0.0-0.0	3.9	2.5-5.3	33.1	29.6-36.6	56.8	52.8-60.9	5.9	4.1-7.6	0.3	0.0-0.5
45-54	1694	0.0	0.0-0.0	4.5	3.1-5.8	31.7	28.3-35.1	56.3	52.5-60.2	6.9	5.2-8.6	0.6	0.0-1.3
55-64	1997	0.0	0.0-0.0	2.7	1.7-3.6	28.3	25.2-31.4	60.5	57.0-63.9	8.1	6.3-10.0	0.4	0.1-0.8
18-64	6435	0.0	0.0-0.1	3.6	2.8-4.3	28.8	26.6-31.0	60.1	57.5-62.7	6.8	5.8-7.9	0.7	0.3-1.0

**Mean
number of
days of fruit
and
vegetable
consumption**

Description: mean number of days fruit and vegetables consumed.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat fruit?
- In a typical week, on how many days do you eat vegetables?

Mean number of days fruit consumed in a typical week									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI
18-24	250	4.7	4.3-5.1	390	5.2	5.0-5.5	640	5.0	4.7-5.2
25-34	258	4.6	4.2-5.0	674	5.3	5.1-5.5	932	4.9	4.7-5.1
35-44	356	4.7	4.4-5.0	812	5.2	5.0-5.4	1168	5.0	4.8-5.1
45-54	481	4.6	4.4-4.9	1210	5.1	5.0-5.3	1691	4.9	4.7-5.0
55-64	522	4.9	4.7-5.2	1472	5.1	4.9-5.3	1994	5.0	4.9-5.2
18-64	1867	4.7	4.5-4.9	4558	5.2	5.1-5.3	6425	4.9	4.8-5.1

Mean number of days vegetables consumed in a typical week									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI
18-24	251	5.6	5.4-5.9	390	5.7	5.4-5.9	641	5.6	5.4-5.8
25-34	258	5.6	5.3-5.9	674	6.0	5.8-6.1	932	5.8	5.6-6.0
35-44	357	5.8	5.6-6.0	812	6.0	5.8-6.1	1169	5.9	5.7-6.0
45-54	482	5.9	5.7-6.1	1211	5.9	5.8-6.1	1693	5.9	5.8-6.0
55-64	521	6.0	5.8-6.2	1472	6.0	5.9-6.1	1993	6.0	5.9-6.1
18-64	1869	5.8	5.6-5.9	4559	5.9	5.8-6.0	6428	5.8	5.7-5.9

**Mean
number of
servings of
fruit and
vegetable
consumption**

Description: mean number of fruit, vegetable, and combined fruit and vegetable servings on average per day.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat fruit?
- How many servings of fruit do you eat on one of those days?
- In a typical week, on how many days do you eat vegetables?
- How many servings of vegetables do you eat on one of those days?

Mean number of servings of fruit on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI
18-24	250	1.7	1.4-1.9	390	1.9	1.7-2.1	640	1.8	1.6-2.0
25-34	258	1.8	1.5-2.1	674	2.0	1.8-2.1	932	1.9	1.7-2.1
35-44	356	1.7	1.5-1.9	812	2.0	1.8-2.1	1168	1.9	1.7-2.0
45-54	481	1.6	1.4-1.7	1210	1.9	1.7-2.0	1691	1.7	1.6-1.8
55-64	522	1.7	1.5-1.9	1472	1.8	1.6-1.9	1994	1.7	1.6-1.9
18-64	1867	1.7	1.6-1.8	4558	1.9	1.8-2.0	6425	1.8	1.7-1.9

Mean number of servings of vegetables on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI
18-24	251	2.0	1.8-2.2	390	2.0	1.8-2.2	641	2.0	1.8-2.2
25-34	258	2.3	2.0-2.6	674	2.2	2.0-2.3	932	2.3	2.1-2.4
35-44	357	2.2	2.0-2.4	812	2.2	2.1-2.4	1169	2.2	2.1-2.4
45-54	482	2.3	2.1-2.5	1211	2.1	2.0-2.3	1693	2.2	2.1-2.3
55-64	521	2.3	2.1-2.6	1472	2.1	2.0-2.2	1993	2.2	2.1-2.4
18-64	1869	2.2	2.1-2.4	4559	2.1	2.0-2.2	6428	2.2	2.1-2.3

Mean number of servings of fruit and/or vegetables on average per day

Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI
18-24	251	3.7	3.2-4.1	390	3.9	3.6-4.2	641	3.8	3.5-4.1
25-34	258	4.1	3.6-4.6	674	4.2	3.9-4.4	932	4.1	3.8-4.5
35-44	357	3.9	3.6-4.3	812	4.2	3.9-4.5	1169	4.1	3.8-4.3
45-54	482	3.8	3.6-4.1	1212	4.0	3.8-4.2	1694	3.9	3.7-4.1
55-64	522	4.1	3.7-4.4	1474	3.9	3.7-4.1	1996	4.0	3.7-4.2
18-64	1870	3.9	3.7-4.2	4562	4.0	3.9-4.2	6432	4.0	3.8-4.2

**Fruit and
vegetable
consumption
per day**

Description: Frequency of fruit and/or vegetable consumption.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat fruit?
- How many servings of fruit do you eat on one of those days?
- In a typical week, on how many days do you eat vegetables?
- How many servings of vegetables do you eat on one of those days?

Number of servings of fruit and/or vegetables on average per day									
Age Group (years)	Men								
	n	% no fruit and/or vegetables	95% CI	% 1-2 servings	95% CI	% 3-4 servings	95% CI	% ≥5 servings	95% CI
18-24	251	6.5	3.1-9.8	39.0	31.0-47.1	28.0	21.7-34.2	26.5	19.0-34.1
25-34	258	6.7	2.8-10.6	31.5	24.4-38.6	30.6	23.7-37.5	31.2	23.5-38.8
35-44	357	6.9	3.9-10.0	34.2	28.1-40.3	29.4	24.3-34.5	29.5	23.3-35.6
45-54	482	3.9	2.1-5.7	37.3	31.9-42.8	29.6	24.7-34.5	29.2	24.1-34.4
55-64	522	5.9	3.4-8.4	29.8	24.5-35.2	34.4	29.0-39.8	29.9	24.4-35.4
18-64	1870	6.0	4.4-7.6	34.6	31.0-38.2	30.1	27.5-32.6	29.3	25.4-33.2

Number of servings of fruit and/or vegetables on average per day									
Age Group (years)	Women								
	n	% no fruit and/or vegetables	95% CI	% 1-2 servings	95% CI	% 3-4 servings	95% CI	% ≥5 servings	95% CI
18-24	390	4.8	2.2-7.5	32.7	26.7-38.7	32.3	26.5-38.0	30.2	24.2-36.2
25-34	674	5.8	3.7-8.0	24.8	20.6-28.9	33.8	29.1-38.6	35.5	30.6-40.5
35-44	812	4.9	3.0-6.8	27.9	24.0-31.8	36.4	32.2-40.5	30.8	26.6-35.1
45-54	1212	5.5	3.5-7.6	30.4	27.2-33.6	33.3	29.9-36.7	30.8	26.9-34.7
55-64	1474	4.9	3.3-6.5	35.4	31.4-39.4	31.4	28.2-34.7	28.3	24.2-32.4
18-64	4562	5.2	4.0-6.5	29.7	27.2-32.2	33.6	31.3-35.9	31.4	28.5-34.4

Number of servings of fruit and/or vegetables on average per day

Age Group (years)	Both Sexes								
	n	% no fruit and/or vegetables	95% CI	% 1-2 servings	95% CI	% 3-4 servings	95% CI	% ≥5 servings	95% CI
18-24	641	5.7	3.6-7.9	36.1	30.5-41.7	30.0	25.6-34.4	28.2	23.0-33.5
25-34	932	6.3	4.0-8.7	28.5	24.2-32.8	32.1	27.8-36.4	33.1	28.1-38.2
35-44	1169	5.8	3.9-7.8	30.9	27.1-34.6	33.1	29.6-36.6	30.2	26.2-34.2
45-54	1694	4.8	3.2-6.3	33.6	30.3-37.0	31.6	28.6-34.6	30.0	26.5-33.6
55-64	1996	5.4	3.9-6.8	32.7	29.0-36.4	32.9	29.5-36.2	29.1	25.2-32.9
18-64	6432	5.6	4.5-6.7	32.2	29.6-34.8	31.8	30.0-33.7	30.4	27.4-33.3

Fruit and vegetable consumption per day

Description: Percentage of those eating less than five servings of fruit and/or vegetables on average per day.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat fruit?
- How many servings of fruit do you eat on one of those days?
- In a typical week, on how many days do you eat vegetables?
- How many servings of vegetables do you eat on one of those days?

Less than five servings of fruit and/or vegetables on average per day											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	% < five servings per day	95% CI		n	% < five servings per day	95% CI		<i>n</i>	% < five servings per day	95% CI
18-24	251	73.5	65.9-81.0		390	69.8	63.8-75.8		641	71.8	66.5-77.0
25-34	258	68.8	61.2-76.5		674	64.5	59.5-69.4		932	66.9	61.8-71.9
35-44	357	70.5	64.4-76.7		812	69.2	64.9-73.4		1169	69.8	65.8-73.8
45-54	482	70.8	65.6-75.9		1212	69.2	65.3-73.1		1694	70.0	66.4-73.5
55-64	522	70.1	64.6-75.6		1474	71.7	67.6-75.8		1996	70.9	67.1-74.8
18-64	1870	70.7	66.8-74.6		4562	68.6	65.6-71.5		6432	69.6	66.7-72.6

Meat consumption

Description: Mean number of days meat or meat products consumed and number of servings of meat and meat products consumed on average per day.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat meat or meat products?
- How many servings of meat or meat products do you eat on one of those days?

Mean number of days meat or meat products consumed in a typical week											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	Mean number of days	95% CI		n	Mean number of days	95% CI		<i>n</i>	Mean number of days	95% <i>CI</i>
18-24	250	2.5	2.2-2.8		388	1.9	1.7-2.1		638	2.2	2.0-2.4
25-34	258	2.7	2.4-2.9		672	1.9	1.7-2.0		930	2.3	2.2-2.5
35-44	356	2.5	2.3-2.8		807	1.8	1.7-1.9		1163	2.2	2.0-2.3
45-54	482	2.5	2.2-2.7		1195	1.7	1.6-1.8		1677	2.0	1.9-2.2
55-64	515	2.2	2.0-2.5		1452	1.6	1.5-1.7		1967	1.9	1.8-2.0
18-64	1861	2.5	2.4-2.7		4514	1.8	1.7-1.9		6375	2.1	2.0-2.3

Mean number of servings of meat or meat products consumed on average per day											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	Mean number of servings	95% CI		n	Mean number of servings	95% CI		<i>n</i>	Mean number of servings	95% <i>CI</i>
18-24	235	0.9	0.7-1.0		333	0.6	0.5-0.6		568	0.7	0.6-0.8
25-34	234	1.1	0.9-1.3		587	0.6	0.5-0.6		821	0.9	0.8-1.0
35-44	326	0.9	0.8-1.1		676	0.6	0.5-0.6		1002	0.8	0.7-0.8
45-54	425	0.9	0.8-1.0		987	0.5	0.5-0.6		1412	0.7	0.6-0.8
55-64	461	0.9	0.7-1.0		1167	0.5	0.5-0.5		1628	0.7	0.6-0.7
18-64	1681	0.9	0.9-1.0		3750	0.5	0.5-0.6		5431	0.8	0.7-0.8

Fish consumption

Description: Mean number of days fish or fish products consumed and number of servings of fish and fish products consumed on average per day.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat fish or fish products?
- How many servings of fish or fish products do you eat on one of those days?

Mean number of days fish or fish products consumed in a typical week									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI
18-24	249	1.1	0.9-1.3	383	0.9	0.8-1.1	632	1.0	0.9-1.1
25-34	258	1.2	1.0-1.3	668	0.9	0.8-1.0	926	1.1	1.0-1.2
35-44	356	1.4	1.2-1.6	804	0.9	0.8-1.0	1160	1.1	1.0-1.2
45-54	481	1.4	1.2-1.5	1195	0.9	0.8-0.9	1676	1.1	1.0-1.2
55-64	518	1.1	1.0-1.2	1458	0.9	0.8-1.0	1976	1.0	0.9-1.1
18-64	1862	1.2	1.1-1.3	4508	0.9	0.8-1.0	6370	1.1	1.0-1.1

Mean number of servings of fish or fish products consumed on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI
18-24	166	0.4	0.3-0.5	211	0.4	0.4-0.5	377	0.4	0.4-0.5
25-34	188	0.5	0.4-0.6	381	0.4	0.3-0.5	569	0.5	0.4-0.5
35-44	264	0.5	0.4-0.6	452	0.4	0.3-0.4	716	0.5	0.4-0.5
45-54	342	0.6	0.5-0.7	683	0.4	0.3-0.4	1025	0.5	0.4-0.6
55-64	348	0.5	0.4-0.5	785	0.4	0.4-0.5	1133	0.4	0.4-0.5
18-64	1308	0.5	0.5-0.6	2512	0.4	0.4-0.4	3820	0.5	0.4-0.5

Dairy consumption

Description: Mean number of days milk or dairy foods consumed and number of servings of milk or dairy foods on average per day.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat milk or dairy foods?
- How many servings of milk or dairy foods do you eat on one of those days?

Mean number of days milk or dairy foods consumed in a typical week									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI
18-24	250	5.6	5.3-5.9	391	5.4	5.1-5.6	641	5.5	5.3-5.7
25-34	257	5.6	5.3-6.0	673	5.4	5.2-5.6	930	5.5	5.3-5.7
35-44	355	5.5	5.2-5.7	809	5.4	5.3-5.6	1164	5.5	5.3-5.6
45-54	478	5.6	5.4-5.8	1204	5.4	5.3-5.6	1682	5.5	5.4-5.7
55-64	519	5.3	5.1-5.5	1468	5.4	5.2-5.6	1987	5.4	5.2-5.5
18-64	1859	5.6	5.4-5.7	4545	5.4	5.3-5.5	6404	5.5	5.4-5.6

Mean number of servings of milk or dairy foods consumed on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI
18-24	240	2.0	1.8-2.2	367	1.9	1.8-2.1	607	2.0	1.8-2.1
25-34	248	2.2	2.0-2.5	634	2.0	1.8-2.1	882	2.1	1.9-2.3
35-44	341	2.0	1.8-2.2	771	1.8	1.7-1.9	1112	1.9	1.8-2.0
45-54	450	2.1	2.0-2.3	1134	2.0	1.9-2.1	1584	2.1	1.9-2.2
55-64	494	2.0	1.9-2.2	1404	1.9	1.8-2.1	1898	2.0	1.9-2.1
18-64	1773	2.1	2.0-2.2	4310	1.9	1.9-2.0	6083	2.0	1.9-2.1

**Bread and
bakery
products
consumption**

Description: Mean number of days bread and bakery products consumed and number of bread and bakery products consumed on average per day.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat bread and bakery products?
- How many servings of bread and bakery products do you eat on one of those days?

Mean number of days bread and bakery products consumed in a typical week									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI	n	Mean number of days	95% CI
18-24	251	6.8	6.6-6.9	388	6.5	6.3-6.7	639	6.6	6.5-6.8
25-34	258	6.9	6.7-7.0	675	6.8	6.7-6.9	933	6.8	6.8-6.9
35-44	357	6.9	6.8-7.0	812	6.7	6.6-6.8	1169	6.8	6.7-6.9
45-54	481	6.9	6.9-7.0	1212	6.7	6.7-6.8	1693	6.8	6.8-6.9
55-64	522	6.9	6.8-7.0	1474	6.9	6.8-6.9	1996	6.9	6.8-6.9
18-64	1869	6.9	6.8-6.9	4561	6.7	6.7-6.8	6430	6.8	6.8-6.8

Mean number of servings of bread and bakery products consumed on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI	n	Mean number of servings	95% CI
18-24	250	4.1	3.7-4.6	379	3.0	2.8-3.3	629	3.6	3.3-3.9
25-34	256	4.7	4.2-5.2	660	3.5	3.2-3.8	916	4.2	3.8-4.5
35-44	357	4.7	4.2-5.3	795	3.2	3.0-3.5	1152	4.0	3.6-4.3
45-54	480	4.5	4.1-4.9	1186	3.5	3.3-3.7	1666	4.0	3.7-4.2
55-64	521	4.1	3.6-4.5	1467	3.4	3.2-3.6	1988	3.7	3.4-4.0
18-64	1864	4.5	4.2-4.8	4487	3.3	3.2-3.5	6351	3.9	3.7-4.1

**Sweets and
sugar-
containing
products
consumption**

Description: Mean number of days sweets and sugar-containing products consumed and number of servings of sweets and sugar-containing products consumed on average per day.

Instrument questions:

- In a typical week, on how many days do you eat sweets and sugar-containing products?
- How many servings of sweets and sugar-containing products do you eat on one of those days?

Mean number of days sweets and sugar-containing products consumed in a typical week											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	Mean number of days	95% CI		n	Mean number of days	95% CI		<i>n</i>	Mean number of days	95% <i>CI</i>
18-24	249	5.4	5.0-5.7		389	5.6	5.4-5.9		638	5.5	5.2-5.7
25-34	258	5.1	4.7-5.5		674	5.9	5.7-6.1		932	5.5	5.2-5.7
35-44	356	5.2	4.9-5.5		805	5.7	5.5-5.9		1161	5.5	5.3-5.7
45-54	479	4.5	4.2-4.9		1205	5.4	5.2-5.6		1684	5.0	4.8-5.2
55-64	518	4.7	4.4-5.0		1456	5.1	4.9-5.3		1974	4.9	4.7-5.1
18-64	1860	5.0	4.8-5.2		4529	5.6	5.5-5.7		6389	5.3	5.2-5.4

Mean number of servings of sweets and sugar-containing products consumed on average per day											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	Mean number of servings	95% CI		n	Mean number of servings	95% CI		<i>n</i>	Mean number of servings	95% <i>CI</i>
18-24	240	1.8	1.6-2.1		368	1.9	1.7-2.0		608	1.8	1.7-2.0
25-34	234	1.9	1.6-2.1		649	2.0	1.8-2.1		883	1.9	1.7-2.1
35-44	330	1.8	1.5-2.1		765	1.8	1.7-1.9		1095	1.8	1.6-2.0
45-54	419	1.4	1.3-1.5		1124	1.7	1.6-1.8		1543	1.6	1.4-1.7
55-64	456	1.5	1.3-1.6		1305	1.5	1.4-1.6		1761	1.5	1.4-1.6
18-64	1679	1.7	1.6-1.9		4211	1.8	1.7-1.9		5890	1.7	1.6-1.8

Type of oil used most frequently

Description: Type of oil or fat most often used for meal preparation in households (presented only for both sexes because results are for the household not individuals).

Instrument question:

- What type of oil or fat is most often used for meal preparation in your household?

Type of oil or fat most often used for meal preparation in household								
n (households)	% Vegetable oil	95% CI	% Pork fat	95% CI	% Butter	95% CI	% Margarine	95% CI
6424	87.0	83.8-90.2	0.5	0.1-1.0	12.0	8.7-15.3	0.2	0.1-0.4

Type of oil or fat most often used for meal preparation in household							
n (households)	% none in particular	95% CI	% None used	95% CI	% Other	95% CI	
6424	0.0	0.0-0.0	0.2	0.0-0.3	0.0	0.0-0.0	

Eating outside home

Description: Mean number of meals per week eaten outside a home.

Instrument question:

- On average, how many meals per week do you eat that were not prepared at a home? By meal, I mean breakfast, lunch and dinner.

Mean number of meals eaten outside a home									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	mean	95% CI	n	mean	95% CI	n	mean	95% CI
18-24	247	1.5	1.2-1.9	374	0.9	0.7-1.2	621	1.3	1.0-1.5
25-34	256	1.7	1.4-2.1	657	0.5	0.4-0.7	913	1.2	1.0-1.4
35-44	351	1.9	1.5-2.2	789	0.6	0.5-0.8	1140	1.2	1.0-1.4
45-54	478	1.5	1.2-1.8	1164	0.3	0.2-0.4	1642	0.9	0.7-1.0
55-64	501	0.8	0.6-1.0	1414	0.2	0.1-0.3	1915	0.5	0.4-0.6
18-64	1833	1.6	1.4-1.7	4398	0.5	0.5-0.6	6231	1.1	1.0-1.1

Physical Activity

Introduction

A population's physical activity (or inactivity) can be described in different ways. The two most common ways are

- (1) to estimate a population's mean or median physical activity using a continuous indicator such as MET-minutes per week or time spent in physical activity, and
- (2) to classify a certain percentage of a population as 'inactive' by setting up a cut-point for a specific amount of physical activity.

When analyzing GPAQ data, both continuous as well as categorical indicators are used.

Metabolic Equivalent (MET)

METs (Metabolic Equivalents) are commonly used to express the intensity of physical activities, and are also used for the analysis of GPAQ data.

Applying MET values to activity levels allows us to calculate total physical activity. MET is the ratio of a person's working metabolic rate relative to the resting metabolic rate. One MET is defined as the energy cost of sitting quietly, and is equivalent to a caloric consumption of 1 kcal/kg/hour. For the analysis of GPAQ data, existing guidelines have been adopted: It is estimated that, compared to sitting quietly, a person's caloric consumption is four times as high when being moderately active, and eight times as high when being vigorously active.

Therefore, for the calculation of a person's total physical activity using GPAQ data, the following MET values are used:

Domain	MET value
Work	• Moderate MET value = 4.0 • Vigorous MET value = 8.0
Transport	Cycling and walking MET value = 4.0
Recreation	• Moderate MET value = 4.0 • Vigorous MET value = 8.0

Categorical indicator

For the calculation of a categorical indicator, the total time spent in physical activity during a typical week, the number of days as well as the intensity of the physical activity are taken into account.

The three levels of physical activity suggested for classifying populations are low, moderate, and high. The criteria for these levels are shown below.

- **High**

A person reaching any of the following criteria is classified in this category:

- Vigorous-intensity activity on at least 3 days achieving a minimum of at least 1,500 MET-minutes/week OR
- 7 or more days of any combination of walking, moderate- or vigorous-intensity activities achieving a minimum of at least 3,000 MET-minutes per week.

- **Moderate**

A person not meeting the criteria for the "high" category, but meeting any of the following criteria is classified in this category:

- 3 or more days of vigorous-intensity activity of at least 20 minutes per day
OR

- 5 or more days of moderate-intensity activity or walking of at least 30 minutes per day OR

- 5 or more days of any combination of walking, moderate- or vigorous-intensity activities achieving a minimum of at least 600 MET-minutes per week.

- **Low**

A person not meeting any of the above mentioned criteria falls in this category.

**Levels
of total
physical
activity**

Description: Percentage of respondents classified into three categories of total physical activity.

Instrument questions:

- activity at work
- travel to and from places
- recreational activities

Level of total physical activity							
Age Group (years)	Men						
	n	% Low	95% CI	% Moderate	95% CI	% High	95% CI
18-24	251	20.4	13.3-27.5	14.3	8.7-19.8	65.3	57.6-73.1
25-34	258	18.7	13.1-24.3	16.2	10.5-21.9	65.1	58.0-72.1
35-44	354	23.1	17.6-28.5	17.0	12.2-21.8	60.0	53.5-66.4
45-54	481	20.9	16.1-25.7	16.3	12.0-20.6	62.8	56.9-68.7
55-64	520	23.1	18.6-27.7	16.1	11.8-20.4	60.8	55.4-66.2
18-64	1864	20.9	17.8-23.9	15.9	13.4-18.5	63.2	59.5-66.9

Level of total physical activity							
Age Group (years)	Women						
	n	% Low	95% CI	% Moderate	95% CI	% High	95% CI
18-24	391	23.0	17.6-28.4	28.2	22.9-33.4	48.8	42.5-55.2
25-34	675	22.6	18.3-27.0	22.4	18.6-26.1	55.0	50.0-60.0
35-44	810	20.0	16.2-23.8	20.2	16.8-23.5	59.8	55.1-64.6
45-54	1209	20.6	17.3-23.9	18.5	15.6-21.4	60.9	56.8-65.0
55-64	1474	27.5	23.9-31.1	19.2	16.8-21.5	53.4	49.5-57.2
18-64	4559	22.3	19.8-24.9	21.7	19.7-23.6	56.0	53.1-59.0

Level of total physical activity							
Age Group (years)	Both Sexes						
	n	% Low	95% CI	% Moderate	95% CI	% High	95% CI
18-24	642	21.6	16.9-26.3	20.7	16.4-25.0	57.7	52.0-63.3
25-34	933	20.5	16.9-24.1	19.0	15.3-22.7	60.5	56.0-65.1
35-44	1164	21.4	18.1-24.8	18.7	16.0-21.4	59.9	55.9-63.9
45-54	1690	20.7	17.9-23.5	17.5	14.9-20.1	61.8	58.2-65.4
55-64	1994	25.4	22.4-28.4	17.7	15.3-20.1	56.9	53.4-60.4
18-64	6423	21.6	19.3-23.8	18.8	17.1-20.5	59.6	56.9-62.3

Description: Mean minutes of total physical activity on average per day.

**Total
physical
activity-
mean**

Instrument questions

- activity at work
- travel to and from places
- recreational activities

Mean minutes of total physical activity on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean minutes	95% CI	n	Mean minutes	95% CI	n	Mean minutes	95% CI
18-24	251	214.7	179.3-250.2	391	156.0	135.4-176.5	642	187.4	164.7-210.2
25-34	258	223.6	196.2-251.0	675	170.1	153.4-186.9	933	199.5	182.0-217.0
35-44	354	240.2	210.5-270.0	810	196.7	178.7-214.6	1164	217.0	199.4-234.7
45-54	481	236.8	211.5-262.2	1209	200.6	185.2-216.0	1690	217.5	201.9-233.1
55-64	520	205.3	183.7-226.8	1474	167.3	154.5-180.1	1994	185.5	172.4-198.6
18-64	1864	225.1	210.6-239.7	4559	179.8	169.6-190.1	6423	202.6	192.4-212.9

Description: Median minutes of total physical activity on average per day.

**Total
physical
activity-
median**

Instrument questions

- activity at work
- travel to and from places
- recreational activities

Median minutes of total physical activity on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Median minutes	Inter- quartile range (P25-P75)	n	Median minutes	Inter- quartile range (P25-P75)	n	Median minutes	Inter- quartile range (P25-P75)
18-24	251	171.4	60.0-317.1	391	111.4	34.3-240.0	642	138.6	51.4-274.3
25-34	258	180.0	67.9-351.4	675	128.6	34.3-270.0	933	154.3	51.4-300.0
35-44	354	173.6	40.0-385.7	810	145.7	38.6-310.0	1164	158.6	38.6-360.0
45-54	481	210.0	57.1-360.0	1209	154.3	47.1-308.6	1690	180.0	51.4-330.0
55-64	520	164.3	30.0-314.3	1474	120.0	22.1-282.9	1994	137.1	25.7-300.0
18-64	1864	180.0	60.0-353.6	4559	130.0	34.3-292.9	6423	154.3	42.9-310.0

Domain-specific physical activity-mean

Description: Mean minutes spent in work-, transport- and recreation-related physical activity on average per day.

Instrument questions:

- activity at work
- travel to and from places
- recreational activities

Mean minutes of work-related physical activity on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean minutes	95% CI	n	Mean minutes	95% CI	n	Mean minutes	95% CI
18-24	251	105.0	77.0-133.0	391	89.9	73.3-106.5	642	98.0	80.2-115.8
25-34	258	155.3	130.9-179.7	675	125.5	110.4-140.6	933	141.9	126.1-157.6
35-44	354	175.6	148.5-202.7	810	150.8	134.5-167.1	1164	162.4	146.2-178.6
45-54	481	179.2	157.3-201.1	1209	155.8	142.5-169.1	1690	166.7	153.2-180.3
55-64	520	148.2	129.6-166.8	1474	125.3	114.7-135.8	1994	136.2	125.4-147.1
18-64	1864	152.2	139.2-165.1	4559	131.2	122.3-140.1	6423	141.7	132.6-150.9

Mean minutes of transport-related physical activity on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean minutes	95% CI	n	Mean minutes	95% CI	n	Mean minutes	95% CI
18-24	251	85.7	67.4-103.9	391	58.6	50.0-67.1	642	73.1	62.1-84.0
25-34	258	55.4	44.7-66.0	675	42.9	37.9-47.9	933	49.7	43.1-56.4
35-44	354	57.9	48.9-67.0	810	43.9	39.0-48.9	1164	50.5	45.1-55.9
45-54	481	54.9	44.8-65.0	1209	42.9	38.6-47.2	1690	48.5	42.9-54.1
55-64	520	54.5	47.8-61.2	1474	40.4	35.0-45.8	1994	47.1	42.7-51.6
18-64	1864	62.2	55.5-68.9	4559	45.7	42.3-49.2	6423	54.0	49.8-58.2

Mean minutes of recreation-related physical activity on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean minutes	95% CI	n	Mean minutes	95% CI	n	Mean minutes	95% CI
18-24	251	24.1	14.9-33.2	391	7.5	2.6-12.4	642	16.4	10.5-22.3
25-34	258	12.9	7.8-18.0	675	1.8	0.6-3.0	933	7.9	5.0-10.8
35-44	354	6.7	3.6-9.8	810	1.9	0.9-3.0	1164	4.2	2.6-5.7
45-54	481	2.7	1.0-4.5	1209	1.9	0.6-3.2	1690	2.3	1.2-3.3
55-64	520	2.6	1.4-3.8	1474	1.7	0.8-2.6	1994	2.1	1.3-2.9
18-64	1864	10.8	8.2-13.5	4559	2.9	1.8-4.0	6423	6.9	5.3-8.5

Domain-specific physical activity - median Description: Median minutes spent on average per day in work-, transport- and recreation-related physical activity.

Instrument questions:

- activity at work
- travel to and from places
- recreational activities

Median minutes of work-related physical activity on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)
18-24	251	51.4	0.0-171.4	391	25.7	0.0-128.6	642	38.6	0.0-154.3
25-34	258	120.0	0.0-265.7	675	85.7	0.0-210.0	933	102.9	0.0-240.0
35-44	354	107.1	0.0-300.0	810	120.0	0.0-257.1	1164	120.0	0.0-300.0
45-54	481	128.6	0.0-291.4	1209	120.0	0.0-240.0	1690	120.0	0.0-265.7
55-64	520	85.7	0.0-240.0	1474	85.7	0.0-230.0	1994	85.7	0.0-240.0
18-64	1864	85.7	0.0-257.1	4559	85.7	0.0-222.9	6423	85.7	0.0-240.0

Median minutes of transport-related physical activity on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)
18-24	251	60.0	14.3-120.0	391	38.6	8.6-90.0	642	51.4	10.0-120.0
25-34	258	30.0	0.0-85.7	675	25.7	0.0-60.0	933	30.0	0.0-60.0
35-44	354	34.3	0.0-85.7	810	25.7	4.2-60.0	1164	30.0	0.0-60.0
45-54	481	25.7	0.0-64.3	1209	21.4	0.0-60.0	1690	21.4	0.0-60.0
55-64	520	34.3	0.0-90.0	1474	20.0	0.0-60.0	1994	25.7	0.0-60.0
18-64	1864	40.0	0.0-90.0	4559	25.7	0.0-60.0	6423	30.0	0.0-64.3

Median minutes of recreation-related physical activity on average per day									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)	n	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)
18-24	251	0.0	0.0-15.0	391	0.0	0.0-0.0	642	0.0	0.0-0.0
25-34	258	0.0	0.0-0.0	675	0.0	0.0-0.0	933	0.0	0.0-0.0
35-44	354	0.0	0.0-0.0	810	0.0	0.0-0.0	1164	0.0	0.0-0.0
45-54	481	0.0	0.0-0.0	1209	0.0	0.0-0.0	1690	0.0	0.0-0.0
55-64	520	0.0	0.0-0.0	1474	0.0	0.0-0.0	1994	0.0	0.0-0.0
18-64	1864	0.0	0.0-0.0	4559	0.0	0.0-0.0	6423	0.0	0.0-0.0

**No
physical
activity
by
domain**

Description: Percentage of respondents classified as doing no work-, transport- or recreational-related physical activity.

Instrument questions:

- activity at work
- travel to and from places
- recreational activities

No work-related physical activity									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% no activity at work	95% CI	n	% no activity at work	95% CI	n	% no activity at work	95% CI
18-24	251	41.3	32.8-49.8	391	45.7	39.7-51.8	642	43.4	37.5-49.2
25-34	258	30.3	22.6-37.9	675	33.9	29.2-38.6	933	31.9	27.1-36.7
35-44	354	36.8	30.0-43.5	810	32.2	27.3-37.2	1164	34.4	30.1-38.6
45-54	481	29.2	24.0-34.4	1209	27.7	23.7-31.8	1690	28.4	25.2-31.7
55-64	520	36.1	30.9-41.3	1474	35.4	31.8-39.0	1994	35.7	32.4-39.0
18-64	1864	34.3	30.3-38.3	4559	34.5	31.6-37.5	6423	34.4	31.6-37.3

No transport-related physical activity									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% no activity for transport	95% CI	n	% no activity for transport	95% CI	n	% no activity for transport	95% CI
18-24	251	18.2	12.2-24.2	391	20.4	15.7-25.0	642	19.2	15.4-23.0
25-34	258	30.7	23.6-37.8	675	26.4	21.7-31.0	933	28.8	24.0-33.5
35-44	354	28.3	22.8-33.8	810	24.1	20.2-27.9	1164	26.1	22.8-29.3
45-54	481	35.8	29.9-41.7	1209	31.3	27.8-34.9	1690	33.4	29.8-37.0
55-64	520	27.9	23.4-32.3	1474	35.8	31.9-39.7	1994	32.0	28.8-35.2
18-64	1864	28.3	25.0-31.6	4559	27.2	24.6-29.8	6423	27.8	25.2-30.3

No recreation-related physical activity									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% no activity at recreation	95% CI	n	% no activity at recreation	95% CI	n	% no activity at recreation	95% CI
18-24	251	71.3	64.6-78.0	391	86.6	81.6-91.5	642	78.4	73.8-83.0
25-34	258	83.0	77.7-88.4	675	95.3	93.6-97.1	933	88.6	85.5-91.7
35-44	354	87.3	82.8-91.9	810	95.3	93.6-96.9	1164	91.6	89.2-93.9
45-54	481	93.6	90.7-96.4	1209	96.5	95.0-97.9	1690	95.1	93.6-96.6
55-64	520	92.3	89.0-95.5	1474	97.0	96.0-98.1	1994	94.8	93.1-96.4
18-64	1864	84.6	82.1-87.0	4559	94.2	92.9-95.5	6423	89.3	87.9-90.8

**Composition
of total
physical
activity**

Description: Percentage of work, transport and recreational activity contributing to total activity.

Instrument questions:

- activity at work
- travel to and from places
- recreational activities

Composition of total physical activity							
Men							
Age Group (years)	n	% Activity from work	95% CI	% Activity for transport	95% CI	% Activity during leisure time	95% CI
18-24	226	37.2	30.4-44.0	50.1	44.0-56.2	12.8	8.9-16.6
25-34	231	59.4	52.8-66.0	32.9	26.6-39.2	7.7	4.5-10.9
35-44	312	56.3	50.5-62.0	38.1	32.9-43.3	5.7	2.5-8.8
45-54	421	65.5	60.9-70.1	32.5	28.0-36.9	2.1	0.7-3.5
55-64	438	57.1	52.6-61.7	40.1	36.1-44.2	2.8	1.1-4.4
18-64	1628	54.8	51.3-58.3	38.4	35.2-41.7	6.7	5.3-8.2

Composition of total physical activity							
Women							
Age Group (years)	n	% Activity from work	95% CI	% Activity for transport	95% CI	% Activity during leisure time	95% CI
18-24	340	41.3	36.3-46.4	54.2	49.2-59.2	4.5	2.5-6.4
25-34	602	59.1	55.1-63.2	38.7	35.0-42.5	2.1	0.9-3.4
35-44	737	59.7	55.6-63.9	38.5	34.5-42.4	1.8	0.8-2.8
45-54	1089	65.6	62.4-68.7	32.8	29.8-35.9	1.6	0.6-2.6
55-64	1244	62.1	59.0-65.2	36.9	33.8-39.9	1.1	0.6-1.5
18-64	4012	57.8	55.4-60.2	39.9	37.6-42.2	2.2	1.6-2.9

Composition of total physical activity							
Both Sexes							
Age Group (years)	n	% Activity from work	95% CI	% Activity for transport	95% CI	% Activity during leisure time	95% CI
18-24	566	39.1	34.3-43.9	52.0	47.6-56.4	9.0	6.5-11.4
25-34	833	59.3	55.0-63.5	35.5	31.5-39.6	5.2	3.3-7.1
35-44	1049	58.1	54.4-61.9	38.3	34.9-41.6	3.6	2.0-5.1
45-54	1510	65.5	62.9-68.2	32.6	30.0-35.3	1.8	1.0-2.7
55-64	1682	59.7	56.9-62.5	38.4	35.7-41.1	1.9	1.0-2.8
18-64	5640	56.3	53.9-58.8	39.2	37.0-41.4	4.5	3.6-5.4

Description: Percentage of respondents not engaging in vigorous physical activity.

No

**vigorous
physical
activity**

Instrument questions:

- activity at work
- recreational activities

No vigorous physical activity											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	% no vigorous activity	95% CI		n	% no vigorous activity	95% CI		<i>n</i>	% no vigorous activity	95% <i>CI</i>
18-24	251	61.0	52.0-70.0		391	93.6	90.4-96.8		642	76.2	70.8-81.5
25-34	258	67.7	60.5-75.0		675	90.9	88.0-93.9		933	78.2	73.6-82.8
35-44	354	67.8	62.0-73.7		810	85.9	82.5-89.4		1164	77.5	74.0-80.9
45-54	481	72.7	67.2-78.2		1209	84.7	81.3-88.1		1690	79.1	75.8-82.4
55-64	520	78.9	74.6-83.3		1474	88.8	86.0-91.6		1994	84.1	81.3-86.8
18-64	1864	68.7	64.7-72.7		4559	88.6	86.5-90.8		6423	78.6	76.1-81.1

Description: Minutes spent in sedentary activities on a typical day.

Sedentary

Instrument question:

- sedentary behaviour

Minutes spent in sedentary activities on average per day					
Men					
Age Group (years)	n	Mean minutes	95% CI	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)
18-24	251	196.2	176.9-215.6	180.0	120.0-240.0
25-34	258	213.2	194.6-231.8	180.0	120.0-300.0
35-44	357	214.6	198.3-230.9	180.0	120.0-300.0
45-54	482	215.7	201.1-230.3	180.0	120.0-300.0
55-64	522	215.0	200.9-229.2	180.0	120.0-300.0
18-64	1870	210.6	201.2-219.9	180.0	120.0-300.0

Minutes spent in sedentary activities on average per day					
Women					
Age Group (years)	n	Mean minutes	95% CI	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)
18-24	391	196.3	182.6-210.0	180.0	120.0-240.0
25-34	675	177.2	164.5-189.9	150.0	120.0-240.0
35-44	812	180.9	168.9-192.9	180.0	120.0-240.0
45-54	1212	185.2	176.6-193.7	180.0	120.0-240.0
55-64	1475	204.3	194.7-214.0	180.0	120.0-300.0
18-64	4565	187.2	180.5-193.8	180.0	120.0-240.0

Minutes spent in sedentary activities on average per day					
Both Sexes					
Age Group (years)	n	Mean minutes	95% CI	Median minutes	Inter-quartile range (P25-P75)
18-24	642	196.3	183.7-208.8	180.0	120.0-240.0
25-34	933	197.0	184.9-209.1	180.0	120.0-270.0
35-44	1169	196.7	186.2-207.2	180.0	120.0-240.0
45-54	1694	199.4	191.1-207.7	180.0	120.0-240.0
55-64	1997	209.5	200.4-218.6	180.0	120.0-300.0
18-64	6435	198.9	192.6-205.3	180.0	120.0-240.0

Blood Pressure and Diabetes History

Blood pressure measurement and diagnosis

Description: Blood pressure measurement and diagnosis among all respondents.

Instrument questions:

- Have you ever had your blood pressure measured by a doctor or other health worker?
- Have you ever been told by a doctor or other health worker that you have raised blood pressure or hypertension?
- Have you been told in the past 12 months?

Blood pressure measurement and diagnosis									
Age Group (years)	Men								
	n	% Never measured	95% CI	% measured, not diagnosed	95% CI	% diagnosed, but not within past 12 months	95% CI	% diagnosed within past 12 months	95% CI
18-24	251	57.5	50.1-64.8	35.0	27.9-42.1	1.3	0.0-2.8	6.2	2.7-9.8
25-34	258	38.6	30.2-46.9	40.7	32.7-48.7	6.0	2.3-9.8	14.7	9.8-19.6
35-44	357	37.9	31.5-44.3	37.2	31.3-43.1	6.0	3.1-8.8	18.9	14.1-23.8
45-54	482	27.0	21.5-32.6	36.6	31.3-41.9	6.9	4.3-9.5	29.5	24.9-34.1
55-64	522	16.4	12.4-20.5	30.5	25.7-35.3	8.6	5.7-11.4	44.5	39.1-49.8
18-64	1870	37.4	32.8-41.9	36.7	33.0-40.4	5.5	4.1-6.9	20.4	17.7-23.0

Blood pressure measurement and diagnosis									
Age Group (years)	Women								
	n	% Never measured	95% CI	% measured, not diagnosed	95% CI	% diagnosed, but not within past 12 months	95% CI	% diagnosed within past 12 months	95% CI
18-24	391	39.8	32.2-47.5	51.1	43.5-58.6	1.1	0.0-2.3	8.0	4.6-11.4
25-34	675	23.0	18.3-27.8	62.4	57.4-67.4	3.7	2.1-5.3	10.9	8.3-13.5
35-44	812	22.9	18.5-27.4	53.5	49.0-58.0	4.7	2.9-6.6	18.8	15.8-21.8
45-54	1212	18.2	14.8-21.6	42.3	38.6-46.1	7.0	5.1-9.0	32.4	28.8-36.1
55-64	1475	10.3	8.2-12.4	26.6	23.5-29.8	11.2	8.9-13.5	51.9	48.3-55.5
18-64	4565	23.3	20.4-26.3	48.7	45.8-51.7	5.2	4.3-6.2	22.7	20.9-24.5

Blood pressure measurement and diagnosis									
Age Group (years)	Both sexes								
	n	% Never measured	95% CI	% measured, not diagnosed	95% CI	% diagnosed, but not within past 12 months	95% CI	% diagnosed within past 12 months	95% CI
18-24	642	49.3	43.2-55.3	42.5	36.8-48.1	1.2	0.3-2.2	7.0	4.5-9.6
25-34	933	31.6	26.0-37.1	50.5	45.3-55.7	5.0	2.7-7.2	13.0	10.0-16.0
35-44	1169	30.0	25.6-34.3	45.9	41.7-50.0	5.3	3.6-7.0	18.9	16.0-21.8
45-54	1694	22.3	18.7-25.9	39.7	36.1-43.2	7.0	5.4-8.6	31.0	28.1-33.9
55-64	1997	13.3	10.9-15.6	28.5	25.4-31.6	9.9	8.2-11.7	48.3	44.9-51.7
18-64	6435	30.4	27.1-33.7	42.7	39.9-45.5	5.4	4.5-6.2	21.5	19.8-23.3

Blood pressure treatment among those diagnosed

Description: raised blood pressure treatment results among those previously diagnosed with raised blood pressure.

Instrument questions:

- Have you ever been told by a doctor or other health worker that you have raised blood pressure or hypertension?
- Are you currently receiving any of the following treatments/advice for high blood pressure prescribed by a doctor or other health worker?
- Drugs (medication) that you have taken in the last 2 weeks?

Currently taking blood pressure drugs prescribed by doctor or health worker among those diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% taking meds	95% CI	n	% taking meds	95% CI	n	% taking meds	95% CI
18-24	17	18.7	1.3-36.1	36	11.6	1.8-21.4	53	15.1	4.9-25.2
25-34	51	23.9	9.6-38.3	106	33.9	23.8-44.0	157	27.6	17.8-37.4
35-44	90	33.7	22.8-44.7	192	51.0	42.7-59.3	282	42.6	35.6-49.7
45-54	181	51.7	43.1-60.4	468	65.8	60.2-71.3	649	59.5	54.6-64.4
55-64	268	69.3	61.9-76.7	911	74.0	70.2-77.9	1179	72.0	68.2-75.7
18-64	607	44.9	39.2-50.5	1713	58.6	55.0-62.1	2320	51.9	48.3-55.5

Blood pressure lifestyle advice

Description: Percentage of respondents who received lifestyle advice from a doctor or health worker to treat raised blood pressure among those previously diagnosed with raised blood pressure.

Instrument questions:

- When was your blood pressure last measured by a health professional?
- Have you ever been told by a doctor or other health worker that you have raised blood pressure or hypertension?
- Are you currently receiving any of the following treatments/advice for high blood pressure prescribed by a doctor or other health worker?

Advised by doctor or health worker to reduce salt intake among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	17	17.6	0.0-35.9	36	19.5	4.3-34.7	53	18.5	7.2-29.9
25-34	51	13.1	2.6-23.5	106	13.1	6.4-19.7	157	13.1	5.8-20.3
35-44	90	19.1	10.7-27.6	192	25.0	17.7-32.4	282	22.2	16.8-27.6
45-54	181	33.9	25.7-42.1	468	37.6	31.8-43.4	649	36.0	30.9-41.0
55-64	268	37.8	29.6-46.0	911	37.0	32.7-41.2	1179	37.3	32.8-41.9
18-64	607	26.7	21.4-32.0	1713	31.2	27.9-34.4	2320	29.0	25.6-32.4

Advised by doctor or health worker to lose weight among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	17	26.8	1.9-51.6	36	3.3	0.0-8.7	53	14.8	1.5-28.0
25-34	51	11.1	1.9-20.3	106	16.4	8.2-24.5	157	13.0	6.5-19.6
35-44	90	16.7	7.5-25.9	192	24.3	16.6-32.0	282	20.6	14.5-26.8
45-54	181	24.6	16.9-32.3	468	24.0	19.3-28.8	649	24.3	19.8-28.8
55-64	268	21.1	14.9-27.4	911	23.0	19.5-26.6	1179	22.2	18.5-25.9
18-64	607	19.5	15.0-24.1	1713	21.6	18.8-24.4	2320	20.6	17.7-23.5

Advised by doctor or health worker to stop smoking among those previously diagnosed									
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	17	12.3	0.0-28.2	36	3.3	0.0-8.7	53	7.7	0.0-15.7
25-34	51	20.3	7.2-33.3	106	3.0	0.0-6.5	157	13.9	5.4-22.5
35-44	90	17.1	7.9-26.4	192	5.5	1.6-9.3	282	11.1	6.3-15.9
45-54	181	15.8	9.1-22.4	468	4.2	2.0-6.3	649	9.3	6.0-12.7
55-64	268	23.5	16.9-30.1	911	3.5	1.9-5.1	1179	12.2	9.0-15.5
18-64	607	18.7	14.3-23.1	1713	4.0	2.7-5.3	2320	11.1	8.8-13.5

Advised by doctor or health worker to start or do more exercise among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	17	17.6	0.0-35.9	36	10.9	0.0-23.6	53	14.1	3.5-24.8
25-34	51	13.2	2.8-23.7	106	3.9	0.0-7.8	157	9.8	3.0-16.7
35-44	90	10.3	4.0-16.6	192	12.6	6.8-18.4	282	11.5	7.4-15.6
45-54	181	10.6	5.4-15.9	468	9.2	6.1-12.2	649	9.8	6.8-12.8
55-64	268	16.0	10.9-21.2	911	10.4	7.3-13.5	1179	12.9	9.7-16.0
18-64	607	13.0	9.3-16.7	1713	9.6	7.5-11.8	2320	11.2	8.9-13.6

Blood pressure advice by a traditional healer

Description: Percentage of respondents who have sought advice or received treatment from traditional healers for raised blood pressure among those previously diagnosed with raised blood pressure.

Instrument questions:

- When was your blood pressure last measured by a health professional?
- Have you ever been told by a doctor or other health worker that you have raised blood pressure or hypertension?
- Have you ever seen a traditional healer for raised blood pressure?
- Are you currently taking any herbal or traditional remedy for your high blood pressure?

Seen a traditional healer among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	17	0.0	0.0-0.0	36	6.0	0.0-14.8	53	3.1	0.0-7.6
25-34	51	8.3	0.0-18.0	106	2.4	0.0-5.3	157	6.2	0.0-12.4
35-44	90	4.3	0.7-7.8	192	3.3	0.9-5.7	282	3.8	1.7-5.9
45-54	181	2.0	0.1-3.9	468	6.6	3.5-9.7	649	4.6	2.6-6.5
55-64	268	4.2	1.4-7.0	911	4.0	2.4-5.6	1179	4.1	2.5-5.7
18-64	607	4.2	1.8-6.7	1713	4.7	3.3-6.1	2320	4.5	3.0-5.9

Currently taking herbal or traditional remedy for high blood pressure among those previously diagnosed

Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	17	0.0	0.0-0.0	36	1.3	0.0-4.0	53	0.7	0.0-2.0
25-34	51	5.6	0.0-12.9	106	4.4	0.2-8.6	157	5.2	0.3-10.0
35-44	90	3.3	0.0-6.6	192	9.0	4.2-13.8	282	6.2	3.2-9.2
45-54	181	8.9	3.8-13.9	468	10.7	7.3-14.0	649	9.9	6.9-12.8
55-64	268	11.2	6.5-15.8	911	10.0	7.5-12.5	1179	10.5	8.0-13.0
18-64	607	7.2	4.6-9.8	1713	8.8	7.0-10.6	2320	8.0	6.5-9.6

**Diabetes
measurement
and
diagnosis**

Description: Diabetes measurement and diagnosis among all respondents.

Instrument questions:

- Have you ever had your blood sugar measured by a doctor or other health worker?
- Have you ever been told by a doctor or other health worker that you have raised blood sugar or diabetes?
- Have you been told in the past 12 months?

Blood sugar measurement and diagnosis									
Age Group (years)	Men								
	n	% Never measured	95% CI	% measured, not diagnosed	95% CI	% diagnosed, but not within past 12 months	95% CI	% diagnosed within past 12 months	95% CI
18-24	251	96.9	94.7-99.0	3.1	0.9-5.3	0.0	0.0-0.1	0.0	0.0-0.0
25-34	258	88.1	83.0-93.1	11.3	6.3-16.2	0.2	0.0-0.5	0.5	0.0-1.4
35-44	357	82.2	77.4-87.0	14.3	9.9-18.8	0.5	0.0-1.3	3.0	1.2-4.7
45-54	482	68.7	63.5-73.9	22.0	17.4-26.6	0.9	0.1-1.8	8.4	5.7-11.1
55-64	522	59.3	53.9-64.6	26.5	21.8-31.1	2.0	0.5-3.5	12.3	9.1-15.5
18-64	1870	81.3	78.7-84.0	14.2	11.8-16.5	0.6	0.3-0.9	3.9	3.0-4.8

Blood sugar measurement and diagnosis

Age Group (years)	Women								
	n	% Never measured	95% CI	% measured, not diagnosed	95% CI	% diagnosed, but not within past 12 months	95% CI	% diagnosed within past 12 months	95% CI
18-24	391	84.9	80.2-89.5	14.7	10.0-19.3	0.4	0.0-1.3	0.1	0.0-0.2
25-34	675	80.0	76.6-83.4	18.5	15.2-21.9	0.9	0.1-1.6	0.6	0.1-1.0
35-44	812	74.5	71.0-78.1	23.0	19.6-26.4	0.8	0.0-1.5	1.7	0.6-2.8
45-54	1212	64.9	61.3-68.6	27.9	24.5-31.3	2.3	1.3-3.3	4.9	3.4-6.4
55-64	1475	54.8	51.2-58.4	32.0	28.7-35.4	2.8	1.8-3.8	10.4	8.5-12.3
18-64	4565	72.8	70.8-74.7	22.8	20.9-24.6	1.4	1.0-1.8	3.1	2.5-3.7

Blood sugar measurement and diagnosis									
Age Group (years)	Both sexes								
	n	% Never measured	95% CI	% measured, not diagnosed	95% CI	% diagnosed, but not within past 12 months	95% CI	% diagnosed within past 12 months	95% CI
18-24	642	91.3	88.7-93.9	8.5	5.9-11.0	0.2	0.0-0.6	0.0	0.0-0.1
25-34	933	84.4	81.3-87.6	14.6	11.4-17.7	0.5	0.1-0.9	0.5	0.0-1.1
35-44	1169	78.1	75.0-81.3	18.9	16.0-21.9	0.7	0.1-1.2	2.3	1.3-3.3
45-54	1694	66.7	63.2-70.2	25.2	22.1-28.2	1.6	1.0-2.3	6.5	5.0-8.0
55-64	1997	56.9	53.4-60.5	29.4	26.2-32.5	2.4	1.6-3.3	11.3	9.4-13.2
18-64	6435	77.1	75.2-79.0	18.5	16.7-20.2	1.0	0.7-1.2	3.5	2.9-4.0

Diabetes treatment among those diagnosed

Description: Diabetes treatment results among those previously diagnosed with raised blood sugar or diabetes.

Instrument questions:

- Have you ever had your blood sugar measured by a doctor or other health worker?
- Have you ever been told by a doctor or other health worker that you have raised blood sugar or diabetes?
- Are you currently receiving any of the following treatments/advice for diabetes prescribed by a doctor or other health worker?

Currently taking insulin prescribed for diabetes among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% taking insulin	95% CI	n	% taking insulin	95% CI	n	% taking insulin	95% CI
18-24	1	0.0	0.0-0.0	2	11.8	0.0-41.0	3	10.9	0.0-36.8
25-34	2	0.0	0.0-0.0	12	6.0	0.0-17.7	14	3.9	0.0-11.6
35-44	14	14.0	0.0-32.7	18	12.1	0.0-27.9	32	13.2	0.5-25.9
45-54	47	22.3	6.7-37.9	92	4.8	0.7-9.0	139	14.1	5.3-22.8
55-64	77	17.1	7.3-26.9	198	13.6	7.1-20.1	275	15.4	9.4-21.3
18-64	141	18.1	9.7-26.6	322	9.5	5.6-13.3	463	13.9	9.0-18.7

Currently taking oral drugs prescribed for diabetes among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	% taking meds	95% CI	n	% taking meds	95% CI	n	% taking meds	95% CI
18-24	1	0.0	0.0-0.0	2	88.2	59.0-100.0	3	81.1	43.9-100.0
25-34	2	73.4	18.4-100.0	12	11.3	0.0-32.2	14	33.3	0.0-72.2
35-44	14	35.2	7.6-62.8	18	32.7	6.7-58.8	32	34.1	14.4-53.8
45-54	47	48.3	32.2-64.4	92	50.6	37.9-63.3	139	49.4	38.5-60.3
55-64	77	57.6	43.2-72.0	198	49.1	40.4-57.8	275	53.3	44.9-61.8
18-64	141	51.0	40.2-61.8	322	45.8	37.7-53.9	463	48.4	41.7-55.2

Diabetes lifestyle

Description: Percentage of respondents who received diabetes lifestyle advice from a doctor or health worker among those previously diagnosed with diabetes.

Instrument questions:

advice

- Have you ever had your blood sugar measured by a doctor or other health worker?
- Have you ever been told by a doctor or other health worker that you have raised blood sugar or diabetes?
- Are you currently receiving any of the following treatments/advice for diabetes prescribed by a doctor or other health worker?

Advised by doctor or health worker to have special prescribed diet among those previously diagnosed

Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	1	100.0	100.0-100.0	2	100.0	100.0-100.0	3	100.0	100.0-100.0
25-34	2	0.0	0.0-0.0	12	37.9	6.5-69.4	14	24.5	0.0-50.5
35-44	14	52.6	26.3-79.0	18	59.4	30.9-88.0	32	55.7	35.9-75.4
45-54	47	59.5	43.8-75.2	92	56.8	44.3-69.3	139	58.2	47.8-68.6
55-64	77	56.0	42.5-69.5	198	58.8	50.1-67.4	275	57.4	49.0-65.8
18-64	141	54.9	45.0-64.8	322	57.4	49.6-65.2	463	56.1	49.9-62.4

Advised by doctor or health worker to lose weight among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	1	0.0	0.0-0.0	2	11.8	0.0-41.0	3	10.9	0.0-36.8
25-34	2	73.4	18.4-100.0	12	22.6	0.0-47.4	14	40.6	3.5-77.7
35-44	14	33.0	7.7-58.4	18	24.1	0.0-56.1	32	29.0	9.6-48.5
45-54	47	30.0	13.8-46.3	92	33.9	21.8-46.0	139	31.9	21.4-42.3
55-64	77	29.4	16.7-42.2	198	21.8	14.9-28.6	275	25.6	18.4-32.8
18-64	141	31.9	20.7-43.1	322	26.6	19.9-33.3	463	29.3	22.5-36.0

Advised by doctor or health worker to stop smoking among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	1	0.0	0.0-0.0	2	11.8	0.0-41.0	3	10.9	0.0-36.8
25-34	2	73.4	18.4-100.0	12	0.0	0.0-0.0	14	26.0	0.0-66.3
35-44	14	29.8	5.8-53.8	18	0.0	0.0-0.0	32	16.5	1.5-31.4
45-54	47	19.7	6.9-32.5	92	4.4	0.5-8.4	139	12.5	5.4-19.6
55-64	77	23.1	13.6-32.7	198	1.7	0.0-3.7	275	12.4	7.2-17.6
18-64	141	24.6	15.7-33.4	322	2.6	0.6-4.7	463	13.7	8.5-19.0

Advised by doctor or health worker to start or do more exercise among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	1	0.0	0.0-0.0	2	11.8	0.0-41.0	3	10.9	0.0-36.8
25-34	2	0.0	0.0-0.0	12	0.0	0.0-0.0	14	0.0	0.0-0.0
35-44	14	43.9	17.8-70.1	18	14.8	0.0-32.5	32	30.9	13.9-47.9
45-54	47	13.7	2.8-24.5	92	11.7	4.4-19.0	139	12.8	6.1-19.4
55-64	77	24.6	15.3-33.9	198	10.2	5.2-15.1	275	17.4	12.0-22.7
18-64	141	21.7	13.8-29.6	322	10.6	6.3-14.8	463	16.2	11.5-20.9

**Diabetes
advice by
traditional
healer**

Description: Percentage of respondents who have sought advice or treatment from traditional healers for diabetes among those previously diagnosed.

Instrument questions:

- Have you ever had your blood sugar measured by a doctor or other health worker?
- Have you ever been told by a doctor or other health worker that you have raised blood sugar or diabetes?
- Have you ever seen a traditional healer for diabetes or raised blood sugar?
- Are you currently taking any herbal or traditional remedy for your diabetes?

Seen a traditional healer for diabetes among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	1	0.0	0.0-0.0	2	11.8	0.0-41.0	3	10.9	0.0-36.8
25-34	2	0.0	0.0-0.0	12	0.0	0.0-0.0	14	0.0	0.0-0.0
35-44	14	0.0	0.0-0.0	18	2.0	0.0-5.9	32	0.9	0.0-2.6
45-54	47	3.7	0.0-9.1	92	0.7	0.0-2.0	139	2.3	0.0-5.2
55-64	77	4.6	0.0-10.9	198	6.0	2.1-9.8	275	5.3	1.7-8.9
18-64	141	3.4	0.0-6.7	322	3.1	1.2-5.1	463	3.3	1.4-5.2

Currently taking herbal or traditional treatment for diabetes among those previously diagnosed									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	1	0.0	0.0-0.0	2	0.0	0.0-0.0	3	0.0	0.0-0.0
25-34	2	0.0	0.0-0.0	12	6.2	0.0-18.3	14	4.0	0.0-12.0
35-44	14	0.0	0.0-0.0	18	0.0	0.0-0.0	32	0.0	0.0-0.0
45-54	47	13.8	2.6-25.0	92	10.8	4.0-17.7	139	12.4	5.5-19.3
55-64	77	10.4	3.1-17.8	198	11.2	5.8-16.6	275	10.8	6.3-15.4
18-64	141	10.0	3.8-16.1	322	9.2	5.5-12.8	463	9.6	5.9-13.2

Disease and Treatment History

Disease History

Description: Percentage of respondents who have previously had a stroke, cancer, raised blood cholesterol or early myocardial infarction.

Instrument questions:

- Have you ever been diagnosed with any of following diseases:
 - Stroke
 - Raised blood cholesterol
 - Cancer
 - Early myocardial infarction

Previously had a stroke									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.5	0.0-1.5	391	0.0	0.0-0.0	642	0.3	0.0-0.8
25-34	258	0.0	0.0-0.0	675	0.0	0.0-0.0	933	0.0	0.0-0.0
35-44	357	0.8	0.0-1.6	812	0.4	0.0-0.8	1169	0.6	0.0-1.1
45-54	482	0.8	0.0-1.8	1212	1.1	0.4-1.8	1694	1.0	0.4-1.6
55-64	522	4.2	2.3-6.2	1475	3.6	2.4-4.7	1997	3.9	2.7-5.0
18-64	1870	1.0	0.6-1.3	4565	0.8	0.6-1.1	6435	0.9	0.6-1.1

Previously had cancer									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.0	0.0-0.0	391	0.1	0.0-0.4	642	0.1	0.0-0.2
25-34	258	0.0	0.0-0.0	675	0.3	0.0-0.7	933	0.1	0.0-0.3
35-44	357	0.1	0.0-0.4	812	1.2	0.4-2.0	1169	0.7	0.2-1.2
45-54	482	1.1	0.0-2.4	1212	1.6	0.8-2.3	1694	1.3	0.6-2.1
55-64	522	2.3	0.7-3.9	1475	2.2	1.4-3.1	1997	2.3	1.4-3.2
18-64	1870	0.5	0.2-0.9	4565	1.0	0.7-1.3	6435	0.8	0.6-1.0

Previously had raised blood cholesterol									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.0	0.0-0.0	391	0.0	0.0-0.0	642	0.0	0.0-0.0
25-34	258	0.0	0.0-0.0	675	0.1	0.0-0.3	933	0.1	0.0-0.1
35-44	357	1.2	0.1-2.2	812	1.2	0.4-2.0	1169	1.2	0.6-1.8
45-54	482	2.9	1.2-4.6	1212	1.0	0.3-1.6	1694	1.9	1.0-2.8
55-64	522	4.8	1.8-7.8	1475	2.6	1.6-3.7	1997	3.7	2.1-5.3
18-64	1870	1.4	0.9-2.0	4565	0.9	0.6-1.1	6435	1.1	0.8-1.4

Previously had early myocardial infarction									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.4	0.0-1.2	391	0.0	0.0-0.0	642	0.2	0.0-0.6
25-34	258	0.5	0.0-1.4	675	0.0	0.0-0.1	933	0.3	0.0-0.8
35-44	357	2.0	0.5-3.5	812	0.7	0.0-1.5	1169	1.3	0.5-2.1
45-54	482	6.0	3.4-8.7	1212	1.3	0.5-2.1	1694	3.5	2.2-4.8
55-64	522	9.6	6.3-13.0	1475	3.8	2.6-5.0	1997	6.6	4.9-8.3
18-64	1870	3.0	2.2-3.8	4565	1.0	0.6-1.3	6435	2.0	1.5-2.5

Care-seeking

Description: Percentage of respondents who went to a doctor or nurse in the past year and the reason for the visit.

Instrument questions:

- During the past 12 months, have you visited your doctor or nurse?
- Which of the following best describes your reason for visiting your doctor or nurse?

Visited a doctor or nurse in the past 12 months									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	17.8	12.2-23.5	391	43.1	36.7-49.4	642	29.6	24.9-34.2
25-34	258	29.7	21.9-37.6	675	40.3	35.5-45.2	933	34.5	29.7-39.4
35-44	357	33.4	27.2-39.7	812	42.8	38.4-47.3	1169	38.4	34.3-42.5
45-54	482	40.2	35.0-45.4	1212	48.9	45.0-52.8	1694	44.9	41.5-48.2
55-64	522	49.4	43.9-54.9	1475	53.9	50.2-57.6	1997	51.7	48.2-55.2
18-64	1870	32.4	28.9-36.0	4565	45.3	42.7-47.8	6435	38.8	36.2-41.4

Reason for visit to doctor or nurse, among those participants who visited a doctor or nurse in the past 12 mos.									
Men									
Age Group (years)	n	% because of specific health problem	95% CI	% for a preventive exam	95% CI	% both for a specific reason and for a preventive exam	95% CI	% other reason	95% CI
18-24	48	74.7	60.4-89.0	24.3	10.1-38.6	1.0	0.0-2.9	0.0	0.0-0.0
25-34	77	87.8	79.9-95.6	9.7	2.4-17.0	2.5	0.0-6.4	0.0	0.0-0.0
35-44	122	79.0	71.1-86.9	10.5	3.8-17.1	9.8	4.9-14.7	0.7	0.0-1.8
45-54	197	76.6	69.3-83.8	13.1	6.9-19.4	9.7	4.9-14.5	0.6	0.0-1.4
55-64	251	69.0	61.3-76.7	18.2	11.7-24.7	12.5	7.3-17.7	0.2	0.0-0.6
18-64	695	78.2	74.0-82.4	14.1	10.6-17.5	7.4	5.2-9.6	0.3	0.0-0.6

Reason for visit to doctor or nurse, among those participants who visited a doctor or nurse in the past 12 mos.									
Women									
Age Group (years)	n	% because of specific health problem	95% CI	% for a preventive exam	95% CI	% both for a specific reason and for a preventive exam	95% CI	% other reason	95% CI
18-24	163	65.9	57.0-74.7	20.3	13.1-27.5	9.0	4.0-13.9	4.8	0.3-9.3
25-34	275	77.3	71.4-83.2	14.8	9.9-19.7	4.5	1.9-7.1	3.4	0.7-6.1
35-44	341	77.1	71.4-82.8	11.7	7.4-16.0	10.1	6.1-14.1	1.1	0.0-2.2
45-54	565	78.4	73.6-83.1	8.6	5.7-11.6	12.2	8.4-16.1	0.8	0.0-1.7
55-64	782	76.4	72.2-80.6	8.5	6.1-11.0	14.7	10.8-18.5	0.4	0.0-0.9
18-64	2126	75.3	72.2-78.4	12.6	10.5-14.7	10.1	7.9-12.2	2.0	1.0-3.1

Reason for visit to doctor or nurse, among those participants who visited a doctor or nurse in the past 12 mos.

Age Group (years)	Both Sexes								
	n	% because of specific health problem	95% CI	% for a preventive exam	95% CI	% both for a specific reason and for a preventive exam	95% CI	% other reason	95% CI
18-24	211	68.7	60.7-76.7	21.6	15.2-28.0	6.4	2.9-9.9	3.3	0.2-6.3
25-34	352	82.3	77.2-87.3	12.4	8.1-16.6	3.6	1.3-5.8	1.8	0.4-3.2
35-44	463	77.9	73.0-82.8	11.2	7.4-15.0	10.0	6.9-13.1	0.9	0.1-1.7
45-54	762	77.6	73.4-81.9	10.5	7.2-13.8	11.2	7.9-14.4	0.7	0.0-1.5
55-64	1033	73.0	68.4-77.7	13.0	9.3-16.6	13.7	10.2-17.1	0.3	0.0-0.6
18-64	2821	76.5	73.7-79.3	13.2	11.3-15.2	8.9	7.3-10.6	1.3	0.7-2.0

Self-treatment

Description: Percentage of respondents who have taken a treatment for one of the below diseases which was not prescribed by a health worker.

Instrument questions:

- For each of the following diseases, are you taking any treatment that was not prescribed for you by a health worker?
 - Raised blood sugar or diabetes
 - Raised blood pressure
 - Stroke
 - Raised blood cholesterol
 - Cancer
 - Early myocardial infarction

Taking self-treatment for raised blood sugar or diabetes									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.0	0.0-0.0	391	0.0	0.0-0.0	642	0.0	0.0-0.0
25-34	258	0.8	0.0-2.2	675	0.1	0.0-0.2	933	0.4	0.0-1.3
35-44	357	0.3	0.0-0.8	812	0.7	0.0-1.4	1169	0.5	0.0-1.0
45-54	482	1.8	0.4-3.2	1212	1.3	0.4-2.3	1694	1.5	0.7-2.4
55-64	522	2.3	1.1-3.6	1475	1.5	0.8-2.2	1997	1.9	1.2-2.6
18-64	1870	0.9	0.4-1.5	4565	0.7	0.4-1.0	6435	0.8	0.5-1.1

Taking self-treatment for raised blood pressure									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	3.0	0.7-5.4	391	1.3	0.0-2.6	642	2.2	0.8-3.6
25-34	258	4.9	1.7-8.2	675	3.2	1.8-4.6	933	4.1	2.3-6.0
35-44	357	6.2	3.4-8.9	812	8.2	5.8-10.5	1169	7.2	5.3-9.1
45-54	482	9.5	6.1-13.0	1212	13.1	10.6-15.5	1694	11.4	9.4-13.5
55-64	522	13.9	10.1-17.7	1475	18.1	15.3-20.9	1997	16.1	13.5-18.6
18-64	1870	6.8	5.3-8.3	4565	8.2	7.2-9.3	6435	7.5	6.5-8.5

Taking self-treatment for stroke									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.5	0.0-1.5	391	0.0	0.0-0.0	642	0.3	0.0-0.8
25-34	258	0.0	0.0-0.0	675	0.0	0.0-0.0	933	0.0	0.0-0.0
35-44	357	0.0	0.0-0.0	812	0.0	0.0-0.0	1169	0.0	0.0-0.0
45-54	482	0.4	0.0-1.1	1212	0.4	0.0-0.7	1694	0.4	0.0-0.7
55-64	522	0.1	0.0-0.2	1475	0.7	0.0-1.4	1997	0.4	0.0-0.7
18-64	1870	0.2	0.0-0.5	4565	0.2	0.0-0.3	6435	0.2	0.0-0.3

Taking self-treatment for cancer									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.0	0.0-0.0	391	0.0	0.0-0.0	642	0.0	0.0-0.0
25-34	258	0.0	0.0-0.0	675	0.0	0.0-0.0	933	0.0	0.0-0.0
35-44	357	0.0	0.0-0.0	812	0.0	0.0-0.0	1169	0.0	0.0-0.0
45-54	482	0.0	0.0-0.0	1212	0.4	0.0-0.7	1694	0.2	0.0-0.4
55-64	522	0.2	0.0-0.6	1475	0.4	0.0-0.9	1997	0.3	0.0-0.6
18-64	1870	0.0	0.0-0.1	4565	0.1	0.0-0.2	6435	0.1	0.0-0.1

Taking self-treatment for raised blood cholesterol									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.0	0.0-0.0	391	0.0	0.0-0.0	642	0.0	0.0-0.0
25-34	258	0.0	0.0-0.0	675	0.1	0.0-0.2	933	0.0	0.0-0.1
35-44	357	0.0	0.0-0.0	812	0.3	0.0-0.8	1169	0.2	0.0-0.4
45-54	482	0.4	0.0-0.8	1212	0.1	0.0-0.2	1694	0.2	0.0-0.4
55-64	522	0.3	0.0-0.7	1475	0.2	0.0-0.5	1997	0.3	0.0-0.5
18-64	1870	0.1	0.0-0.2	4565	0.1	0.0-0.3	6435	0.1	0.0-0.2

Taking self-treatment for early myocardial infarction									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.4	0.0-1.2	391	0.0	0.0-0.0	642	0.2	0.0-0.6
25-34	258	0.0	0.0-0.0	675	0.0	0.0-0.0	933	0.0	0.0-0.0
35-44	357	0.5	0.0-1.4	812	0.2	0.0-0.6	1169	0.3	0.0-0.8
45-54	482	0.4	0.0-0.8	1212	0.0	0.0-0.1	1694	0.2	0.0-0.4
55-64	522	0.9	0.0-2.0	1475	0.3	0.0-0.7	1997	0.6	0.1-1.2
18-64	1870	0.4	0.1-0.6	4565	0.1	0.0-0.2	6435	0.2	0.1-0.4

Family history

Description: Percentage of respondents with a family member who has been diagnosed with one of the following diseases.

Instrument questions:

- Has any member of your family ever been diagnosed with any of following diseases?
 - Raised blood sugar or diabetes
 - Raised blood pressure
 - Stroke
 - Raised blood cholesterol
 - Cancer
 - Early myocardial infarction

Family member had raised blood sugar or diabetes									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	22.2	16.0-28.4	391	18.3	13.1-23.5	642	20.4	15.9-24.9
25-34	258	22.9	16.1-29.8	675	21.3	17.4-25.3	933	22.2	18.0-26.4
35-44	357	20.8	15.6-25.9	812	17.1	13.9-20.3	1169	18.8	15.8-21.8
45-54	482	20.1	15.4-24.9	1212	21.8	18.9-24.8	1694	21.0	18.0-24.1
55-64	522	19.5	15.4-23.6	1475	18.6	16.2-21.0	1997	19.0	16.7-21.4
18-64	1870	21.4	18.4-24.3	4565	19.6	17.8-21.5	6435	20.5	18.6-22.4

Family member had raised blood pressure									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	48.2	41.2-55.2	391	50.5	44.8-56.3	642	49.3	44.2-54.4
25-34	258	60.3	53.7-67.0	675	57.2	52.5-61.9	933	58.9	54.4-63.4
35-44	357	58.7	53.1-64.3	812	55.7	51.0-60.5	1169	57.1	53.3-61.0
45-54	482	55.0	49.2-60.8	1212	56.9	53.3-60.5	1694	56.0	52.1-59.9
55-64	522	59.9	54.6-65.2	1475	56.7	52.9-60.5	1997	58.2	54.8-61.6
18-64	1870	56.3	53.0-59.6	4565	55.5	52.9-58.1	6435	55.9	53.4-58.4

Family member had stroke									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	17.3	11.6-23.0	391	13.4	9.3-17.6	642	15.5	11.7-19.3
25-34	258	18.0	12.2-23.7	675	16.3	12.9-19.8	933	17.2	13.5-21.0
35-44	357	18.4	13.4-23.4	812	17.3	14.0-20.6	1169	17.8	14.8-20.8
45-54	482	18.6	14.2-22.9	1212	20.1	17.3-22.9	1694	19.4	16.8-21.9
55-64	522	15.8	11.9-19.7	1475	21.7	18.9-24.5	1997	18.9	16.4-21.4
18-64	1870	17.7	15.2-20.3	4565	17.6	15.8-19.4	6435	17.7	16.0-19.4

Family member had cancer									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	19.3	13.3-25.3	391	18.8	13.8-23.9	642	19.1	15.1-23.1
25-34	258	17.5	11.7-23.4	675	28.2	24.0-32.4	933	22.3	18.7-26.0
35-44	357	22.6	18.0-27.3	812	19.2	15.9-22.4	1169	20.8	17.9-23.7
45-54	482	18.0	13.3-22.7	1212	22.2	19.2-25.2	1694	20.2	17.6-22.9
55-64	522	21.6	17.4-25.9	1475	21.0	18.2-23.9	1997	21.3	18.6-24.1
18-64	1870	19.5	16.8-22.1	4565	22.1	20.2-24.1	6435	20.8	19.1-22.5

Family member had raised blood cholesterol									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.9	0.0-2.3	391	3.5	1.5-5.6	642	2.1	0.8-3.4
25-34	258	1.0	0.0-2.0	675	3.2	1.4-4.9	933	2.0	1.0-2.9
35-44	357	2.9	0.7-5.1	812	2.8	1.5-4.2	1169	2.9	1.6-4.2
45-54	482	2.1	0.6-3.5	1212	3.2	1.8-4.6	1694	2.7	1.7-3.6
55-64	522	1.2	0.3-2.1	1475	2.3	1.4-3.3	1997	1.8	1.1-2.5
18-64	1870	1.6	0.9-2.2	4565	3.1	2.3-3.9	6435	2.3	1.8-2.8

Family member had early myocardial infarction									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	14.8	9.8-19.7	391	14.4	10.1-18.7	642	14.6	11.1-18.1
25-34	258	14.8	9.6-19.9	675	13.9	10.5-17.3	933	14.4	10.9-17.8
35-44	357	15.5	10.8-20.3	812	12.9	10.2-15.6	1169	14.1	11.5-16.8
45-54	482	14.2	10.6-17.7	1212	13.5	11.0-15.9	1694	13.8	11.7-15.9
55-64	522	13.4	10.2-16.5	1475	13.6	11.5-15.8	1997	13.5	11.5-15.5
18-64	1870	14.6	12.3-16.9	4565	13.7	12.1-15.2	6435	14.1	12.5-15.8

Physical Measurements

Height, weight and BMI

Description: Mean height, weight, and body mass index among all respondents (excluding pregnant women for weight and BMI).

Instrument questions:

- Height
- Weight

Mean height (cm)						
Age Group (years)	Men			Women		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	247	175.8	174.6-177.0	389	163.4	162.6-164.1
25-34	255	175.1	174.2-176.0	672	163.7	162.9-164.4
35-44	349	175.0	173.8-176.1	809	162.9	162.1-163.7
45-54	479	174.6	173.8-175.4	1206	162.2	161.7-162.7
55-64	517	172.4	171.6-173.3	1462	160.7	160.2-161.2
18-64	1847	174.8	174.3-175.3	4538	162.7	162.3-163.1

Mean weight (kg)						
Age Group (years)	Men			Women		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	247	74.4	71.7-77.1	357	58.7	57.2-60.3
25-34	255	80.9	78.2-83.5	646	66.8	65.2-68.4
35-44	348	85.5	83.4-87.6	802	73.6	72.0-75.1
45-54	479	85.6	83.9-87.3	1204	78.4	77.2-79.6
55-64	517	82.9	81.2-84.6	1458	77.6	76.6-78.6
18-64	1846	81.5	80.4-82.7	4467	71.1	70.3-72.0

Mean BMI (kg/m ²)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	244	23.9	23.2-24.6	355	21.8	21.3-22.3	599	23.0	22.5-23.4
25-34	254	26.2	25.5-26.9	645	24.9	24.4-25.3	899	25.6	25.1-26.1
35-44	347	27.8	27.2-28.5	796	27.5	27.0-28.0	1143	27.6	27.2-28.0
45-54	478	28.1	27.6-28.6	1201	29.8	29.3-30.3	1679	29.0	28.6-29.4
55-64	517	27.9	27.4-28.4	1456	30.1	29.7-30.5	1973	29.0	28.7-29.4
18-64	1840	26.6	26.3-26.9	4453	26.8	26.5-27.1	6293	26.7	26.5-27.0

**BMI
categories**

Description: Percentage of respondents (excluding pregnant women) in each BMI category.

Instrument questions:

- Height
- Weight

BMI classifications									
Age Group (years)	Men								
	n	% Under-weight <18.5	95% CI	% Normal weight 18.5-24.9	95% CI	% BMI 25.0-29.9	95% CI	% Obese ≥30.0	95% CI
18-24	244	3.5	1.1-5.9	64.3	57.2-71.3	21.9	16.0-27.7	10.4	5.9-14.8
25-34	254	1.9	0.3-3.6	41.3	33.9-48.7	41.4	34.2-48.5	15.4	10.3-20.5
35-44	347	0.5	0.0-1.0	32.4	27.0-37.7	36.6	30.9-42.4	30.5	24.9-36.1
45-54	478	0.8	0.0-1.7	27.2	22.5-31.9	41.5	36.3-46.7	30.5	26.1-34.9
55-64	517	1.1	0.1-2.1	26.3	21.4-31.3	44.5	39.0-50.1	28.0	23.5-32.5
18-64	1840	1.7	1.0-2.4	39.8	36.6-42.9	36.8	34.0-39.6	21.8	19.3-24.3

BMI classifications									
Age Group (years)	Women								
	n	% Under-weight <18.5	95% CI	% Normal weight 18.5-24.9	95% CI	% BMI 25.0-29.9	95% CI	% Obese ≥30.0	95% CI
18-24	355	15.9	11.5-20.3	68.9	63.7-74.2	11.3	7.7-14.9	3.8	1.3-6.4
25-34	645	7.5	4.8-10.2	51.2	46.7-55.6	27.5	23.5-31.5	13.8	10.8-16.8
35-44	796	2.9	1.4-4.3	37.2	33.3-41.1	26.9	23.3-30.5	33.0	29.3-36.8
45-54	1201	1.4	0.6-2.1	24.0	21.0-26.9	29.2	26.1-32.4	45.4	41.7-49.2
55-64	1456	0.7	0.1-1.2	18.7	16.3-21.1	33.5	30.5-36.4	47.1	43.8-50.5
18-64	4453	5.6	4.5-6.6	40.2	38.1-42.4	25.7	24.1-27.3	28.5	26.6-30.3

BMI classifications									
Age Group (years)	Both Sexes								
	n	% Under-weight <18.5	95% CI	% Normal weight 18.5-24.9	95% CI	% BMI 25.0-29.9	95% CI	% Obese ≥30.0	95% CI
18-24	599	9.1	6.4-11.7	66.4	61.7-71.1	17.1	13.3-20.9	7.4	4.7-10.2
25-34	899	4.4	2.9-5.9	45.6	40.9-50.4	35.3	30.9-39.7	14.7	11.5-18.0
35-44	1143	1.8	0.9-2.6	34.9	31.7-38.2	31.5	28.0-34.9	31.8	28.5-35.2
45-54	1679	1.1	0.5-1.7	25.5	22.7-28.3	35.0	32.0-38.0	38.4	35.4-41.5
55-64	1973	0.9	0.3-1.4	22.4	19.5-25.3	38.8	35.6-42.0	37.9	34.8-41.0
18-64	6293	3.6	2.9-4.3	40.0	37.8-42.1	31.4	29.6-33.1	25.1	23.3-26.8

**BMI
≥25**

Description: Percentage of respondents being classified as overweight (BMI≥25)

Instrument questions:

- Height
- Weight

BMI≥25											
Age Group (years)	Men				Women				Both Sexes		
	n	% BMI≥25	95% CI		n	% BMI≥25	95% CI		<i>n</i>	% <i>BMI</i> ≥25	95% <i>CI</i>
18-24	244	32.2	25.3-39.1		355	15.2	10.9-19.4		599	24.5	19.9-29.1
25-34	254	56.8	49.5-64.1		645	41.3	36.8-45.8		899	50.0	45.3-54.7
35-44	347	67.1	61.8-72.5		796	59.9	55.9-64.0		1143	63.3	60.0-66.6
45-54	478	72.0	67.3-76.7		1201	74.7	71.7-77.6		1679	73.4	70.6-76.3
55-64	517	72.6	67.5-77.6		1456	80.6	78.2-83.0		1973	76.7	73.7-79.7
18-64	1840	58.6	55.5-61.7		4453	54.2	52.0-56.4		6293	56.4	54.3-58.5

Waist circumference

Description: Mean waist circumference among all respondents (excluding pregnant women).

Instrument question:

- Waist circumference measurement

Waist circumference (cm)							
Age Group (years)	Men				Women		
	n	Mean	95% CI		n	Mean	95% CI
18-24	237	81.5	79.8-83.3		356	71.9	70.6-73.2
25-34	248	89.3	87.1-91.6		633	80.1	78.6-81.5
35-44	330	94.8	92.7-97.0		787	86.3	84.9-87.7
45-54	454	96.2	94.2-98.1		1178	91.9	90.8-93.1
55-64	479	96.5	94.7-98.4		1411	94.0	92.7-95.3
18-64	1748	90.9	89.9-92.0		4365	84.7	83.8-85.6

Hip circumference

Description: Mean hip circumference among all respondents (excluding pregnant women).

Instrument question:

- Hip circumference measurement

Hip circumference (cm)							
Age Group (years)	Men				Women		
	n	Mean	95% CI		n	Mean	95% CI
18-24	237	92.6	91.1-94.1		356	90.7	89.3-92.1
25-34	247	97.3	95.1-99.6		632	98.1	96.4-99.8
35-44	330	101.7	99.8-103.6		787	104.3	103.0-105.6
45-54	453	101.6	100.0-103.1		1178	109.1	107.9-110.3
55-64	479	102.2	100.5-103.8		1411	109.7	108.5-110.9
18-64	1746	98.5	97.5-99.6		4364	102.3	101.4-103.3

Waist / hip ratio

Description: Mean waist-to-hip ratio among all respondents (excluding pregnant women).

Instrument question:

- Waist and hip circumference measurement

Mean waist / hip ratio						
Age Group (years)	Men			Women		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	237	0.9	0.9-0.9	356	0.8	0.8-0.8
25-34	247	0.9	0.9-0.9	632	0.8	0.8-0.8
35-44	330	0.9	0.9-0.9	787	0.8	0.8-0.8
45-54	453	0.9	0.9-1.0	1178	0.8	0.8-0.8
55-64	479	0.9	0.9-1.0	1411	0.9	0.9-0.9
18-64	1746	0.9	0.9-0.9	4364	0.8	0.8-0.8

Blood pressure

Description: Mean blood pressure among all respondents, including those currently on medication for raised blood pressure.

Instrument question:

- Reading 1-3 systolic and diastolic blood pressure

Mean systolic blood pressure (mmHg)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	234	124.7	122.5-126.8	380	114.1	112.4-115.7	614	119.6	118.1-121.2
25-34	247	129.7	127.5-131.9	662	118.0	116.6-119.5	909	124.4	122.9-125.9
35-44	325	132.7	129.8-135.5	793	122.4	121.0-123.9	1118	127.1	125.3-128.8
45-54	459	137.9	135.4-140.3	1176	134.3	132.7-136.0	1635	136.0	134.4-137.5
55-64	490	147.0	144.0-150.1	1435	144.7	143.0-146.4	1925	145.8	143.9-147.7
18-64	1755	133.0	131.7-134.3	4446	125.7	124.7-126.7	6201	129.3	128.4-130.3

Mean diastolic blood pressure (mmHg)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	234	75.6	74.2-77.1	380	72.8	71.7-74.0	614	74.3	73.4-75.2
25-34	247	82.2	80.8-83.7	662	76.6	75.8-77.4	909	79.6	78.7-80.5
35-44	325	84.8	83.2-86.5	793	79.3	78.4-80.3	1118	81.8	80.8-82.9
45-54	459	86.9	85.5-88.3	1176	84.3	83.4-85.3	1635	85.5	84.7-86.4
55-64	490	88.5	86.9-90.1	1435	86.1	85.1-87.1	1925	87.3	86.3-88.2
18-64	1755	83.0	82.2-83.9	4446	79.6	79.0-80.2	6201	81.3	80.7-81.9

***Raised
blood
pressure***

Description: Percentage of respondents with raised blood pressure.

Instrument question:

- During the past two weeks, have you been treated for raised blood pressure with drugs (medication) prescribed by a doctor or other health worker?
- Reading 1-3 systolic and diastolic blood pressure

SBP ≥140 and/or DBP ≥ 90 mmHg, excluding those on medication for raised blood pressure									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	231	13.3	8.4-18.2	375	3.8	1.6-6.1	606	8.8	5.9-11.7
25-34	238	25.5	19.4-31.5	629	7.5	5.4-9.7	867	17.3	13.6-21.0
35-44	294	36.2	29.4-43.1	705	16.5	13.0-19.9	999	25.6	21.3-29.8
45-54	383	42.9	36.7-49.2	878	29.1	25.4-32.9	1261	36.0	32.5-39.5
55-64	323	47.5	40.8-54.3	794	44.6	40.1-49.0	1117	46.1	42.0-50.2
18-64	1469	30.0	26.7-33.2	3381	16.4	14.8-18.1	4850	23.4	21.2-25.5

SBP ≥140 and/or DBP ≥ 90 mmHg or currently on medication for raised blood pressure									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	234	14.0	9.1-18.9	380	4.8	2.4-7.1	614	9.6	6.7-12.5
25-34	247	27.9	21.7-34.0	662	11.4	8.8-14.1	909	20.3	16.6-24.1
35-44	327	41.6	35.1-48.1	794	25.1	21.4-28.9	1121	32.6	28.6-36.7
45-54	460	51.6	45.8-57.4	1180	48.5	44.9-52.2	1640	49.9	46.6-53.3
55-64	499	66.3	60.9-71.6	1444	69.9	66.8-73.0	1943	68.1	65.0-71.3
18-64	1767	37.1	34.0-40.3	4460	29.8	27.9-31.8	6227	33.4	31.4-35.5

SBP ≥160 and/or DBP ≥ 100 mmHg, excluding those on medication for raised blood pressure									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	231	2.6	0.1-5.1	375	0.9	0.0-2.0	606	1.8	0.4-3.2
25-34	238	6.9	3.4-10.4	629	1.7	0.6-2.7	867	4.5	2.5-6.5
35-44	294	10.8	6.4-15.3	705	4.3	2.4-6.2	999	7.3	4.9-9.7
45-54	383	14.4	10.3-18.5	878	10.7	7.9-13.5	1261	12.6	10.1-15.0
55-64	323	22.4	16.7-28.2	794	18.3	14.7-21.8	1117	20.4	16.9-24.0
18-64	1469	9.5	7.6-11.3	3381	5.4	4.4-6.4	4850	7.5	6.3-8.7

SBP ≥160 and/or DBP ≥ 100 mmHg or currently on medication for raised blood pressure									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	234	3.3	0.6-6.0	380	1.9	0.5-3.2	614	2.6	1.1-4.2
25-34	247	9.9	5.4-14.4	662	5.8	3.8-7.8	909	8.0	5.4-10.7
35-44	327	18.4	13.5-23.2	794	14.2	11.1-17.3	1121	16.1	13.1-19.1
45-54	460	27.4	22.7-32.1	1180	35.2	31.6-38.7	1640	31.6	28.5-34.7
55-64	499	50.1	44.4-55.9	1444	55.6	52.3-58.8	1943	53.0	49.5-56.5
18-64	1767	18.7	16.2-21.3	4460	20.6	18.9-22.3	6227	19.7	18.0-21.4

Treatment and control of raised blood pressure

Description: Percentage of respondents with treated and/or controlled of raised blood pressure among those with raised blood pressure (SBP ≥140 and/or DBP ≥ 90 mmHg) or currently on medication for raised blood pressure.

Instrument questions:

- During the past two weeks, have you been treated for raised blood pressure with drugs (medication) prescribed by a doctor or other health worker?
- Reading 1-3 systolic and diastolic blood pressure

Respondents with treated and/or controlled raised blood pressure							
Age Group (years)	Men						
	n	% On medication and SBP<140 and DBP<90	95% CI	% On medication and SBP≥140 and/orDBP≥90	95% CI	% Not on medication and SBP≥140 and/or DBP≥90	95% CI
18-24	36	2.4	0.0-5.5	2.9	0.0-8.6	94.6	88.1-100.0
25-34	71	4.7	0.0-10.3	6.8	0.0-15.3	88.4	78.8-98.1
35-44	142	7.8	3.1-12.5	11.4	5.6-17.3	80.8	73.7-87.9
45-54	252	3.8	1.2-6.3	25.4	19.6-31.1	70.9	64.6-77.2
55-64	321	12.6	7.7-17.5	40.2	33.4-46.9	47.2	40.0-54.4
18-64	822	6.6	4.5-8.8	20.2	16.6-23.8	73.2	68.8-77.5

Respondents with treated and/or controlled raised blood pressure							
Age Group (years)	Women						
	n	% On medication and SBP<140 and DBP<90	95% CI	% On medication and SBP≥140 and/orDBP≥90	95% CI	% Not on medication and SBP≥140 and/or DBP≥90	95% CI
18-24	20	20.6	2.0-39.1	0.0	0.0-0.0	79.5	60.9-98.0
25-34	83	24.7	14.7-34.6	12.4	3.4-21.4	63.0	51.1-74.8
35-44	207	15.1	10.1-20.0	26.1	18.7-33.6	58.8	50.1-67.5
45-54	564	17.1	13.4-20.8	39.1	34.1-44.0	43.8	39.1-48.6
55-64	1000	18.2	15.0-21.4	46.8	42.6-50.9	35.0	30.9-39.1
18-64	1874	17.9	15.2-20.5	35.7	32.6-38.9	46.4	42.9-49.9

Respondents with treated and/or controlled raised blood pressure							
Age Group (years)	Both Sexes						
	n	% On medication and SBP<140 and DBP<90	95% CI	% On medication and SBP≥140 and/orDBP≥90	95% CI	% Not on medication and SBP≥140 and/or DBP≥90	95% CI
18-24	56	6.7	1.3-12.1	2.2	0.0-6.6	91.1	84.1-98.0
25-34	154	9.8	4.7-14.9	8.3	1.3-15.2	81.9	73.9-89.9
35-44	349	10.9	7.1-14.7	17.6	12.5-22.7	71.5	65.0-78.0
45-54	816	10.7	8.3-13.2	32.5	28.7-36.4	56.7	52.7-60.8
55-64	1321	15.6	12.7-18.5	43.7	40.0-47.4	40.6	36.7-44.6
18-64	2696	11.7	9.8-13.6	27.2	24.3-30.1	61.1	57.6-64.6

Description: Mean heart rate (beats per minute).

Mean heart rate

Instrument question:

- Reading 1-3 heart rate

Mean heart rate (beats per minute)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	mean	95% CI	n	mean	95% CI	n	mean	95% CI
18-24	248	79.7	77.9-81.4	388	85.1	83.4-86.7	636	82.2	81.0-83.4
25-34	256	83.1	81.4-84.7	670	83.3	82.1-84.5	926	83.2	82.1-84.2
35-44	350	81.3	79.7-82.9	810	81.9	80.9-82.8	1160	81.6	80.7-82.6
45-54	477	80.8	79.5-82.0	1207	80.6	79.9-81.3	1684	80.7	79.9-81.4
55-64	518	80.0	78.7-81.3	1467	79.8	79.0-80.6	1985	79.9	79.1-80.7
18-64	1849	81.2	80.3-82.0	4542	82.2	81.6-82.8	6391	81.7	81.1-82.2

Biochemical Measurements

Mean fasting blood glucose

Description: mean fasting blood glucose results including those currently on medication for diabetes (non-fasting recipients excluded).

Instrument questions:

- During the last 12 hours have you had anything to eat or drink, other than water?
- Blood glucose measurement

Mean fasting blood glucose (mmol/L)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	213	5.3	5.2-5.4	361	5.0	4.9-5.1	574	5.2	5.1-5.2
25-34	231	5.5	5.3-5.6	625	5.1	5.1-5.2	856	5.3	5.2-5.4
35-44	305	5.9	5.7-6.1	771	5.4	5.3-5.5	1076	5.6	5.5-5.7
45-54	454	6.2	6.0-6.5	1162	5.7	5.6-5.8	1616	5.9	5.8-6.1
55-64	496	6.5	6.2-6.7	1425	6.2	6.1-6.4	1921	6.3	6.2-6.5
18-64	1699	5.8	5.7-5.9	4344	5.4	5.4-5.5	6043	5.6	5.6-5.7

Mean fasting blood glucose (mg/dl)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	213	95.4	93.5-97.3	361	90.4	88.9-91.8	574	93.0	91.7-94.3
25-34	231	98.3	96.1-100.6	625	92.7	91.5-94.0	856	95.8	94.3-97.3
35-44	305	106.0	101.8-110.2	771	96.7	95.1-98.4	1076	101.1	98.9-103.3
45-54	454	112.0	107.4-116.5	1162	102.5	100.1-104.9	1616	106.9	104.4-109.4
55-64	496	116.5	111.8-121.3	1425	112.3	109.5-115.0	1921	114.3	111.5-117.1
18-64	1699	104.1	102.5-105.8	4344	98.1	97.1-99.2	6043	101.2	100.1-102.2

**Raised
blood
glucose**

Description: Categorization of respondents into blood glucose level categories and percentage of respondents currently on medication for raised blood glucose (non-fasting recipients excluded).

Instrument questions:

- Are you currently receiving any of the following treatments for diabetes prescribed by a doctor or other health worker? Insulin? Oral drugs (medication) that you have taken in the last 2 weeks?
- During the last 12 hours have you had anything to eat or drink, other than water?
- Blood glucose measurement
- Today, have you taken insulin or other drugs (medication) that have been prescribed by a doctor or other health worker?

Impaired Fasting Glycaemia*									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	213	17.7	11.3-24.0	361	10.3	6.5-14.0	574	14.2	10.6-17.8
25-34	231	24.6	17.8-31.4	625	14.9	11.5-18.2	856	20.3	16.2-24.4
35-44	305	20.1	15.3-24.8	771	20.2	16.9-23.5	1076	20.1	17.2-23.0
45-54	454	28.6	23.0-34.1	1162	24.6	21.5-27.7	1616	26.4	23.3-29.5
55-64	496	24.8	20.3-29.3	1425	23.4	20.7-26.1	1921	24.1	21.6-26.6
18-64	1699	23.1	20.4-25.9	4344	18.6	17.0-20.2	6043	20.9	19.2-22.5

Raised blood glucose or currently on medication for diabetes **									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	213	9.4	4.8-14.0	361	4.9	2.0-7.8	574	7.3	4.4-10.1
25-34	231	12.4	8.0-16.8	625	6.5	4.3-8.6	856	9.8	7.1-12.5
35-44	305	25.1	19.5-30.6	771	11.2	8.3-14.1	1076	17.7	14.7-20.8
45-54	454	27.4	22.7-32.1	1162	17.3	14.3-20.3	1616	22.0	19.3-24.7
55-64	496	33.2	28.1-38.3	1425	29.9	27.0-32.9	1921	31.5	28.6-34.3
18-64	1699	19.7	17.3-22.1	4344	13.0	11.5-14.4	6043	16.3	14.8-17.9

Currently on medication for diabetes									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	251	0.0	0.0-0.0	396	0.5	0.0-1.3	647	0.2	0.0-0.6
25-34	260	0.5	0.0-1.4	679	0.2	0.0-0.6	939	0.4	0.0-0.9
35-44	360	1.7	0.3-3.1	822	1.3	0.3-2.3	1182	1.5	0.6-2.4
45-54	489	6.2	3.8-8.6	1223	3.9	2.5-5.2	1712	5.0	3.6-6.3
55-64	527	10.5	7.4-13.6	1490	8.2	6.5-9.9	2017	9.3	7.6-11.0
18-64	1887	2.9	2.1-3.7	4610	2.4	1.9-3.0	6497	2.7	2.2-3.1

* Impaired fasting glycaemia is defined as either

- plasma venous value: ≥ 6.1 mmol/L (110mg/dl) and < 7.0 mmol/L (126mg/dl)
- capillary whole blood value: ≥ 5.6 mmol/L (100mg/dl) and < 6.1 mmol/L (110mg/dl)

** Raised blood glucose is defined as either

- plasma venous value: ≥ 7.0 mmol/L (126 mg/dl)
- capillary whole blood value: ≥ 6.1 mmol/L (110 mg/dl)

**Total
cholesterol**

Description: Mean total cholesterol among all respondents including those currently on medication for raised cholesterol.

Instrument questions:

- Total cholesterol measurement

Mean total cholesterol (mmol/L)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	111	4.2	4.1-4.3	238	4.3	4.2-4.4	349	4.3	4.2-4.3
25-34	150	4.3	4.2-4.4	502	4.4	4.4-4.5	652	4.4	4.3-4.4
35-44	225	4.5	4.4-4.6	637	4.5	4.5-4.6	862	4.5	4.4-4.6
45-54	346	4.5	4.4-4.6	1029	4.7	4.6-4.7	1375	4.6	4.5-4.6
55-64	383	4.5	4.4-4.6	1267	4.8	4.7-4.8	1650	4.6	4.6-4.7
18-64	1215	4.4	4.3-4.4	3673	4.5	4.5-4.6	4888	4.5	4.4-4.5

Mean total cholesterol (mg/dl)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	111	163.0	158.6-167.5	238	166.8	163.5-170.1	349	165.0	162.1-167.9
25-34	150	166.4	162.6-170.2	502	171.2	168.4-173.9	652	168.7	166.1-171.4
35-44	225	172.5	168.6-176.5	637	175.6	173.2-178.0	862	174.2	172.0-176.4
45-54	346	173.6	170.2-176.9	1029	180.8	178.5-183.1	1375	177.7	175.6-179.7
55-64	383	172.5	168.7-176.3	1267	183.8	181.8-185.9	1650	178.8	176.4-181.2
18-64	1215	169.6	167.6-171.5	3673	175.8	174.3-177.4	4888	172.9	171.5-174.4

**Raised
total
cholesterol**

Description: Percentage of respondents with raised total cholesterol and percentage of respondents currently on medication for raised cholesterol.

Instrument questions:

- Total cholesterol measurement
- During the past two weeks, have you been treated for raised cholesterol with drugs (medication) prescribed by a doctor or other health worker?

Total cholesterol ≥ 5.0 mmol/L or ≥ 190 mg/dl or currently on medication for raised cholesterol									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	111	10.4	3.5-17.3	238	11.3	5.8-16.8	349	10.9	6.4-15.3
25-34	150	11.5	5.3-17.8	502	15.3	10.8-19.8	652	13.4	8.9-17.8
35-44	225	18.2	11.5-24.9	637	20.1	15.9-24.3	862	19.3	15.3-23.2
45-54	346	18.1	12.9-23.4	1029	25.3	21.6-29.0	1375	22.2	19.0-25.4
55-64	383	16.6	11.6-21.6	1267	32.3	28.8-35.8	1650	25.3	22.1-28.6
18-64	1215	14.9	12.1-17.7	3673	20.9	18.5-23.3	4888	18.1	15.9-20.2

Total cholesterol ≥ 6.2 mmol/L or ≥ 240 mg/dl or currently on medication for raised cholesterol									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	111	0.0	0.0-0.0	238	1.0	0.0-2.6	349	0.5	0.0-1.4
25-34	150	0.8	0.0-2.0	502	1.2	0.0-2.4	652	1.0	0.2-1.9
35-44	225	1.5	0.0-3.3	637	2.3	0.8-3.7	862	1.9	0.8-3.0
45-54	346	2.8	1.0-4.6	1029	4.5	2.9-6.1	1375	3.8	2.5-5.1
55-64	383	3.6	0.8-6.5	1267	4.6	3.2-6.0	1650	4.2	2.6-5.7
18-64	1215	1.7	0.7-2.6	3673	2.8	2.0-3.5	4888	2.3	1.6-2.9

Triglycerides

Description: Mean fasting triglycerides among all respondents and percentage of respondents with raised fasting triglycerides (non-fasting recipients excluded).

Instrument questions:

- During the last 12 hours have you had anything to eat or drink, other than water?
- Triglyceride measurement

Mean fasting triglycerides (mmol/L)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	184	1.3	1.2-1.4	278	1.2	1.1-1.3	462	1.3	1.2-1.3
25-34	207	1.4	1.4-1.5	498	1.3	1.2-1.3	705	1.4	1.3-1.4
35-44	281	1.6	1.5-1.7	667	1.3	1.3-1.4	948	1.5	1.4-1.5
45-54	416	1.7	1.6-1.8	1040	1.6	1.5-1.6	1456	1.6	1.6-1.7
55-64	441	1.6	1.5-1.7	1301	1.7	1.6-1.7	1742	1.6	1.6-1.7
18-64	1529	1.5	1.5-1.6	3784	1.4	1.4-1.4	5313	1.5	1.4-1.5

Mean fasting triglycerides (mg/dl)									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI	n	Mean	95% CI
18-24	184	116.4	107.1-125.6	278	106.0	99.4-112.5	462	111.8	106.1-117.5
25-34	207	128.1	120.3-135.9	498	112.9	108.0-117.7	705	121.7	116.5-126.9
35-44	281	143.3	133.8-152.9	667	117.4	112.5-122.2	948	130.0	124.7-135.3
45-54	416	149.4	138.3-160.5	1040	138.2	132.7-143.8	1456	143.5	137.4-149.5
55-64	441	139.6	131.6-147.6	1301	146.4	141.3-151.5	1742	143.2	138.0-148.3
18-64	1529	134.5	129.9-139.1	3784	124.0	120.9-127.1	5313	129.4	126.4-132.5

Percentage of respondents with fasting triglycerides ≥ 1.7 mmol/L or ≥ 150 mg/dl									
Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	184	16.4	10.1-22.8	278	10.3	5.8-14.7	462	13.7	9.7-17.7
25-34	207	21.9	15.3-28.4	498	16.4	12.2-20.5	705	19.6	15.2-23.9
35-44	281	32.2	25.6-38.8	667	17.5	13.8-21.3	948	24.6	20.9-28.4
45-54	416	37.1	31.3-43.0	1040	31.3	27.2-35.4	1456	34.0	30.3-37.7
55-64	441	33.7	27.6-39.8	1301	37.0	33.5-40.5	1742	35.4	31.8-39.1
18-64	1529	27.4	24.3-30.5	3784	22.4	20.3-24.5	5313	25.0	22.9-27.1

Percentage of respondents with fasting triglycerides ≥ 2.0 mmol/L or ≥ 180 mg/dl

Age Group (years)	Men			Women			Both Sexes		
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	n	%	95% CI
18-24	184	9.6	4.5-14.6	278	8.8	4.5-13.1	462	9.2	5.9-12.6
25-34	207	17.4	11.1-23.6	498	8.4	5.5-11.3	705	13.6	9.6-17.6
35-44	281	23.4	17.3-29.5	667	11.2	8.0-14.4	948	17.1	13.8-20.5
45-54	416	23.8	18.5-29.0	1040	21.6	17.9-25.3	1456	22.6	19.5-25.7
55-64	441	20.1	15.1-25.1	1301	25.5	22.3-28.8	1742	22.9	19.9-26.0
18-64	1529	18.6	15.9-21.3	3784	14.9	13.1-16.7	5313	16.8	15.0-18.6

Summary of Combined Risk Factors

Summary of Combined Risk Factors

Description: Percentage of respondents with 0, 1-2, or 3-5 of the following risk factors:

- current daily smoker
- less than 5 servings of fruits & vegetables per day
- low level of activity (<600 MET -minutes)
- overweight or obese (BMI ≥ 25 kg/m²)
- raised BP (SBP ≥ 140 and/or DBP ≥ 90 mmHg or currently on medication for raised BP).

Instrument questions: combined from Step 1 and Step 2

Summary of Combined Risk Factors							
Age Group (years)	Men						
	n	% with 0 risk factors	95% CI	% with 1-2 risk factors	95% CI	% with 3-5 risk factors	95% CI
18-44	794	4.8	2.9-6.6	55.8	51.7-59.9	39.4	35.3-43.6
45-64	943	1.6	0.6-2.5	40.8	36.3-45.3	57.6	53.2-62.1
18-64	1737	3.7	2.4-5.0	50.8	47.5-54.1	45.5	42.2-48.8

Summary of Combined Risk Factors							
Age Group (years)	Women						
	n	% with 0 risk factors	95% CI	% with 1-2 risk factors	95% CI	% with 3-5 risk factors	95% CI
18-44	1747	12.9	10.5-15.3	73.6	70.8-76.5	13.5	11.5-15.5
45-64	2589	3.2	2.3-4.2	54.0	51.2-56.7	42.8	39.9-45.7
18-64	4336	9.2	7.6-10.8	66.1	64.0-68.1	24.8	22.7-26.8

Summary of Combined Risk Factors							
Age Group (years)	Both Sexes						
	n	% with 0 risk factors	95% CI	% with 1-2 risk factors	95% CI	% with 3-5 risk factors	95% CI
18-44	2541	8.6	7.0-10.3	64.3	61.7-67.0	27.0	24.3-29.8
45-64	3532	2.5	1.8-3.2	47.8	45.2-50.4	49.7	47.0-52.5
18-64	6073	6.4	5.3-7.5	58.4	56.3-60.5	35.2	33.0-37.4

Summary of Combined Risk Factors Description: Percentage of respondents with 0, 1-2, or 3-5 of the following risk factors:

- current daily smoker
- less than 5 servings of fruits & vegetables per day
- low level of activity (<600 MET -minutes)
- overweight or obese (BMI $\geq$ 25 kg/m²)
- raised BP (SBP $\geq$ 140 and/or DBP $\geq$ 90 mmHg or currently on medication for raised BP).

Instrument questions: combined from Step 1 and Step 2

Summary of Combined Risk Factors							
Age Group (years)	Men						
	n	% with 0 risk factors	95% CI	% with 1-2 risk factors	95% CI	% with 3-5 risk factors	95% CI
25-44	563	2.1	0.7-3.5	52.9	47.7-58.2	45.0	39.7-50.3
45-64	943	1.6	0.6-2.5	40.8	36.3-45.3	57.6	53.2-62.1
25-64	1506	1.9	0.9-2.8	47.8	44.0-51.6	50.4	46.5-54.2

Summary of Combined Risk Factors							
Age Group (years)	Women						
	n	% with 0 risk factors	95% CI	% with 1-2 risk factors	95% CI	% with 3-5 risk factors	95% CI
25-44	1408	10.6	8.5-12.7	72.4	69.5-75.3	17.0	14.4-19.5
45-64	2589	3.2	2.3-4.2	54.0	51.2-56.7	42.8	39.9-45.7
28-64	3997	7.2	5.9-8.4	63.8	61.6-65.9	29.1	26.8-31.4

Summary of Combined Risk Factors							
Age Group (years)	Both Sexes						
	n	% with 0 risk factors	95% CI	% with 1-2 risk factors	95% CI	% with 3-5 risk factors	95% CI
25-44	1971	6.3	5.0-7.5	62.4	59.3-65.6	31.3	28.0-34.6
45-64	3532	2.5	1.8-3.2	47.8	45.2-50.4	49.7	47.0-52.5
25-64	5503	4.6	3.8-5.4	55.9	53.6-58.2	39.5	37.0-42.0

დანართი 2

MET (მეტაბოლური ექვივალენტი)

ფიზიკური აქტივობის ინტენსიურობის დონის გამოსახვისათვის და აგრეთვე GPAQ მონაცემებისათვის ძირითადად გამოიყენება MET (მეტაბოლური ექვივალენტი). ერთი MET განისაზღვრება როგორც მშვიდად ჯდომის დროს ენერგიის დანახარჯი, რომელიც არის ექვივალენტი კალორიის მოხმარებისა 1 კკალ/კგ/სთ-ში. GPAQ მონაცემების ანალიზისთვის გამოიყენება არსებული გაიდლაინები, კერძოდ მშვიდად ჯდომასთან შედარებით საშუალო სიმძიმის ფიზიკური აქტივობისას იხარჯება 4-ჯერ მეტი კალორია, ხოლო მძიმე ფიზიკური აქტივობისას 8-ჯერ მეტი.

შესაბამისად ამისა, GPAQ-ის გამოყენებით პირის ფიზიკური აქტივობის კალკულაციისას გამოყენებულია MET-ის შემდეგი სიდიდეები:
სამუშაო

- საშუალო MET-ის სიდიდე = 4
- მძიმე MET-ის სიდიდე = 8

ტრანსპორტირება

- MET ველოსიპედით სიარულის ან სეირნობისას = 4

რეკრეაცია

- საშუალო MET-ის სიდიდე = 4
- მძიმე MET-ის სიდიდე = 8

კატეგორიების ინდიკატორები

მაღალი

პირი, რომელიც აღწევს შემდეგ კრიტერიუმთაგან რომელიმეს:

- მძიმე აქტივობა მინიმუმ 3 დღის განმავლობაში და მინიმუმ 1500 MET-წუთი/კვირის მიღწევა
- 7 ან მეტი დღე სეირნობა ან საშუალო სიმძიმის აქტივობის ნებისმიერი კომბინაცია ან მძიმე აქტივობა, რომელიც აღწევს მინიმუმ 3000 MET-წუთი კვირაში

საშუალო

პირი, რომელიც არ შეესაბამება “მაღალ” კატეგორიას, მაგრამ აღწევს ქვემოთ ჩამოთვლილთაგან რომელიმეს:

- მძიმე აქტივობა 3 ან მეტი დღის განმავლობაში ხანგრძლივობით მინიმუმ 20 წუთი ან
- საშუალო აქტივობა ან სეირნობა 5 ან მეტი დღის განმავლობაში ხანგრძლივობით მინიმუმ 30 წუთი ან
- 7 ან მეტი დღე სეირნობა ან საშუალო სიმძიმის აქტივობის ნებისმიერი კომბინაცია ან მძიმე აქტივობა, რომელიც აღწევს მინიმუმ 600 MET-წუთი კვირაში

დაბალი

პირი, რომელიც ვერ აღწევს ზემოთ ჩამოთვლილთაგან რომელიმე კრიტერიუმს

დანართი 3

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის
„სტეპს“ (STEPS) კითხვარის გზამკვლევი
(ძირითადი და გაფართოებული)
ქრონიკულ არაგადამდები დაავადებების
მეთვალყურეობისათვის

20 Avenue Appia, 1211 Geneva 27, Switzerland

დამატებითი ინფორმაციისათვის მიმართეთ: www.who.int/chp/steps

კითხვარი

შესავალი

ეს ნაწილი მოიცავს სტეპს ინსტრუმენტს და ასევე კითხვარის შევსების გზამკვლევს, რომელსაც ინტერვიუერები და მეთვალყურეები იყენებენ ადგილზე მუშაობისას. აქ მოცემულია თითოეული კითხვის მოკლე განმარტება.

მიზანი

კითხვარის ინსტრუქციის მიზანს წარმოადგენს ინტერვიუერისა და მეთვალყურისათვის საბაზისო ინფორმაციის მიწოდება თითოეული კითხვის განმარტებით.

ინტერვიუერი იყენებს ამ ინფორმაციას, როდესაც მონაწილეებს დასტირდებათ კონკრეტული კითხვის გამარტივება ან არ ეცოდინებათ პასუხი.

ინტერვიუერმა და მეთვალყურემ თავი უნდა შეიკავონ საკუთარი ინტერპრეტაციების შეთავაზებისაგან.

გრაფების განმარტება

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში მოცემულია თითოეული გრაფის მოკლე განმარტება

გრაფა	აღწერა	საიტის ადაპტაცია
ნომერი	კითხვის ნომრის დანიშნულებაა დაეხმაროს ინტერვიუერებს, სწრაფად იპოვონ საჭირო კითხვა ინტერვიუს შეწყვეტის შემთხვევაში	შეცვალეთ კითხვების ნუმერაცია მხოლოდ მას შემდეგ, რაც საბოლოოდ დადგინდება კითხვარის შინაარსი
კითხვა	მონაწილესათვის წაკითხული უნდა იყოს თითოეული კითხვა ინსტრუქციის მიხედვით	- შეარჩიეთ საჭირო ნაწილები - დაამატეთ სასურველი გაფართოებული და შერჩევითი კითხვები გეგმის შესაბამისად
პასუხები	ეს გრაფები მოიცავს შესაძლო პასუხების ვარიანტებს, რომლებიც ინტერვიუერმა უნდა უნდა შემოხაზოს ან შეავსოს შესაბამისი უჯრა. პასუხების მარჯვენა მხარეს მოცემულია გამოტოვების ინსტრუქციები, რომლებიც აუცილებლად უნდა იქნეს დაცული ინტერვიუს მსვლელობაში.	- დაამატეთ ლოკალურად სპეციფიკური დემოგრაფიული პასუხები (მაგ. C6) - გადასასვლელი კითხვის იდენტიფიკაცია მოხდება კოდიდან კითხვის ნომრით
კოდი	გრაფის დანიშნულებაა შესაბამისობაში მოიყვანოს მონაცემები კითხვარიდან მონაცემთა შეყვანის, მონაცემთა ანალიზის სინტაქსის, სარეგისტრაციო წიგნისა და ფაქტების ფურცელს შორის.	არ უნდა შეიცვალოს ან გადაადგილდეს კოდი. კოდი გამოიყენება მონაცემთა შეყვანისა და ანალიზის ძირითად იდენტიფიკატორად

სტეპის კითხვარის გზამკვლევი
ქრონიკული დაავადებების რისკ-ფაქტორების მეთვალყურეობა

კვლევის ინფორმაცია

მდებარეობა და თარიღი		პასუხი	კოდი
1	კლასტერის საიდენტიფიკაციო ნომერი	_____	I1
2	კლასტერის დასახელება		I2
3	ინტერვიუერის საიდენტიფიკაციო ნომერი	_____	I3
4	კითხვარის შევსების თარიღი	_____ დღე თვე წელი	I4

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი			
თანხმობა, ინტერვიუს ენა და სახელი/გვარი		პასუხი	კოდი
5	თანხმობის ტექსტი წაეკითხა და მიეწოდა მონაწილეს	დიახ 1 არა 2 თუ არა, შეწყვიტეთ	I5
6	ინტერვიუს ენა	ქართული 1 რუსული 2	I6
7	ინტერვიუს ჩატარების დრო (24-საათიანი რეჟიმით)	____ : ____ სთ წთ	I7
8	ოჯახის გვარი		I8
9	სახელი		I9
დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც შესაძლოა სასარგებლო იყოს			
10	თუ შესაძლებელია, საკონტაქტო ტელეფონის ნომერი		I10

ჩაიწერეთ და შეინახეთ საიდენტიფიკაციო ინფორმაცია (I6-I13) შევსებული კითხვარიდან ცალკე.

სტეპ 1 დემოგრაფიული ინფორმაცია

დემოგრაფიული მონაცემების შესავსებად შემდგომი ინსტრუქციისათვის იხილეთ ნაწილი 3, სექცია 2,

პირითაღი: დემოგრაფიული ინფორმაცია

კითხვა		პასუხი	კოდი
11	სქესი (მიუთითეთ მამაკაცი/ქალი გარეგნული შეფასებით)	მამაკაცი 1 ქალი 2	C1
12	თქვენი დაბადების თარიღი? არ გიცხ 77 777 7777	თუ ცნობილია, გააღი C4 დღე თვე წელი	C2
13	რამდენი წლის ხართ?	წლები	C3
14	რამდენი წელი გაატარეთ სულ სკოლაში ან სრულდლიანი სწავლების რეჟიმში (სკოლამდელი განათლების გარდა)?	წლები	C4

გავართოვებულ: დემოგრაფიული ინფორმაცია

15	თქვენს მიერ დამთავრებული განათლების უმაღლესი დონე?	არანაირი სასკოლო 1 არასრული დაწყებითი 2 სრული. დაწყებითი 3 არასრული საშუალო 4 სრული საშუალო 5 საუნივერსიტეტო 6 დიპლომის შემდგომი 7 უარი 88	C5
16	რომელ ჯგუფს [ეთნიკურ/რასობრივ/კულტურულ ქვეჯგუფს/სხვას] მიეკუთვნებით?	ქართველი 1 აფხაზი 2 ოსი 3 აზერბაიჯანელი 4 სომეხი 5 რუსი 6 სხვა (მიუთითეთ) 7 უარი 88	C6
17	როგორია თქვენი ოჯახური მდგომარეობა	დაუქორწინებელი 1 ამჟამად დაქორწინებული 2 ცალკე მცხოვრები 3 განქორწინებული 4 ქვრივი 5 თანამაცხოვრებელი 6 უარი 88	C7
18	ამ ჩამონათვალიდან რა მეტად	სახელმწიფო მოხელე 1	C8

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

	შეესაბამება თქვენი სამუშაოს სტატუსს ბოლო 12 თვის მანძილზე?	არასამთავრობო სექტორში 2 თვითდასაქმებული 3 არაანაზღაურებადი 4 სტუდენტი 5 დიასახლისი 6 პენსიონერი 7 უმუშევ. (შრომიუნარიანი) 8 უმუშევარი (შრომისუნარ) 9 უარი 88	
19	18 წლის ზევით ასაკის რამდენი ადამიანი, თქვენი ჩათვლით, ცხოვრობს თქვენს კომლში?	ადამიანთა რაოდენობა	C9

გაზარტოვებული: დემოგრაფიული ინფორმაცია

კითხვა		პასუხი	კოდი
20	შეგიძლიათ თუ არა მითხრათ, რა იყო კომლის საშუალო შემოსავალი (ლარებში) გასულ წელს? (მიუთითეთ მხოლოდ ერთი პერიანტი, არა სამივე)	კვირაში გადადი T1	C10a
		ან თვეში გადადი T1	C10b
		ან წელიწადში გადადი T1	C10c
		უარი 88	C10d
21	თუ თქვენ არ იცით რაოდენობა, შეგიძლიათ თუა არა მითხრათ კომლის წლიური შემოსავალის დონე, თუ მე წაგიკითხავთ გარკვეულ შესაძლო ვარიანტებს ლარებში?	≤ 2600-ზე 1 მეტი ვიდრე 2600, ≤ 5000 2 მეტი ვიდრე 5000, ≤ 10.000 3 მეტი ვიდრე 10.000, ≤ 20.000 4 მეტი ვიდრე 20.000 5 არ ვიცი 7 უარი 88	C11

სტეპი 1 ქცევითი განზომილებები

ქცევითი განზომილებების შესახებ შედგომი ინსტრუქციისათვის იხილეთ ნაწილი 3, სექცია 2

პირითაღი: თამბაქოს მოხმარება

ახლა დაგისვამთ რამოდენიმე შეკითხვას ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ქცევების შესახებ. ამაში შედის ისეთი საკითხები, როგორიცაა მოწევა, ალკოჰოლის მიღება, ხილის და ბოსტნეულის მოხმარება და ფიზიკური აქტივობა. დაეწყოთ თამბაქოთი.

კითხვა		პასუხი	კოდი
22	ამჟამად ეწევით თუ არა თამბაქოს პროდუქტებს, როგორიცაა სიგარეტი, სიგარა ან ეწევით ჩიბუსს? (ახვენეთ სურათი)	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადით T6a-ზე	T1
23	ეწევით თუ არა თამბაქოს ყოველდღიურად?	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადით X1-ზე	T2
24	რა ასაკიდან დაიწყეთ მოწევა ყოველდღიურად?	ასაკი(წლები) _____ თუ იცის, გადადით T5a-ზე არ ვიცი 77	T3
25	გახსოვთ, რამდენი წლის წინ დაიწყეთ მოწევა ყოველდღიურად? (მიუთითეთ მხოლოდ 1, არა სამივე) არ ვიცი 77	წლებში _____ თუ იცის, გადადით T5a-ზე	T4a
		ან თვეებში _____ თუ იცის, გადადით T5a-ზე	T4b
		ან კვირებში _____	T4c
26	შემდეგი თამბაქოს პროდუქტებიდან რამდენს ეწევით ყოველდღე საშუალოდ? (მიუთითეთ პროდუქტის თითოეული ტიპისთვის, აჩვენეთ სურათი) არ ვიცი 77	სამრეწველო წარმოების სიგარეტი _____	T5a
		ხელით დახვეული სიგარეტი _____	T5b
		თამბაქოთი დატენილი ჩიბუსი _____	T5c
		სიგარის სხვადასხვა ტიპი _____	T5d
		სხვა _____ თუ სხვა გადადით T5-ზე, კიდევ სხვა გადადით X1-ზე	T5e
		სხვა (მიუთითეთ): _____ გადადით T9-ზე	T5 სხვა

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

27	გიცდიათ თუ არა თამბაქოს მოწევაზე თავის დანებება უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში?	დიახ 1 2 თუ არა და T2=2 არა გადადი T6-ზე; თუ არა და T2=1 გადადი T9-ზე	X1
28	თამბაქოს მოწევაზე თავის დანებების მცდელობებისას ყველაზე ხანგრძლივად რამდენ ხანს არ ეწეოდით?	დღე □ □	X2a
		ან კვირა □ □	X2b
		ან თვე □ □	X2c
		ან წელი □ □	X2d
29	ჩამოთვლილთაგან გამოიყენეთ თუ არა რომელიმე უკანასკნელი 12თვის განმავლობაში მოწევაზე თავის დანებებისათვის? AFTER THIS QUESTION, DAILY SMOKERS SKIP TO T9, NON-DAILY SMOKERS CONTINUE TO T6a	კონსულტაცია, მათ შორის სპეციალურ თამბაქოს საწინააღმდეგო კლინიკაში? დიახ 1 არა 2	X3a
		ნიკოტინანაცვლებითი მკურნალობა, მაგალითად სპეციალური საღეჭი რეზინი ან აპლიკაციები? დიახ 1 არა 2	X3b
		სხვა მედიკამენტები, როგორიცაა ბუპროპრიონი ან ტაბექსი? დიახ 1 არა 2	X3c
		ტრადიციული/სახალხო მკურნალობა? დიახ 1 არა 2	X3d
		სპეციალური სატელეფონო კონსულტაცია? დიახ 1 არა 2	X3d
		გადასვლა თამბაქოს უკვამლო პროდუქტებზე? დიახ 1 არა 2	X3e
		რაიმე სხვა? დიახ 1 არა 2	X3f
		მიუთითეთ: □ □ □ □	X3f other

გაფართოებული: თამბაქოს მოხმარება			
კითხვა		პასუხი	კოდი
30	ოდესმე ეწეოდით თუ არა თამბაქოს?	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი T9	T6a
31	ეწეოდით თუ არა ყოველდღიურად ოდესმე?	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი X4	T6
32	რა ასაკში იყავით, როდესაც შეწყვიტეთ თამბაქოს ყოველდღიური მოწევა?	ასაკი (წლები) _____ თუ იცის, გადადი T19a არ ვიცი 77	T7
33	რამდენი ხნის წინ შეწყვიტეთ თამბაქოს ყოველდღიური მოწევა? (მიუთითეთ მხოლოდ 1 და არა სამივე) არ ვიცი 77	წლების წინ _____ თუ იცის, გადადი T19a	T8a
		ან თვეების წინ _____ თუ იცის, გადადი T19a	T8b
		ან კვირების წინ _____	T8c
34	როდესაც თავი დაანებეთ მოწევას, ჩამოთვლილთაგან გამოიყენეთ თუ არა რომელიმე?	კონსულტაცია, მათ შორის სპეციალურ თამბაქოს საწინააღმდეგო კლინიკაში? დიახ 1 არა 2	X4a
		ნიკოტინჩანაცვლებითი მკურნალობა, მაგალითად სპეციალური საღეჭი რეზინი ან აპლიკაციები? დიახ 1 არა 2	X4b
		სხვა მედიკამენტები, როგორიცაა ბუპროპრიონი ან ბატექსი? დიახ 1 არა 2	X4c
		ტრადიციული/სახალხო მკურნალობა? დიახ 1 არა 2	X4d
		სპეციალური სატელეფონო კონსულტაცია? დიახ 1 არა 2	X4d
		გადასვლა თამბაქოს უკვამლო პროდუქტებზე? დიახ 1 არა 2	X4e
		რაიმე სხვა? (მიუთითეთ) დიახ 1 არა 2	X4f
		მიუთითეთ: _____	X4f other
		დიახ 1 2 თუ არა, გადადი T12 არა	T9
		35	მოიხმართ თუ არა ამჟამად თამბაქოს რაიმე უკვამლო პროდუქტს, როგორიცაა [საყნოსი თამბაქო, საღეჭი თამბაქო] ? აჩვენეთ სურათი
36	რამდენი დღე იყო ბოლო 7 დღის	დღეების რაოდენობა _____	T14

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

განმავლობაში ისეთი, როდესაც თქვენს სამუშაო ადგილას, დახურულ სივრცეში (შენობაში, სამუშაო ადგილას ან სპეციფიკურ ოფისში), თქვენი თანდასწრებით ეწეოდა ვინმე?	არ ვიცი ან არ ვმუშაობ დახურულ სივრცეში??	
--	--	--

პირითაღი: ალკოჰოლის მოხმარება

შემდეგი კითხვები ეხება ალკოჰოლის მოხმარებას

კითხვა	პასუხი	კოდი
37 მოგიხმარიათ თუ არა ოდესმე ალკოჰოლური სასმელი, როგორიცაა ღუდო, ღვინო, არაყი (ბამოიყენეთ სურათი ან თვალიდან ნახეთ)?	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი D1	A1a
38 მოიხმარეთ თუ არა ალკოჰოლური სასმელი ბოლო 12 თვის განმავლობაში?	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი D1	A1b
39 ბოლო 12 თვის მანძილზე რა სიხშირით მოიხმარდით ალკოჰოლური სასმელის მინიმუმ ერთ სტანდარტულ პორციას? (წაშპიოხეთ პასუხები ან ბამოიყენეთ სურათი)	ყოველდღიურად 1 კვირაში 5-6 დღე 2 კვირაში 1-4 დღე 3 თვეში 1-3 დღე 4 თვეში ერთ ჯერზე ნაკლებად 5	A2
40 მოიხმარეთ თუ არა ალკოჰოლური სასმელი ბოლო 30 დღის განმავლობაში?	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი D1	A3
41 ბოლო 30 დღის განმავლობაში ალკოჰოლური სასმელის თუნდაც ერთი პორციის მიღების რამდენი შემთხვევა გქონდათ?	რაოდენობა _____ არ ვიცი 77	A4
42 ბოლო 30 დღის განმავლობაში ალკოჰოლის მიღების თითო შემთხვევის ფარგლებში რამდენ სტანდარტულ პორციას იღებდით საშუალოდ? (ბამოიყენეთ სურათი)	რაოდენობა _____ არ ვიცი 77	A5
43 ბოლო 30 დღის განმავლობაში ალკოჰოლის მიღების ერთი შემთხვევის ფარგლებში რამდენი იყო სტანდარტულ პორციების მაქსიმალური რაოდენობა ყველა ტიპის ალკოჰოლის ჩათვლით?	მაქსიმალური რაოდენობა _____ არ ვიცი 77	A6

44	ბოლო 30 დღის განმავლობაში რამდენჯერ მოგიხმარიათ მამაკაცებისთვის: 5 ან მეტი სტანდარტული დოზა ქალებისთვის: 4 ან მეტი სტანდარტული დოზა ალკოჰოლის მიღების ერთი შემთხვევის ფარგლებში	რამდენჯერ _____ არ ვიცი 77	A7
----	--	-----------------------------------	----

გაფართოებული: ალკოჰოლის მოხმარება

45	ბოლო 30 დღის განმავლობაში რამდენჯერ მიიღეთ ალკოჰოლი საკვებთან ერთად? ნუ ჩათვლით მცირე წასახემსებელ საკვებს და მსგავსს.	ჩვეულებრივ საკვებთან ერ. 1 ზოგჯერ საკვებთან ერთად 2 იშვიათად საკვებთ. ერთად 3 არასოდეს საკვებთან 4 ერთად	A8
----	---	--	----

ძირითადი: კვება

შემდეგი კითხვები დაისმება კვებისათვის ჩვეულებრივი ხილის და ბოსტნეულის მოხმარების თაობაზე. მე მაქვს კვების
ბარათები და გინეკოლოგიური ადგილობრივი ხილისა და ბოსტნეულის მაგალითებს. ყოველი სურათი წარმოადგენს
უღუფის ზომას. ამ კითხვებზე პასუხის გაცემისას, მსდველობაში მიიღეთ გასული წლის ტიპური კვირა.

კითხვა		პასუხი	კოდი
46	საშუალოდ რამდენჯერ მიირთმევთ საკვებს ყოველდღიურად?	ყოველდღიურად არ ვიკვებები 1	X5
		დღეში 1-ჯერ 2	
		დღეში 2-ჯერ 3	
		დღეში 3-ჯერ 4	
		დღეში 4-ჯერ 5	
		მეტად 6	
47	რამდენ დღეს მიირთმევთ ხილს ტიპური კვირის განმავლობაში? (ბამრიქენი საჩვენებელი ბარათი)	დღეების რაოდენობა _____ გადადი თუ ნული დღე, D3 არ ვიცი 77	D1
48	რამდენ უღუფა ხილს იღებთ ერთ-ერთ ასეთ დღეს? (ბამრიქენი სურათი)	უღუფების რაოდენობა _____ არ ვიცი 77	D2

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

49	რამდენ დღეს იღებთ ბოსტნეულს ტიპიური კვირის განმავლობაში? გამოიყენე სურათი	დღეების რაოდენობა □ □ □ არ ვიცი 77	თუ ნულია დღე, გააღდი D5	D3
50	რამდენ ულუფა ბოსტნეულს იღებთ ერთ-ერთ ასეთ დღეს? (ბამოიყენეთ სურათი)	ულუფების რაოდენობა □ □ □ არ ვიცი 77		D4
51	რამდენ დღეს მიირთმევთ ხორცს ან ხორცპროდუქტებს ტიპიური კვირის განმავლობაში? (ბამოიყენეთ საჩვენებელი ბარათი)	დღეების რაოდენობა არ ვიცი 77	□ □ □ თუ ნულია დღე, გააღდი D10	X6
52	რამდენ ულუფა ხორცს ან ხორცპროდუქტებს იღებთ ერთ-ერთ ასეთ დღეს? (ბამოიყენეთ სურათი)	ულუფების რაოდენობა არ ვიცი 77	□ □ □	X7
53	რამდენ დღეს მიირთმევთ თევზს ან თევზხეულის პროდუქტებს ტიპიური კვირის განმავლობაში? (ბამოიყენეთ საჩვენებელი ბარათი)	დღეების რაოდენობა არ ვიცი 77	□ □ □ თუ ნულია დღე, გააღდი D12	X8

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

54	რამდენ ულუფა თეგზს ან თეგზულის პროდუქტებს იღებთ ერთ-ერთ ასეთ დღეს? (ბამოიჟენეთ სურათი)	ულუფების რაოდენობა არ ვიცი 77	X9
55	რამდენ დღეს მიირთმევთ რძეს ან რძის პროდუქტებს ტიპიური კვირის განმავლობაში? (ბამოიჟენეთ საჩვენებელი ბარათი)	დღეების რაოდენობა არ ვიცი 77	თუ ნული დღე, D14 X10
56	რამდენ ულუფა რძეს ან რძის პროდუქტებს იღებთ ერთ-ერთ ასეთ დღეს? (ბამოიჟენეთ სურათი)	ულუფების რაოდენობა არ ვიცი 77	X11
57	რამდენ დღეს მიირთმევთ პურს ან პურპროდუქტებს ტიპიური კვირის განმავლობაში? (ბამოიჟენეთ საჩვენებელი ბარათი)	დღეების რაოდენობა არ ვიცი 77	თუ ნული დღე, D16 X12
58	რამდენ ულუფა პურს ან პურპროდუქტებს იღებთ ერთ-ერთ ასეთ დღეს? (ბამოიჟენეთ სურათი)	ულუფების რაოდენობა არ ვიცი 77	X13
59	რამდენ დღეს მიირთმევთ ტკბილეულს ან შაქრის შემცველ პროდუქტებს ტიპიური კვირის განმავლობაში? (ბამოიჟენეთ საჩვენებელი ბარათი)	დღეების რაოდენობა არ ვიცი 77	თუ ნული დღე, D5 X14

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

60	რამდენ ულუფა ტაბილეულს ან შაქრის შემცველ პროდუქტებს იღებთ ერთ-ერთ ასეთ დღეს? (ბამოიყენეთ სურათი)	ულუფების რაოდენობა _____ არ ვიცი 77	X15
----	---	--	-----

გაზარტოვებული: კვება

61	რა სახის ზეთს ან ცხიმს იყენებთ ყველაზე ხშირად საკვებში თქვენს კომბლში? (ბამოიყენეთ სურათი, შეარჩიეთ მხოლოდ ერთი პასუხი)	მცენარეული ზეთი 1 ღორის ქონი 2 კარაქი ან ერბო 3 მარგარინი 4 სხვა 5 <i>თუ სხვა, გადადი D5 სხვა</i> არა კონკრეტული 6 არცერთი 7 არ ვიცი 77	D5
		სხვა _____	D5 სხვა
62	კვირაში საშუალოდ რამდენჯერ იღებთ საკვებს, რომელიც სახლში არ არის მომზადებული? მხედველობაშია საუზმე, სადილი და ვახშამი.	რაოდენობა _____ არ ვიცი 77	D6

ძირითადი: ფიზიკური აქტივობა

არსებობს აქტივობის მრავალი სფერო, კერძოდ - სამუშაო, აქტივობა სახლში და მის გარეთ, ეზოში, ერთი ადგილიდან მეორეზე გადაადგილება (ტრანსპორტთან დაკავშირებული) და ძალების აღდგენა სამუშაოდან თავისუფალ ან დასვენების პერიოდში (ვარჯიში და სპორტი). **[ეს შესავალი ნაწილი არ უნდა იქნეს გამოტოვებული]**

თავიდან რესპონდენტმა უნდა განსაზღვროს, რამდენ დროს ატარებს ის მუშაობაში. სამუშაო მოიცავს ანაზღაურებად და არაანაზღაურებად სამუშაოს, სახლში საქმიანობას, მოსავლის აღებას, თევზაობას და ნადირობას საკვების მოპოვების მიზნით, სამუშაოს ძებნას [ხართ თუ სხვა მაგალითები საჭიროებისამებრ].

შემდგომ კითხვებზე პასუხებში “მაღალინტენსიური საქმიანობა” არის აქტივობა, რაც მოითხოვს დიდ ფიზიკურ ძალდატანებას და იწვევს სუნთქვისა და გულის რიტმის ძლიერ მატებას, “ზომიერინტენსიური საქმიანობა” არის აქტივობა, რაც მოითხოვს ზომიერ ფიზიკურ ძალდატანებას და იწვევს სუნთქვისა და გულის რიტმის მცირე მატებას.

კითხვა		პასუხი	კოდი
სამუშაო აქტივობა			
63	მოიცავს შენი სამუშაო “მაღალინტენსიურ საქმიანობას”, რომელიც იწვევს სუნთქვისა და გულის რიტმის ძლიერ აჩქარებას, მაგალითად სიმძიმეების ტარება ან აწევა, მიწის თხრა ან სამშენებლო საქმიანობა შეუწყვეტილ, სულ მცირე 10 წუთის განმავლობაში? <i>[ხართ თუ მაგალითი] (გამოიყენე სურათი)</i>	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი P4	P1
64	რამდენ დღეს გიწვევთ მაღალინტენსიური საქმიანობა როგორც თქვენი აქტივობის ნაწილი ტიპური კვირის განმავლობაში?	დღეების რაოდენობა	P2
65	რამდენ ხანს გიწვევთ მაღალინტენსიური საქმიანობა სამუშაოზე ტიპური დღის განმავლობაში?	საათი : წუთები : სთ წთ	P3 (a-b)
66	მოიცავს შენი სამუშაო “ზომიერ-ინტენსიურ საქმიანობას”, რომელიც იწვევს სუნთქვისა და გულის რიტმის მცირედ აჩქარებას, მაგალითად სწრაფი სიარული, მსუბუქი ტვირთის ტარება, შეუწყვეტილ, სულ მცირე 10 წუთის განმავლობაში? <i>[ხართ თუ მაგალითი] (გამოიყენე სურათი)</i>	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი P7	P4

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

პირიმიადი: ფიზიკური აქტიუობა, გაგრძელება			
კითხვა		პასუხი	კოდი
რეგრაციული აქტიუობა			
შემდგომი კითხვები არ მოიცავს (გამორიცხავს) ფიზიკურ აქტიუობას სამუშაოზე და გადაადგილებისას, რომელთა შესახებაც უკვე გკითხეთ. ახლა მინდა გკითხოთ სპორტზე, ვარჯიშზე და აქტიურ დასვენებაზე. [ნართეთ საჭიროებისამებრ]			
72	აქვს თუ არა თქვენს სპორტულ დატვირთვას, ვარჯიშს და აქტიურ დასვენებას მაღალნტენსიური ხასიათი, რომელიც იწვევს სუნთქვისა და გულის რიტმის ძლიერ აჩქარებას, როგორიცაა სირბილი ან ფეხბურთი შეუწყვეტილ, სულ მცირე 10წუთის განმავლობაში? (ნართე მაგალითი) (ანვენე სურათი)	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი P 13	P10
73	რამდენ დღეს გიწვეთ მაღალნტენსიური სპორტულ დატვირთვა, ვარჯიში ან აქტიური დასვენება ტიპური კვირის განმავლობაში?	დღეების რაოდენობა _____	P11
74	რამდენ ხანს ხარჯავთ მაღალნტენსიური სპორტული დატვირთვის, ვარჯიშის ან აქტიური დასვენებისთვის ტიპური დღის განმავლობაში?	საათი : წუთები _____ : _____ სთ წთ	P12 (a-b)
75	აქვს თუ არა თქვენს სპორტულ დატვირთვას, ვარჯიშს ან აქტიურ დასვენებას ზომიერ-ინტენსიური ხასიათი, რომელიც იწვევს სუნთქვისა და გულის რიტმის მცირედ აჩქარებას, როგორიცაა სწრაფი სიარული, ველოსიპედით სიარული, ცურვა, ფრენბურთი შეუწყვეტილ, სულ მცირე 10წუთის განმავლობაში? (ნართე მაგალითი) (ანვენე სურათი)	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი P16	P13
76	რამდენ დღეს გიწვეთ ზომიერინტენსიური სპორტული დატვირთვა, ვარჯიში ან აქტიური დასვენება ტიპური კვირის განმავლობაში?	დღეების რაოდენობა _____	P14
77	რამდენ დროს უთმობთ ზომიერ-ინტენსიურ სპორტულ დატვირთვას, ვარჯიშს ან აქტიურ დასვენებას ტიპური დღის განმავლობაში?	საათი : წუთები _____ : _____ სთ წთ	P15 (a-b)

--	--	--	--

გაფართოებული: ფიზიკური აქტივობა

მჯდომარე ცხოვრების წესი

შემდეგი კითხვა ეხება მჯდომარე ან ნახევრად მწოლიარე მდგომარეობაში სამსახურში, სახლში, გადაადგილებისას, მეგობრებთან ერთად გატარებულ დროს, მაგიდასთან ჯდომის, მეგობრებთან ჯდომის, მანქანით, ავტობუსით, მატარებლით მგზავრობის, კითხვის, კარტის თამაშის ან ტელევიზორის ყურების ჩათვლით, მაგრამ არ ეხება ძილის პერიოდს. *[ჩართე მანქანა] (აჩვენე ხურათი)*

78	რამდენ დროს ატარებთ მჯდომარე ან მოსვენებულ მდგომარეობაში ტიპური დღის განმავლობაში?	საათი : წუთები _____ : _____ სთ წთ	P16 (a-b)
----	--	---------------------------------------	--------------

ძირითადი: მომატებული სისხლის წნევის ანამნეზი

კითხვა		პასუხი	კოდი
79	გაუზომია თუ არა თქვენთვის ოდესმე სისხლის წნევა ექიმს ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელს?	დიახ 1 არა 2 <i>თუ არა, გადადი H6</i>	H1
80	ოდესმე უთქვამს თუ არა თქვენთვის ექიმს ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელს, რომ თქვენ სისხლის წნევის მომატებული ციფრები ან ჰიპერტენზია გაქვთ.	დიახ 1 არა 2 <i>თუ არა, გადადი H6</i>	H2a
81	უთქვამთ ეს ბოლო 12 თვის განმავლობაში?	დიახ 1 არა 2	H2b

გაფართოებული: მომატებული სისხლის წნევის ანამნეზი

82	იღებთ თუ არა ამჟამად მომატებული სისხლის წნევის სამკურნალო ქვემოთ ჩამოთვლილ საშუალებას/რეკომენდაციას, გამოწერილს ექიმის ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელის მიერ.		
	მედიკამენტებს (სამედიცინო პრეპარატებს) ბოლო ორი კვირის განმავლობაში	დიახ 1 არა 2	H3a
	რეკომენდაციას მარილის მიღების შემცირებაზე	დიახ 1 არა 2	H3b
	რეკომენდაციას ან სამკურნალო პროცედურებს წონის დასაკლებად	დიახ 1 არა 2	H3c
	რეკომენდაციას ან სამკურნალო პროცედურებს თამბაქოს მოწევის თავის დასაწყობად	დიახ 1 არა 2	H3d
	რეკომენდაციას ფიზიკური ვარჯიშის დაწყებაზე ან გაძლიერებაზე	დიახ 1 არა 2	H3e

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

83	მიგიმართავთ ოდესმე ექიმბაშისთვის (სახალხო მკურნალისთვის) მომატებული სისხლის წნევის ან ჰიპერტენზიის გამო?	დიახ 1	H4
		არა 2	
84	იღებთ თუ არა ამჟამად რაიმე სამკურნალო მცენარეს ან ტრადიციულ საშუალებას მომატებული სისხლის წნევის გამო?	დიახ 1	H5
		არა 2	

პირითაღი: დიაბეტის ანამნეზი

კითხვა		პასუხი		კოდი
85	გაგისინჯავთ თუ არა სისხლში შაქარი ოდესმე ექიმთან ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელთან?	დიახ 1	თუ არა, გადადი S1a	H6
		არა 2		
86	ოდესმე უთქვამს თუ არა თქენტვის ექიმს ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელს, რომ თქვენ მომატებული გაქვთ სისხლში შაქარი ან გაქვთ დიაბეტი?	დიახ 1	თუ არა, გადადი S1a	H7a
		არა 2		
87	უთქვამთ ეს ბოლო 12 თვის განმავლობაში?	დიახ 1	H7b	
		არა 2		

გაფართოებული: დიაბეტის ანამნეზი

88	იღებთ თუ არა ამჟამად დიაბეტის სამკურნალო ქვემოთ ჩამოთვლილ საშუალებას/რეკომენდაციას, გამოწერილს ექიმის ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენლის მიერ.			
	ინსულინი	დიახ 1	H8a	
		არა 2		
	დასაღვე მედიკამენტებს (სამედიცინო პრეპარატებს) ბოლო ორი კვირის განმავლობაში	დიახ 1	H8b	
		არა 2		
	სპეციალურად დანიშნულ რაციონს	დიახ 1	H8c	
		არა 2		
	რეკომენდაციას ან სამკურნალო პროცედურებს წონის დასაკლებად	დიახ 1	H8d	
		არა 2		
	რეკომენდაციას ან სამკურნალო პროცედურებს თამბაქოს მოწევის თავის დასაწებებლად	დიახ 1	H8e	
		არა 2		
	რეკომენდაციას ფიზიკური ვარჯიშის დაწყებაზე ან გაძლიერებაზე	დიახ 1	H8f	
		არა 2		
89	მიგიმართავთ ოდესმე ექიმბაშისთვის (სახალხო მკურნალისთვის) სისხლში მომატებული შაქრის გამო?	დიახ 1	H9	
		არა 2		
90	იღებთ თუ არა ამჟამად რაიმე სამკურნალო მცენარეს ან ტრადიციულ საშუალებას დიაბეტის გამო?	დიახ 1	H10	
		არა 2		

დაავადებების და მკურნალობის ისტორია			
კითხვა	პასუხი	კოდი	
91	დაუსვიათ თუ არა თქვენთვის რომელიმე ქვემოთ ჩამოთვლილი დაავადების დიაგნოზი?		
	ინსულტი	დიახ 1 არა 2	S1a
	ავთვისებიანი სიმსივნე	დიახ 1 არა 2	S1b
	მომატებული ქოლესტეროლი სისხლში	დიახ 1 არა 2	S1c
	მიოკარდიუმის ადრეული ინფარქტი	დიახ 1 არა 2	S1d
92	მიგიმართავთ თუ არა ექიმისთვის ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენლისთვის ბოლო 12 თვის მანძილზე?	დიახ 1 არა 2 თუ არა გადადი S4a-ზე	S2
93	ჩამოთვლილთაგან რა უფრო შეესაბამება ექიმთან ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელთან ვიზიტის მიზეზს?		S3
		მიემართე ვინაიდან მქონდა ჯანმრთელობის 1 კონკრეტული პრობლემა მიემართე პროფილაქტიკური 2 გასინჯვისთვის ორივე ზემოთჩამოთვლილი 3 ჩამოთვლილთაგან 4 არცერთი	
94	ეწვეოთ თუ არა თვითმკურნალობას, ან მკურნალობას რეკომენდებულს სხვა ადამიანებისგან გარდა ჯანდაცვის მუშაკისა, რომელიმე ქვემოთჩამოთვლილ პათოლოგიაზე?		
	დიაბეტი ან მომატებული გლუკოზის დონე სისხლში	დიახ 1 არა 2	S4a
	მაღალი არტერიული წნევა	დიახ 1 არა 2	S4b
	ინსულტი	დიახ 1 არა 2	S4c
	სიმსივნე	დიახ 1 არა 2	S4d
	მომატებული ქოლესტეროლი სისხლში	დიახ 1	S4e

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

		არა 2	
მიოკარდიუმის ადრეული ინფარქტი	დიახ 1		S4f
	არა 2		

ოჯახის ისტორია			
კითხვა	პასუხი	კოდი	
95	დაუსვიათ თუ არა თქვენი ოჯახის წევრისთვის როდესმე რომელიმე ქვემოთ ჩამოთვლილი დაავადების დიაგნოზი?		
	დიაბეტი ან მომატებული გლუკოზის დონე სისხლში	დიახ 1 არა 2	F1a
	მაღალი არტერიული წნევა	დიახ 1 არა 2	F1b
	ინსულტი	დიახ 1 არა 2	F1c
	ავთვისებიანი სიმსივნე	დიახ 1 არა 2	F1d
	მომატებული ქოლესტეროლი სისხლში	დიახ 1 არა 2	F1e
	მიოკარდიუმის ადრეული ინფარქტი	დიახ 1 არა 2	F1f

პირის ღრუს ჯანმრთელობა

კითხვა	პასუხი	კოდი
96	რამდენი ბუნებრივი კბილი გაქვთ?	01
97	თქვენ როგორ შეაფასებდით თქვენი კბილების მდგომარეობას?	02

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

98	თქვენ როგორ შეაფასებდით თქვენი ღრძილების მდგომარეობას?	საუკეთესო 1 ძალიან კარგი 2 კარგი 3 საშუალო 4 ცუდი 5 ძალიან ცუდი 6 არ ვიცი 77	03
99	გაქვთ თუ არა მოსახსნელი კბილის პროტეზი?	დიახ 1 2 თუ არა, გადადი არა 06	04
100	ჩამოთვლილიდან რომელი მოსახსნელი კბილის პროტეზი გაქვთ? (მიუთითეთ თითოეული)		
	ზედაყბის კბილების პროტეზი	დიახ 1 არა 2	05a
	ქვედაყბის კბილების პროტეზი	დიახ 1 არა 2	05b
101	ბოლო 12 თვის განმავლობაში თუ გქონიათ კბილების ან პირის ღრუს ტკივილი ან დისკომფორტი?	დიახ 1 არა 2	06
102	რამდენი ხნის წინ იყავით უკანასკნელად სტომატოლოგთან?	ექვს თვეზე ნაკლები 1 6-12 თვე 2 1 წელზე მეტი, მაგრამ 2 წელზე ნაკლები 3 2 ან მეტ წელზე მეტი, მაგრამ 5 წელზე ნაკლები 4 5 ან მეტი წელი 5 არასდროს მიმკურნალა სტომატოლოგთან 6 თუ არასდროს, გადადი 09	07
103	რა იყო სტომატოლოგთან თქვენი ვიზიტის ძირითადი მიზეზი?	კონსულტაცია/რჩევა 1 კბილებთან, ღრძილებთან ან პირის ღრუსთან დაკავშირებული ტკივილი ან პრობლემა 2 მკურნალობა/შემდგომი მკურნალობა 3	08

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

		რუტინული საკონტროლო დამუშავება 4 5 თუ სხვა, გადადი O8 სხვა სხვა (დააკონკრეტე) _____	O8სხვა
104	რა სიხშირით იხეხავთ კბილებს?	არასდროს 1 თუ არასდროს, გადადი O13a თვეში ერთხელ 2 2-3-ჯერ თვეში 3 კვირაში ერთხელ 4 2-6-ჯერ კვირაში 5 დღეში ერთხელ 6 2 ან მეტჯერ დღეში 7	09
105	ხმარობთ კბილის პასტას კბილების გასახეხად?	დიახ 1 არა 2 თუ არა, გადადი O12a	O10
106	ხმარობთ ფტორიდის შემცველ კბილის პასტას?	დიახ 1 არა 2 არ ვიცი 77	O11
107	ხმარობთ ჩამოთვლილიდან რომელიმეს კბილების გასახეხად? (მიუთითეთ თითოეული)		
	კბილის ჯაგრისი	დიახ 1 არა 2	O12a
	კბილის ხის საწმენდი	დიახ 1 არა 2	O12b
	კბილის პლასტმასის საწმენდი	დიახ 1 არა 2	O12c
	ძაფი (კბილის ძაფი)	დიახ 1 არა 2	O12d
	ხის ნახშირი	დიახ 1 არა 2	O12e
	საღეჭი ჩხირი	დიახ 1 არა 2	O12f
	სხვა	1 თუ დიახ, გადადი დიახ O12სხვა არა 2	O12g
	სხვა (დააკონკრეტე) _____		O12სხვა
108	თქვენი კბილების მდგომარეობის გამო გქონიათ თუ არა შემდეგი პრობლემებიდან რომელიმე ბოლო 12 თვის განმავლობაში? (მიუთითეთ თითოეული)		
	საკვების ღეჭვის გაძნელება	დიახ 1 არა 2	O13a
	საუბრის გაძნელება/სიტყვების გამოთქმის გაძნელება	დიახ 1 არა 2	O13b
	დაძაბულობის შეგრძნება კბილების ან პირის ღრუს	დიახ 1 არა 2	O13c

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

გამო		
უსერსულობა	დიახ 1	
კბილების	არა 2	O13d
გამოჩენისას		
კბილების გამო	დიახ 1	
ღიმილის შეკაება	არა 2	O13e
ძილის ხშირი	დიახ 1	
შეწვევა	არა 2	O13f
სამსახურში	დიახ 1	
გამოუცხადებლობის		
დღეები კბილების ან	არა 2	O13g
პირის ღრუს გამო		
ჩვეული აქტივობის	დიახ 1	
გაძნელება	არა 2	O13h
მეუღლის ან	დიახ 1	
თქვენთან ახლოს		
მყოფი ადამიანების		
მხრიდან		
შეუბუბლობა	არა 2	O13i
სოციალურ	დიახ 1	
აქტივობაში		
მონაწილეობის		
შემცირება	არა 2	O13j

სტეპ 2 ფიზიკური განზომილებები

ფიზიკური განზომილებების გაკეთებისა და შევსების ინსტრუქცია იხილეთ ნაწილი 3, სექცია 3

პირითაღი: სიმაღლე და წონა			
კითხვა	პასუხი	კოდი	
109 ინტერვიუერის ID		M1	
110 სიმაღლისა და წონის ხელსაწყოების ID	სიმაღლე წონა	M2a M2b	
111 სიმაღლე	სანტიმეტრებში (cm) 	M3	
112 წონა თუ დიდია სასწორისათვის, კოდი 666.6	კილოგრამებში (kg) 	M4	
113 ქალებისთვის: ვესმდით ხართ?	დიახ 1 თუ კი გადადით M8 არა 2	M5	
პირითაღი: წელი			
114 წელის ხელსაწყო ID		M6	
115 წელის გარშემოწერილობა	სანტიმეტრებში (cm) 	M7	
პირითაღი: სისხლის წნევა			
116 ინტერვიუერის ID		M8	
117 სისხლის წნევის გამზომი ხელსაწყო ID		M9	
118 გამოყენებული მანკეტის ზომა	პატარა 1 საშუალო 2 დიდი 3	M10	
119 მონაცემი 1	სისტოლური (mmHg)	M11a	
	დიასტოლური (mmHg)	M11b	
120 მონაცემი 2	სისტოლური (mmHg)	M12a	
	დიასტოლური (mmHg)	M12b	
121 მონაცემი 3	სისტოლური (mmHg)	M13a	
	დიასტოლური (mmHg)	M13b	
122 მივიღიეთ მედიკამენტები (სამედიცინო	დიახ 1	M14	

მონაწილის საიდენტიფიკაციო ნომერი

პრეპარატები) სისხლის წნევის დაწვევის მიზნით, გამოწერილი ექიმის ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენელის მიერ, ბოლო ორი კვირის განმავლობაში?	არა 2	
--	-------	--

ბაზართომებული: თქმის გარშემოწერილობა და გულის რიტმი

123	თქმის გარშემოწერილობა	სანტიმეტრებში (cm) _____	M15
124	გულის რიტმი		
	მონაცემი 1	გულის შეკუმშვის რიტმი წუთში _____	M16a
	მონაცემი 2	გულის შეკუმშვის რიტმი წუთში _____	M16b
	მონაცემი 3	გულის შეკუმშვის რიტმი წუთში _____	M16c

სტეპ 3 ბიოქიმიური განზომილებები

პირიმარდი: გლუკოზის დონე სისხლში

კითხვა		პასუხი	კოდი
125	მიგიღიათ საკვები ან სხვა რაიმე წლის გარდა ბოლო 12 საათის განმავლობაში?	დიახ 1 არა 2	B1
126	ლაბორანტის ID	_____	B2
127	ხელსაწეოს ID	_____	B3
128	დღის პერიოდი, როდესაც აღებულ იქნა სისხლის ანალიზი (24-საათიან რეჟიმში)	საათი : წუთები _____ : _____ სთ წთ	B4
129	გლუკოზა სისხლში უზმოზე შესაბამისად აირჩიე : mmol/l ან mg/dl	mmol/l _____ . _____	B5
		mg/dl _____ . _____	
130	დღეს მიღებული გაქვთ ინსულინი ან დასაღები მედიკამენტები დანიშნული ექიმის ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენლის მიერ სისხლში გლუკოზის შესამცივებლად?	დიახ 1 არა 2	B6

პირიმარდი: ლიპიდები სისხლში

131	ხელსაწეოს ID	_____	B7
132	მოთიანი ქოლესტერინი შესაბამისად აირჩიე : mmol/l ან mg/dl	mmol/l _____ . _____	B8
		mg/dl _____ . _____	
133	ბოლო 2 კვირის განმავლობაში მიღებული გაქვთ მომატებული ქოლესტერინის სამკურნალო მედიკამენტები დანიშნული ექიმის ან სამედიცინო პერსონალის სხვა წარმომადგენლის მიერ	დიახ 1 არა 2	B9

გაგრძელებული: ტრიგლიცერიდები და HDL ქოლესტერინი

134	ტრიგლიცერიდები შესაბამისად აირჩიე: mmol/l or mg/dl	mmol/l _____ . _____	B10
		mg/dl _____ . _____	